

MALAYSIA

**PENYATA RASMI PARLIMEN
DEWAN RAKYAT**

**PARLIMEN KEDUA BELAS
PENGKAL KEDUA
MESYUARAT KEDUA**

K A N D U N G A N

PEMASYHURAN TUAN YANG DI-PERTUA:

Mesyuarat Dewan Rakyat Ditambah Dua Hari

(Halaman 1)

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN

BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

(Halaman 1)

RANG UNDANG-UNDANG:

Rang Undang-undang Perbekalan 2010

(Halaman 20)

USUL:

Usul Anggaran Pembangunan 2010

(Halaman 20)

Waktu Mesyuarat dan Urusan Dibebaskan

Daripada Peraturan Mesyuarat

(Halaman 46)

AHLI-AHLI DEWAN RAKYAT

1. Yang Berbahagia Tuan Yang di-Pertua, Tan Sri Datuk Seri Utama Pandikar Amin Haji Mulia, S.U.M.W., P.G.D.K., P.S.M., J.S.M., J.P.
2. Yang Berhormat Timbalan Yang di-Pertua, Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar, P.J.N., P.B.S. J.B.S., J.S.M. (Santubong) – PBB
3. “ Timbalan Yang di-Pertua, Datuk Ronald Kiandee, A.S.D.K., P.G.D.K. (Beluran) – UMNO

MENTERI

1. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan Menteri Kewangan, Dato' Sri Mohd. Najib bin Tun Haji Abdul Razak, D.U.P.N., S.S.A.P., S.I.M.P., D.P.M.S., D.S.A.P., P.N.B.S., D.U.B.C.(T). (Pekan) – UMNO
2. “ Timbalan Perdana Menteri dan Menteri Pelajaran, Tan Sri Haji Muhyiddin bin Haji Mohd. Yassin, S.P.M.P., S.P.M.J., P.S.M., S.M.J., P.I.S., B.S.I. (Pagoh) – UMNO
3. Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon – Senator
4. “ Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz, S.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., B.K.T. (Padang Rengas) – UMNO
5. “ Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Tan Sri Nor Mohamed Yakcop, (Tasik Gelugor) – UMNO
6. “ Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Dato' Jamil Khir bin Baharom, P.S.A.T., D.I.M.P., D.S.N.S., D.S.D.K., P.A.T., J.S.M., K.A.T., K.M.N., A.M.K., P.J.M. – Senator
7. “ Menteri Kewangan II, Dato' Haji Ahmad Husni bin Mohamad Hanadzlah, P.P.T., A.M.P. (Tambun) – UMNO
8. “ Menteri Pengangkutan, Dato' Sri Ong Tee Keat, P.J.N., S.M.S. (Pandan) – MCA
9. “ Menteri Perusahaan Perladangan dan Komoditi, Tan Sri Bernard Giluk Dompok, P.S.M., S.P.D.K. (Penampang) – UPKO
10. “ Menteri Dalam Negeri, Dato' Seri Hishammuddin bin Tun Hussein, S.P.M.P., S.S.A.P., S.I.M.P., D.S.A.P., D.P.M.J. (Sembrong) – UMNO
11. “ Menteri Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan, Datuk Seri Utama Dr. Rais Yatim, S.J.M.K., S.S.A.P., S.P.N.S., D.S.N.S. (Jejebu) – UMNO
12. “ Menteri Tenaga, Teknologi Hijau dan Air, Dato' Sri Peter Chin Fah Kui, S.S.A.P., P.G.B.K., P.B.S., A.B.S. (Miri) – SUPP
13. “ Menteri Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah, Datuk Mohd. Shafie bin Haji Apdal, D.S.A.P., P.G.D.K., D.M.S.M. (Semporna) – UMNO
14. “ Menteri Pengajian Tinggi, Dato' Seri Mohamed Khaled bin Nordin, D.S.P.N., S.M.J., P.I.S. (Pasir Gudang) – UMNO
15. “ Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Dato' Mustapa Mohamed (Jeli) – UMNO
16. ” Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi, Datuk Dr. Maximus Johnity Ongkili, A.S.D.K., J.P. (Kota Marudu) – PBS

17. Yang Berhormat Menteri Sumber Asli dan Alam Sekitar, Datuk Douglas Uggah Embas (Betong) – PBB
18. “ Menteri Pelancongan, Dato’ Sri Dr. Ng Yen Yen, D.I.M.P., D.S.A.P., D.P.M.K., D.P.M.P., P.J.K. (Raub) – MCA
19. “ Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani, Datuk Seri Haji Noh bin Haji Omar, D.G.S.M., D.P.M.S., D.M.S.M., K.M.N., A.S.A., P.J.K., J.P. (Tanjong Karang) – UMNO
20. “ Menteri Pertahanan, Dato’ Seri Dr. Ahmad Zahid bin Hamidi, D.M.S.M., S.S.A.P., P.P.T., P.J.K. (Bagan Datok) – UMNO
21. “ Menteri Kerja Raya, Dato’ Shaziman bin Abu Mansor, D.S.N.S., D.S.A.P., A.N.S., J.P. (Tampin) – UMNO
22. “ Menteri Kesihatan, Dato’ Sri Liow Tiong Lai, D.G.S.M., S.S.A.P., D.I.M.P., S.M.P., (Bentong) – MCA
23. “ Menteri Belia dan Sukan, Dato’ Ahmad Shabery Cheek (Kemaman) – UMNO
24. “ Menteri Sumber Manusia, Datuk Dr. S. Subramaniam (Segamat) – MIC
25. “ Menteri Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan, Dato’ Sri Ismail Sabri bin Yaakob, D.I.M.P., D.M.S.M., A.D.K. (Bera) – UMNO
26. “ Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Dato’ Kong Cho Ha (Lumut) – MCA
27. “ Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Dato Sri Shahrizat Abdul Jalil, S.S.A.P., D.G.P.N., D.I.M.P. – Senator
28. “ Menteri Luar Negeri, Dato’ Sri Anifah bin Haji Aman, S.S.A.P. (Kimanis) – UMNO
29. “ Menteri Wilayah Persekutuan, Dato’ Raja Nong Chik bin Dato’ Raja Zainal Abidin, D.P.T.J. – Senator
30. “ Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Dato’ Sri Idris Jala – Senator

TIMBALAN MENTERI

1. Yang Berhormat Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Liew Vui Keong, P.G.D.K., A.D.K., J.P. (Sandakan) – LDP
2. “ Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Dato’ Dr. Mashitah binti Ibrahim – Senator
3. “ Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Tuan S.K. Devamany, S.M.P., P.P.T. (Cameron Highlands) – MIC
4. “ Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Ahmad bin Maslan, D.M.S.M. (Pontian) - UMNO
5. “ Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk T. Murugiah – Senator
6. “ Timbalan Menteri Kewangan I, Dato’ Chor Chee Heung (Alor Setar) – MCA
7. “ Timbalan Menteri Kewangan II, Dato’ Dr. Awang Adek Hussin, D.M.S.M., D.J.M.K., S.I.M.P., D.P.M.K., D.C.S.M., J.S.M. – Senator
8. “ Timbalan Menteri Pelajaran I, Datuk Ir. Dr. Wee Ka Siong, D.M.S.M. (Ayer Hitam) – MCA

9. Yang Berhormat Timbalan Menteri Pelajaran II, Dr. Haji Mohd. Puad Zarkashi, P.I.S. (Batu Pahat) – UMNO
10. “ Timbalan Menteri Pengangkutan I, Datuk Abdul Rahim bin Bakri (Kudat) – UMNO
11. “ Timbalan Menteri Pengangkutan II, Datuk Robert Lau Hoi Chew, P.G.B.K., J.B.S. (Sibu) – SUPP
12. “ Timbalan Menteri Perusahaan, Perladangan dan Komoditi, Dato’ Hamzah bin Zainudin, D.P.M.P., D.P.T.J., K.M.N., A.M.P., P.P.T., J.P. (Larut) – UMNO
13. “ Timbalan Menteri Dalam Negeri I, Datuk Wira Abu Seman Yusop, D.C.S.M., D.M.S.M., K.M.N., B.K.T., J.P. (Masjid Tanah) – UMNO
14. “ Timbalan Menteri Dalam Negeri II, Tuan Jelaing anak Mersat (Saratok) – SPDP
15. “ Timbalan Menteri Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan I, Dato’ Joseph Salang anak Gandum (Julau) – PRS
16. “ Timbalan Menteri Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan II, Puan Heng Seai Kie – Senator
17. “ Timbalan Menteri Tenaga, Teknologi Hijau dan Air, Puan Noriah Kasnon, S.M.S., P.J.K. (Sungai Besar) – UMNO
18. “ Timbalan Menteri Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah I, Dato’ Haji Hasan bin Malek, D.S.N.S., D.M.S.M., D.S.M., J.P., K.M.N., A.M.N., P.M.C., P.J.K., B.K.C., (Kuala Pilah) – UMNO
19. “ Timbalan Menteri Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah II, Tuan Joseph Entulu anak Belaun (Selangau) – PRS
20. “ Timbalan Menteri Pengajian Tinggi I, Dr. Hou Kok Chung (Kluang) – MCA
21. “ Timbalan Menteri Pengajian Tinggi II, Dato’ Saifuddin bin Abdullah, D.S.A.P., D.P.M.P., D.S.M. (Temerloh) – UMNO
22. “ Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri I, Dato’ Mukhriz bin Tun Mahathir (Jelun) – UMNO
23. “ Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri II, Dato’ Jacob Dungau Sagan, P.S.B.S., J.B.S., K.M.N., P.P.B., P.P.N. (Baram) – SPDP
24. “ Timbalan Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi, Tuan Haji Fadillah bin Yusof (Petra Jaya) – PBB
25. ” Timbalan Menteri Sumber Asli dan Alam Sekitar, Tan Sri Datuk Seri Panglima Joseph Kurup (Pensiangan) – PBRS
26. “ Timbalan Menteri Pelancongan, Dato Sri Sulaiman Abdul Rahman bin Abdul Taib (Kota Samarahan) – PBB
27. “ Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani I, Dato’ Mohd. Johari bin Baharum, S.I.M.P., D.S.D.K., D.M.S.M., D.I.M.P., D.S.M., A.M.K., B.K.M., P.J.K., J.P. (Kubang Pasu) – UMNO
28. “ Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani II, Datuk Hajah Rohani binti Haji Abdul Karim (Batang Lupar) – PBB
29. “ Timbalan Menteri Pertahanan, Datuk Dr. Haji Abdul Latiff bin Ahmad (Mersing) – UMNO
30. “ Timbalan Menteri Kerja Raya, Dato’ Yong Khoo Seng, D.S.P.N., K.M.N. (Stampin) – SUPP

31. Yang Berhormat Timbalan Menteri Kesihatan, Datuk Rosnah bte Haji Abd. Rashid Shirlin, P.G.D.K., A.D.K. (Papar) – UMNO
32. “ Timbalan Menteri Belia dan Sukan I, Dato’ Razali bin Haji Ibrahim (Muar) – UMNO
33. “ Timbalan Menteri Belia dan Sukan II, Tuan Wee Jeck Seng (Tanjong Piai) – MCA
34. “ Timbalan Menteri Sumber Manusia, Dato’ Maznah Mazlan – Senator
35. “ Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan, Dato’ Tan Lian Hoe, D.P.M.P. (Gerik) – GERAKAN
36. “ Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Datuk Seri Panglima Lajim Ukin, P.G.D.K., S.P.D.K., J.M.N., J.P. (Beaufort) – UMNO
37. “ Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Datin Paduka Chew Mei Fun, D.S.I.S. – Senator
38. “ Timbalan Menteri Luar Negeri I, Tuan A. Kohilan Pillay a/l G. Appu – Senator
39. “ Timbalan Menteri Luar Negeri II, Dato Lee Chee Leong, D.P.M.P., A.M.P. (Kampar) – MCA
40. “ Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan, Datuk Saravanan a/l Murugan (Tapah) – MIC

AHLI-AHLI (BN)

1. Yang Berhormat Tuan Aaron Ago Dagang (Kanowit) – PRS
2. “ Tuan Abd. Rahman Bakri, A.S.A. (Sabak Bernam) – UMNO
3. “ Dato’ Abd. Rahman Dahlan, D.I.M.P., A.D.K. (Kota Belud) – UMNO
4. “ Datuk Seri Panglima Haji Abdul Ghapur bin Haji Salleh (Kalabakan) – UMNO
5. “ Tun Abdullah bin Haji Ahmad Badawi, S.U.M.Z., D.K.1(Johor), S.P.M.S., S.S.S.J., S.P.S.A., S.S.A.P., S.P.D.K., D.U.N.M., D.P., S.P.N.S., D.G.P.N., D.S.S.A., D.M.P.N., D.J.N., K.M.N., A.M.N. (Kepala Batas) – UMNO
6. “ Prof. Dato’ Dr. Abdullah Md. Zin, D.P.M.T. (Besut) – UMNO
7. “ Dato’ Abdul Manan bin Ismail, D.I.M.P., P.K.C. (Paya Besar) – UMNO
8. “ Datuk Abdul Wahab bin Dolah (Igan) – PBB
9. “ Dato’ Paduka Abu Bakar bin Taib, D.H.M.S., D.S.D.K., S.D.K., K.M.N., B.C.K., P.J.K., (Langkawi) – UMNO
10. “ Datuk Wira Ahmad Hamzah, D.C.S.M., D.M.S.M., K.M.N., P.J.K. (Jasin) – UMNO
11. “ Tuan Haji Ahmad Lai bin Bujang, A.B.S. (Sibuti) – PBB
12. “ Tuan Alexander Nanta Linggi (Kapit) – PBB
13. “ Datuk Seri Azalina binti Othman Said, S.P.M.P. (Pengerang) – UMNO
14. “ Yang Berhormat Dato’ Seri Azmi bin Khalid, D.P.M.P., S.M.P., P.J.K. (Padang Besar) – UMNO
15. ” Datuk Haji Baharum bin Haji Mohamed, D.M.S.M., A.M.N., P.I.S. (Sekijang) – UMNO

16. Yang Berhormat Tuan Billy Abit Joo, K.M.N. (Hulu Rajang) – PRS
17. “ Datuk Bung Moktar bin Radin (Kinabatangan) – UMNO
18. “ Tuan Chua Tee Yong (Labis) – MCA
19. “ Tuan Ding Kuong Hiing (Sarikei) – SUPP
20. “ Datuk Ir. Edmund Chong Ket Wah, P.G.D.K. (Batu Sapi) – PBS
21. “ Datuk Seri Dr. Fong Chan Onn, D.G.S.M., D.M.S.M. (Alor Gajah) – MCA
22. “ Datuk Halimah binti Mohamed Sadique, P.J.N., P.I.S. (Tenggara) – UMNO
23. “ Ir. Haji Hamim bin Samuri (Ledang) – UMNO
24. “ Tuan Haji Hasbi Haji Habibollah (Limbang) – PBB
25. “ Tuan Henry Sum Agong (Lawas) – PBB
26. “ Datuk Ir. Haji Idris bin Haji Haron, D.M.S.M., D.S.M. (Tangga Batu) – UMNO
27. “ Dato’ Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib, D.I.M.P., S.A.P., A.A.P., A.M.P., P.K.C. (Maran) – UMNO
28. “ Dato’ Ismail Kasim, D.P.M.P., S.M.P., A.M.P. (Arau) – UMNO
29. “ Dato’ Haji Ismail bin Mohamed Said (Kuala Krau) – UMNO
30. “ Dato’ Dr. Haji Jamaludin bin Dato’ Mohd. Jarjis, S.I.M.P., D.I.M.P., S.A.P. (Rompin) – UMNO
31. “ Dato Dr. James Dawos Mamit, P.S.B.S., P.P.B., P.P.S., P.P.D. (Mambong) – PBB
32. “ Datu Seri Joseph Pairin Kitingan (Keningau) – PBS
33. “ Datuk Juslie Ajirol (Libaran) – UMNO
34. “ Tuan Khairy Jamaluddin Abu Bakar (Rembau) – UMNO
35. “ Tuan Liang Teck Meng (Simpang Renggam) – GERAKAN
36. “ Dato’ Haji Lilah Yasin, D.S.N.S. (Jempol) – UMNO
37. “ Datuk Dr. Marcus Makin Mojigoh, P.G.D.K., J.S.M., A.D.K., B.S.K. (Putatan) – UPKO
38. “ Tuan Masir Kujat, P.P.B. (Sri Aman) – PRS
39. “ Tuan Matulidi bin Jusoh, P.P.N., P.J.K. (Dungun) – UMNO
40. “ Datuk Md. Sirat Abu, D.M.S.M., K.M.N., B.K.T., P.J.K., J.P. (Bukit Katil) – UMNO
41. “ Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz (Sri Gading) – UMNO
42. “ Dato’ Dr. Mohamad Shahrum Osman, D.I.M.P., A.M.P. (Lipis) – UMNO
43. “ Dato’ Haji Mohd. Jidin bin Shafee, D.P.M.T., D.M.S.M., K.M.N., A.M.N. (Setiu) – UMNO
44. “ Dato’ Mohd. Nasir bin Ibrahim Fikri, D.M.P.T. (Kuala Nerus) – UMNO
45. “ Tuan Haji Mohd. Nor bin Othman, A.M.N., P.J.C., P.J.K. (Hulu Terengganu) – UMNO
46. “ Tuan Mohd. Nizar bin Haji Zakaria, A.M.P. (Parit) – UMNO
47. “ Dato’ Seri Mohd. Radzi bin Sheikh Ahmad (Kangar) – UMNO

48. Yang Berhormat Dato' Sri Ir. Mohd. Zin bin Mohamed, D.P.M.S., D.P.T.J., S.S.A.P., J.P. (Sepang) – UMNO
49. “ Dato' Sri Muhd. Leo M. Toyad, P.N.B.S., P.G.B.K., J.B.S. (Mukah) – PBB
50. “ Puan Hajah Nancy binti Shukri (Batang Sadong) – PBB
51. “ Datuk Hajah Norah binti Abd. Rahman (Tanjong Manis), P.J.N. – PBB
52. “ Dato' Noraini binti Ahmad (Parit Sulong) – UMNO
53. “ Datuk Nur Jazlan bin Tan Sri Mohamed (Pulai) – UMNO
54. “ Dato' Seri Ong Ka Chuan, S.P.M.P., D.P.M.P., P.M.P. (Tanjong Malim) – MCA
55. “ Tan Sri Ong Ka Ting, P.M.N., S.P.M.P., D.P.M.S., D.P.M.P. (Kulai) – MCA
56. “ Tan Sri Rafidah Aziz, S.M.P.T., S.P.M.P., D.P.M.S., A.M.N. (Kuala Kangsar) – UMNO
57. “ Datuk Raime Unggi (Tenom) – UMNO
58. “ Datuk Richard Riot anak Jaem, P.J.N., J.B.S., K.M.N. (Serian) – SUPP
59. “ Tuan Haji Salleh bin Haji Kalbi, A.D.K., B.K.M., P.J.K. (Silam) – UMNO
60. ” Dato' Shahrir Abdul Samad (Johor Bahru) – UMNO
61. “ Dato' Shamsul Anuar bin Haji Nasarah, D.P.M.P., S.M.S., P.P.N., P.P.T. (Lenggong) – UMNO
62. “ Datuk Sapawi bin Haji Ahmad (Sipitang) – UMNO
63. “ Datuk Siringan Gubat (Ranau) – UPKO
64. “ Tan Sri Dato' Seri Syed Hamid Albar, P.M.N., S.P.M.K., S.P.M.J., D.P.P.N., D.G.S.M., S.P.D.K., D.P.M.J., S.M.J., A.M.N. (Kota Tinggi) – UMNO
65. “ Dato' Haji Tajuddin Abdul Rahman, D.P.M.P., D.M.S.M., K.M.N., A.M.P., J.P. (Pasir Salak) – UMNO
66. “ Puan Tan Ah Eng (Gelang Patah) – MCA
67. “ Tuan Teng Boon Soon (Tebrau) – MCA
68. “ Datuk Seri Tengku Adnan bin Tengku Mansor, S.S.A.P. (Putrajaya) – UMNO
69. “ Dato' Seri Tengku Azlan ibni Sultan Abu Bakar, S.P.T.J., D.S.A.S. (Jerantut) – UMNO
70. “ Tengku Razaleigh Hamzah (Gua Musang) – UMNO
71. “ Dato' Seri Tiong King Sing (Bintulu) – SPDP
72. “ Datuk Tiong Thai King, P.G.B.K. (Lanang) – SUPP
73. “ Datuk Dr. Tiki anak Lafe, D.M.S.M. (Mas Gading) – SPDP
74. “ Datuk Wilfred Mojilip Bumburing, S.P.D.K., P.G.D.K., P.J.N., J.S.M., J.P. (Tuaran) – UPKO
75. “ Tuan William Nyallau, P.B.B., P.P.S. (Lubok Antu) – PRS
76. “ Datuk Haji Yussof bin Haji Mahal, D.M.S.M. (Labuan) – UMNO
77. “ Dato' Sri Zulhasnan Rafique, D.I.M.P., A.M.N., (Setiawangsa) – UMNO

AHLI-AHLI (PKR)

1. Yang Berhormat Tuan Haji Ab. Aziz Ab. Kadir (Ketereh)
2. “ Tan Sri Dato’ Abd. Khalid bin Ibrahim, D.P.M.S., D.S.A.P., P.S.M. (Bandar Tun Razak)
3. “ Tuan Abdullah Sani bin Abdul Hamid (Kuala Langat)
4. “ Tuan Haji Ahmad Kasim (Kuala Kedah)
5. “ Tuan Amran bin Ab. Ghani (Tanah Merah)
6. “ Datuk Seri Anwar Ibrahim (Permatang Pauh)
7. “ Tuan Azan Ismail (Indera Mahkota)
8. “ Tuan Chua Tian Chang (Batu)
9. “ Puan Hajah Fuziah Salleh (Kuantan)
10. “ Tuan Gwo-Burne Loh (Kelana Jaya)
11. “ Tuan Hee Loy Sian (Petaling Jaya Selatan)
12. “ Dato’ Johari bin Abdul, D.S.D.K., (Sungai Petani)
13. “ Dato’ Kamarul Baharin Abbas, D.S.S.A. (Telok Kemang)
14. “ Dr. Lee Boon Chye (Gopeng)
15. “ Dr. M. Jeyakumar Devaraj (Sungai Siput)
16. “ Tuan Mohamed Azmin bin Ali (Gombak)
17. “ Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff (Balik Pulau)
18. “ Tuan Haji Mohsin Fadzli bin Haji Samsuri (Bagan Serai)
19. “ Tuan N. Gobalakrishnan (Padang Serai)
20. “ Puan Nurul Izzah Anwar (Lembah Pantai)
21. “ Dato’ Rashid Din, S.M.K., D.I.M.P. (Merbok)
22. “ Tuan R. Sivarasa (Subang)
23. “ Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail (Machang)
24. “ Tuan S. Manikavasagam (Kapar)
25. “ Tuan Tan Tee Beng (Nibong Tebal)
26. “ Tuan Wee Choo Keong, S.M.K. (Wangsa Maju)
27. “ Tuan William Leong Jee Keen (Selayang)
28. “ Dato’ Zahrain bin Mohamed Hashim, D.S.P.N., P.J.K. (Bayan Baru)
29. “ Dato’ Dr. Zainal Abidin bin Ahmad, D.P.M.S. (Hulu Selangor)
30. “ Tuan Zulkifli bin Noordin (Kulim Bandar Baharu)
31. “ Puan Hajah Zuraida Kamaruddin (Ampang)

AHLI-AHLI (DAP)

1. Yang Berhormat Tuan Charles Santiago (Klang)
2. “ Tuan Chong Chieng Jen (Bandar Kuching)
3. “ Puan Chong Eng (Bukit Mertajam)

4. Yang Berhormat Tuan Chow Kon Yeow (Tanjong)
5. “ Tuan Er Teck Hwa (Bakri)
6. “ Tuan Fong Kui Lun (Bukit Bintang)
7. “ Puan Fong Po Kuan (Batu Gajah)
8. “ Tuan Gobind Singh Deo (Puchong)
9. “ Dr. Hiew King Cheu (Kota Kinabalu)
10. “ Tuan John Fernandez (Seremban)
11. “ Tuan Liew Chin Tong (Bukit Bendera)
12. “ Tuan Lim Guan Eng (Bagan)
13. “ Tuan Lim Kit Siang (Ipoh Timur)
14. “ Tuan Lim Lip Eng (Segambut)
15. “ Tuan Loke Siew Fook (Rasah)
16. “ Tuan M. Kula Segaran (Ipoh Barat)
17. “ Tuan M. Manogaran (Telok Intan)
18. “ Tuan Nga Kor Ming (Taiping)
19. “ Dato’ Ngeh Koo Ham (Beruas)
20. “ Tuan Ooi Chuan Aun (Jelutong)
21. “ Dr. P. Ramasamy (Batu Kawan)
22. “ Tuan Pua Kiam Wee (Petaling Jaya Utara)
23. “ Tuan R. Karpal Singh (Bukit Gelugor)
24. “ Tuan Sim Tong Him (Kota Melaka)
25. “ Tuan Tan Kok Wai (Cheras)
26. “ Dr. Tan Seng Giaw (Kepong)
27. “ Puan Teo Nie Ching (Serdang)
28. “ Puan Teresa Kok Suh Sim (Seputeh)

AHLI-AHLI (PAS)

1. Yang Berhormat Dato’ Seri Haji Abdul Hadi bin Awang (Marang)
2. “ Dato’ Haji Ab. Halim Ab. Rahman, D.P.M.K. (Pengkalan Chepa)
3. “ Tuan Haji Che Uda bin Che Nik, B.C.K., A.M.N. (Sik)
4. “ Dr. Che Rosli bin Che Mat (Hulu Langat)
5. “ Dr. Dzulkefly Ahmad (Kuala Selangor)
6. “ Dato’ Kamarudin Jaffar, B.C.M., D.S.N.S. (Tumpat)
7. “ Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad (Shah Alam)
8. “ Dr. Lo’ Lo’ Mohamad Ghazali (Titiwangsa)
9. “ Dato’ Haji Mahfuz bin Omar, D.S.D.K., (Pokok Sena)
10. “ Datuk Seri Ir. Mohammad Nizar Jamaluddin (Bukit Gantang)
11. “ Tuan Haji Mohd. Abdul Wahid Endut (Kuala Terengganu)
12. “ Tuan Mohd. Firdaus Jaafar (Jerai)

13. Yang Berhormat Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli (Kuala Krai)
14. “ Dr. Haji Mohd. Hayati bin Othman (Pendang)
15. “ Tuan Mohd. Nasir bin Zakaria (Padang Terap)
16. “ Tuan Muhammad bin Haji Husain (Pasir Puteh)
17. “ Dr. Mujahid Yusof Rawa (Parit Buntar)
18. “ Tuan Nasharudin Mat Isa (Bachok)
19. “ Tuan Salahuddin Ayub (Kubang Kerian)
20. “ Dr. Siti Mariah binti Mahmud (Kota Raja)
21. “ Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd. Yusoff (Rantau Panjang)
22. “ Tuan Haji Taib Azamudden bin Md. Taib, J.B.S., A.M.N. (Baling)
23. “ Dato’ Wan Abd. Rahim bin Wan Abdullah, D.J.M.K. (Kota Bharu)

AHLI (Bebas)

1. Yang Berhormat Datuk Chua Soon Bui, P.G.D.K. (Tawau) – SAPP
2. “ Datuk Eric E. Majimbun, P.G.D.K. (Sepanggar) – SAPP
3. “ Dato’ Ibrahim Ali, D.J.M.K., D.P.M.S., D.M.S.M. (Pasir Mas)

DEWAN RAKYAT

Ketua Pentadbir Parlimen

Datuk Kamaruddin Mohamed Baria

Setiausaha Dewan Rakyat

Datuk Roosme binti Hamzah

Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)

Encik Ikmalrudin bin Ishak

PETUGAS-PETUGAS PENYATA RASMI (*HANSARD*)

Azhari bin Hamzah

Monarita binti Mohd Hassan

Rosna binti Bujairomi

Hajah Supiah binti Dewak

Sarimah binti Haji Amran

Hadzirah binti Ibrahim

Nurziana binti Ismail

Suriyani binti Mohd. Noh

Aisyah binti Razki

Yoogeswari a/p Muniandy

Nor Liyana binti Ahmad

Zatul Hijanah binti Yahya

Sharifah Nor Asilah binti Syed Basir

Nik Nor Ashikin binti Nik Hassan

Hafilah binti Hamid

Siti Norhazarina binti Ali

Mohd. Shahrul Hafiz bin Yahaya

Mulyati binti Kamarudin

Ganesan a/l Nanthan

Nor Hamizah binti Haji Hassan

Azmir bin Mohd Salleh

Ainul Wahidah binti Ismail @ Fakhri

Nur Nazihah binti Mohd. Nazir

Noraidah binti Manaf

Nurul Fariah binti Mohd. Isa

Mohd. Fairus bin Mohd. Padzil

Mohd. Zaidi bin Mahmood

Mohd. Izwan bin Mohd. Esa

Hazrul bin Sharif

Nurul Aishah binti Sha'arin

Nor Kamsiah binti Asmad

Noor Salini binti Mohamed Salim

Siti Zubaidah binti Karim

Aifarina binti Azaman

Noorfazilah binti Talib

Farah Asyraf binti Khairul Anuar

MALAYSIA**DEWAN RAKYAT****Isnin, 9 November 2009****Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.00 pagi****DOA**

[Timbalan Yang di-Pertua (Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar)
mempengerusikan Mesyuarat]

PEMASYHURAN TUAN YANG DI-PERTUA**MESYUARAT DEWAN RAKYAT DI TAMBAH DUA HARI**

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: *Bismillaahir Rahmaanir Rahiim. Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakaatuh.* Ahli-ahli Yang Berhormat, saya telah menerima satu perutusan daripada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri selaku Ketua Majlis memaklumkan supaya Mesyuarat Dewan Rakyat yang sedang bersidang sekarang ditambah dua hari lagi iaitu 16 dan 17 Disember 2009. Tambahan ini diperlukan bagi membolehkan rang undang-undang dan urusan kerajaan yang lain dapat diselesaikan selaras dengan peruntukan Peraturan Mesyuarat 11(2), Peraturan-Peraturan Majlis Mesyuarat Dewan Rakyat.

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

1. Dato' Haji Mohd. Jidin bin Shafee [Setiu] minta Perdana Menteri menyatakan, jumlah peneroka FELDA yang telah diberikan geran tanah sejak lima tahun lalu mengikut pecahan negeri dan berapakah program pembangunan untuk generasi kedua dan ketiga FELDA.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Datuk Ahmad bin Maslan]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menjawab soalan yang dikemukakan oleh Ahli Yang Berhormat Setiu bersama-sama dengan soalan Ahli Yang Berhormat Jerantut yang juga diadualkan pada hari ini kerana kedua-duanya adalah saling berkaitan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Baik Yang Berhormat.

Datuk Ahmad bin Maslan: Setiap peneroka diperuntukkan kawasan pegangan seluas 0.25 ekar untuk kediaman dan 10 ekar untuk kawasan pertanian. Peneroka akan dikurniakan hak milik setelah menjelaskan bayaran kembali iaitu kos pembangunan yang didahulukan oleh FELDA. Sejak ditubuhkan seramai 73,807 peserta peneroka daripada 112,635 yang telah mendapat hak milik. Ini adalah 65 peratus daripada keseluruhan peneroka.

Sejak 5 tahun yang lalu bagi tahun 2004 hingga tahun 2008, seramai 9,262 peneroka telah dikurniakan hak milik. Bilangan ini terdiri daripada 3,066 bagi negeri Pahang; 3535 - Johor; 688 - Negeri Sembilan; 264 - Selangor; 190 - Perak; 133 - Kelantan; dan 1386 - Terengganu. Pembangunan generasi baru telah dan akan dilaksanakan secara bersepadu meliputi bidang pendidikan, latihan kemahiran, pembangunan belia, keusahawanan, pembangunan sukan dan projek perumahan. Program pendidikan yang diberikan termasuk program PERMATA dan Pusat Literasi Keluarga, Skim Tuisyen FELDA, Asrama Semai Bakti dan pembinaan MRSM FELDA. Seramai 26,356 generasi baru telah dilatih di dalam pelbagai kemahiran sejak tahun 2005 melibatkan peruntukan RM188.4 juta.

Selain daripada itu program-program pembangunan belia dan kerohanian turut dilaksanakan seperti Program Generasi Gemilang, Anugerah Belia FELDA dan Program Belia Kerja Ladang. Belia turut diberi peluang untuk menceburkan diri dalam bidang keusahawanan melalui pinjaman Skim Insentif Usahawan FELDA (SIUF)...

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Ahmad bin Maslan: ...Sehingga RM10,000 bergantung pada jenis perniagaan. FELDA turut membangunkan program sukan dengan membina pelbagai gelanggang dan dewan serba guna di kawasan rancangan. Sebanyak 14 projek perumahan warga FELDA untuk generasi baru sedang diusahakan di seluruh negara. Empat daripadanya telah siap dan sepuluh lagi dalam pelbagai proses pelaksanaan.

Adalah diharapkan melalui pelaksanaan pelbagai pembangunan untuk generasi FELDA, ia dapat menghindarkan mereka daripada terjerumus ke dalam aktiviti yang tidak berfaedah dan menjadi warga berguna seperti mana Yang Berhormat Setiu seorang anak peneroka berjaya menjadi Ahli Parlimen.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Setiu.

Dato' Haji Mohd. Jidin bin Shafee [Setiu]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kemasukan peneroka FELDA telah pun dibekukan pada tahun 1990 kerana masalah kenaikan harga infrastruktur dan juga FELDA diasaskan ialah untuk membantu orang-orang miskin. Pengambilan mereka ini kebanyakannya di bawah kerajaan Barisan Nasional.

Soalan tambahan saya, adakah kerajaan akan membuka balik sistem pengambilan peneroka dan pembahagian geran yang pada asalnya peneroka ini masuk ke FELDA, sehelai spinggalang tidak ada harta. Apabila telah selesai diberikan geran, adakah kerajaan berhasrat untuk mengadakan bai'ah supaya penerima-penerima geran ini tidak menderhaka kepada kerajaan yang memberi tanah kepada mereka?

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Ahmad bin Maslan: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Pada tahun 2006, Menteri FELDA yang sekarang Perdana Menteri telah mengumumkan bahawa FELDA bercadang untuk membuka kembali kemasukan peneroka dengan syarat kerajaan-kerajaan negeri memberikan tanah untuk diberikan kepada rakyat yang layak terutama yang miskin tegar.

Akan tetapi sejak tahun 2006 hingga tahun 2009, belum pun ada sebuah kerajaan negeri yang bersetuju untuk memberikan tanah itu dan pada saat dan ketika ini kita masih lagi menunggu jika ada mana-mana kerajaan negeri yang ingin memberikan tanah untuk kemasukan peneroka. Geran akan terus diberikan. Bai'ah ataupun *new deal* yang disebut oleh Yang Berhormat Setiu tadi, saya kira di kawasan rancangan FELDA sehingga ke hari ini 85 peratus daripada peneroka sentiasa dan setia menyokong kerajaan. Hanya 15 peratus sahaja yang kelihatan tidak menyokong. Terima kasih... *[Dewan riuh]*

■1010

Tuan Haji Che Uda bin Che Nik [Sik]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin tahu daripada Yang Berhormat Menteri apakah kesudahan rancangan penswastan tanah-tanah FELDA yang suatu masa dahulu banyak melahirkan orang-orang kaya baru di negara kita. Terima kasih.

Datuk Ahmad bin Maslan: Apabila berlaku usaha-usaha untuk menswastakan tanah-tanah FELDA sebahagian daripadanya tidak berjaya. Apabila tidak berjaya, apa yang berlaku ialah peneroka berkenaan sebelum mereka ingin diswastakan telah keluar daripada FELDA, telah keluar daripada ikatan sebagai peneroka atas kehendak mereka sendiri. Apa yang berlaku sekarang ini sebahagian daripada mereka telah kembali semula kepada FELDA seperti di Sungai Tinggi di Selangor yang mana FELDA membelanjakan sehingga RM21 juta untuk memperbaiki kebun yang telah ditinggalkan oleh pihak swasta berkenaan.

Kita sedang mengkaji beberapa kawasan rancangan yang berlaku seumpama ini dan segala hal yang berhubung sabit dengan kes-kes mahkamah itu sedang dalam proses disemak semula. Akan tetapi ini adalah disebabkan beberapa faktor. Antaranya ialah keadaan ekonomi yang tidak menentu dan juga keupayaan syarikat swasta yang berkaitan untuk membangunkan kawasan yang berkenaan. Selepas daripada ini kita akan terus memujuk mana-mana orang di rancangan yang ingin menjadi orang kaya baru ini supaya berhati-hati supaya tidak terjebak kepada kegiatan-kegiatan seumpama ini lagi. Terima kasih.

2. Dr. Haji Mohd Hayati Bin Othman [Pendang] minta Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi menyatakan, apakah perkembangan terhadap penggunaan kereta menggunakan air sebagai sumber tenaga yang telah dilancarkan beberapa tahun dahulu.

Timbalan Menteri Sains, Teknologi dan Inovasi [Tuan Haji Fadillah bin Yusof]: *Wa'alaikumussalam warahmatullaahi wabarakaatuh.*

Terima kasih, Yang Berhormat. Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Yang Berhormat penggunaan kereta yang menggunakan air sebagai sumber tenaga yang telah dilancarkan beberapa tahun lalu merupakan teknologi baru di mana penjanaan gas hidrogen daripada air yang mana gas hidrogen itu kemudian disalurkan ke karburator untuk membantu pembakaran minyak. Hidrogen mempunyai potensi yang besar sebagai bahan api mesra alam dan dapat mengurangkan pergantungan negara terhadap pengimportan tenaga. Teknologi hidrogen adalah proses elektrolisis ataupun penguraian molekul air kepada hidrogen dan oksigen. Hidrogen dan oksigen ini akan disalurkan ke dalam genset untuk menjana tenaga elektrik. Pemecahan atau penguraian molekul air berlandaskan proses elektrolisis masih dalam peringkat kajian di seluruh dunia untuk memastikan hasil yang didapati adalah efisien dan sesuai untuk diguna pakai untuk jangka masa panjang dengan kos yang berpatutan.

Tuan Yang di-Pertua, kajian prototaip yang dijalankan sebelum ini tidak dapat dijalankan sepenuhnya disebabkan isu-isu yang masih lagi perlu dikaji dengan teliti. Isu-isu tersebut bukan sahaja dihadapi oleh projek tersebut malah ia merupakan isu semasa. Penggunaan *hydrofuel* sebagai sumber tenaga alternatif buat masa ini terbatas pada sektor automatif sahaja. Di Amerika dan Eropah hasil penyelidikan teknologi telah berkembang dengan pesat. Namun begitu halangan tersebut perlu ditangani sebelum teknologi *hydrofuel* boleh digunakan secara meluas. Antara isu yang dihadapi adalah:

- (i) sistem penyimpanan hidrogen;
- (ii) teknologi pengeluaran dan pengagihan hidrogen yang diperlukan untuk kenderaan *hydrofuel*;
- (iii) penyediaan standard dan infrastruktur bagi kenderaan *hydrofuel*; dan
- (iv) sistem *electric propulsion* dengan izin, yang boleh digunakan oleh kenderaan *electric hybrid*.

MOSTI melalui SIRIM Berhad sedang menjalankan kajian teknologi hidrogen bagi penghasilan tenaga elektrik untuk industri automatif. Projek yang dikenali sebagai *hydrogen powered engine*, *hydrogen generation* dan *diesel engine efficiency*, dengan izin, khusus pada penggunaan enjin yang statik seperti penjanaan kuasa dan enjin bot nelayan. Ujian pertama prestasi projek tersebut mendapati penggunaan diesel dapat dikurangkan sehingga 25 peratus daripada penggunaan asal bahan bakar tersebut. Projek bernilai RM1.489 juta telah diluluskan pada tahun 2008 dijangka siap pada tahun 2010. Projek ini menggunakan kaedah pemisahan molekul air pada ion hidrogen dan oksigen bagi penjimatan penggunaan diesel. Terima kasih.

Dr. Haji Mohd. Hayati bin Othman [Pendang]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri kerana memberi jawapan yang agak panjang lebar. Memang kalau kita lihat kepada laporan-laporan di *internet*, hidrogen ini merupakan salah satu daripada bahan yang boleh digunakan untuk masa hadapan sebagai menjimatkan minyak petrol dan juga diesel dalam penggunaan kenderaan.

Apa yang saya dapati pada tahun 2006, Perdana Menteri pada ketika itu telah melancarkan satu trak menggunakan air dan sudah dua tahun kita tidak mendengar apakah hasil daripada pengumuman tersebut. Daripada laporan *MalaysiaKini* juga mengatakan hampir RM100 juta telah diperuntukkan untuk kenderaan awam menggunakan air sebagai bahan api untuk *public transport* ini. Saya hendak tahu daripada kementerian setakat mana usaha kerajaan untuk kenderaan awam ini kerana kalau lihat daripada...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, jangan panjang sangat.

Dr. Haji Mohd. Hayati bin Othman [Pendang]: Pendek sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ini bukan ceramah Yang Berhormat, ini soalan.

Dr. Haji Mohd. Hayati bin Othman [Pendang]: Daripada bajet yang diumumkan oleh Perdana Menteri, pada tahun hadapan kemungkinan penstrukturan semula subsidi minyak ini. Jadi, apakah insentif kemungkinan akan diberikan oleh kerajaan daripada kementerian ini untuk mereka menggunakan *hydrogen conversion kit* ataupun *water conversion kit* ini dalam kenderaan-kenderaan milik persendirian kerana ini peluang untuk rakyat menjimatkan duit. Hanya itu, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih.

Tuan Haji Fadillah bin Yusof: Terima kasih, Yang Berhormat Pendang. Soalan yang begitu panjang tetapi saya dapat huraikan beberapa perkara. Pertama dari segi geran RM100 juta, saya kira mungkin itu satu khabar angin. Akan tetapi geran yang kita telah beri melalui peruntukan kerajaan setakat ini saya kira ada sembilan baru di peringkat *science fund*. Itu pun jumlahnya tidak sampai RM100 juta, pada keseluruhannya lebih kurang RM1.93 juta sahaja. Kedua, ada dua yang telah pergi kepada peringkat *techno fund* iaitu *pre-commercialization*. Sebagaimana dikatakan tadi kalau kita melihat kepada teknologi yang berlaku sekarang ini dari segi *conventional combustion engine* ataupun enjin pembakaran dalaman. Ini yang sedia ada.

Untuk peringkat kedua yang dikatakan *hydrogen hybrid* ataupun *electric hybrid* ada dua. Yang dimaksudkan *gadget* untuk *hydrogen hybrid* ialah untuk pembangunan *gadget* sahaja iaitu penjimatan penggunaan tenaga di mana kita menggabungkan sumber bahan mentah asli, minyak ataupun diesel dengan menggunakan *gadget* untuk menjadikan hidrogen dan air itu untuk pembakaran. Dijangkakan 20 ke 30 tahun akan datang, maka akan berlaku apa yang dikatakan *pure hydrogen fuel cell* yang sepenuhnya menggunakan hidrogen ataupun keseluruhannya menggunakan elektrik. Ini pembangunan di peringkat dunia sekarang ini tetapi ia akan memakan masa yang agak lama.

Dari segi insentif, sebab itu saya katakan tadi peringkat ini pengesahan ataupun *certification* iaitu pengesahan dan persijilan mengikut piawaian standard yang ditetapkan oleh SIRIM. Setakat ini belum ada yang kita dapat satu teknologi yang telah pergi sehingga ke peringkat mendapat pengesahan atau pensijilan daripada SIRIM. Oleh sebab itu saya pada hari ini menyeru kepada orang ramai memang alat-alat *gadget* ini banyak dijual di pasaran tetapi pastikan bahawa mana-mana *gadget* yang dijual di pasaran mestilah mendapat kelulusan ataupun pengesahan dan *certification* daripada SIRIM supaya memastikan dari segi keselamatan kenderaan tersebut adalah selamat. Hidrogen seperti mana yang kita sedia maklum mempunyai ciri-ciri yang boleh menyebabkan letupan dan sebagainya. Jadi, kita kena berhati-hati. *Insyaa-Allah* saranan supaya kita membuat kajian akan kita sampaikan kepada kementerian berkaitan dalam dasar automobil negara. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Mambong.

Dato Dr. James Dawos Mamit [Mambong]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Pertama, kita mesti faham bahawa elektrolisis tidak boleh berlaku dalam kenderaan. Ia hanya boleh berlaku di kilang. Kedua, *spontaneous chemical reaction* tidak boleh menghasilkan tenaga. Itu kita mesti faham.

■1020

Oleh itu *combustion engine* yang ada dalam kenderaan kita sekarang sememangnya tidak boleh menggunakan tenaga hidrogen. Kalau ia tidak datang daripada kilang kerana kenderaan itu sendiri tidak boleh melakukan *fission* untuk menghasilkan hidrogen. Oleh yang demikian adakah kerajaan sekarang membuat kajian tentang *intake manifold engine* dengan izin yang sememangnya boleh dimasukkan di dalam kenderaan supaya hidrogen boleh digunakan dengan baik dengan berkesan. Terima kasih.

Tuan Haji Fadillah bin Yusof: Terima kasih Yang Berhormat Mambong. Untuk makluman, sekarang ini *research and development* geran yang kita sediakan menumpukan pada beberapa perkara:

- (i) untuk mencari sumber hidrogen sebab hidrogen boleh dihasilkan daripada bahan mentah asli mahupun daripada bahan-bahan yang lain;
- (ii) teknologi pengeluaran atau penghasilan hidrogen;
- (iii) *catalyst* ataupun pemangkin dalam sistem penghasilan; dan
- (iv) *storage* ataupun penyimpanan hidrogen menggunakan bahan komposit.

Untuk makluman juga, untuk keseluruhan ini tercapai, kita perlu melalui beberapa siri ujian ataupun *test* yang perlu dilalui:

- (i) prestasi enjin atau *engine performance* dengan izin.
- (ii) *endurance test* ataupun ujian ketahanan enjin dan keseluruhan bahagian-bahagian enjin yang menumpukan kepada empat perkara:
 - (a) penggunaan minyak;
 - (b) tahap kualiti bunyi enjin sama ada kuat atau kurang bunyinya;
 - (c) kualiti pelepasan ekzos ataupun pelepasan karbon dioksida daripada enjin; dan
 - (d) gegaran enjin.

Ini *tests* yang dijalankan terpaksa melalui proses sekurang-kurangnya kenderaan perlu dan bergerak 100,000 km, hanya dengan itulah baru keseluruhannya kita akan dapat membuat pengesahan dan juga pensijilan yang berkaitan sama ada kenderaan ini mengikut piawaian yang ditetapkan. Jadi apa yang disebut oleh Yang Berhormat Mambong tadi termaktub dalam program Kementerian.

3. Dato' Mohd Nasir bin Ibrahim Fikri [Kuala Nerus] minta Menteri Kewangan menyatakan, jumlah pembinaan rumah mesra rakyat di seluruh negara mengikut pecahan negeri dan sejauh mana konsep rakyat didahulukan diterjemahkan melalui pembinaannya.

Timbalan Menteri Kewangan I [Dato' Chor Chee Heung]: Tuan Yang di-Pertua, pertama sekali saya ingin mengucapkan kepada berbilang-banyak terima kasih kepada Yang Berhormat Kuala Nerus yang telah mengemukakan soalan pada pagi ini. Untuk makluman Yang Berhormat, sehingga 1 Oktober 2009, SPNB telah pun meluluskan sebanyak 17,967 permohonan di bawah Program Rumah Mesra Rakyat ataupun RMR dan sebanyak 11,569 telah pun diserahkan kunci dan baki sebanyak 6,398 unit masih lagi di dalam peringkat perjanjian dan pembinaan. Jumlah pembinaan Rumah Mesra Rakyat di seluruh negara mengikut pecahan negeri sehingga 1 Oktober 2009 yang telah diserahkan kunci adalah seperti berikut:

- (i) bermula di Zon Pantai Timur Semenanjung jumlah penyerahan RMR yang telah siap diserahkan kepada pemohon di negeri Terengganu ialah 1,644 unit, negeri Kelantan sebanyak 1,801 unit dan di negeri Pahang sebanyak 705 unit;

- (ii) di Zon Utara Semenanjung, jumlah penyerahan adalah 1,404 unit rumah di negeri Kedah, 1,331 unit di negeri Perak, 228 unit di negeri Perlis dan 101 unit rumah di negeri Pulau Pinang;
- (iii) bagi Zon Tengah Semenanjung pula, di negeri Selangor adalah sebanyak 712 unit dan di Kuala Lumpur pula 9 unit telah diserahkan kepada peserta program ini. Diikuti Zon Selatan di negeri Johor sebanyak 1,401 unit rumah, di Negeri Sembilan-1,109 unit rumah dan negeri Melaka sebanyak 612 unit rumah telah berjaya disiapkan dan diserahkan kepada pemohon; dan
- (iv) di Zon Malaysia Barat pula, di negeri Serawak sebanyak 236 unit, di negeri Sabah 246 unit rumah serta di Wilayah Persekutuan Labuan sebanyak 30 unit diserahkan kepada pemohon yang layak.

Tuan Yang di-Pertua, pelaksanaan daripada program RMR yang dilaksanakan oleh SPNB merupakan contoh terbaik bagi konsep 'Rakyat Didahulukan'. Ini kerana kumpulan sasar bagi penerima RMR adalah mereka yang berpendapatan rendah dan dikategorikan miskin dan tidak berpendapatan tetap seperti golongan nelayan, petani, orang tua dan orang kurang upaya. Malahan kelulusan pinjaman perumahan kepada pemohon yang berjaya atau yang tidak layak membuat pinjaman dari institusi kewangan diberikan melalui pinjaman tanpa faedah.

Selain itu subsidi diberikan kepada kerajaan dengan menanggung 1/3 daripada kos harga rumah yang dipohon. Sekian terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Kuala Nerus.

Dato' Mohd. Nasir bin Ibrahim Fikri [Kuala Nerus]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Menteri. Apakah usaha kerajaan untuk memastikan syarikat perumahan negara ini seperti mana yang disebut Menteri tadi benar-benar faham slogan "Rakyat Didahulukan, Pencapaian Diutamakan" kerana urusan di tiga negeri iaitu Kelantan, Terengganu, dan Pahang hanya ada satu pejabat wilayah sahaja iaitu diwujudkan di Kuantan, Pahang untuk menguruskan semua permohonan, kelulusan dan juga pembinaan di tiga negeri ini. Ini adalah punca utama yang menjadi kelewatan proses permohonan, kelulusan dan juga pembinaan rumah itu sendiri.

Soalan saya, bilakah SPNB bercadang untuk mewujudkan pejabat di setiap negeri untuk memastikan perkara ini tidak berterusan berlaku? Terima kasih.

Dato' Chor Chee Heung: Terima kasih Yang Berhormat Kuala Nerus. Untuk makluman Dewan yang mulia ini, setakat ini SPNB mempunyai enam cawangan di seluruh negara iaitu di Sabah, Sarawak, Johor, Pahang, Pulau Pinang dan baru-baru ini di Kelantan. Maksudnya Yang Berhormat tadi bertanya bila SPNB akan mempunyai cawangan yang boleh mengendalikan permohonan dari tiga buah negeri iaitu Kelantan, Terengganu dan Pahang. Sekarang ini, di Kelantan baru kita ada satu *mini branch*, satu cawangan yang kecil tetapi ianya akan dibesarkan mengikut keperluan dan kerajaan sentiasa melakukan segala usaha supaya rakyat kita memahami apakah misi kerajaan supaya membantu orang atau penduduk berpendapatan rendah mempunyai rumah sendiri melalui cara-cara di bawah skim-skim SPNB. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Indera Mahkota.

Tuan Azan Ismail [Indera Mahkota]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan terima kasih atas jawapan tadi kerana kita harap perkara ini dapat direalisasikan dengan baik untuk sekurang-kurangnya pada tahun ini berasaskan belanjawan yang telah ditambah untuk program ini. Tuan Yang di-Pertua, kita tahu bahawa skim perumahan ini untuk membantu rakyat termiskin untuk mempunyai rumah sendiri, saya hendak tahu juga berapakah *gross profit rate* ataupun kadar keuntungan yang dibenarkan kepada SPNB untuk meraih hasil daripada pembinaan rumah ini yang diberikan atau diserahkan, dijual beli dan sebagainya kepada rakyat?

Perkara ini ditimbulkan kerana daripada tahun 2003 hingga 2008, kita dapati bahawa kenaikan dalam kos bahan mentah yang tidak dikawal hampir 200 peratus. Jadi berdasarkan kepada kenaikan ini, agaknya berapakah *gross profit rate* yang dibenarkan oleh SPNB untuk dikenakan atau diraih hasil daripada projek ini yang sebenarnya patut menyumbang membolehkan rakyat termiskin kita mempunyai rumah. Saya juga hendak tahu...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat sudah panjang sangat.

Tuan Azan Ismail [Indera Mahkota]: Saya juga hendak tahu bilakah program ini akan dilaksanakan di tempat-tempat yang masih belum dikenal pasti ada sasaran yang perlu dipertingkatkan. Terima kasih.

■1030

Dato' Chor Chee Heung: Terima kasih Yang Berhormat. Sebenarnya, kalau hendak menjawab soalan Yang Berhormat yang pertama itu, misi ataupun matlamat kerajaan menubuhkan SPNB bukan bercorak semata-mata untuk mencari keuntungan. Hasrat pertama kerajaan ialah seperti berkonsepkan Rakyat Didahulukan, maksudnya ada golongan rakyat yang berpendapatan rendah yang tidak mampu memiliki rumah, maka kerajaan akan melalui SPNB untuk membina rumah dan serah kepada pemohon yang berjaya. Melalui cara inilah pemohon diberikan peluang untuk memiliki rumah dengan bayaran ansuran setiap bulan tidak melebihi RM150.00.

Yang Berhormat memang betul-betul dari segi kenaikan harga bahan-bahan mentah dalam dua tahun kebelakangan ini amat ketara sekali. Rumah yang dibina oleh SPNB sekarang ini adalah dalam lingkungan RM70,000 hingga yang paling tinggi ialah RM90,000. Dalam perkataan lain, SPNB memang tidak mahu mencari keuntungan dalam skim-skim seumpama ini. Kerajaan menanggung 1/3, maka pemohon yang berjaya yang layak memiliki rumah SPNB iaitu Rumah Mesra ini hanya membayar 2/3 melalui ansuran, yang paling maksimum tempohnya ialah 26 tahun. Maksudnya dalam perkataan lain, SPNB tidak mencari keuntungan langsung. Cuma yang ada pun, dia mungkin boleh *cover administrative costs* sahaja.

Soalan tambahan yang kedua ialah mengenai bilakah kerajaan memperluaskan skim ini kepada tempat yang masih kurang. Kerajaan telah membuat satu ketetapan iaitu di seluruh negara, di mana pun rakyat yang layak, boleh membuat permohonan. Kadang-kadang di Sabah dan Sarawak ada masalah mengenai tanah dan geran. Itu akan menjadi satu masalah, di mana Rumah-rumah Mesra Rakyat ini tidak begitu banyak dapat diberikan pertimbangan. Itu sahaja. Sekian, terima kasih.

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan.

[Soalan No. 4 – Y.B Tan Sri Dato' Abd. Khalid bin Ibrahim (Bandar Tun Razak) tidak hadir]

5. Datuk Ir. Haji Idris bin Haji Haron [Tangga Batu] minta Menteri Luar Negeri menyatakan, langkah-langkah Kementerian dalam menangani dan mengelakkan konflik sesama negara jiran serantau serta mekanisme penyelesaian konflik (*conflict resolution mechanism*) yang sesuai.

Menteri Luar Negeri [Dato' Sri Anifah bin Haji Aman]: Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Tangga Batu yang telah pun mengemukakan soalan ini. Untuk makluman Yang Berhormat Tangga Batu, Malaysia mengambil pendekatan yang bebas, berkecuali dan berprinsip dalam hal ehwal, diplomatik demi memelihara hubungan dengan negara-negara jiran serantau. Dasar Luar Negara Malaysia sentiasa mengutamakan hubungan dua hala di antara Malaysia dengan negara-negara jiran serantau, dengan memberikan penekanan terhadap keamanan dan kestabilan serantau melalui langkah-langkah penyelesaian konflik yang konstruktif.

Sehubungan itu, untuk mengekalkan serta memperkukuhkan hubungan dengan negara-negara jiran serantau, Malaysia sentiasa menggunakan saluran diplomatik dan proses rundingan dalam penyelesaian konflik.

Ini juga merangkumi pendekatan seperti merujuk pertikaian kepada Mahkamah Keadilan Antarabangsa atau *International Court of Justice*, dengan izin, dan penggunaan mekanisme penyelesaian konflik yang lain, sekiranya perlu.

Tuan Yang di-Pertua, seperti mana Yang Berhormat Tangga Batu sedia maklum, Persatuan Negara-negara Asia Tenggara atau ASEAN, berwawasan untuk menjadi sebuah organisasi yang berasaskan peraturan atau *rules-based organization*, dengan izin. Ke arah pencapaian matlamat tersebut, ASEAN antara lain telah mengambil inisiatif untuk mewujudkan mekanisme penyelesaian konflik seperti yang diperuntukkan dalam perkara 25, Piagam ASEAN.

Selaras dengan peruntukan tersebut, Kumpulan Pakar Perundingan Berperingkat Tinggi ASEAN ataupun *High Level Legal Experts Group* (HLEG), dengan izin, *on follow-up to the ASEAN Charter* sedang memuktamadkan Draf Protokol Mekanisme Penyelesaian Pertikaian, *The Draft Protocol on Dispute Settlement Mechanisms*, dengan izin, yang akan merangkumi empat mekanisme penyelesaian konflik iaitu, Timbang Tara (*Arbitration*), Jasa Baik (*Good Offices*), Pendamaian (*Conciliation*) dan Perantaraan (*Mediation*).

Untuk memantapkan lagi protokol tersebut, Draf Peraturan-peraturan berkaitan dengan empat mekanisme tersebut iaitu Peraturan Timbang Tara (*Rules of Arbitration*) Peraturan Jasa Baik (*Rules of Good Offices*), Peraturan Pendamaian (*Rules of Conciliation*) dan Peraturan Perantaraan (*Rules of Mediation*) juga sedang dimuktamadkan. Protokol ini bersertakan peraturan-peraturan berkaitan untuk memuktamadkan menjelang akhir tahun 2009.

Dengan ratifikasi protokol tersebut kelak, ASEAN akan mempunyai satu mekanisme penyelesaian konflik yang tersendiri dan yang bersifat ASEAN. Di samping memantapkan lagi status ASEAN sebagai sebuah organisasi yang berasaskan peraturan, mekanisme penyelesaian konflik ini adalah penting dalam usaha memelihara dan memperkukuhkan hubungan dua hala dan pelbagai hala di kalangan negara-negara anggota ASEAN. Terima kasih.

Datuk Ir. Haji Idris bin Haji Haron [Tangga Batu]: Tuan Yang di-Pertua, saya sungguh... Yang Berhormat Menteri datang jawab sendiri soalan ini, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya juga mengambil kesempatan ini untuk mengalu-alukan kehadiran Bapak Susilo Bambang Yudhoyono ke negara ini, dalam rangka lawatannya ke negara ASEAN dan Malaysia dipilih sebagai negara pertama dilawatnya. Selamat datang Bapak SBA... [Tepuk]

Tuan Yang di-Pertua, daripada jawapan Yang Berhormat Menteri tadi, kita dapat melihat bahawa satu pertimbangan yang begitu komprehensif diambil kira oleh kesemua *government* ataupun pemerintah. Kita dapat melihat bahawa hubungan G2G, pemerintah dengan pemerintah, rakyat dengan rakyat dari mana-mana negara di dalam ahli ASEAN ini amat rapat begitu sekali.

Akan tetapi, baru-baru ini kita dapat lihat isu-isu kecil seperti Manohara, Ambang Batas Laut (Ambalat), Tarian Pendet, Rasa Sayang dan sebagainya dijadikan satu krisis yang besar. Saya percaya hubungan rapat di antara pemerintah-pemerintah dan rakyat dengan rakyat ini tidak terjejas kerana kita sedar ada pihak lain yang cuba mengambil kesempatan. Sindiran-sindiran seperti "*sweeping "Malaysia"*" ("sapu Malaysia") dan sebagainya dibesar-besarkan oleh media-media tertentu.

Yang Berhormat Menteri, apakah kebarangkalian terdapat dalang-dalang ataupun ada pihak-pihak tertentu dari dalam negara yang cuba mengupah pihak-pihak tertentu untuk merosakkan hubungan harmoni dua hala ini? Adakah kebarangkalian tersebut Yang Berhormat Menteri? Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Anifah bin Haji Aman: Terima kasih Yang Berhormat Tangga Batu. Memanglah selaku jiran di antara kedua-dua negara, kita akan saling berhadapan dengan banyak cabaran-cabaran. Di antara lain ialah hubungan di antara negara Indonesia dan Malaysia, yang telah pun disebutkan oleh Yang Berhormat tadi bahawa apa jua pertikaian yang ada, selaku jiran yang rapat, di mana perhubungan yang begitu baik di antara Presiden Indonesia dan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan juga daripada kerajaan Malaysia dan kerajaan Indonesia dan juga *people to people* di antara rakyat dengan rakyat.

Walau bagaimanapun, kita juga mengambil kira tentang peranan, orang kata *the third party*, peranan yang ketiga, yang cuba menguar-uarkan dan menggunakan isu-isu yang kecil, yang disebutkan oleh Yang Berhormat tadi digunakan ataupun digunakan sebagai satu alat politik untuk mempromosikan agenda-agenda tersebut. Kita mengetahui langkah-langkah yang diambil oleh pihak-pihak yang tertentu dan kita sentiasa memantau dan mengambil tindakan-tindakan yang tertentu. Ini juga telah dimaklumkan dan pihak negara jiran juga maklum bahawa ada orang-orang ataupun satu organisasi yang cuba "meneguk di air yang keruh".

Jadi, *insya-Allah* Yang Berhormat, kita akan menggunakan kebijaksanaan kita dan hubungan yang baik di antara kedua-dua pemimpin negara kita dan juga kerajaan untuk memantau masalah seumpama ini.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin mendapatkan penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri Luar.

■1040

Walaupun Malaysia telah mengambil pendekatan yang berkecuali dalam menangani urusan konflik negara sesama jiran, di mana kita pun sedar konflik yang berlaku di Mindanao, di Myanmar masalah dalaman dan Selatan Thai seumpamanya, iaitu sempadan dengan Malaysia-Selatan Thailand. Di mana baru-baru ini Yang Amat Berhormat Perdana Menteri telah mengemukakan satu cadangan supaya Kerajaan Thailand mempertimbangkan kuasa autonomi bagi kawasan empat Wilayah di Selatan Thailand. Jadi saya ingin mengetahui sejauh mana kah sambutan di atas cadangan tersebut kerana ini dikira dapat membantu menyelesaikan masalah keamanan di Selatan Thailand, sebab kalau mana di Selatan Thailand juga boleh juga kalau timbul masalah boleh juga timbul masalah konflik di antara rakyat di negara Malaysia khususnya di sempadan Selatan Thai iaitu Kelantan dan juga dengan pihak Selatan Thailand. Jadi apakah kemajuan setakat ini? Sekian, terima kasih.

Dato' Sri Anifah bin Haji Aman: Terima kasih Yang Berhormat. Memang lah kita begitu menitikberatkan keadaan-keadaan yang berlaku di sempadan-sempadan kita seperti di sempadan Selatan Thailand, dan juga Mindanao oleh kerana mereka adalah jiran-jiran kita dan sekiranya apa juga berlaku di kedua-dua tempat itu akan mengakibatkan secara langsung dan tidak langsung kepada negara kita juga. Walau bagaimanapun kita menghormati prinsip berkecuali yang disebutkan oleh Yang Berhormat tadi, melainkan ianya diminta oleh negara jiran kita untuk bersama-sama mencari penyelesaian yang sebaik mungkin dan juga kerjasama yang mungkin boleh kita berikan.

Dalam pertemuan-pertemuan di antara Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Malaysia dan juga Perdana Menteri Thailand, perkara ini sering dibincangkan dan di antara lain satu-satu langkah yang telah pun dan akan diambil ialah bahawa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kita akan dijemput oleh Perdana Menteri Thailand ke Selatan Thailand pada bulan 12 ini dan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri akan melihat atau pun bertemu dengan pemimpin-pemimpin Selatan Thailand dan kita sangat-sangat menghargai satu tindakan yang telah pun diminta oleh Perdana Menteri Thailand kepada kita oleh kerana Thailand menghormati kedudukan Malaysia terhadap apa yang berlaku di Selatan Thailand. Sama-samalah kita akan menunggu pada bulan 12 ini, di mana Yang Amat Berhormat Perdana Menteri akan pergi ke Selatan Thailand dan juga perbincangan-perbincangan selanjutnya. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Puan Hajah Zuraida binti Kamaruddin.

Puan Hajah Zuraida Kamaruddin [Ampang]: *Bismillaahir Rahmaanir Rahiim*, Tuan Yang di-Pertua sebelum saya teruskan soalan, saya ingin membuat pembedaan di sini. Soalan saya, saya tujukan kepada Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat. Yang keduanya ayat, ada pengubahsuaian di sini, apa yang saya maksudkan di sini adalah apakah langkah kementerian bagi memastikan berlakunya 'pengarusutamaan' gender. Ada perubahan terminologi di sini. Saya khuatir pihak Menteri mungkin tidak boleh menjawab dengan adanya ubahsuaian di sini. Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat sudah dengar soalan itu tadi, jadi cuba lah jawab dengan tepat apa yang ditanya.

6. Puan Hajah Zuraida Kamaruddin [Ampang] minta Perdana Menteri menyatakan, apakah langkah Kementerian bagi memastikan berlakunya pengaruh utama gender dalam pentadbiran dan sistem Mahkamah Syariah.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Dato' Jamil Khir bin Baharom]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Ampang. Soalan yang asal sebenarnya diberikan kepada saya untuk menjawab kepada soalan tersebut. Apa pun oleh kerana soalan telah ditukarkan pada saat ini, saya suka untuk menambah sedikit sahaja Tuan Yang di-Pertua kepada soalan tadi itu lah dalam membicarakan soal persamaan gender yang berlaku di Mahkamah Syariah bahawa pihak kerajaan melalui Mahkamah Syariah di negeri guna sama, seperti mana Wilayah Persekutuan, Selangor, Negeri Sembilan, Melaka, Perlis dan Pulau Pinang serta Sabah di mana agensi seperti mana JAKIM Penasihat Undang-undang Negeri, Jabatan Peguam Negara, Kementerian Pembangunan Wanita dan Keluarga dan Biro Bantuan Guaman setakat ini terdapat 239 orang Pegawai Syariah yang telah dilantik dan 67 pegawai daripada Pegawai Syariah wanita. Manakala jumlah kakitangan sokongan yang terdiri daripada 887 orang dan 452 adalah dari kalangan sokongan wanita. Ini bermakna di Mahkamah Syariah 45 peratus Pegawai Syariah dan kakitangan sokongannya adalah wanita.

Tuan Yang di-Pertua, itu jawapan yang dapat saya berikan sekadar mewakili daripada Mahkamah Syariah untuk yang berkaitan dengan pengasingan gender.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, Ampang.

Puan Hajah Zuraida Kamaruddin [Ampang]: Jawapan tidak tepat kerana soalan saya adalah 'pengarusutamaan' gender, bukan persamaan gender.

Datuk Seri Azalina binti Othman Said [Pengerang]: *[Bangun]*

Puan Hajah Zuraida Kamaruddin [Ampang]: So, walau bagaimana pun oleh kerana Menteri telah menjawab statistik mengenai penglibatan wanita dalam mahkamah kehakiman Syariah, saya juga hendak sebutkan di sini walaupun angka yang disebut oleh Menteri tadi melambangkan lebih kurang dalam 18 peratus, akan tetapi di peringkat Ketua Pendaftar Mahkamah Syariah ketika ini, hanya ada dua orang sahaja wanita yang lebihnya 12 adalah kaum lelaki.

Soalan yang kedua adalah saya menerima ada satu laporan, Menteri yang dahulu yang ada di situ ada membuat satu usul dahulu bahawa telah menghantar beberapa pegawai syariah untuk melanjutkan dalam bidang kursus Undang-undang Syariah di UIA sepuluh orang, Mesir 15 orang dan tiga di London setiap tahun. Saya cuma hendak tanya di sini bagaimana pekanya Jabatan Agama Syariah di Malaysia ini menerapkan pegawai-pegawai wanita dalam kursus-kursus singkat ini kerana masalah wanita dengan Mahkamah Syariah menjadi satu masalah yang sudah lama dan sudah hampir membuatkan kebanyakan mereka yang membuat aduan merasa diri mereka tertindas dan tidak diadili dengan secukupnya. Hanya dengan penambahan hakim-hakim syariah saya rasa dapat menangani masalah orang perempuan yang ketika ini saya rasa kurang kepekaan gendernya yang telah dijalankan tugas oleh orang lelaki. Terima kasih.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua suka saya perelaskan kepada soalan ini di mana saya bersetuju dengan Yang Berhormat Ampang, bahawa di sana ada suara-suara wanita yang memohon supaya mereka diberikan ruang dan peluang yang lebih di Mahkamah Syariah dan sebagaimana yang telah disebutkan oleh Menteri yang lalu Yang Berhormat Bagan Datok, telah menyebut bahawa beberapa kalangan wanita telah dihantar pada setiap tahun. Bahkan bermula daripada tahun 1999 sehingga sekarang tahun 2009 program penghantaran ini berterusan pada universiti-universiti di dalam dan di luar negara bagi memenuhi keperluan ini.

Hasil daripada pemikiran yang positif untuk membangunkan bahawa tidak ada di sana pengasingan gender kerajaan telah pun melantik, kita melihat di Mahkamah Negeri Melaka seorang yang dilantik LS48 dan begitu juga dengan Pengarah Latihan JKSM LS52 yang dilantik juga seorang wanita dan di Mahkamah Negeri Kelantan telah melantik juga seorang wanita sebagai hakim LS41. Apa pun saya suka menekankan kepada Tuan Yang di-Pertua, bahawa selepas daripada melihat keperluan pelantikan hakim-hakim wanita khususnya dalam kes-kes yang berkaitan dengan wanita selain daripada kes yang berkaitan hudud dan khisas, maka pihak kerajaan telah mengambil inisiatif di mana kita melihat bahawa melalui inisiatif yang telah dibuat kerajaan dalam satu majlis fatwa yang bersidang telah mengatakan bahawa wanita pada Persidangan Hal Ehwal Agama Islam yang ke-73 pada 4 hingga 6 April 2006 telah mengambil ketetapan muzakarah fatwa berpandangan wanita harus dilantik menjadi Hakim Syarie dalam kes-kes hudud dan khisas dan pemilihan dan pelantikan hendaklah dibuat dengan penuh teliti dan teratur.

Tuan Yang di-Pertua, untuk yang demikian pihak kerajaan sedang menyusun dan bahkan ada satu usaha yang begitu serius untuk melantik pihak wanita untuk menepati keperluan menjadi hakim di Mahkamah Syariah. Terima kasih.

7. Tuan Billy Abit Joo [Hulu Rajang] minta Menteri Dalam Negeri menyatakan, sama ada beliau sedar di sempadan Malaysia dan Indonesia di Hulu Rajang, tiada kawalan kepada rakyat asing memasuki Sarawak, khasnya di kawasan pembalakan. Apakah langkah yang diambil untuk menjaga keselamatan dan maruah negara misalnya menempatkan kontinjen polis atau pusat imigrasi di kawasan-kawasan tersebut.

■1050

Timbalan Menteri Dalam Negeri I [Datuk Wira Abu Seman Yusop]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat dari Hulu Rajang yang mengemukakan pertanyaan. Untuk maklumat Yang Berhormat dan Dewan yang mulia ini, kerajaan sedar bahawa sempadan Sarawak-Malaysia, Kalimantan-Indonesia sentiasa terdedah kepada ancaman keselamatan yang mampu menggugat keselamatan dan kedaulatan negara.

Sebagaimana Yang Berhormat sedia maklum, sebagai anak tempatan, sempadan Sarawak-Malaysia, Kalimantan-Indonesia adalah begitu luas dan panjang. Oleh kerana itu kerajaan telah mengujudkan pos-pos kawalan keselamatan di bawah kelolaan Jawatankuasa Perancang Gerakan (JPG) di lokasi-lokasi yang strategik dan tertentu sahaja di sepanjang sempadan Sarawak-Malaysia dan Kalimantan-Indonesia. Bagi kawasan Yang Berhormat di Hulu Rajang, pos yang terdekat adalah pos JPG Merirai, Kapit yang mana di bawah penyelarasan Jawatankuasa Perancang Gerakan (JPG). Di pos ini kawalan keselamatan dilaksanakan oleh Batalion 10, Pasukan Gerak Am (PGA) yang juga bertanggungjawab di kawasan Rajang. Pada masa ini, urusan keluar masuk dan pengawalan perjalanan di Kawasan Hulu Rajang diuruskan oleh Pejabat Imigresen di Kapit yang meliputi daerah Kapit, Song, dan Belaga.

Kerajaan menyedari bahawa ia menyulitkan penduduk di kawasan berkenaan untuk berurusan di Kapit disebabkan jarak perjalanan yang jauh dan panjang. Sehubungan dengan itu untuk makluman Yang Berhormat, kerajaan telah merancang untuk membuka dua pos imigresen (Pos Lintas Batas) (PLB) di Long Busang dan Long Singut bagi memudahkan pengawalan, perjalanan, dan keluar masuk bagi penduduk di kawasan berkenaan. Projek berkenaan telah dimasukkan di bawah Rancangan Malaysia Ke-9 tetapi ditangguhkan oleh sebab-sebab kesesuaian tapak/lokasi cadangan. Kedua-dua projek berkenaan telah dikemukakan semula di bawah Rancangan Malaysia Ke-10.

Tuan Yang di-Pertua, kerajaan telah merancang Pelan Tindakan Jangka Pendek dan Jangka Panjang bagi mempertingkatkan kawalan keselamatan di sempadan Malaysia-Indonesia. Bagi tempoh jangka pendek, kerajaan menerusi PDRM akan mempergiatkan rondaan serta operasi secara berterusan di sempadan di samping mempertingkatkan risikan keselamatan di kawasan berkenaan. Bagi tempoh jangka panjang, kerajaan juga merancang untuk menambah baik pos sedia ada serta mewujudkan lebih banyak pos-pos kawalan keselamatan di lokasi-lokasi strategik termasuk Hulu Rajang di sepanjang persempadanan negara. Terima kasih.

Tuan Billy Abit Joo [Hulu Rajang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Masalah keselamatan ini Tuan Yang di-Pertua memang arif. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri tentang cadangan untuk membina dua PLB di Long Busang dan Long Singut. Seperti yang kita sedia maklum, kawasan Hulu Rajang ini adalah sempadan dengan Indonesia yang sangat panjang dan jika diimbaskan kembali sejarah dahulu apabila ada konfrontasi di kawasan Hulu Rajang ada satu tempat pertumpahan darah di Long Jawe dan ini juga tidak memberi kita satu pengajaran.

Jadi sekarang pergerakan di sempadan ini sangat senang kerana rangkaian jalan balak sudah sampai ke sempadan. *It is so easy for the other side to just walk in. In fact, they can take Hulu Rajang by just walking in* dan JPG yang diadakan di Merirai itu sangat jauh. *It is like going from Johore to Perak* jauhnya. Jadi saya cadangkan *because Bakun is going to be built and then* mungkin di Murum juga ada hidro nanti. Saya mencadangkan kerajaan untuk melaksanakan pusat kawalan di sempadan-sempadan yang strategik ini dan jangan tunggu RMK-10.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ya, sila Yang Berhormat.

Tuan Billy Abit Joo [Hulu Rajang]: Kedua, Tuan Yang di-Pertua, adakah kerajaan ingin mengenakan panduan untuk syarikat-syarikat balak ini tentang pengambilan orang asing sebagai pekerja? *In fact* di Hulu Rajang dekat sempadan, *there are more foreigners than locals*. Sekian, terima kasih.

Datuk Wira Abu Seman Yusop: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Bagi pihak kerajaan memang sedar bahawa di kawasan Hulu Rajang dan Kapit di mana pos yang berada memang begitu jauh. Walau bagaimanapun, dalam keadaan yang kita adakan pada masa ini bahawa kita sentiasa melaksanakan di bawah operasi-operasi seperti operasi Ops Awas dan Ops Wawasan di mana kita mengambil kesempatan di bawah ops ini untuk menjaga keselamatan dan juga di samping itu menyekat kemasukan pendatang tanpa izin dan juga berkaitan dengan pembalakan.

Sehubungan dengan isu yang ditimbulkan berkaitan dengan pendatang asing yang banyak datang ke kawasan pembalakan di Hulu Rajang ini, kerajaan memang sedar bahawa di tempat ini kita tidak menafikan bahawa laluan masuk itu memang banyak yang mana bukan sahaja laluan tikus bahkan kita juga dapat melihat banyak laluan gajah. Akan tetapi atas masalah-masalah ini kerajaan juga di bawah operasi-operasi yang kita adakan ini, untuk sementara sebagaimana yang saya telah nyatakan sebentar tadi bahawa dalam jangka panjang kita akan mewujudkan satu pos. Jadi kita sentiasa mempergiatkan dalam rondaan-rondaan untuk mengatasi masalah keselamatan ini. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ya, Yang Berhormat Mambong. Ada juga jalan tikus ataupun jalan lori?

Dato Dr. James Dawos Mamit [Mambong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Seperti kawasan Hulu Rajang, kawasan saya juga sepadan dengan Kalimantan sememangnya panjang yang merangkumi tiga daerah iaitu daerah Bau, daerah Kuching, dan daerah Serian. Oleh itu, laluan tikus sememangnya banyak. Akan tetapi satu laluan tikus yang saya memang khuatir kerana ia digunakan oleh warga Indonesia untuk menyeludup senjata api. Saya telah pun menyentuh perkara ini sudah begitu lama agar pos imigresen ditempatkan di satu tempat yang paling strategik iaitu sama ada di Kampung Sapit Padawan ataupun di tempat yang sememangnya di jalan tikus tersebut. Oleh yang demikian, bilakah pos imigresen ini dipindah dari Sebanjai Padawan ke tempat yang paling strategik? Ini kerana saya tahu bahawa ia telah pun diluluskan sejak Rancangan Malaysia Ke-8. Akan tetapi ia belum dipindah dan dibina lagi. Terima kasih.

Datuk Wira Abu Seman Yusop: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Walaupun berkaitan dengan apa yang telah diutarakan oleh Yang Berhormat Mambong sebentar tadi dan juga sebagaimana yang saya telah nyatakan bahawa oleh sebab kawasan yang begitu luas jadi kita tidak dapat mewujudkan pos-pos tetapi sebaliknya pos yang perlu dibuat adalah yang mana mengikut keperluan serta keadaan yang strategik.

Berkaitan dengan pemindahan pos Yang Berhormat Mambong beritahu sebentar tadi bahawa ini merupakan maklumat yang saya baru mengetahui di mana saya tiada maklumat dalam ini. Saya akan siasat dan akan maklum kepada yang Berhormat Mambong.

8. Dato' Kamarul Bahrin bin Abbas [Telok Kemang] minta Perdana Menteri menyatakan:

- (a) apakah pihak Tabung Haji (TH) mempunyai perancangan tersendiri yang menjimatkan kos berhubung pembelian bangunan yang dibangunkan oleh syarikat lain seperti NAZA TTDI Sdn. Bhd. iaitu *Platinum Park*; dan
- (b) jumlah bangunan yang sudah dibeli di dalam dan di luar negara serta keseluruhan kos tiap-tiap satu yang sudah dibelanjakan oleh TH sejak lima tahun lalu.

■1100

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Dato' Jamil Khir bin Baharom]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Telok Kemang. Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, Lembaga Tabung Haji berusaha untuk mempelbagaikan bentuk pendapatan. Kepelbagaian untuk meraih peluang keuntungan dan antara sektor yang telah dikenal pasti adalah pelaburan hartanah yang memberi pendapatan sewaan tetap secara berterusan.

Berhubung dengan pembelian bangunan pejabat di Platinum Park yang telah dibangunkan oleh TTDI, Tabung Haji telah membeli sebuah bangunan pejabat 38 tingkat di atas tanah milik pemaju yang dibangunkan secara serentak. Sebarang kenaikan kos tidak akan memberikan kesan kepada Tabung Haji kerana harga belian yang telah ditetapkan dan telah dimuktamadkan seperti mana di dalam perjanjian jual-beli dan sebarang kos kenaikan tersebut akan ditanggung oleh pihak penjual. Di samping itu, Tabung Haji juga memantau perjalanan pembinaan secara terperinci melalui mesyuarat dan lawatan tapak secara berkala.

Berkaitan soalan yang kedua, bagi tempoh lima tahun yang lalu, Tabung Haji telah membeli sebanyak lapan buah bangunan di dalam negara dengan jumlah pelaburan keseluruhan iaitu sebanyak RM670 juta. Manakala bagi bangunan di luar negara, Tabung Haji telah memajak bangunan pada tempoh jangka panjang di Arab Saudi iaitu di Mekah dan juga Madinah. Jumlah indikatif pajakan bagi kedua-dua bangunan tersebut adalah bernilai SR659 juta yang secara umumnya, pelaburan ini bermatlamatkan memberikan pulangan berterusan dan stabil kepada Tabung Haji melalui pendapatan sewaan. Terima kasih.

Dato' Kamarul Baharin Abbas [Telok Kemang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Menteri. Sesungguhnya pelaburan hartanah satu-satunya memberikan pulangan kepada Tabung Haji. Jadi saya ingin mengetahui, soalnya, Berapakah pulangan mengikut peratus kepada keseluruhan pendapatan pelaburan Tabung Haji dan juga ingin tahu, kenapakah pembangunan ENSTEK sekarang ini tidak mengikut jadual seperti mana yang dirancang?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan yang telah diberikan, suka saya menjelaskan bahawa untuk mendapatkan peratusan sebenar, saya memerlukan masa untuk memberikan jawapan kepada peratus keuntungan daripada pelaburan hartanah yang telah dilaksanakan oleh pihak Tabung Haji. Walau bagaimanapun, suka saya menjelaskan sebagaimana yang telah disebutkan bahawa pembangunan di kawasan yang kita telah sebutkan ini setelah dibuat ketekunan yang wajar, kita melihat peluang pelaburan dan juga keuntungan yang baik.

Kita ingin melihat bahawa Tabung Haji yang rata-rata peratus penyimpanannya terdiri daripada orang-orang Islam memiliki bangunan-bangunan yang berada pada persekitaran yang kita lihat berdaya maju, termasuk juga di persekitaran yang boleh dibanggakan termasuk persekitaran yang kita lihat berdekatan dengan KLCC, Twin Towers yang kita miliki.

Kita mengharapkan bahawa melalui ketekunan yang telah dibuat keuntungan akan mendapat pulangan yang lebih baik. Selain daripada itu juga, saya ingin menegaskan bahawa perkembangan yang berlaku di kawasan yang telah disebutkan oleh Yang Berhormat Telok Kemang, sedang berjalan mengikut peraturan dan juga jadual yang dijangkakan siap pada tahun 2013 akan datang.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Soalan tambahan saya, pada setiap pelaburan yang dibuat oleh Tabung Haji, keputusan yang dibuat bukan sekadar terlibat Lembaga Pengurus atau Lembaga Pengarah ataupun tenaga pengurusan semata-mata. Atau sekurang-kurangnya dirujuk kepada Jemaah Menteri ataupun Kabinet ataupun Menteri Kewangan terlebih dahulu. Kerana kita melihat pelaburan, peningkatan pegangan sebanyak 20 peratus Tabung Haji dalam BIMB, adakah dilihat pelaburan ini strategik ataupun lebih kepada usaha menyelamat?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, kepada Yang Berhormat Arau, suka saya menyatakan bahawa sesuatu proses pembelian ataupun pelaburan dibuat, bermula daripada dikemukakan *proposal* yang dicadangkan, dengan izin, bahawa akan diangkat kemudiannya kepada satu kajian yang dilihat sama ada ketekunan wajar, iaitu bangunan cadangan dan juga tapak, berdaya maju ataupun tidak.

Kemudian selepas daripada itu dibawa kepada peringkat yang seterusnya iaitu ialah panel pelaburan, penilaian dilakukan dan kemudian dibawa kepada kelulusan Lembaga Pengarah. Apabila cadangan ini dipersetujui, barulah diangkat kepada pihak Menteri bagi mendapatkan kelulusan bagi tujuan pembelian tersebut.

Saya melihat mekanisme ataupun peraturan perjalanan untuk pembelian sesuatu saham ataupun sesuatu bangunan termasuk juga tapak-tapak cadangan tadi. Ianya adalah melalui proses yang begitu teliti dan halus dan tidak ada dalam suatu perancangan pengambilan itu, hanya berdasarkan kepada proses penyelamatan dan sebagainya. Sekian.

9. Dato' Paduka Abu Bakar bin Taib [Langkawi] minta Menteri Kewangan menyatakan:

- (a) berapakah peruntukan yang diberi oleh Kerajaan untuk memajukan status Geopark Langkawi; dan
- (b) berapa peratus yang digunakan mengikut pecahan seperti promosi, infrastruktur, operasi dan lain-lain dan sejauh manakah keberkesanan peratusan kedatangan pelancongan berikutan pemberian status Geopark.

Timbalan Menteri Kewangan I [Dato' Chor Chee Heung]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat daripada Langkawi. Untuk makluman Yang Berhormat, peruntukan yang telah disediakan oleh Kerajaan Persekutuan di bawah peruntukan khas Kementerian Kewangan bagi membangunkan Geopark Langkawi sehingga mendapat status UNESCO - *Global Geopark Network*, dengan izin, adalah berjumlah RM16.93 juta.

Sebanyak 91.3 peratus iaitu RM15,452,472 diperuntukkan untuk pembinaan infrastruktur seperti jeti-jeti, pendaratan di pulau-pulau, wakaf dan juga jambatan yang menghubungkan Pulau Tuba dan juga Pulau Dayang Bunting. Sebanyak RM1,478,150 ataupun 8.7 peratus disediakan bagi aktiviti promosi yang melibatkan pemasangan papan tanda dan panel penerangan di seluruh Langkawi.

Statistik kedatangan pelancong ke Langkawi pada tahun 2006, adalah sebanyak 2.11 juta iaitu sebelum Geopark dibina. Pada tahun 2007, selepas Langkawi diiktiraf sebagai *Global Geopark* oleh UNESCO, jumlah kedatangan pelancong adalah sebanyak 2.33 juta, iaitu pertambahan sebanyak 10.53 peratus.

Statistik kedatangan pelancong ke Langkawi mengikut tahun dan kategori pelancong adalah seperti berikut:

Tahun	Pelancong Domestik (orang)	Pelancong Antarabangsa (orang)	Jumlah Pelancong (orang)
2006	1,431,000	735,000	2,161,000
2007	1,583,000	750,000	2,334,000
2008	1,587,000	716,000	2,303,000

Tuan Yang di-Pertua, bagaimanapun kesan ke taraf pemberian status Geopark Langkawi adalah pada bilangan kedatangan pelancong ke Kilim Karst Geoforest Park yang merupakan salah satu kawasan utama Geopark, yang telah menunjukkan peningkatan pada tahun 2007 dan 2008 seperti berikut:

- (i) pada tahun 2006, sebelum ada Geopark pelancong adalah seramai 42,375 orang;
- (ii) pada tahun 2007, selepas Geopark dibina, kedatangan pelancong ke Kilim Karst Geoforest telah naik ke satu jumlah yang begitu ketara sekali, iaitu 78,145 orang; dan
- (iii) pada tahun 2008, seramai 167,142 orang dan bagi tahun ini pula sehingga bulan Julai adalah 118,460 orang.

Sekian, terima kasih.

■ 1110

Dato' Paduka Abu Bakar bin Taib [Langkawi]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Menteri. Soalan tambahan, pertama sekali saya bagi pihak rakyat Langkawi mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih kepada kerajaan, pihak LADA, Universiti Kebangsaan Malaysia yang bekerja keras untuk mendapat penarafan status GeoPark oleh pihak *United Nations Educational Scientific and Cultural Organization*.

Jadi, itulah Langkawi. Diakui Langkawi lah salah satu Geopark di rantau ini. Adakah pihak kerajaan bercadang untuk mendapat perkhidmatan *Discovery Channel* ataupun *National Geographic* untuk mempromosikan Langkawi sebagai tambahan kepada tindakan yang telah diambil dan mengadakan seminar sama ada peringkat antarabangsa atau pun kebangsaan di Langkawi untuk memberi kefahaman yang meluas kepada kita rakyat Malaysia dan juga rakyat antarabangsa? Misalnya, Yang Berhormat Kepong tidak tahu apa makna Geopark ...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Panjang sangat Yang Berhormat.

Dato' Paduka Abu Bakar bin Taib [Langkawi]: Yang Berhormat Pokok Sena pun tidak tahu.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Tidak tahu tidak apa Yang Berhormat.

Dato' Paduka Abu Bakar bin Taib [Langkawi]: Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Soal Menteri Yang Berhormat... [*Dewan riuh*]

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Apa kena-mengena dengan Pokok Sena ini?

Dato' Chor Chee Heung: Terima kasih Yang Berhormat dari Langkawi. Memang benar Pulau Langkawi sekarang ini dikenali sebagai salah sebuah pulau yang mempunyai begitu banyak tarikan dan banyak tempat, destinasi yang cukup indah bagi pelancong-pelancong, bagi pelancong domestik mahupun pelancong antarabangsa. Memang bagi seorang wakil rakyat dari Kepong ataupun Pokok Sena susah mereka ini memahami apakah kebaikan Geopark nya.

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, kerajaan telah membelanjakan sebanyak melebihi RM16 juta untuk membangunkan Geopark di Langkawi. Pada hari ini Langkawi merupakan salah sebuah pulau di seluruh dunia ini di mana seluruh dunia ada 64 Geopark *networks* dan Pulau Langkawi ialah salah sebuah pulau yang mempunyai gelaran itu. Di seluruh Asia cuma tiga iaitu Malaysia, Iran dan China. Akan tetapi, di Asia Tenggara satu sahaja iaitu di Malaysia.

Kerajaan memang tidak terhenti dari segi usaha untuk membangunkan Langkawi untuk menarik lebih ramai pelancong-pelancong walaupun saya bukan dalam Kementerian Pelancongan, tetapi saya tahu lah sebab dari segi Kementerian Kewangan kita menghulurkan begitu banyak pada setiap tahun supaya bukan sahaja Geopark mencapai matlamat tarikan yang indah dan yang kuat bahkan di pulau-pulau yang lain. Ini kerana Pulau Langkawi mempunyai pulau sebanyak 99 pulau-pulau bukan? Pulau-pulau memang punya tarikan yang lain, *oceanography* seperti yang dikatakan Yang Berhormat dan juga sebagai satu tapak untuk memelihara, untuk biodiversiti ikan-ikan di persekitaran pulau-pulau. Ini adalah di antara usaha-usaha kerajaan. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ya. Yang Berhormat Kepong.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Saya tidak kira sama ada Geopark atau Pak Pandir, tidak kira lah... [Ketawa] Tidak tahu lah itu.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Kepong.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Ikut kewibawaan masing-masing.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Sudah dapat banyak perhatian itu. Sila Yang Berhormat.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Ya. Memang, memang kerana ini perkara penting...

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Engkau ini merapu ini.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: ...Berapakah peruntukan...

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Merapu, merapu!

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Itu Yang Berhormat Langkawi pun hendak tahu juga. Berapakah peruntukan yang diberikan kepada Langkawi setiap tahun untuk memajukan industri pelancongan? Itu satu soalan itu. Seterusnya sambungan...

Seorang Ahli: Pak Pandir.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: [Ketawa] ...Mengenai...

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Tiada soalan itu.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Memang ada Dato'.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Tidak perlu lihat sebelah sana. Lihat sebelah sini Yang Berhormat... [Ketawa]

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Kalau sebelah sini pun dia kacau juga.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Tidak mengapa. Tidak dengar. Tidak perlu dengar mereka.

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Merapu!

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Berapakah peruntukan untuk penyelenggaraan alat-alat dan tempat-tempat untuk pelancong dan sebagainya? Sebab saya nampak penyelenggaraan itu kurang. Kita belanja berjuta-juta ringgit, kemudian dibiarkan begitu sahaja. Itu Yang Berhormat Langkawi pun dia angguk juga. Sebab di Langkawi ini ia masyhur dengan jentayu.

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Merapu!

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Yang Berhormat Langkawi kata saya tidak tahu. Jentayu itu burung fikiran, bukan imaginasi kita. Walau bagaimanapun, bolehkah Yang Berhormat terangkan kepada kita daripada peruntukan yang diberikan kepada Langkawi itu, apakah peratusan untuk penyelenggaraan? Di negara kita ini, bukan sahaja di Langkawi, di merata-rata tempat. Hari itu saya pergi ke Seremban, untuk di *hot spring* ia itu, penyelenggaraan itu teruk sekali. Promosi pun tidak begitu pandai...

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Soalan, soalan!

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: ...Penyelenggaraan dan juga pengurusan itu kurang.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Baik Yang Berhormat.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Bagaimana, bagaimana? Ini satu sambungan sahaja soalan daripada peruntukan itu. Bagaimana kita boleh gunakan peruntukan dengan lebih berkesan tanpa pembaziran? Kerana pembaziran banyak hendak fikir...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Setakat itu baik soalan Yang Berhormat. Baik, duduk Yang Berhormat. Terima kasih.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Sila Yang Berhormat Menteri, jawab.

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Tidak perlu jawab.

Dato' Chor Chee Heung: Terima kasih Yang Berhormat. Terima kasih lah kepada Yang Berhormat Kepong yang merupakan seorang pakar kulit dan hidupnya sentiasa dalam kota besar Kuala Lumpur sahaja, di luar sedikit mungkin tidak faham lah. Walau bagaimanapun, saya hendak meminta maaf kepada Yang Berhormat bahawa saya tidak mendapat angka. Yang ada dengan saya sekarang ini untuk memberitahu Dewan yang mulia ini bahawa berapa banyak pada setiap tahun kerajaan akan menghulurkan untuk Langkawi dari segi pelancongan dan juga bagi maksud penyelenggaraan segala infrastruktur.

Akan tetapi, saya juga difahamkan memang tidak dapat dinafikan segala infrastruktur yang ada pada masa ini di Langkawi bukan dalam *tiptop condition* dan jambatan di Sungai Kuah pun sedang diperbaiki dan *pedestrian walk bridge* yang telah pun rosak telah pun diserahkan kepada JKR untuk diambil tindakan. Maka kerajaan, memang lah kalau kita hendak memasarkan Pulau Langkawi sebagai tempat pelancongan, kita harus menjaga semua aspek tarikan pelancongan. Sekian, terima kasih.

10. Tuan Mohd. Nasir bin Zakaria [Padang Terap] minta Menteri Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah menyatakan, status terkini perjanjian di antara Kerajaan Pusat dan Kerajaan Negeri Kedah berkenaan Lembaga Kemajuan Wilayah Kedah (KEDA)

Timbalan Menteri Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah II [Tuan Joseph Entulu anak Belaun]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Padang Terap. Tuan Yang di-Pertua, tempoh operasi Lembaga Kemajuan Wilayah Kedah (KEDA) akan tamat pada 28 Mei 2011. Sehubungan itu, kementerian telah mengadakan beberapa siri perbincangan dengan Kerajaan Negeri Kedah mengenai cadangan pelanjutan tempoh hayat KEDA di atas kepentingannya sebagai peneraju pembangunan di wilayah Kedah secara keseluruhannya.

Sehubungan itu, keputusan dan persetujuan bersama telah dicapai di mana tempoh hayat KEDA dicadangkan untuk dilanjutkan lagi. Keputusan ini akan dibawa kepada Mesyuarat Exco Kerajaan Negeri Kedah untuk pertimbangan dan seterusnya dibentangkan ke Mesyuarat Jemaah menteri. Terima kasih.

Tuan Mohd. Nasir bin Zakaria [Padang Terap]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya mengucapkan tahniah kepada pihak kementerian yang menyediakan satu pelan yang begitu baik untuk pembangunan KEDA dan kemungkinan menyambung lagi perjanjian untuk Akta Lembaga Kemajuan Wilayah Kedah.

Saya ingin bertanya, bilakah perjanjian ini atau pun bilakah perjanjian yang akan disambung itu akan dikuatkuasakan pelaksanaannya? Adakah wakil-wakil daripada kerajaan negeri akan dijemput berdasarkan daripada persetujuan awal yang melibatkan akta asal yang digubal iaitu Akta 249, KEDA ini? Adakah semua pihak yang daripada negeri dan juga pusat akan terlibat dan dilibatkan sekali wakil rakyat daripada parti-parti yang dipilih oleh rakyat secara sah. Terima kasih.

■1120

Timbalan Menteri Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah II [Tuan Joseph Entulu anak Belaun]: Terima kasih Yang Berhormat dari Padang Terap. Saya tidak boleh menyebut bilakah pelaksanaan penyambungan ini dibuat sekarang kerana setakat ini perbincangan ataupun apa sahaja yang telah dibincangkan sedang dalam *court* Kerajaan Negeri Kedah. Saya difahamkan Kerajaan Negeri Kedah kemungkinan mengenakan syarat-syarat yang baru ke atas penyambungan ini dan ini perlu kita rujuk balik kepada Jemaah Menteri Persekutuan.

Ini bermakna, belum lagi masa yang tepat bilakah pelaksanaan ini dapat dibuat. Tentang penglibatan ataupun penglibatan pihak kerajaan negeri dan ahli wakil rakyat. Kerajaan negeri memang terlibat dari segala aspek dari mula perbincangan sampailah ke pelaksanaan apa sahaja yang kita buat. Itu sebenarnya memang dipersetujui semasa akta ini dibentangkan dahulu dan kita masih kekalkan berpandukan persetujuan tersebut. Sama ada akan dimasukkan penglibatan pihak wakil rakyat, itu terpulanglah kepada kerajaan negeri tersebut untuk menjemput misalnya Yang Berhormat Padang Terap terlibat nanti. Sekian terima kasih.

11. Tuan Matulidi bin Jusoh [Dungun] Minta Menteri Pelajaran menyatakan, tindakan kerajaan bagi mengatasi masalah komputer yang rosak dan tidak sesuai di makmal sekolah serta lambat diselenggarakan sehingga membantutkan pengajaran teknologi maklumat dan komputer (ICT) di sekolah.

Timbalan Menteri Pelajaran II [Dr. Haji Mohd. Puad Zarkashi]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Assalamualaikum* dan salam 1Malaysia. Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Pelajaran Malaysia sentiasa berusaha untuk mengatasi masalah kerosakan komputer di makmal komputer sekolah, bagi membolehkan proses Pembelajaran dan Pengajaran (P&P) berpandukan komputer berjalan dengan lancar dan seterusnya mengujutkan budaya penggunaan ICT di sekolah. Antara langkah tersebut ialah:

- (i) penyelenggaraan pencegahan iaitu untuk mengelak berlakunya kerosakan yang besar kepada komputer;
- (ii) penyelenggaraan pemulihan iaitu penggantian peranti yang rosak supaya komputer dapat berfungsi seperti asal;
- (iii) naik taraf iaitu perkakasan komputer lama dinaikkan taraf contohnya seperti kapasiti memori, *Random Access Memory*, cakera keras ataupun *hard disk*, dan kad grafik untuk membolehkan komputer berfungsi dengan lebih laju dan lancar; dan
- (iv) penggantian iaitu komputer lama dan yang telah luput teknologi akan digantikan dengan komputer baru.

Pada tahun 2009, KPM telah memperuntukkan sebanyak RM46,633,530 untuk tujuan penyelenggaraan komputer di sekolah. Peruntukan tersebut disalurkan terus kepada sekolah-sekolah PTJ ataupun Pusat Tanggungjawab. Manakala di sekolah-sekolah bukan PTJ disalurkan melalui Pejabat Pelajaran Daerah iaitu Bahagian Teknologi Pendidikan Negeri dan Pusat Teknologi Pendidikan Bahagian iaitu di Sabah dan Sarawak.

Sehingga 30 September 2009, penyelenggaraan komputer telah dilaksanakan di 725 sekolah menengah dan 1,800 buah sekolah rendah.

Dari segi peralatan sebanyak 9,546 buah komputer meja, 2,790 komputer riba, 107 komputer pelayan *server*, 533 buah pencetak, 805 buah *projector LCD*, dan 962 rangkaian setempat iaitu *local area network* telah diselenggarakan. Selain daripada itu, KPM juga telah mewujudkan jawatan juruteknik komputer iaitu F17 yang ditempatkan di sekolah-sekolah yang mempunyai pusat akses iaitu di 325 buah sekolah dan juga 367 buah di Pusat Kegiatan Guru (PKG).

Juruteknik ini ditugaskan untuk menyelenggarakan sistem aplikasi yang diguna pakai di sekolah. Antaranya, melakukan pemeriksaan dan penyelenggaraan kelengkapan IT, mendapatkan alat ganti, memastikan perjalanan sistem dalam keadaan baik, menguruskan stok dan rekod peralatan ICT, melaksanakan instalasi program, menjalankan peningkatan perisian versi terkini, serta menjalankan ujian ke atas perkakasan dan perisian yang baru dibekalkan. Terima kasih.

Tuan Matulidi bin Jusoh [Dungun]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Timbalan Menteri Pelajaran di atas jawapan yang telah diberikan sebentar tadi. Tuan Yang di-Pertua, saya difahamkan dan sering kali diberitahu guru-guru sekolah yang mengajar dalam bidang ini dan banyak komputer-komputer dimakmal sekolah-sekolah kawasan saya masih lagi yang tidak dibuat sedemikian. Masalah ini akan mengganggu pelajar-pelajar yang mengambil mata pelajaran ini.

Soalan tambahan saya ialah apakah pihak kementerian ini dapat menyatakan keseluruhan sekolah-sekolah yang terlibat dengan kerosakan komputer bagi membolehkan pelajar-pelajar ini dapat menggunakan komputer ini sebaik yang boleh. Saya diberitahu tadi oleh Timbalan Menteri Pelajaran, dengan jumlah yang telah diperiksa di sekolah-sekolah dan bantuan-bantuan yang dibantu dengan perkakasan komputer tetapi masih ada lagi komputer-komputer di sekolah-sekolah yang tidak dibuat demikian.

Saya harap ini akan diberi perhatian dan apakah yang telah dilaksanakan pada keseluruhan sekolah-sekolah yang terbabit bukan sahaja di kawasan saya tetapi juga kepada sekolah-sekolah di kawasan-kawasan yang lain. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dr. Haji Mohd. Puad Zarkashi: Terima kasih Yang Berhormat. Sebenarnya seperti mana yang saya sebutkan tadi bahawa tindakan sudah pun diambil. Akan tetapi jika benar seperti apa yang disebut oleh Yang Berhormat bahawa ada lagi yang belum dilaksanakan terutama di kawasan Yang Berhormat, kita akan buat siasatan dan tindakan akan diambil. Terima kasih.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan tambahan saya ialah tadi daripada penjelasan Menteri bunyinya amat birokrasi sekali dari segi penambah baik aspek teknologi maklumat, dari segi *software* mahupun dari segi *hardware*. Kita tahu teknologi ini berkembang amat cepat. Hari ini kita berbicara, teknologinya telah bertukar-tukar.

Kita baru ini digemparkan dengan satu *laptop* di luar bandar di Balik Pulau satu berharga RM42 ribu lebih. Saya tidak tahu mungkin emas karatnya bagaimana... [Ketawa] Soalan saya, walaupun sebegitu usaha kerajaan membaik pulih prasarana komputer ini tetapi di luar bandar saya lihat inisiatif swasta terutama operator-operator *cyber cafe* lebih ke hadapan berbanding dengan usaha kementerian Yang Berhormat Menteri. Boleh dikatakan sebahagian di setiap kampung *cyber cafe* wujud dan malah menjadi tarikan lebih menarik daripada usaha-usaha yang dibuat oleh Kerajaan.

Jadi, saya rasa di sini mungkin... Soalan saya ialah apa penjelasan kerajaan apabila melihat pendekatan ini adakah ini satu persaingan ataupun mungkin kerajaan perlu berusaha sama dengan pengusaha-pengusaha *cyber cafe* yang berjaya mencuri minat pelajar-pelajar terutama pelajar di luar bandar. Terima kasih.

Dr. Haji Mohd. Puad Zarkashi: Terima kasih Yang Berhormat Balik Pulau. Seperti mana yang saya sudah jelaskan tadi bahawa langkah-langkah yang diambil oleh pihak kementerian ialah dari segi penyelenggaraan pencegahan, penyelenggaraan pemuliharaan, menaik taraf dan penggantian.

Jadi, apa yang disebut oleh Yang Berhormat tadi, saya ingin memperjelaskan di sini bahawa, katalah di luar bandar sememangnya kita telah berusaha mendirikan lebih banyak makmal-makmal komputer. Seperti contohnya pada Rancangan Malaysia Kesembilan sebanyak RM420 juta disediakan untuk membina makmal komputer ini. Akan tetapi malangnya 413 sahaja yang siap dan ada yang 338 yang belum siap. Ini berpunca kerana yang pertama, sudah tentulah kerana ada syarikat yang tidak bertanggungjawab.

Sebab itu, kita sekarang ini kita sedang membuat satu proses tindakan dan kita akan membuat tindakan yang tegas terhadap syarikat-syarikat kontraktor yang tidak bertanggungjawab ini. Kedua, sudah tentulah kerana masalah penyambungan talian elektrik. Contohnya, jika di Sabah dengan SESB dan masalah dengan TNB.

■1130

Kemudian kita ada masalah apabila kita hendak *re-tender*, ada bantahan daripada pihak tertentu. Jadi banyak proses yang perlu dilakukan. Akan tetapi cadangan apa yang disebut oleh Yang Berhormat tentang persaingan ini, saya tidak melihat itu sebagai satu alasan mengenai dengan masalah penggunaan komputer di sekolah-sekolah khususnya di luar bandar. Terima kasih.

12. Tuan S. Manikavasagam [Kapar] minta Menteri Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan menyatakan, bilakah kerajaan bercadang untuk memberi kebebasan kepada semua media untuk melaksanakan tugas mereka secara profesional dan bertanggungjawab tanpa sebarang penyekatan daripada pihak kerajaan.

Timbalan Menteri Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan I [Dato' Joseph Salang anak Gandum]: Terima kasih Yang Berhormat Kapar atas pertanyaan yang dikemukakan. Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Dewan yang mulia ini, pengamal media di negara ini termasuk media baru iaitu internet, menikmati ruang dan peluang yang seluas-luasnya untuk menyiarkan tulisan mereka menerusi media masing-masing sama ada di dada akhbar atau internet. Di *internet* terutamanya, kini bercambah tanpa apa-apa sekatan, pelbagai untuk tulisan sama ada laporan berita, ulasan atau analisis berita serta blog, menyajikan kepada pembaca pandangan dan kritikan. Malahan wartawan akhbar atau lidah rasmi parti-parti pembangkang sama ada berbentuk konvensional atau *online* juga menikmati keadaan ini. Dalam lain-lain perkataan pengamal media di negara ini menikmati kebebasan media. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ahli-ahli Yang Berhormat, sesi pertanyaan bagi jawab lisan tamat pada sesi pagi ini.

[Masa untuk Pertanyaan-pertanyaan bagi Jawab Lisan tamat]

RANG UNDANG-UNDANG

RANG UNDANG-UNDANG PERBEKALAN 2010

Bacaan Kali Yang Kedua

DAN

USUL

ANGGARAN PEMBANGUNAN 2010

Aturan Urusan Mesyuarat dibacakan bagi menyambung semula perbahasan yang ditangguhkan atas masalah "Bahawa Rang Undang-undang Perbekalan 2010 dibacakan kali yang kedua sekarang" dan "Bahawa Usul yang berikut ini dirujuk kepada Jawatankuasa sebuah-buah Majlis."

Bahawa Dewan ini, mengikut seksyen 4(3) Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966, membuat ketetapan iaitu satu jumlah wang sebanyak tidak lebih daripada lima puluh tiga bilion dua ratus sembilan belas juta enam ratus lima puluh tujuh ribu ringgit (RM53,219,657,000) dibelanjakan daripada Kumpulan Wang Pembangunan bagi tahun 2010, dan bagi tujuan-tujuan dan butiran-butiran perbelanjaan pembangunan yang dinyatakan di bawah Maksud Pembangunan atau ("P") dalam senarai Bajet Persekutuan 2010, yang dibentangkan sebagai Kertas Perintah 12 Tahun 2009, adalah diuntukkan di bawah Maksud-maksud yang berkenaan jumlah-jumlah yang bersempentangan dengan butiran-butiran itu di ruangan lapan dan sembilan senarai tersebut. **[5 November 2009]**

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, sebelum itu dengan izin saya ingin mengalu-alukan kehadiran pemimpin-pemimpin masyarakat daripada kawasan Parlimen Padang Rengas yang hadir bersama... *[Tepuk]* Terima kasih. Tuan Yang di-Pertua, bagi pihak Jabatan Perdana Menteri, saya mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang mengambil bahagian dalam perbahasan Bajet 2010, peringkat dasar yang menyentuh perkara-perkara di bawah tanggungjawab Jabatan Perdana Menteri. Sesungguhnya Jabatan Perdana Menteri amat menghargai pandangan, teguran, saranan dan cadangan Ahli-ahli Yang Berhormat berkenaan.

Tuan Yang di-Pertua, bagi menghormati Presiden Parti PAS, Yang Berhormat Marang mencadangkan, saya jawab soalan beliau dahululah. Takkan hendak lawan pula yang belakang itu. Yang Berhormat Marang mencadangkan imej badan kehakiman diperbaiki dan dipertingkatkan agar dipandang mulia sebagai badan menegakkan keadilan. Untuk makluman Yang Berhormat, pelbagai usaha telah dilaksanakan oleh badan kehakiman bagi menaikkan imej badan ini, antaranya ialah penubuhan Suruhanjaya Pelantikan Kehakiman.

[Timbalan Yang di-Pertua (Datuk Ronald Kiandee) **mempengerusikan Mesyuarat**]

Kalau Yang Berhormat masih ingat iaitu pada bulan Februari 2009, yang menjanjikan sistem pelantikan dan kenaikan pangkat hakim-hakim mahkamah atasan lebih telus. Selain itu, pendengaran kes-kes mahkamah pula akan dipercepatkan dengan melaksanakan strategi seperti berikut:

- (i) tiada penangguhan kes tanpa sebab dan alasan yang munasabah;
- (ii) memperkenalkan sistem pengurusan kes, atau dengan izin, *case management system*, bagi memastikan kes-kes sivil dan jenayah dibicarakan secara lebih teratur dan sistematik;
- (iii) menubuhkan mahkamah-mahkamah khas seperti *New Commercial Courts* dengan izin, di Kuala Lumpur bagi membicarakan kes-kes dagang, Mahkamah Harta Intelek, Mahkamah Khas Rasuah, Mahkamah Khas Pendatang Asing Tanpa Izin, dan sebagainya bagi mempercepatkan perbicaraan kes;
- (iv) memperkenalkan sistem *Court Recording Transcriptions* dengan izin, (CRT) iaitu prosiding perbicaraan direkodkan secara elektronik;
- (v) menubuhkan satu jawatankuasa kajian menaikkan bidang kuasa sivil Mahkamah Sesyen, bagi mengurangkan beban kes-kes sivil di Mahkamah Tinggi;

- (vi) memperkenalkan sistem *tracking* dengan izin, di Mahkamah Tinggi Kuala Lumpur bagi meningkatkan kadar pelupusan kes-kes bicara penuh yang melibatkan saksi-saksi. Sistem ini juga telah diperluaskan ke Mahkamah Tinggi Shah Alam dan Pulau Pinang;
- (vii) mempertingkatkan pengetahuan hakim-hakim mahkamah atasan dan pegawai-pegawai kehakiman menerusi program *continuing legal education* dengan izin; dan
- (viii) mengadakan perbincangan berkala dengan pelbagai pihak seperti Majlis Peguam Malaysia, Jabatan Peguam Negara, Polis Diraja Malaysia, Jabatan Imigresen Malaysia dan sebagainya. Bagi mengenal pasti masalah-masalah yang dihadapi dalam memastikan kes-kes dapat dibicarakan dengan cepat.

Yang Berhormat Selayang dan Yang Berhormat Seremban menyarankan...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Minta penjelasan. Walaupun langkah-langkah diambil untuk tingkatan mutu kehakiman tetapi adakah apa-apa langkah-langkah diambil untuk menentukan Ketua Hakim Negara yang ada mengaku dengan terang bahawa beliau ada melibatkan dalam rasuah apabila beliau ada mengamalkan sebagai peguam.

Jika seorang Ketua Hakim Negara ada mengaku beliau ada terlibat dalam rasuah, adakah apa-apa langkah diambil untuk menentukan beliau dipecat daripada kehakiman? Saya ada membuat satu laporan polis lebih kurang satu tahun setengah ke atas perkara ini untuk siasatan dijalankan dan jika perlu beliau didakwa di mahkamah. Akan tetapi sampai hari ini tidak ada apa-apa langkah diambil oleh polis. Tidak ada apa-apa *statement* ada merekodkan daripada saya. Bolehkah saya minta penjelasan daripada Menteri?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, pertama ini bukan satu perkara yang baru. Ia telah pun dibangkit berkali-kali di dalam Dewan setiap kali kita bersidang semenjak tahun ini dan tahun lepas semenjak pelantikan beliau. Penjelasan telah pun diberikan oleh Ketua Hakim Negara sendiri yang memperjelaskan apa yang telah diperkatakan oleh beliau yang telah pun dibesar-besarkan di dalam akhbar.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *No.* penjelasan yang diberikan tidak mencukupi. Beliau mengaku...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Jadi pada saya, kalau Yang Berhormat telah pun membuat laporan polis, saya sendiri tidak tahu tentang status laporan polis itu di mana, mungkin selepas ini saya akan rujuk kepada Kementerian Dalam Negeri untuk mendapat maklumat seterusnya.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Baiklah.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Penjelasan.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Apa penjelasan yang diberi oleh Ketua Hakim Negara?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya rasa kita...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Apa penjelasan?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Beliau telah keluar dalam akhbar tidak berapa lama dahulu, saya kira kalau sesiapa yang membacanya boleh faham tentang apa yang telah dijelaskan oleh beliau.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Speaker.*

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kalau hendak tahu penjelasan tolong bacalah.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *No, no.* Bukan tolong baca, Menteri mesti bertanggungjawab.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Beliau memberi penjelasan...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Ada menyatakan tadi...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat tidak boleh macam ini Yang Berhormat.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan *Speaker*.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Sama ada kita berpuas hati atau tidak berpuas hati...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Bukan itu...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Itu terpulang kepada Yang Berhormat yang telah pun mendapat maklumat...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *No*, ada menyatakan tadi, ada penjelasan..

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kita serahkan kepada polis untuk meneruskan.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Bukan itu...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Ya, bukan itu...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Hai, Menteri.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: *You* duduk diam, saya sudah bagi...
[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat tidak boleh macam ini Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Jelas boleh ambil tindakan seterusnya.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Penjelasan. Ada menyatakan tadi ada penjelasan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Perkara ini telah pun saya bangkitkan berkali-kali dan kalau tidak puas hati, Yang Berhormat Bukit Gelugor boleh buat mengikut saluran yang dibenarkan oleh undang-undang kita.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Ini *cover up*, ini *cover up* Tuan *Speaker*.

■1140

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Minta penjelasan. Sungguhpun Yang Berhormat Menteri ada mengutarakan beberapa langkah yang diambil untuk memulihkan keyakinan institusi kehakiman, adakah Yang Berhormat Menteri sedar bahawa ini tidak sama berjaya yang boleh dilihat daripada kejatuhan *competitiveness ranking* Malaysia dalam *Global Economic Report*, *World Economic Forum*, *Global Competitiveness Report* yang jatuh daripada 21 kepada 24. Antara sebabnya ialah keyakinan terhadap kebebasan institusi-institusi sangat merosot termasuk kehakiman. Bukankah ini oleh kerana tidak ada langkah-langkah yang diambil sama ada *Linggam tape scandal* atau keputusan-keputusan yang menunjukkan tidak ada *independent impartiality* kehakiman di negara kita.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, apa juga yang kita lakukan, *there is no quick fix*, ya. Sudah tentu ia juga akan makan masa sedikit.

Kalau telah diperkatakan itu bahawa kurang keyakinan kepada sistem kehakiman kita itu bertahun-tahun, maka tindakan yang diambil itu untuk memulihkan keadaan yang dianggap sebagai bertahun-tahun telah rosak sudah tentu akan memakan masa sedikit. Apa yang penting ialah kita ambil tindakan. Kalau Yang Berhormat Ipoh Timur fikirkan ada lagi perkara-perkara yang perlu kita lakukan, sila maklumkan. Jangan sahaja setakat mengkritik kerana itu juga memberikan sumbangan ke arah mereka yang menilai kita untuk mengatakan kurang keyakinan itu masih ada.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: *VK Lingam tape scandal*. Bolehkah tindakan diambil? Ini adalah satu contoh yang berlaku sekarang.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Nanti. Saya hendak jawab.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Mengapa tidak ada tindakan diambil terhadap mereka?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: *An angry old man*. Sabar Yang Berhormat. Saya belum sampai ke situ lagi.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Ya...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya akan jawab.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Ya, saya akan jawab. Tolong sabar kerana Yang Berhormat sudah tua. Saya tahu umur tidak mengizinkan, mungkin, tetapi jangan bimbang. *Insya-Allah*, saya akan sampai ke situ.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Penjelasan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat Shah Alam bangun, Yang Berhormat.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Yang Berhormat Menteri, Tuan Yang di-Pertua. Dia bukan hanya sekadar Yang Berhormat tadi sudah tua, Yang Berhormat Menteri pun sudah tua juga. Lalu, saya rasa apa yang perlu ialah satu bukti daripada pihak kerajaan untuk meyakinkan bahawa institusi kehakiman benar-benar bebas. Apa yang dipertikaikan bukan dari segi soal keilmuan, kepakaran dan sebagainya, tetapi apabila integriti institusi kehakiman itu dipersoalkan, ia berhubung dengan *independence of the judiciary*, dengan izin. Ya, kebebasan institusi kehakiman itu sendiri daripada campur tangan pihak eksekutif. Di sinilah persoalan yang terpenting. Maka, tindakan-tindakan di mana jelas dalam soal kes Lingam dan sebagainya, bahawa institusi kehakiman itu dipengaruhi oleh pihak-pihak yang tertentu termasuk juga dengan pihak eksekutif. Ini tidak dapat dihakis ataupun tidak dapat dibuktikan bahawa ia adalah *independent* dan tindakan ini untuk membetulkan keadaan ini tidak memerlukan satu jangka masa yang panjang.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Baik Yang Berhormat.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Ia boleh dilakukan dengan segera. Orang-orang yang mempunyai integriti yang dipersoalkan, tindakan pelantikan, proses-proses dan pengaruh-pengaruh asing yang tidak sepatutnya terlibat dalam proses ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Baik.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Semuanya boleh dibuktikan bahawa ia tidak diinginkan oleh kerajaan. Saya ingin satu kepastian daripada pimpinan Barisan Nasional sendiri termasuk Yang Berhormat Menteri akan komitmen kerajaan kepada konsep institusi kehakiman yang bebas. Inilah yang sering dipersoalkan. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, lain kali... Itulah saya cakap, kalau guna telefon, *receiver* jangan letak di telinga. Jadi pekak telinga itu... *[Ketawa]* Saya sudah jawab.

Pertamanya, saya kata kes Lingam ini saya hendak jawab sekejap lagi. Itu pertama. Keduanya, saya kata bukan kita tidak ambil tindakan tegas, cepat, saya kata kesannya itu memakan masa sedikit. Tindakan telah pun diambil, cuma kesannya itu. Nombor tiga, saya sudah sebut tadi. Bebas macam mana lagi kita hendak? Cadangan daripada berbagai-bagai pihak mahukan supaya sistem pelantikan hakim menerusi satu sistem yang mana penilaian dibuat. Kita sudah buat JAC. Saya jawab tadi dalam bulan Februari 2009, kita sudah perkenalkan JAC dan kita serahkan kepada JAC untuk memilih dan mencadangkan nama-nama hakim.

Jadi, itulah yang telah kita lakukan. Kalau Yang Berhormat ada cadangan yang lebih baik, sila sampaikan kepada saya. Saya sudah tidak tahu apa lagi yang perlu kita buat kerana semua cadangan yang telah dicadangkan kita laksanakan, termasuk cadangan daripada pihak pembangkang. Jadi, jangan pakai *receiver* ya. Pekak telinga itu. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Putatan menyarankan...

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: [Bangun]

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua, penjelasan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Beri saya habis dahulu. Yang Berhormat Putatan menyarankan agar diambil tindakan terhadap hakim yang tidak mengikut prinsip keadilan dan bermasalah serta ditambah peruntukan kewangan untuk institusi kehakiman.

Untuk makluman Yang Berhormat, Kod Etika Hakim telah diperkenalkan mulai 1 Julai 2009 bertujuan untuk mengawal tata kelakuan hakim sepanjang perkhidmatannya. Aduan bertulis boleh dibuat kepada Ketua Hakim Negara sekiranya terdapat hakim yang tidak mengikut prinsip keadilan dan bermasalah. Jika aduan tersebut mempunyai merit, hakim tersebut akan dirujuk kepada Jawatankuasa Etika Hakim selagi perkara itu tidak mewajarkan beliau dirujuk kepada tribunal di bawah fasal (4), Perkara 125, Perlembagaan Persekutuan.

Kod Etika Hakim 2009 ini mempunyai peruntukan berkenaan hukuman, *sanction* dengan izin, terhadap hakim-hakim yang didapati melanggar kod etika tersebut. Walau bagaimanapun, kewujudan Jawatankuasa Etika Hakim hanya akan berlaku sekiranya Parlimen meluluskan Rang Undang-undang Jawatankuasa Etika Hakim 2009 yang telah pun dibentangkan di Dewan yang mulia ini. Yang Amat Arif, Ketua Hakim Negara sendiri mengambil berat serta memantau tugas dan prestasi hakim-hakim di seluruh negara dengan bantuan daripada Presiden Mahkamah Rayuan, Hakim Besar Malaya, serta Hakim Besar Sabah dan Sarawak melalui laporan dan statistik kes bulanan yang dikemukakan kepadanya.

Berhubung dengan tambahan peruntukan pula, sebenarnya suatu pindaan terhadap Jadual Pertama...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: ...Jadual Kedua dan Jadual Kelima...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: ...Kepada Akta Saraan Hakim 1971 telah pun dibuat dan telah berkuat kuasa mulai 1 Januari 2009, di mana gaji dan elaun-elaun hakim serta Pesuruhjaya Kehakiman telah dinaikkan kepada lebih kurang 36 peratus daripada jumlah sebelumnya supaya bersesuaian dengan keadaan semasa dan beban tugas yang dipikul.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Mengenai Kod Etika Hakim, jika satu aduan ada dibuat ke atas Ketua Hakim Negara, adakah apa-apa tindakan yang boleh diambil ke atas dia, jika tidak ada apa-apa *provision* dalam Kod Etika Hakim ini untuk membuat satu aduan ke atas Ketua Hakim Negara? Bolehkah saya dapat penjelasan?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, Ketua Hakim Negara termasuk dalam definisi hakim-hakim. Bermakna, kalau kita hendak membuat satu aduan terhadap beliau, maka maknanya bolehlah, melainkan kalau kita definisikan Ketua Hakim itu luar daripada dimaksudkan hakim-hakim di negara kita. Jadi, jawapan saya kepada Yang Berhormat, sememangnya aduan boleh dibuat terhadap beliau kepada panel kalau sekiranya berlaku sesuatu yang melanggar etika hakim ini.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Penjelasan. Aduan ini dibuat kepada siapa? Kepada Ketua Hakim Negara sendiri atau badan lain? Bolehkah mendapatkan penjelasan?

Seorang Ahli: Ya.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat pun dalam mahkamah tahu, iaitu kadangkala kita ada kes yang di mana kita merasakan hakim yang mendengar kes itu mempunyai kepentingan, maka apa yang perlu kita lakukan *is* untuk meminta supaya dia *recluse himself*, supaya dia mengecualikan dirinya daripada menghakimi kes itu. Jadi, prinsip yang sama digunakan dalam panel ini, iaitu kalau ada aduan dibuat terhadap Ketua Hakim itu sendiri walaupun dia merupakan Pengerusi, tetapi dia perlu *recluse himself* dan tidak boleh mendengar kes yang mana aduan itu dibuat terhadap beliau. Jadi, sama sahaja. Jadi, tidak bermakna bahawa dia *above the law* sehinggalah dia boleh menghakimi hakim-hakim lain tetapi apabila aduan terhadap dia, kita tidak boleh dengar aduan itu. Jadi Yang Berhormat, itu prinsip yang kita guna dalam soal yang dibangkit oleh Yang Berhormat.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Putatan minta...

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: ...Agar diambil... Ini Lingam *case* kah, apa?

■1150

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Kehakiman!

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: *Holiday Inn?*

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: *Holiday Inn... [Ketawa]*

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Okey.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Yang Berhormat, saya ada bangkitkan dalam ucapan perbahasan mengenai dengan kehakiman juga iaitu saya menarik perhatian mengenai kewujudan satu soal selidik mengenai dengan kehakiman oleh Majlis Peguam, di mana dalam *website* Majlis Peguam, ada dalam ucapan saya, saya bangkitkan di mana peguam-peguam boleh mengisi borang kaji selidik yang disediakan oleh Majlis Peguam tanpa perlu memasukkan nama pun. Kaji selidik itu bersabit dengan latar belakang hakim.

Macam-macam perkara yang saya anggap boleh disalahgunakan dan ia cuba mempengaruhi JAC, *Judicial Appointments Commission* ini, di mana kaji selidik ini akan dihantar ke mana-mana tempat, saya tidak tahu dan boleh mencemarkan nama baik hakim. Ini saya anggap satu *contempt of court*. Jadi, saya minta apakah tindakan pihak kerajaan dan bagaimana reaksi pihak kerajaan dalam perkara ini? Sekian, terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kalau dengar apa yang disebutkan tadi, seolah-olah Majlis Peguam ini hendak buat perkara ala Lingamlah ini, menulis latar belakang. Akan tetapi Yang Berhormat, kita tidak boleh buat apa-apa. Sebenarnya, kalau mereka mahu mengadakan satu *survey*, bukan sahaja terhadap hakim-hakim, juga terhadap Menteri, Ahli Parlimen, itu hak dialah, tetapi yang pentingnya ialah saya yakin dan percaya bahawa JAC tidak akan mudah terpengaruh dengan mana-mana *survey* yang dibuat tanpa ditandatangani, tanpa disebut mana asal usulnya.

Saya rasa yang menjadi ahli JAC adalah orang-orang yang terkemuka, bekas hakim, bekas peguam-peguam yang terkemuka dan orang ramai.

Saya percaya bahawa sekiranya ada satu borang yang diisi tanpa ada dipertanggungjawabkan dengan tandatangan seseorang yang mengisinya itu, saya yakin dan percaya bahawa itu tidak akan diambil kira oleh JAC.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Saya payah sedikit hendak boleh terima apabila Yang Berhormat mengatakan kita tidak boleh buat apa-apa. Memang kita sedar bahawa borang seumpama ini, dia boleh mencemarkan nama baik sesetengah pihak. Melalui dunia internet sekarang ini, dengan *website*, *blogger* dan seumpamanya, ditulis macam-macam, maka ia boleh disalahgunakan. Tentu pihak kerajaan boleh mengambil satu kaedah untuk memastikan perkara ini tidak akan berlaku. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, waktu memperkenalkan *internet*, semua ini, kita telah berjanji dan bersetuju iaitu supaya kebebasan hendaklah diberikan kepada perjalanan *internet* ini. Tidak usah bercakap tentang hakim, kalau Yang Berhormat tekan Nazri Aziz pun macam-macam keluar. Saya ingat banyak ini yang diperkatakan tentang diri saya... Akan tetapi, apa yang boleh kita buat.

Sekarang ini, sudah tentu kita merasakan apa yang keluar dalam Internet dan tidak dijawab, maka itu adalah betul, tetapi lama-kelamaan saya percaya iaitu bahawa masyarakat akan matang dan tahu bahawa tidak semua yang disebut dalam Internet itu adalah betul. Jadi, pada saya kalau Yang Berhormat ada satu cadangan kah, apakah, Gunung Hijaukah, macam manakah, saya tidak tahulah. Akan tetapi, pada saya setakat hari ini saya kira ia tidak menjejaskan kerana saya faham dan tahu orang yang sepatutnya yang membuat penilaian tentang latar belakang seseorang itu, sama ada dia hakim ataupun tidak adalah terdiri daripada orang-orang yang bertanggungjawab dan tahu tentang apa perkara yang betul dan apa perkara yang tidak betul. Jadi, Yang Berhormat tidak usah bimbanglah. Saya kira, suatu masa esok masyarakat akan matang dan tidak akan percaya apa juga yang dikeluarkan dalam internet itu sebagai perkara yang betul. Tidak puas hati lagi?

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Belum. Saya percaya Yang Berhormat pun sedar di dalam Parlimen ini pun kita ada tertakluk di bawah Perlembagaan Negara. Kalau hendak sentuh hal-hal hakim, mesti dapat 2/3 majoriti, *substantive motion*. Jadi, sekarang ini Majlis Peguam, badan profesional yang melakukan kerja ini. Kalau orang ramai yang biasa, *blogger* dan seumpamanya itu memanglah, tetapi ini Majlis Peguam yang sepatutnya bertanggungjawab dan lebih prihatin kepada soal undang-undang dan tahu tanggungjawabnya. Saya kira ia bertentangan sebab kita sendiri pun tidak boleh sentuh badan kehakiman ini. Sekian, terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Itu betul Yang Berhormat sebut sebab memang ada dalam *Article 127*, kalau tidak silap saya, dalam Perlembagaan Malaysia jelas menyatakan iaitu bahawa kita tidak boleh bincang soal-soal hakim di dalam Dewan Rakyat. Itu jelas. Akan tetapi, macam di luar, Majlis Peguam membuat *survey*. Tidak ada peraturan yang mengatakan bahawa Majlis Peguam tidak boleh buat perkara itu. Jadi, apabila tidak ada, maknanya boleh buatlah. Itu perbezaan apa Yang Berhormat sebut sebentar tadi. Melainkan Yang Berhormat hendak bawa *private member's bill*, syorkan supaya Majlis Peguam tidak boleh. Itu lain.

Kalau sudah ada undang-undang itu, kita akan ambil tindakan, tetapi pada hari ini tidak ada undang-undang itu. Kita biarlah apa yang dianggap sebagai kebebasan yang diberikan. Terpulang kepada mereka sama ada hendak buat atau tidak buat, tetapi saya percaya mereka bertanggungjawab. Akhirnya nanti, kalau banyak orang marah, macam Yang Berhormat marah dan merupakan majoriti, yang terjejas nanti ialah Majlis Peguam. Jadi, itu kita serahkan kepada rakyat sebenarnya untuk membuat penilaian itu.

Yang Berhormat Putatan...

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Yang Berhormat, sekejap. Saya habiskan satu-satu, saya mari balik.

Yang Berhormat Putatan minta agar diambil tindakan untuk memastikan kes-kes tertunggak di Mahkamah Kota Kinabalu diatasi dengan segera dan menyarankan ditambah peruntukan bagi mengatasi masalah ini. Terima kasih. Dia tidak ada pula Yang Berhormat Putatan ini. Terima kasih atas keprihatinan Yang Berhormat.

Untuk makluman Yang Berhormat, langkah-langkah untuk mengatasi masalah-masalah kes tertunggak tersebut telah dan sedang diambil iaitu seperti berikut:

- (i) menambah bilangan Hakim Mahkamah Tinggi Kota Kinabalu daripada tiga kepada empat orang ekoran pelantikan Yang Arif Tuan Stephen Chung sebagai Pesuruhjaya Kehakiman Mahkamah Tinggi Kota Kinabalu pada 28 Oktober 2009;
- (ii) memberi kuasa kepada tiga orang Timbalan Pendaftar Mahkamah Tinggi Kota Kinabalu untuk mendengar kes-kes di Mahkamah Sesyen Kota Kinabalu, menjadikan secara keseluruhannya seramai tujuh orang pegawai kehakiman melupakan kes-kes Mahkamah Sesyen Kota Kinabalu;
- (iii) seramai tiga orang Penolong Kanan Pendaftar Mahkamah Tinggi Kota Kinabalu telah diarahkan untuk membantu mendengar kes-kes Mahkamah Majistret dan menjadikan keseluruhannya seramai tujuh orang pegawai kehakiman ditugaskan untuk melupakan kes-kes di Mahkamah Majistret Kota Kinabalu; dan
- (iv) memperkenalkan pendengaran kes melalui persidangan video, *tele-video conference*, dengan izin, di mana peguam-peguam dari luar Kota Kinabalu tidak perlu lagi hadir secara fizikal di Mahkamah Kota Kinabalu untuk mengendalikan kes-kes mereka.

Oleh itu, insiden penangguhan kes dapat dikurangkan. Memandangkan berlaku penambahan jumlah mahkamah dan kakitangan, secara relatifnya berlaku kesesakan dalam penggunaan bangunan Mahkamah Kota Kinabalu. Oleh itu, pembinaan sebuah kompleks Mahkamah Kota Kinabalu dalam RMK-10 perlu dipercepatkan untuk menambah ruang pejabat dan bilik bicara bagi meningkatkan kecekapan sistem penyampaian dalam pentadbiran keadilan.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua, walaupun Kod Etika Hakim 2009 tidak berkuat kuasa, ini untuk *misconduct* oleh seorang hakim adalah satu jalan sahaja iaitu untuk menubuhkan satu tribunal di bawah Perlembagaan tetapi apa yang saya difahamkan ada dua hakim yang ada diarahkan untuk bersara walaupun beliau tidak umur bersara sampai sekarang. Boleh saya dapat penjelasan?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, itu adalah betul. Sekiranya kita mahu menyuruh ataupun *sack judge*, maka caranya ialah di bawah Perlembagaan kita. Berkenaan dengan dua hakim itu, sebenarnya setelah ditegur, mereka meletak jawatan. Dia bukan dipaksa untuk berhenti. Kedua-duanya telah pun menghantar surat untuk meletak jawatan. Ini peletakan jawatan tanpa apa-apa penyiasatan. Itu satu perkara yang boleh dilakukan iaitu hakim boleh meletak jawatan.

Tuan Yang di-Pertua...

■1200

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Boleh dapat nama dua hakim itu?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya akan kepada Yang Berhormat sebentar lagi.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: No, di sini, bukan luar.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Satu masalah di sini Yang Berhormat, kalau saya tersilap sebut nama. Itu akan dijadikan sebagai satu perkara yang betul, nanti Yang Berhormat juga nak rujuk saya pada *Select Committee* kerana *misleading*.

So, bagi saya peluang saya bagi nama sebentar nanti, selepas itu kalau Yang Berhormat nak umum dalam Dewan, umumlah. Jangan nanti tahun yang sudah dia nak rujuk saya *misleading*, bukan itu sahaja, hakim yang namanya yang saya silap sebut akan marah kepada saya, *I will give*, saya akan beri ya?

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Lembah Pantai mencadangkan supaya Suruhanjaya Pilihan Raya dan Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia tidak diletakkan di bawah Jabatan Perdana Menteri supaya badan ini bebas menjalankan tugas. Sebenarnya Yang Berhormat, Yang Berhormat pun baru masuk dalam Dewan sesi ini. Sebenarnya perkara ini telah kita bincang banyak kali. Bukan sekali, bukan dua kali tetapi banyak kali. Jadi untuk makluman Yang Berhormat, maksud dan kedudukan sebuah suruhanjaya dalam Perlembagaan adalah bersifat bebas. Adalah tidak benar sekiranya ada persepsi yang mengatakan kedua-dua suruhanjaya ini tertakluk kepada arahan mana-mana pihak.

Badan ini bebas dalam menjalankan amanah dan tanggung jawab mereka. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Permatang Pauh, Yang Berhormat Bagan dan Yang Berhormat Bukit Gelugor telah membangkitkan isu ketiadaan tindakan berkenaan dengan rakaman klip video VK Lingam. Yang Berhormat Ipoh Timur jangan tidur ya? Dengar, saya nak jawab!

Ahli-ahli Yang Berhormat, ingin ditegaskan di sini bahawa dakwaan Yang Berhormat bahawa terdapat...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Yang Berhormat...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Nanti saya...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Cepat sangat pergi ke Permatang Pauh, lepas itu...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Lain kali jangan tidur.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Tidak, tidak tidur pun, yang tidur adalah Yang Berhormat pada minggu lepas, saya ingat. Bukan saya... [*Dewan riuh*]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Mata sakit, bukan tidur...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: ...Tetapi gambaran dan persepsi dari pihak ini tengah tidur lah masa itu kan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Sebab itu pembangkang selalu bagi gambaran tak betul. Mata saya sakit, bukan tidur...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Ya, bagi saya sebut di sini Yang Berhormat..

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Jadi, cakap benda yang betul.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Boleh saya pergi terus kepada isu?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya tidak ada masalah, kalau Yang Berhormat bersopan dalam nak minta pencilan, saya akan beri.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Ya betul, betul saya minta tadi tapi Yang Berhormat kata saya tidur...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya dah lalu

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Menteri pun tidak sopan kata dia tidur...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Bukit Gelugor banyak kali saya bagi, takkanlah Yang Berhormat saya tidak bagi.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Satu sahaja Yang Berhormat..

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Jadi bermakna tidurlah tadi itu...
[Ketawa] Okey, sila.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Sila Yang Berhormat.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Tidak baik buat begitu ya, pendakwaan begitu tidak bertanggung jawab Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Tidak, sama-sama tak tidur Yang Berhormat.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Sebelum ini semasa Yang Berhormat membangkitkan isu tentang SPR dan juga SPRM. Sebelum ini bawah sistem pemerintahan kita, Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia berada di bawah Parlimen sebelum dipinda pada akhir tahun 70-an kalau tidak silap saya. Jadi saya mahu bertanya apakah pendirian kerajaan sekarang, adakah bersedia untuk mengembalikan semula SPR seperti dahulu yang memang berada di bawah bidang kuasa Parlimen, bukannya di bawah Jabatan Perdana Menteri kerana memang ada pindaan yang dibuat untuk mengubah sistem terdahulu. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, sebenarnya SPR bukannya di bawah Jabatan Perdana Menteri, SPRM pun bukan di bawah Jabatan Perdana Menteri, sebab itu Yang Berhormat lain kali tanya kepada ayah dahulu. Dulu pun dia pernah jadi pemimpin. Sebenarnya, yang orang mempertikaikan dalam Dewan ini ialah kerana pelantikan Ketua Pesuruhjaya yang dilakukan oleh Yang di-Pertuan Agong di atas nasihat Perdana Menteri. Itu yang bertahun-tahun yang dibincangkan supaya mencari satu cara bagaimana Pesuruhjaya ini tidak dilantik oleh Agong atas nasihat Perdana Menteri.

Jadi kita tidak boleh mengelak, ini konvensyen kehendak Perlembagaan. Siapa juga yang menang dalam pilihan raya, dia mempunyai kerusi yang lebih, dia memerintah maka sudah tentulah dia akan jadi Perdana Menteri dan dia akan menasihati Agong untuk melantik seseorang individu untuk menjadi Pesuruhjaya, ini kita tidak boleh elak termasuklah kalau sebelah sana pun jadi kerajaan, itu juga yang akan berlaku. Jadi sebab itu, cara bagaimana sekali pun untuk kita nak mengatakan bahawa mesti cari bebas, dia tidak akan bebas. Kalau letak di bawah Parlimen pun, kita yang akan menguasai Suruhanjaya Pilihan Raya, pun tidak boleh.

Yang Berhormat pun tahu kalaulah SPR ini, Suruhanjaya Pilihan Raya diletak di bawah Parlimen, balik kepada perkara yang sama kerana eksekutif itu merupakan parti yang mempunyai Ahli Parlimen yang teramai dan kalau kita buat keputusan Parlimen pun untuk kita nak menentukan apa yang Suruhanjaya Pilihan Raya boleh buat, kita mengundi yang majoriti juga menang. Jadi sama sahaja, sistemnya begitu.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Boleh saya jelaskan sedikit, mungkin nak beri pemahaman. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Timbalan Menteri. Sebenarnya begini, kalau dahulu bila SPR itu diletakkan di bawah Parlimen, bukan kita menyoal tentang pelantikan oleh Yang di-Pertuan Agong, tetapi ia berlainan. Dalam JPM saya bagi contoh, ada projek di bawah Unit Penyelarasan Pelaksanaan (ICU) diwujudkan projek yang melibatkan banyak agensi kerajaan termasuklah SPR. Objektifnya nak menjatuhkan Kerajaan Negeri Selangor. Ini dibangkitkan dalam sesi yang lepas. Oleh sebab itu bila di bawah JPM, parti yang memerintah itu, mereka ada niat, ada kaitan politik dalam memajukan objektifnya, untuk menang dalam pilihan raya.

Akan tetapi, kalau Parlimen ia bercampur, Ahli Parlimen Barisan Nasional bersama dengan Pakatan Rakyat. Jadi lebih ada ketelusan dan ia menunjukkan bahawa kerajaan bersedia mengambil inisiatif menangani persepsi negatif ini. Kita berhadapan dengan persepsi yang begitu negatif dalam bagaimana Suruhanjaya Pilihan Raya sendiri menjalankan tugas. Saya bangkitkan isu ini bukan untuk menentang apa-apa, tetapi dalam hasrat untuk menanyakan adakah kerajaan bersedia melakukan satu reformasi, perubahan dari segi meletakkan SPR di bawah Parlimen. Lantikan itu hal yang lain, sudah tentunya Yang di-Pertuan Agong akan melantik semua Pesuruhjaya tapi SPR perlu *answerable* kepada Parlimen, bukan Jabatan Perdana Menteri yang sekarang dikawal oleh Barisan Nasional.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, kalau mengikut argumen, hujah Yang Berhormat Lembah Pantai, iaitu SPR boleh dipanggil seperti agensi-agensi lain untuk nak menjatuhkan kerajaan di negeri Selangor. Maka, saya nak tuduh SPR bertanggungjawab untuk menjatuhkan kerajaan Barisan di Kelantan, di Kedah, di Selangor lagi di Perak. Boleh saya katakan demikian...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Yang Berhormat jangan *mislead the House*, ini kandungan ucapan oleh...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya nak tanya, ekoran daripada Yang Berhormat punya hujah...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: ...Tidak.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: ...Yang mengatakan bahawa SPR boleh dibawa bersama runding kerana di bawah JPM, kerana boleh menjatuhkan kerajaan. Jadi saya pun hendak tuduhlah juga yang SPR, dia menjatuhkan Kerajaan Barisan Nasional di Kelantan, di Kedah, di Penang, di Selangor, di Perak...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Akan tetapi arahan itu datang dari Jabatan Perdana Menteri.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Boleh tidak, saya katakan demikian?

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Tidak... [Dewan riuh]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Maknanya ia *neutral*, jangan apabila menang pihak belah sana, SPR adil, bila belah sini tidak adil.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Yang Berhormat, saya minta jawapan yang jelas, tidak, tidak. Saya bangkitkan persoalan khusus berkenaan dengan projek ICU, bawah Jabatan Perdana Menteri... [Dewan riuh]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Ya, tidak apa, di sini...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Tidak ada kena mengena dengan mana-mana kerajaan negeri, ini penting Yang Berhormat, kenapa perlu mempolitikkan segala hal? Saya tanya soalan jelas... [Dewan riuh]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Di sini kita bincang SPRM, kita bukan bincangkan ICU, kita bincang SPR, Suruhanjaya Pilihan Raya, Yang Berhormat nak letak di bawah...

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: [Bangun]

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: [Bangun]

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Tuan Yang di-Pertua, kenapa perlu ada usaha untuk *mislead the House*? Saya tanya soalan..

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat, seorang-seorang Yang Berhormat.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: ...Saya pohon jawapan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Boleh atau tidak saya tuduh juga.

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Tidak, saya tidak setuju.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Memang tidak boleh, jadi bermakna tidak betul bahawa SPR itu boleh ditunjuk ajar oleh kerajaan kita..

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Yang Berhormat apakah buktinya Saya nak tanya bukti, apa buktinya?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kalau sekalipun saya nak tanya Yang Berhormat, duduk. Ini saya punya *floor* okey, faham? Duduk, duduk..

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Yang Berhormat buat tuduhan, tidak bertanggungjawab begitu..

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat, seorang-seorang Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kalau dah kalah hujah, jangan cuba menegakkan benang yang basah.

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Menteri pun tahu tidak betul.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Menteri buat tak faham.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kalau Yang Berhormat..

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: *Please* lah Menteri, *don't mislead the House*

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Hujah mengatakan bahawa kalau letak di bawah Parlimen. Maka hilanglah pengaruh Barisan Nasional. Mana mungkin dalam Parlimen ini, siapa yang majoriti? Barisan Nasional juga yang majoriti. Jadi tidak ke mana..

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Menteri *please*, ini adalah *specific case*.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat Kuala Selangor hendak minta jalan ya.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya menjawab mengatakan itu bahawa perkara ini telah pun kita bincang banyak kali, bukan sekali, bukan dua kali, sudah banyak kali. Kita bukan bincang ICU di sini, kita bincang tentang bagaimana hendak letak SPRM di bawah Parlimen dan telah pun saya jawab. Jadi kalau tidak setuju dengan jawapan saya duduklah, okey?

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Menteri itu satu contoh Menteri. Satu contoh itu tidak boleh diterima, sakit mata itu dah pergi kepada jangkitan otak... [*Dewan riuh*]

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Minta penjelasan Yang Berhormat Menteri.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Dari sakit mata jadi sakit otak.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ahli Yang Berhormat, Menteri tidak bagi jalan lagi Yang Berhormat.

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Yang Berhormat Shah Alam duduk.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Jawapan Menteri langsung tidak boleh diterima... [*Ketawa*]

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Yang Berhormat Shah Alam, duduk dulu.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya, sila Yang Berhormat Kinabatangan.

■1210

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya terpanggil ada beberapa isu yang hendak saya bangkitkan. Sebelum itu memang saya dengar pembangkang ini kalau mereka tuduh boleh. Apabila kita beri penjelasan mereka kata tidak boleh, memang begitu.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Ini bukan tuduhan, ada bukti.

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Di kampung pun seperti itu, seperti Yang Berhormat Shah Alam.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Ada bukti jelas?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat Shah Alam tidak boleh Yang Berhormat Shah Alam. Tidak boleh begitu.

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Beliau putar belit. Patutlah beliau Yang Berhormat Shah Alam, beliau putar alam... *[Ketawa]* Yang Berhormat Menteri, saya kembali kepada SPRM iaitu Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: UMNO saya sudah talak tiga ya.

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Hari ini saya terbaca akhbar bahawa SPRM akan mewujudkan satu jawatankuasa memantau wakil-wakil rakyat sama ada Dewan Undangan Negeri ataupun di peringkat Parlimen. Memang ini dialu-alukan cuma persepsi, di sini lagi disebut persepsi iaitu rakyat seolah-olah menganggap bahawa semua wakil rakyat ini rasuah. Jadi ini merupakan satu pendekatan rasa saya tidak perlu digembar-gemburkan kerana kebimbangan saya rakyat hilang keyakinan kepada wakil-wakil rakyat. Bukan semua wakil rakyat ini rasuah ada lagi wakil rakyat yang susah, papa kedana tetapi mereka kena menjadi wakil rakyat kerana dipilih oleh rakyat.

Jadi persoalannya dan ada lagi iaitu baru-baru ini saya dengar mahkamah mewujudkan satu Mahkamah Rasuah seolah-olah kita ini akan berbicara soal rasuah setiap waktu. Jadi apakah ini satu gambaran yang tidak begitu profesional dan Yang Berhormat bersetuju bahawa perlu ada pendekatan lain untuk kita lakukan. Jangan digembar-gemburkan kepada rakyat seolah-olah wakil-wakil rakyat ini menjadi seorang yang *corruption*. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Apa Yang Berhormat bangkit itu jelas menunjukkan bahawa SPRM itu bebas. Sebenarnya saya pun tidak tahu, kami dalam Jemaah Menteri pun tidak tahu tentang perkara ini tetapi ia bebas. Maka mereka boleh buat kenyataan dan apa cadangan mereka kita kena terima. Jadi sebab itu Yang Berhormat, memang betul mereka bangkitkan perkara ini tidak dibincangkan oleh kita pun tetapi ini jelas menunjukkan bahawa mereka bebas. Kalau mereka fikirkan itu adalah terbaik untuk negara maka buat...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: *[Bangun]*

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Hendak bagi jalan Yang Berhormat?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Ya?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Hendak bagi jalan lagi?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tidak, saya...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Pendek sahaja.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: VK Lingam lebih penting daripada persoalan yang telah lapuk tadi ya.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Duduk Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, Suruhanjaya Siasatan...

Puan Nurul Izzah Anwar [Lembah Pantai]: Maksudnya Yang Berhormat tidak akan teruskan?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Yang ditubuhkan untuk menyiasat rakaman klip video mengenai seseorang yang berupa peguam bela dan peguam cara bercakap menerusi telefon tentang perkara yang berhubungan dengan pelantikan hakim-hakim telah ditugaskan antara lain:

- (i) untuk menentukan sama ada apa-apa salah laku telah dilakukan oleh orang atau orang-orang yang dikenal pasti atau disebut dalam rakaman video itu; dan

- (ii) mengesyorkan apa-apa langkah yang sesuai diambil terhadap orang atau orang-orang yang dikenal pasti atau disebut dalam rakaman video itu sekiranya orang atau orang-orang itu didapati telah melakukan apa-apa salah laku

Jadi skop Suruhanjaya Siasatan ini telah ditubuhkan. Hal utama prosiding Suruhanjaya Siasatan itu berkisar pada persoalan sama ada terdapat pengaruh atau penglibatan individu-individu tertentu dalam pelantikan hakim-hakim. Dalam perjalanan prosiding Suruhanjaya Siasatan itu isu percutian mantan Ketua Hakim Negara, Tun Mohd Eusoff Chin ke New Zealand bersama dengan peguam V K Lingam juga berbangkit. Suruhanjaya Siasatan turut merumuskan bahawa terdapat sebab yang mencukupi atau *sufficient cause*, dengan izin, untuk mengadakan siasatan di bawah Akta Hasutan 1948, Akta Rahsia Rasmi 1972 dan Kanun Keseksaan. Ini mengikut Suruhanjaya Siasatan.

Mengenai persoalan sama ada terdapat pengaruh atau penglibatan individu-individu tertentu dalam pelantikan hakim-hakim dapatan atau *the findings* oleh suruhanjaya ialah tindakan bersama dan kolektif watak-watak utama yang berkenaan mempunyai kesan menjejaskan dengan izin, *under mining* dan menghakis dengan izin, *eroding* kebebasan dan integriti Badan Kehakiman pada keseluruhannya. Walau bagaimanapun dapatan, *findings* Suruhanjaya Siasatan ini perlu dilihat dari sudut perundangan termasuk perundangan jenayah dan keterangan.

Pelantikan hakim-hakim dibuat menurut Perlembagaan Persekutuan. Perkara 122B Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa sebelum Perdana Menteri menasihati Yang di-Pertuan Agong tentang pelantikan hakim-hakim selain Ketua Hakim Negara, Perdana Menteri hendaklah merundingkan Ketua Hakim Negara. Kehendak di bawah Perlembagaan Persekutuan ini hendaklah dipatuhi dan sememangnya diamalkan. Menjadi amalan juga untuk jabatan dan agensi tertentu seperti PDRM, SPRM, Suruhanjaya Syarikat Malaysia dan Jabatan Insolvency Malaysia dirundingkan sebelum apa-apa pelantikan dibuat untuk memastikan kredibiliti calon-calon hakim.

Di sini perlu ditekankan bahawa tiada apa-apa yang menghalang Perdana Menteri daripada mendapatkan pandangan mana-mana orang lain. Sekiranya mana-mana orang bertindak untuk menasihati atau memberikan pandangan kepada Perdana Menteri tentang pelantikan hakim-hakim, tindakan ini dengan sendirinya tidak boleh dikatakan sebagai suatu kesalahan melainkan jika tindakan itu merupakan suatu konspirasi untuk menjatuhkan dengan izin, *subvert* Badan Kehakiman. Atau dibuat dengan tujuan untuk mendapatkan balasan atau faedah dengan izin, *favor* atau melibatkan rasuah atau bertujuan untuk mempengaruhi.

Laporan Suruhanjaya Siasatan tidak menunjukkan bahawa mana-mana keadaan ini telah berlaku. Mengenai hal ini tidak menjadi suatu yang ganjil. Pandangan pelbagai individu dan organisasi diminta dan diambil kira dalam pelantikan hakim-hakim kerana pada hakikatnya Perdana Menteri seorang diri tidak akan dapat membuat keputusan kerana tidak mengenali sendiri calon-calon hakim. Malah anggota Majlis Peguam sendiri pernah menulis surat untuk mendapatkan sokongan peguam negara berkenaan dengan pelantikan seorang hakim tertentu dan selepas ini disampaikan kepada Perdana Menteri. Rundingan sebegini yang tidak melibatkan rasuah atau unsur-unsur lain yang disebutkan tadi bukan satu jenayah.

Berhubungan dengan perkara ini juga, SPRM telah pun menjalankan siasatan lanjut terhadap individu-individu utama yang dikaitkan dalam rakaman klip video itu dan mendapati bahawa tiada kesalahan jenayah telah dilakukan berhubung dengan isu penyalahgunaan kuasa dalam pelantikan hakim-hakim. Berkenaan dengan isu percutian Tun Mohd Eusoff Chin dengan peguam VK Lingam ke New Zealand yang berbangkit semasa prosiding Suruhanjaya Siasatan itu, Suruhanjaya Siasatan berpendapat bahawa ia menunjukkan tahap hubungan antara kedua-duanya dan menolak penjelasan kedua-duanya bahawa percutian itu merupakan satu kebetulan.

Itu yang didapati oleh Suruhanjaya Siasatan. Berhubung isu percutian ini siasatan menunjukkan bahawa bayaran bagi tiket penerbangan serta bayaran untuk penginapan Tun Mohd Eusoff Chin masing-masing telah dilakukan oleh beliau sendiri. Sama ada dengan cek, wang tunai atau kad kredit.

Tiket penerbangan beliau sekeluarga telah dibayar melalui cek dan wang tunai yang keseluruhannya berjumlah RM23,704. Bayaran-bayaran hotel pula telah dibuat melalui kad kredit beliau. Mengenai tempahan bagi percutian itu didapati bahawa Tun Mohd Eusoff Chin telah menggunakan khidmat seorang agen yang kemudiannya berurusan dengan *Holiday Tour*.

Peguam VK Lingam pula telah mengaturkan percutiannya sendiri dan kemudian menyerahkan urusan mengenainya kepada setiausaha beliau yang kemudiannya berurusan dengan agen yang sama dengan Tun Mohd Eusoff Chin. Tun Mohd Eusoff Chin dan peguam VK Lingam didapati telah menginap di hotel-hotel yang sama untuk sebahagian daripada percutian mereka. Berkenaan dengan isu percutian ini perlu dijelaskan bahawa percutian bersama ini dengan sendirinya bukan satu kesalahan. Siasatan telah dijalankan oleh Badan Pencegah Rasuah ketika itu dan hasil daripada siasatan ini didapati bahawa tiada apa-apa perbuatan yang menyalahi undang-undang telah dilakukan. Oleh yang demikian tiada tindakan lanjut telah diambil.

Selepas Laporan Suruhanjaya Siasatan dikeluarkan pada tahun 2008, siasatan lanjut telah dijalankan dan untuk melengkapkan siasatan, Jabatan Peguam Negara telah mengarahkan supaya seorang saksi dikesan. Setakat ini saksi itu tidak dapat dikesan.

Berkenaan dengan Akta Hasutan 1948...

■1220

Tuan Gwo-Burne Loh [Kelana Jaya]: Yang Berhormat Menteri, minta penjelasan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Nanti sekejap.

Tuan Gwo-Burne Loh [Kelana Jaya]: Boleh saya tanya saksi itu?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Tunggu sebentar Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Akta Rahsia Rasmi 1972 dan Kanun Keseksaan, tiada isu yang kukuh atau spesifik dibangkitkan dalam prosiding Suruhanjaya Siasatan. Walau bagaimanapun, SPRM ada menjalankan siasatan di bawah Akta Rahsia Rasmi 1972 dan hasil daripada siasatan itu didapati bahawa tiada orang dapat dikenal pasti berkenaan dengan pengendalian dokumen-dokumen terperingkat dalam pertimbangan pelantikan hakim-hakim. Oleh itu, tiada tindakan lanjut diambil.

Ahli-ahli Yang Berhormat sebagai kesimpulan perlu saya tekankan bahawa walaupun penyiasatan telah dilakukan oleh badan penguatkuasaan, namun hakikatnya ialah untuk mendakwa kita memerlukan keterangan yang mencukupi dan jika tiada keterangan yang mencukupi, maka tindakan pendakwaan tidak boleh diambil.

Tuan Gwo-Burne Loh [Kelana Jaya]: Minta penjelasan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Sila Yang Berhormat.

Tuan Gwo-Burne Loh [Kelana Jaya]: Saya hendak tanya, nama saksi yang tidak dapat dikesan itu, boleh Menteri beri nama dia dan apa masalahnya kerana tidak boleh dijumpai.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, sudah tentu saya tidak akan menamakan dia, tetapi apa yang dibangkit oleh Yang Berhormat, saksi itu, itu bukan saksi yang dicari. Saksinya yang satu lagi. Itu sahaja yang boleh saya katakan...
[Ketawa]

Tuan Gwo-Burne Loh [Kelana Jaya]: So, jika beri nama mungkin kita boleh tolong *identify* orang ini.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Akan tetapi jikalau Yang Berhormat mahu, boleh berjumpa dengan saya di luar nanti, saya bagi namanya kerana masalahnya nanti orang ini, kita tidak mahu dia menjadi mangsa kepada satu perkara yang kita bincang ini kalau akhirnya dia tidak bersalah.

Tuan Gwo-Burne Loh [Kelana Jaya]: Okey, okey. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Jadi baik bercakap di luar, selepas itu hendak umum kepada dunia, umumlah. Tuan Yang di-Pertua ...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya, Bukit Gelugor.

Tuan R. Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Speaker, saksi ini yang tidak boleh dikesan, tidak mahu memberi nama dia dalam Dewan ini. Bagaimana kami boleh berpuas hati dengan apa yang disuarakan oleh Menteri tadi untuk melindungi VK Lingam khususnya. Ada dikatakan tadi oleh Menteri bahawa tidak ada apa-apa kesalahan yang wujud dalam video pita VK Lingam.

Terus terang apa yang dinyatakan oleh VK Lingam dan ini ada didengar oleh seluruh negara, bukan sebahagian sahaja, iaitu *clear* apa yang dia suarakan adalah *brokering for appointment of the judges*, dengan izin. Bukankah itu menurunkan imej *of the judiciary* dan jika itu benar, itu sudah jadi kesalahan di bawah Akta Hasutan tahun 1948. Tidakkah itu mencukupi untuk membawa VK Lingam ini ke mahkamah untuk menghadapi satu kesalahan bawah Akta Hasutan. Bolehkah saya dapat penjelasan?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, pertamanya berkenaan dengan saksi itu. Yang Berhormat pun tahu saksi ini, ini kita ada Akta Perlindungan Saksi, satu.

Kedua, kita mencadangkan untuk mengadakan *Whistleblower Act*, semua tujuannya ialah untuk menjaga keselamatan mereka yang memberi maklumat kepada kita. Jadi orang yang kita cari ini ialah orang yang sebenarnya mungkin satu masa akan menjadi saksi kepada kita ataupun mungkin dia bekerja di satu tempat, dia menceritakan satu perkara yang boleh menjejaskan bos dia. Jadi kita kena lindung dia. Sebab itu saya tidak berani hendak sebut di sini, kerana kemungkinan dia nanti kalau dijumpai akan menjadi saksi kepada kita. Jadi saya harap di bawah Akta SPRM pun kita ada satu peruntukan yang memerlukan kita memberi perlindungan kepada saksi. Baik.

Kedua, Yang Berhormat bercakap tentang dunia mendengar bagaimana VK Lingam bercakap tetapi Yang Berhormat, dunia ini banyak *con men*. Kita juga boleh, saya percaya ramai, bukan sahaja VK Lingam, ramai yang lain juga mungkin akan beritahu iaitu baru ditangkap gambarnya sekarang ini, saya cakap. Memang betul, mungkin dia cakap dengan orang itu, tetapi ini semuanya menunjukkan bahawa perkara-perkara yang memang saya tidak nafikan dunia nampak, tetapi apakah dia telah melakukan satu kesalahan.

Yang Berhormat sebut *brokering for appointment of judges*, adakah itu merupakan satu kesalahan yang sedia ada dalam akta kita? Kalau ada, sudah tentu kita dakwa, tetapi tidak ada. Perbuatan itu boleh dilakukan dan sebenarnya kita melihat dari berbagai-bagai segi termasuk Akta Hasutan, Yang Berhormat fikirkan iaitu bahawa dia boleh dikaitkan di bawah Akta Hasutan walaupun parti Yang Berhormat tidak bersetuju dengan Akta Hasutan, suruh hapus, tetapi kita telah melihat iaitu bahawa dia juga tidak boleh disabitkan di bawah akta itu. Bukan tidak dikaji, dikaji.

Jadi sebab itu, sehingga pada hari ini perkara-perkara ini banyak dilakukan. Saya pernah terima telefon, sebelah sana *con man* cakap. Ini satu perkara yang kita tidak boleh hendak dakwa dia, tetapi kita mahu kepada pengalaman Yang Berhormat Bukit Gelugor bantu kita, tengok akta mana dan kita akan terima. Tidak ada masalah, tidak ada sebab kita hendak *cover-up* VK Lingam, kita ada VK Leo sini yang jadi wakil rakyat. Ini kita pertahankan. VK Lingam buat apa kita hendak pertahankan dia Yang Berhormat, tidak ada sebab.

Jadi kalau Yang Berhormat ada pengalaman yang lama, tahu ia akta mana, boleh kaji dan bantu kita, tidak ada sebab kita hendak melindungi seorang seperti VK Lingam yang sememangnya tidak boleh dinafikan dengan perbuatan itu telah pun menjatuhkan imej kehakiman kita. Baik, saya pergi ke..., ada lagi? Tidak ada. Yang Berhormat Kinabatangan...

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Ada, ini penjelasan Yang Berhormat Menteri. Saya mungkin seperti mana yang disebutkan pendengaran tidak berapa jelas ini. Saya tidak faham hujah yang disampaikan.

Adakah hujah yang disampaikan mengatakan, bahawa tidak ada tindakan yang hendak diambil oleh kerana mungkin video itu satu lakonan, satu *con man* ataupun menerima hakikat bahawa memang video itu merupakan satu perkara yang melibatkan VK Lingam itu sendiri, memang itu sah, bukan *con man*, bukan lakonan dan memang pada masa itu apa yang dibincangkan adalah *brokering* untuk jawatan Ketua Hakim Negara.

So, saya tidak faham apa yang dijawab tadi macam seolah-olah ini satu lakonan, ada *con man*, dia berlakon sebagai VK Lingam, maka ambillah gambar saya. Adakah *is that* dengan izin, *your line of defence* ataupun mengaku bahawa memang itu VK Lingam dan memang itu satu tindakan di mana *brokering for power* sedang dilakukan dan bahawa soal hendak lindungi VK Lingam memang betul, mungkin dia sebagai seorang individu tidak penting, tetapi hakikat bahawa amalan itu sedang berlaku, telah berlaku merupakan satu kebiasaan, membuktikan bahawa institusi kehakiman itu tidak bebas, itu merupakan persoalannya. Bukan *the individuals* yang kita hendak, tetapi hakikat bahawa jawatan Ketua Hakim boleh dipengaruhi dan boleh di *barter*. Ini yang kita persoalkan. Saya harap Menteri boleh menjelaskan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, saya kasihan Yang Berhormat Shah Alam. Sebentar tadi saya ingat dia pekak sahaja, rupanya tidak ada keupayaan hendak faham apa yang saya cakap. Saya tidak menafikan bahawa itu sebenar V K Lingam. Memang, tidak boleh dinafikan. Ini bukan soal yang saya kata itu betul, lakonan pun ada dan memang dia betul VK Lingam.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: [Bangun]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Duduklah dahulu sebab itu...

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Supaya saya betul-betul boleh faham.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tidak boleh faham-faham. Saya baru hendak menjelaskan sudah bangun, macam mana hendak faham. Bagi saya jelaskan dahulu.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Tidak, pasal tadi kata betul, selepas itu kata lakonan. Mana satu ini?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat!

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Yang Berhormat ini tidak faham. Saya kata dalam jawapan saya tadi tidak dinafikan itu VK Lingam dan saya juga menceritakan bahawa dalam negara kita ini banyak juga *con men*. Memang VK Lingam itu bercakap, tetapi saya tidak cakap dia *con man* lah.

■1230

Mungkin dia berlagak, nak tunjuk, nak beri keyakinan. Saya difahamkan Yang Berhormat Kelana Jaya punya *father* yang tangkap itu. Saya tak tahulah. Mungkin dia nak menunjuk ke apa kita tak tahu tetapi memang dia bercakap, itu tidak dinafikan. Akan tetapi yang masalah kita pada hari ini ialah tidak ada kesalahan di mana-mana akta kita yang boleh kita sabitkan beliau dihukum. Bawah apa? Itu yang masalah kita. Sebab itu saya minta pengalaman daripada Yang Berhormat Bukit Gelugor. Dia seorang peguam yang cukup terkemuka dan berpengalaman. Boleh membantu kita kalau sekiranya ada kita terlepas pandang bahawa ada sebenarnya kesalahan di akta-akta ini yang boleh kita kenakan...

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: [Bangun]

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: [Bangun]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kita akan ambil tindakan tetapi yang dibangkit macam Akta Hasutan itu semua kita sudah kaji dan kita kaji bahawa tidak boleh disabitkan dengan kesalahan. Sebab itu kita tidak ambil tindakan. Saya minta Yang Berhormat Pasir Mas.

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Saya nak minta penjelasan.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Oleh kerana sukar nak dakwa VK Linggam, saya nak tanya Yang Berhormat. Apakah Yang Berhormat bersetuju sebab dalam laporan dan perbicaraan isu video VK Linggam ini, nama mantan Perdana Menteri, Tun Dr. Mahathir disebut banyak kali dan beliau juga melahirkan rasa kesal sebab VK Linggam tak diseret ke mahkamah sebab dia harap kalau VK Linggam diheret ke mahkamah, mungkin beliau turut dipanggil sebab saksi ataupun dia sendiri didakwa bagi membolehkan beliau membersihkan nama beliau kerana nama beliau banyak kali diseret dan dipermainkan oleh setengah-setengah pihak. Jadi apa pandangan Yang Berhormat. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tindakan yang diambil oleh kerajaan tidak berdasarkan kepada kepentingan peribadi mana-mana pihak. Sudah tentu dalam perbicaraan maka perkara ini berbangkit dan dia telah pun diberikan perlindungan kerana dia merupakan suruhanjaya. Kita memberi testimoni, bersumpah dan kalau sekiranya itu merupakan penipuan, maka kita boleh caj dengan *perjury* ataupun kalau Yang Berhormat bekas Perdana Menteri dahulu merasakan bahawa dia telah pun dianiayai, disengajakan, disebut-sebut, sengaja nak mengenakan dia, maka saya percaya ada ruang-ruang lain untuk tindakan diambil. Mungkin libel kah, apa kah, saya tidak tahu tapi mungkin boleh diambil. Akan tetapi untuk kita membuat keputusan mendakwa bukan berdasarkan kepada bukti tetapi berdasarkan kepada kerana keperibadian, kepentingan seseorang bekas Perdana Menteri itu terjejas, itu bukan pertimbangan kitalah. Saya minta...

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Minta penjelasan.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Terima kasih. Saya, saya...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya minta Yang Berhormat Wangsa Maju.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat Wangsa Maju ya.

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Tadi Yang Berhormat Menteri mengatakan bahawa tiada apa-apa kesalahan. Sama ada Yang Berhormat Menteri ini sedar atau tidak bahawa pada masa pendengaran *Royal Commission* ini di mahkamah, adik VK Linggam sendiri memberikan bukti bahawa beliau diarah oleh abangnya VK Linggam membawa beg yang kandungannya wang pada masa malam pukul 11 ke rumah Yang Arif Datuk Low Hop Bing. Sampai sekarang ini masih ada jadi hakim Mahkamah Rayuan. Bukankah ini satu kesalahan dan satu tindakan mesti diambil kerana beliau telah beri satu bukti yang jelas bahawa beliau telah bawa beg hitam mengandungi wang ke rumah Datuk Low Hop Bing, seorang ketua hakim. Bukankah ini satu kesalahan? Kenapakah tak ada apa-apa tindakan? Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, Low Hop Bing ini bukan ketua hakim. Bagi duit kat dia pun, Low Hop Bing boleh buat apa?

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Beliau jadi hakim, hakim. Bukankah itu rasuah? Yang Berhormat Menteri, bukankah itu rasuah?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tidak, saya nak bagi tahu... nanti.

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Yang Berhormat Menteri, bukankah itu rasuah?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Nanti sebentar Yang Berhormat, Menteri nak jawab Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Sebagai peguam, Yang Berhormat kena faham. Isunya berbeza di sini. Hari ini kita bercakap tentang VK Linggam dalam soal kenaikan jawatan hakim, yang itu kita bincangkan. Kalau nak bincang tentang Low Hop Bing ambil duit, itu pun sebenarnya saya tidak boleh bercakap pasal ini dalam Dewan. Kalau nak bercakap tentang kes itu, itu kes lain. Saya berjam-jam bincang di sini. Ini kes berkenaan dengan... Kalau nak diberikan duit, relevan dalam isu ini ialah rasuah kepada...

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Yang Berhormat Menteri, kes ini dalam *Royal Commission*.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat. *Let him answer*, biar Menteri jawab dulu Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Duduklah. Kalau kita nak bangkitkan tentang V K Linggam patut didakwa atau tidak, kalau dia membawa wang itu beri kepada Eusof Chin, itu. Saya sebut sudah, saya kata tadi kalau ada elemen rasuah, kita akan ambil tindakan dalam kes soal pelantikan hakim. Soal yang itu, soal Yang Berhormat boleh bincang lain punya hal ya sebab hakim yang dimaksudkan itu, dia tidak ada kuasa untuk melakukan pelantikan kepada hakim-hakim...

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: *[Bangun]*

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Bukan saya kata tidak salah, salah. Akan tetapi dalam isu ini, kita nak kaitkan VK Lingam dalam isu kenaikan pangkat ataupun jawatan hakim-hakim. Jadi itu dia. Saya minta Yang Berhormat Selayang.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya, sila Yang Berhormat Selayang.

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Yang Berhormat, Yang Berhormat. Sikit saja.

Tuan William Leong Jee Keen [Selayang]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya sungguh tertarik dengan hujah tadi yang mana bersetuju untuk Yang Berhormat Bukit Gelugor untuk menolong di dalam mendakwa kes ini. Adakah Menteri bersetuju untuk mengarahkan Peguam Negara untuk membukakan fail kepada Yang Berhormat Bukit Gelugor supaya membuat bantuan dan juga kuasa diberikan untuk mendakwa sesiapa yang Yang Berhormat Bukit Gelugor dengan pengalaman yang lama itu untuk mendakwa mereka? Terima kasih... *[Tepuk]*

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tidak ada masalah. Yang Berhormat, dalam Dewan dulu kan? Dalam Dewan dulu Yang Berhormat tidak ada. Masa kita ada bentang rang undang-undang, ada cadangan yang baik daripada Yang Berhormat Bukit Gelugor. Betul tidak? Dia cadang, kita pinda kerana kita tidak kira asalkan dia boleh membantu kita. Cuma nak mengarahkan Peguam Negara itu bukan kerja saya sebab Peguam Negara itu bebas, mana saya boleh arah. Kalau saya arah, Yang Berhormat akan *go to town* menceritakan, ha ini jelas menunjukkan bahawa Peguam Negara itu di bawah pengaruh Menteri. Saya tak boleh. Itu terpulang kepada Peguam Negara kalau dia fikirkan. Cuma saya boleh kata kalau Yang Berhormat boleh bantu, bantulah tapi untuk mendakwa bagi pihak, itu terpulang kepada Peguam Negara kerana dia merupakan orang yang bebas dan boleh membuat keputusan berkaitan dengan pendakwaan di dalam negara kita...

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: *[Bangun]*

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Sikit.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Ya, Yang Berhormat Kuala Selangor.

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Terima kasih. Terima kasih Menteri, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan saya pendek sahaja. Apakah setelah penghujahan yang dibuat oleh Menteri sebentar tadi, Menteri bersedia untuk membuat komitmen dengan menyatakan apa yang sebenarnya *morally wrong*, dengan izin, boleh menjadi *politically and legally right* dalam kes yang tidak beretika dalam *brokering of appointment* ini. Apakah Menteri bersedia membuat komitmen itu atau membuat pernyataan itu di Dewan yang mulia ini? *What is morally wrong could not be politically (and legally) right according to Abraham Lincoln*. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: *Morally* dengan *legally* ini kita kena pisahkan. Perkara yang mungkin *morally wrong* tetapi daripada segi undang-undangnya mungkin tidak salah. Ini pelajar undang-undang, mula-mula belajar undang-undang, ini yang diberitahu kepada mereka tetapi kalau satu perkara itu dianggap sebagai *morally wrong* dan kita telah pun *legislate* kesalahan itu sebagai *legally wrong*, tidak mengapalah tetapi sehingga pada hari ini tidak ada itu.

Soal *morally wrong you* kena berhenti, itu bukan penguatkuasaan undang-undang. Itu penguatkuasaan, penerimaan ataupun... masyarakat. Jadi terpulanglah kepada dia. Kalau dia nak berhenti atas sukarela hati dia, berhentilah tapi kita tidak boleh paksa dia. Jadi itu perbezaan *morally and legally*...

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Sayalah.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Yang Berhormat Wangsa Maju.

Tuan Wee Choo Keong [Wangsa Maju]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Tadi Yang Berhormat Menteri mengatakan kes Yang Arif Low Hop Bing ini tidak sama dengan kes V K Lingam tetapi Yang Berhormat sedar atau tidak bahawa bukti ini telah dikeluarkan dalam mahkamah, sudah jadi satu bukti. Bukankah ini satu kesalahan yang perlu disiasat dan ambil tindakan supaya kita ada kehakiman yang amat bersih. Bukannya oleh kerana kes ini tak sama dengan kes *appointment of judges* tetapi kelakuan hakim ini telah dipersoalkan dan juga beliau dilantik semasa Eusof Chin dan juga dinaikkan pangkat daripada hakim Mahkamah Tinggi kepada hakim Mahkamah Rayuan. Masa sekarang masih *sitting as a judge*, dengan izin. Sila beri penjelasan.

■1240

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, lain kali kalau Menteri jawab, datang awal-awal. Menteri jawab bukan pukul 8 pagi, 11.30 pun lambat datang. Tidak tahu apa benda dia buat semalam, pun saya tidak tahu... [Ketawa]

VK Lingam kita bincang tentang *appointment judges* pengaruhnya itu. Saya tidak nafikan bahawa apa Yang Berhormat sebut itu betul tetapi yang kita bincang yang ini, yang dekat setengah jam lebih ini. Kalau yang... Saya tidak payah sebut namalah, hakim itu Yang Berhormat pergi *check* laporan di SPRM sama ada kes terhadapnya jalan atau tidak. Saya bukan mempengaruhi SPRM, saya hanya menjawab di sini apa yang SPRM bagi tahu pada saya. Itu sahaja. Jadi dalam kes ini, Yang Berhormat boleh *check* dengan SPRM apa telah terjadi. Yang itu saya boleh jawab, di sini kita cuma bincang berkaitan dengan VK Lingam, berkaitan dengan pelantikan hakim itu...

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: [Bangun]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Yang Berhormat Shah Alam hendak kena lagi kah?... [Ketawa]

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Tak puas lagi. Terima kasih tetapi saya hendak kena jelaskan dahulu bahawa bukan saya tidak faham ataupun tidak mampu faham. Akan tetapi nampak gaya Yang Berhormat Menteri tidak mampu memberikan penjelasan, kerana sekali lagi mengatakan seolah-olah menerima andaian bahawa *video tape* itu satu lakonan, walaupun betul VK Lingam tetapi mana tahu ada *con man* boleh berlakon. Mungkin ianya satu lakonan untuk hendak *impress*, hendak tunjuk ada kuasa, ada pengaruh.

Ini merupakan andaian-andaian yang tidak berasas dan telah jelas terbukti ianya merupakan *video tape* yang telah diambil tanpa pengetahuan VK Lingam sendiri. Dia telah menunjukkan bahawa dia tidak sedar bahawa dia sedang dirakam dan ini merupakan satu perkara yang jelas merupakan *brokering* untuk hendak dapatkan jawatan, hendak mempengaruhi keputusan siapa yang akan dilantik sebagai Ketua Hakim Negara. Ianya merupakan satu persoalan yang besar. Ianya ada hubung kait yang *direct* berhubung dengan persoalan kebebasan institusi kehakiman.

Dalam persoalan ini sekiranya ia merupakan satu tindakan yang *morally wrong* sekalipun, sebuah kerajaan yang berwibawa akan menentukan bahawa tindakan akan diambil dan orang-orang terlibat yang boleh menyebabkan kredibiliti institusi kehakiman itu dipersoalkan...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: ...Perlu diketepikan. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Jelas lagi tidak faham... [Ketawa] Memang betul VK Lingam. Tidak sah lagilah, memang VK Lingam yang buat.

Seorang Ahli: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Pertama saya hendak bagi tahu *brokering* saya sebut sebentar tadi *for appointment of judges* bukan merupakan kesalahan.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: [Bangun]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tidak payah, saya sudah jelas tidak ada akta di bawah akta ini.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: So, tidak salah ya? *Brokering* ini tidak salah.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tidak ada akta dalam negara kita yang boleh mensabitkan kesalahan *brokering* ini kerana dia boleh kata dia hendak bantu orang itu hendak bantu orang ini tapi dia cuma kata sahaja. Apakah benar-benar dia jumpa dengan Tun Dr. Mahathir, Perdana Menteri pada ketika itu dan menceritakan "*PM tolong lantik ini, lantik ini.*" Kita tidak tahu dan tidak ada dan kita siasat memang tidak ada.

Tidak ada dia pergi berjumpa dengan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri memberitahu iaitu bahawa, "*Saya telah pun berbincang dengan Eusoff Chin dalam telefon dan Eusoff Chin telah bersetuju nama-nama ini dilantik, PM sila lantik.*" Tidak berlaku. Jadi dia bercakap setakat itu sahaja tetapi saya sudah sebut dalam jawapan saya tadi. Kalau betul ada elemen rasuah selepas itu maknanya wang diberi kepada orang yang ada hak untuk melantik, barulah kita boleh sabitkan dia dengan kesalahan yang ternyata di bawah akta-akta.

Akan tetapi macam hari ini katalah Yang Berhormat betul-betul telefon saya katalah orang tangkap, "*Yang Berhormat Padang Rengas tolong ini, ada seorang kawan saya ini hendak jadi hakim tolong lantik.*" Lepas itu orang rakam. Takkan hendak terus kata Yang Berhormat broker tetapi saya tidak sampaikan. Jadi itu tidak boleh. Kalau begitu kita tidak boleh buat apa langsung. Yang pentingnya ialah bahawa kalau..., saya sebut sebentar tadi dalam jawapan saya, kalau ia melibatkan rasuah dan ada beberapa perkara yang saya sebut tadi baru kita boleh ambil tindakan tetapi elemen ini tidak ada, sebab itu kita tidak boleh ambil tindakan. Tidak apa Yang Berhormat, kita pergi kepada isu yang lain pula ya.

Yang Berhormat Kinabatangan mencadangkan agar Jabatan Peguam Negara mengkaji akta-akta yang ketinggalan dan tidak relevan lagi dengan keadaan semasa yang menjadi penghalang kepada kelancaran perkhidmatan kerajaan. Untuk makluman Yang Berhormat, kerajaan akan terus mengkaji, meminda atau memansuhkan mana-mana peruntukan atau akta yang tidak lagi sesuai untuk dikuatkuasakan. Ia merupakan usaha yang berterusan yang dijalankan oleh Jabatan Peguam Negara untuk memastikan keberkesanan sistem perundangan negara dan untuk memodenkan undang-undang supaya sejajar dengan perubahan kehendak masyarakat.

Sehubungan itu satu memorandum Jemaah Menteri sedang disediakan berkenaan cadangan penubuhan Jawatankuasa Pembaharuan Undang-undang Malaysia yang akan dipengerusikan oleh Yang Berhormat daripada Sandakan iaitu Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri. Bahagian Penyemakan dan Pembaharuan Undang-undang Jabatan Peguam Negara akan terlibat sama dalam jawatankuasa tersebut. Yang Berhormat Tuan mencadangkan...

Datuk Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Minta penjelasan, boleh? Terima kasih. Terima kasih Yang Berhormat. Memang rakyat di luar sana mengalu-alukan kewujudan satu jawatankuasa ini, sebab kita lihat sebentar tadi Yang Berhormat juga menyatakan bahawa tidak ada akta untuk menyaman seseorang terhadap perbuatan seperti yang dilakukan oleh VK Lingam tadi. Mungkin ini pun salah satu *overlook* oleh kerajaan supaya kalau boleh diwujudkan satu akta pula sehingga membolehkan pendakwa mendakwa, mengaitkan mereka yang melakukan kesalahan.

Demikian juga dengan akta menjual maklumat peribadi orang lain. Sehingga hari ini akta itu diuar-uarkan hendak dibawa ke Dewan Rakyat tetapi sehingga hari ini belum ada juga. Jadi mereka yang bersih pun teraniaya sebab mereka dihalang daripada untuk membuat pinjaman di mana-mana institusi kewangan negara kita akibat perbuatan segelintir manusia seperti CTOS. Tidak ada undang-undang untuk kerajaan mendakwa mereka jadi sehingga hari ini berleluasa. Terima kasih Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, kita terbuka kepada apa-apa cadangan asalkan ia akan membantu ke arah memodenkan undang-undang kita. Sebenarnya saya juga kalau boleh hendak mengesyorkan supaya Ahli-ahli Parlimen juga terlibat daripada kedua-dua *divide* ini supaya kita akan dapat yang terbaik untuk memodenkan undang-undang kita ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat, panjang lagi Yang Berhormat?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Ya, Tuan Yang di-Pertua panjang lagi tetapi saya rasa oleh kerana kita ada tiga lagi Menteri di Jabatan Perdana Menteri akan menggulung pada hari ini saya minta tamat pukul 1 dan yang mana saya tidak boleh jawab secara lisan di sini saya akan jawab secara bertulis.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Baik, Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Terima kasih. Yang Berhormat Tuan mencadangkan agar digubal undang-undang anti diskriminasi agar tindakan boleh diambil terhadap pihak yang mengamalkan diskriminasi. Untuk makluman Yang Berhormat, kerajaan belum bercadang untuk menggubal undang-undang anti diskriminasi kerana belum timbul keperluan untuk berbuat demikian. Fasal (1), Perkara 8 Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa semua orang adalah sama rata di sisi undang-undang dan berhak mendapat perlindungan yang sama rata di sisi undang-undang.

Fasal (2), Perkara 8 pula menyatakan bahawa kecuali sebagaimana yang dibenarkan dengan nyata oleh Perlembagaan Persekutuan tidak boleh ada diskriminasi terhadap warganegara semata-mata atas alasan agama, teras, keturunan, tempat lahir atau jantina dalam mana-mana undang-undang atau dalam pelantikan kepada jawatan atau pekerjaan di bawah pihak berkuasa awam atau dalam pentadbiran mana-mana undang-undang yang berhubungan dengan pemerolehan, pemegangan atau pelupusan harta atau berhubungan dengan penubuhan atau perjalanan apa-apa pertukangan, perniagaan, profesion, kerjaya atau pekerjaan.

Oleh itu, jaminan tentang kesamarataan dan perlindungan undang-undang yang sama rata bagi semua orang sebagaimana yang termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan yang merupakan undang-undang utama negara ini adalah memadai pada masa ini.

Yang Berhormat Serian menyatakan bahawa kaum Iban dan Bidayuh tidak disebut dalam Perkara 161A, Perlembagaan Persekutuan dan mencadangkan supaya dipinda untuk memasukkan kedua-dua kaum tersebut. Saya harap Yang Berhormat daripada Sarawak akan dengar baik-baik penjelasan daripada saya. Untuk makluman Yang Berhormat, Perkara 161A, Perlembagaan Persekutuan telah menjadi sebahagian daripada Perlembagaan Persekutuan melalui seksyen 62, Akta Malaysia iaitu Akta 26 tahun 1963.

Akta Malaysia telah dibuat berdasarkan perjanjian penubuhan Malaysia antara Persekutuan Tanah Melayu, *United Kingdom, North Borneo*, Sarawak dan Singapura pada 8 Julai 1963. Fasal 8 perjanjian tersebut merujuk kepada *Report of the Intergovernmental Committee*, dengan izin, *IGC Report* yang ditandatangani pada 27 Februari 1963. Dalam perenggan 29(B) *IGC report* tersebut dinyatakan bahawa bagi negeri Sarawak istilah "*native*" iaitu "anak negeri" patut ditafsirkan dalam Perlembagaan Persekutuan sebagaimana yang diperuntukkan dalam Ordinan Tafsiran Sarawak 2005, Bab 61, dengan izin, *Sarawak Interpretation Ordinance 2005*, 61.

■1250

Berdasarkan seksyen 3, Ordinan Tafsiran Sarawak, istilah “native” ditafsirkan sebagai, dengan izin, *“The citizen of Malaysia of any race which is now considered to be indigenous to Sarawak as set out in the schedule”*. Jadual tersebut menyenaraikan ras Bidayuh atau *Land Dayak* dan ras Iban atau *Sea Dayak* sebagai ras bagi maksud “native” dalam ordinan tersebut.

Fasal (7), Perkara 161(A), Perlembagaan Persekutuan telah memperuntukkan bahawa Dayak Laut, dengan izin, *Sea Dayak* dengan Dayak Darat (*Land Dayak*) adalah ras yang dikira sebagai ras asli bagi Sarawak bagi maksud takrif, “anak negeri”. Dengan itu, dari segi substantifnya, kaum Bidayuh yang merupakan Dayak Darat (*Land Dayak*) dan kaum Iban yang merupakan Dayak Laut atau dengan izin, *Sea Dayak* telah diperuntukkan secara nyata sebagai anak negeri, negeri Sarawak. Maka sehubungan dengan itu, Perlembagaan Persekutuan tidak perlu dipinda.

Yang Berhormat Marang mencadangkan agar laporan SUHAKAM dibahaskan di Parlimen. Untuk makluman Yang Berhormat, subseksyen 21(1) Akta Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia 1999 memperuntukkan iaitu, “*Suruhanjaya hendaklah tidak terkemudian dari mesyuarat pertama Parlimen bagi tahun berikutnya mengemukakan sesuatu laporan tahunan kepada Parlimen mengenai segala aktiviti yang dijalankan sepanjang tahun yang dimaksudkan oleh laporan itu*”. Justeru Laporan Tahunan SUHAKAM telah diedarkan setiap tahun di Parlimen untuk makluman Ahli-ahli Parlimen. Walaupun tiada ada slot khusus untuk membahaskan laporan tersebut, namun Ahli-ahli Parlimen boleh mengemukakan apa-apa persoalan mengenai perkara atau isu yang terkandung dalam laporan berkenaan sama ada semasa perbahasan mengemukakan pertanyaan lisan ataupun bertulis.

Isu-isu dan pertanyaan yang dikemukakan akan dijawab oleh Yang Berhormat Menteri yang bertanggungjawab. Untuk makluman Yang Berhormat juga, cadangan-cadangan SUHAKAM yang bersesuaian sejak tahun 2000 telah diambil tindakan oleh Kementerian dan juga agensi kerajaan yang berkaitan. Maklum balas berkenaan Laporan Tahunan SUHAKAM oleh Kementerian dan agensi kerajaan diselaraskan oleh Bahagian Hal Ehwal Undang-undang Jabatan Perdana Menteri yang telah diterbitkan berasingan mulai tahun 2007. Maklum balas tersebut diedarkan kepada Kementerian, agensi kerajaan dan termasuk kepada orang awam. Tuan Yang di-Pertua, beberapa Ahli Yang Berhormat telah menyentuh isu rasuah, Laporan Ketua Audit Negara 2008 penyiasatan serta tindakan terhadap penerima dan pemberi rasuah. Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, SPRM memberi perhatian serius terhadap pendedahan yang telah dibuat tersebut. Laporan berkenaan dikaji secara terperinci bagi menentukan sama ada wujud sebarang kesalahan di bawah bidang kuasa SPRM.

Namun perlu dijelaskan bahawa tidak semua pendedahan dalam Laporan Ketua Audit Negara tersebut adalah berkaitan dengan perlakuan jenayah kerana terdapat pendedahan yang sebenarnya akibat kelemahan pengurusan yang memerlukan tindakan secara pentadbiran oleh jabatan atau agensi yang berkaitan. Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, seterusnya bagi Laporan Ketua Audit Negara 2008, setakat ini SPRM telah membuka 41 fail siasatan yang melibatkan penyiasatan jenayah dan kajian prosedur yang melibatkan kelemahan pengurusan. Saya yakin SPRM akan melaksanakan tugasnya dengan profesional dan telus bagi membawa pihak-pihak yang terbabit ke muka pengadilan sekiranya terdapat bukti yang mencukupi. Saya berharap...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Penjelasan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Boleh habis sekejap? Saya berharap semua pihak bersabar termasuk Yang Berhormat Ipoh Timur dan memberi peluang kepada SPRM untuk melaksanakan tugas mereka dengan lancar tanpa sebarang tekanan. Justeru keseriusan SPRM untuk mengambil tindakan berhubung dengan pendedahan Laporan Ketua Audit Negara tidak perlu diragui. Ini telah terbukti pada tahun lepas di mana seramai 15 orang telah dituduh di mahkamah atas 94 pertuduhan. Di samping itu sebanyak 18 laporan tatatertib dan surat nasihat telah dikeluarkan kepada jabatan dan agensi yang berkaitan.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Penjelasan mengenai SPRM dan rasuah. Nampaknya Yang Berhormat Menteri ada di sini untuk mempertahankan *status quo* keadaan rasuah ialah begitu buruk. Adakah satu *opinion poll* baru-baru ini yang menunjukkan bahawa 70 peratus rakyat Malaysia tidak percaya mengenai keberkesanan SPRM walhal 76 peratus rakyat di Indonesia percaya ada keyakinan mengenai usaha memerangi rasuah oleh KPK atau *committee* pembasmian rasuah. Baru-baru ini kita lihat apa yang berlaku di Indonesia di mana sejuta orang dalam menyertai *facebook* memprotes, menyokong KPK oleh kerana KPK sangat berjaya untuk melawan rasuah dan apabila ada usaha konspirasi menjatuhkan KPK, pihak polis, Jabatan Peguam Negara, rakyat memberi sokongan. Akan tetapi di Malaysia kalau ada protes *civil society*, mereka ialah akan protes mengenai ketidakupayaan MACC, SPRM untuk melawan rasuah. Kenapa ini boleh berlaku? Bandingkan kedua-dua.

Sepuluh hari lagi mungkin ada mengumumkan *Transparency International Corruption Perception Index*. Adakah Yang Berhormat percaya bahawa kedudukan kita akan lebih baik? Walhal tentulah Indonesia nampaknya akan lebih baik. Bukankah ini menunjukkan bahawa SPRM sudah gagal, sungguhpun mula operasi 1 Januari untuk memerangi rasuah menjadi *cat's paw* sahaja Barisan Nasional terhadap Pakatan Rakyat...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat hendak cadang suruh tutup SPRM kah? Kita tidak ada masalah. Saya telah sebut sebentar tadi iaitu bahawa apa juga *opinion* pun, *survey*, ini akan menjadi fakta-fakta yang akan memberikan kita kesungguhan lagi untuk melaksanakan tanggungjawab SPRM ini. Saya tidak mahu membandingkan SPRM kita dengan mana-mana suruhanjaya lawan rasuah di mana-mana negara. Masalah ialah masalah kita mesti perang rasuah dalam negara kita. Saya kira perkara yang boleh kita membantu SPRM ialah untuk memberi galakan kepada mereka supaya mereka akan dapat menjalankan tugas dan tanggungjawab mereka dengan baik untuk kita memerangi rasuah. Akan tetapi kalau mengikut *benchmark* Yang Berhormat ini, selagi orang macam saya Menteri ini tidak kena dakwa di mahkamah, selagi itulah SPRM tidak buat kerja dia. Tidak boleh macam itu Yang Berhormat, tidak boleh begitu.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Tengok apa berlaku di KPK? Ada gabenor, ada *provisional* gabenor, ada bank gabenor, ada Menteri. Mana di sini? Ikan yu semua bebas.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Okey, sekarang Yang Berhormat cadangkan kepada saya, gabenor mana yang hendak kita tangkap? Kita dakwa. Kalau kita dakwa dia, bawa ke mahkamah, bukti tidak ada, itu kerja bodoh semata-mata kerana...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: *Port Klang Free Zone*, kenapa tidak ada orang yang diambil tindakan? RM2.5 bilion *Port Klang Free Zone scandals* sudah berapa tahun? *PAC Report*, bukan baru. Ini perkara yang lama.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: SPRM adalah benda-benda, fail-fail, kenapa tidak diambil tindakan, ini bukan contoh?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Ya, Yang Berhormat. Kita kena buat pengkajian yang mendalam untuk menyiasat supaya kalau kita bawa kes-kes ini, pastikan 90 peratus kita boleh dakwa dan didapati bersalah, baru kita dakwa kerana kalau kita ambil sambil lewa penyiasatan, mangsanya ialah pada orang yang tidak bersalah. Banyak contoh yang telah ditunjukkan, seperti Menteri Kasitah Gadam akhirnya didapati tidak bersalah walaupun telah meletakkan jawatan ketika didakwa, hilang kerusi untuk bertanding. Jadi kita kena siasat betul-betul dan Yang Berhormat pun tahu, PAC ini dianggotai oleh Yang Berhormat Keping, dan juga tidak silap saya...

Tuan Pua Kiam Wee [Petaling Jaya Utara]: [Melambai-lambai tangan]

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: ...Yang lambai-lambai itu, yang jambu itu sebelah sana. Jadi mereka membuat penyiasatan yang mendalam. Jadi kalau terlambat sedikit untuk mengemukakan laporan dan hari ini ada cadangan daripada laporan itu, ditandatangani oleh semua ahli PAC...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Ya, kenapa perlu tunggu PAC? Semua benda di dalam tangan SPRM. Kenapa SPRM tidak berupaya untuk siasat, ambil tindakan. Perlu tunggu PAC, ini menunjukkan kegagalan, tidak guna SPRM, bukan?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Jadi Yang Berhormat hendak suruh SPRM tidak hormat PAClah?

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Bukan tidak hormat PAC.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Dia menunggu PAC...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Kenapa menunggu? Laporan pertama 2004...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Apabila kita...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: *First police report* dibuat pada 2004 apa yang berlaku?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Apabila kita mendakwa, kita hendak dakwa, SPRM siasat, kemudian ada satu Jawatankuasa PAC, jawatankuasa kita juga menyiasat, kita tunggulah laporan itu keluar.

Tuan Pua Kiam Wee [Petaling Jaya Utara]: Laporan SPRM telah dibuat sejak 2004.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Tidak apalah, lepas itu PAC kita buat keputusan bersama di sini. Bahawa walaupun SPRM sudah membuat laporan menyiasat, tetapi kita mahu juga PAC menyiasat. Jadi ini keputusan kita. Kalau SPRM mengambil tindakan tanpa menunggu PAC, kita kata tidak hormati pula Parlimen. Semua ini kita kena jaga. Kita menghormati...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Ini PAC satu jawatankuasa sahaja. Adakah Yang Berhormat Menteri bersetuju bahawa laporan PAC disokong oleh Dewan yang mulia ini. Semua Ahli Parlimen bersetuju. Adakah rela? Satu usul dibahaskan dan diluluskan.

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Hendak bahas buat apa? Kita sudah setuju.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Itu PAC *Report*...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: PAC dilantik oleh kita, kenyataan telah pun dikeluarkan oleh Perdana Menteri, Timbalan Perdana Menteri dan saya selaku Menteri yang menjaga undang-undang. Saya kata apa yang hendak tahu tentang PAC, itu semua *verbatim*. Itu semua ada, boleh baca situ dan kalau sekiranya perlu melakukan pendakwaan, kita akan buat kerana itu dicadangkan oleh Parlimen. Tidak pernah kita kata, kita tidak akan mengikut apa PAC buat, tidak...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kalau sudah menjadi Laporan PAC, itu laporan kita. Kalau cadangan ialah untuk mendakwa seperti yang disebut, kita akan teruskan. Mengapa perlu kita halang dan tidak ada kenyataan pun dikeluarkan oleh pihak kerajaan, eksekutif yang menyatakan kita tidak setuju dengan PAC. Tidak ada.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: PAC bukan laporan kita, laporan PAC. Laporan Dewan perlu satu usul. Kenapa tidak berani? Oleh kerana ada Ahli-ahli Parlimen yang tidak sokong. Adakah ini sebabnya?

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Saya tidak faham, bila kita buat Suruhanjaya, dia suruh tunggu PAC.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Mana Menteri tidak faham ini? Teruk lah...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Dia suruh tunggu PAC pula. Selepas itu PAC lapor, hendak suruh bahas pula. Makna tidak percaya kepada PAC...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Amalan dalam Parlimen kita, setuju tidak setuju, kalau majoriti setuju, yang tidak setuju pun kena juga dengar cakap. Apa pasal hendak?

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat...

Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz: Kita sudah setuju hendak buat usul apa? Yang hendak bawa usul itu kalau dia tidak bersetuju. Akan tetapi kalau tidak ada usaha untuk membahaskan kerana tidak setuju, maknanya kita setuju semualah. Jangan buat kerja bodoh. Tuan Yang di-Pertua, saya akan menjawab yang selebihnya secara bertulis.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Sudah habis Yang Berhormat ya.

Tuan Haji Khalid bin Abd.Samad [Shah Alam]: Tarik balik bodoh.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ahli-ahli Yang Berhormat, Mesyuarat ditangguhkan sehingga jawab 2.30 petang.

Mesyuarat dtempohkan pada pukul 1.03 petang.

Mesyuarat disambung semula pada pukul 2.30 petang.

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Yang di-Pertua: Sila Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri. Usul.

USUL

WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN DIBEBAHKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan:

"Bahawa mengikut Peraturan Mesyuarat 12(1) Majlis Mesyuarat pada hari ini tidak akan ditangguhkan sehingga jam 10.30 malam ini dan selepas itu mesyuarat akan ditangguhkan sehingga jam 10 pagi, hari Selasa, 10 November 2009".

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis untuk diputuskan. Masalahnya ialah usul seperti yang dikemukakan tadi hendaklah disetujui.

Usul dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui.

Tuan Yang di-Pertua: Sila Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri.

2.33 ptg.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon]: Tuan Yang di-Pertua, saya berdiri untuk menjawab kepada beberapa perkara yang telah dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat. Saya bermula dengan mengucapkan terima kasih kepada semua yang telah membangkitkan isu-isu yang berkaitan dengan portfolio saya. Saya ingin menyentuh dua perkara utama. Pertamanya, mengenai pengurusan prestasi ataupun Program Transformasi Kerajaan. Keduanya, adalah isu-isu berkaitan dengan Gagasan 1Malaysia dan Perpaduan Negara.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Ahli dari Kota Melaka telah mengesyorkan supaya laporan NKRA ataupun *National Key Result Area* bersama dengan KPI-KPInya dibentangkan di Parlimen. Sebenarnya, dalam jawapan saya kepada soalan di Dewan yang mulia ini pada 2 November yang lalu, saya telah memberitahu Dewan yang mulia ini bahawa mulai daripada awal tahun depan iaitu tahun 2010, akan diadakan hari terbuka untuk mempamerkan enam NKRA dengan kaedah-kaedah penyampaiannya ataupun *delivery plans* secara agak terperinci untuk diteliti oleh Ahli-ahli Parlimen yang akan dijemput dan juga pemimpin-pemimpin masyarakat, media massa bahkan dan NGO atau *None-Government Organizations* secara terbuka.

Di samping itu, akan diterbitkan juga sebuah buku yang akan dinamakan sebagai *1Malaysia Route Map* iaitu satu pelan pelaksanaan Gagasan 1Malaysia dari segi meningkatkan pengurusan prestasi. Maka ini merupakan satu pendekatan yang baru yang menegaskan ketelusan dari segi penyampaian perkhidmatan awam dan juga pelaksanaan projek-projek pembangunan. Oleh itu, rancangan transformasi kerajaan ini akan dilaksanakan dengan cara yang jujur dan dengan kaedah yang telus di mana ia akan dapat dinilai bersama oleh rakyat jelata. Ini adalah kerana GTP atau *Government Transformation Program* menegaskan kesan ataupun hasil dan impak kepada rakyat dan bukanlah seolah-olah input ataupun output sahaja.

Maka ini adalah merupakan satu transformasi yang amat penting di bawah pimpinan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri yang baru. Sebenarnya, kaedah baru ini merupakan satu sambungan dan kesinambungan kepada usaha-usaha dan inisiatif-inisiatif yang telah dilaksanakan sebelum ini. Maka ini ialah cara yang kreatif untuk menambah baik apa yang telah tercapai. Misalnya melalui Jawatankuasa Khas Kabinet mengenai keutuhan pengurusan kerajaan yang dipengerusikan oleh Perdana Menteri sendiri selama ini ataupun PEMUDAH iaitu pasukan petugas khas pemudah cara perniagaan yang dipengerusikan bersama oleh Ketua Setiausaha Negara dan Pengerusi FMM atau *Federation of Malaysia Manufactures*. Maka moto PEMUDAH ialah untuk memudah cara dan untuk mengatasi segala karenah birokrasi. Maka cogan katanya ialah "*To Facilitate and Not to Frustrate*".

MAMPU juga sebagai satu unit yang bertanggungjawab terhadap pemodenan pentadbiran telah selama ini menjalankan banyak langkah untuk membentuk e-Kerajaan dengan adanya kapasiti yang sentiasa ditingkatkan untuk memudah cara pengurusan dalaman kerajaan. Di samping itu, ICU ataupun Unit Perlaksanaan dan Pelarasan di bawah Jabatan Perdana Menteri telah pun menjalankan tugas untuk memantau pelaksanaan projek tetapi dengan adanya sistem pemantauan projek atau SPP2 yang merupakan salah satu sistem yang didapati amatlah berkesan dan terbaik sekali yang akan juga terus digunakan di bawah kaedah yang baru yang berdasarkan kepada KPI ini.

Tuan Yang di-Pertua, secara ringkas, saya ingin maklumkan kepada Dewan yang mulia ini bahawa selain daripada kaedah KPI yang merupakan kaedah untuk mengukur prestasi berdasarkan kepada sasaran-sasaran yang telah ditetapkan. Maka apa yang digunakan ialah satu lagi kaedah yang baru iaitu kaedah makmal ataupun *lab*.

■1440

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Penjelasan, penjelasan!

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Yang merupakan kaedah yang telah digunakan oleh Kumpulan Shell mulai daripada 1993 atas kerjasama pakar runding. Ia telah diguna pakai juga di negara Malaysia mulai tahun 1994.

Baru-baru ini, dalam syarikat Penerbangan Malaysia atau *Malaysian Airlines System* (MAS) yang menjadikan *Malaysian Airlines System* sebagai salah satu daripada syarikat penerbangan yang amat berkesan. Iaitu pada sekarang ini ianya merupakan hanya enam daripada syarikat penerbangan di seluruh dunia yang pada tahun ini masih mencatat keuntungan. *Singapore Airlines* pun mengalami kerugian.

Oleh itu, ini didapati bahawa kaedah makmal ini memang amat berkesan dan sedang diguna pakai untuk mendorong perbincangan dan juga penggubalan kaedah dan strategi pelaksanaan untuk kerajaan.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Terima kasih. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri selaku Menteri Kewangan dalam ucapan bajet, beliau ada kata bahawa dalam menggunakan KPI, Kerajaan Malaysia adalah kerajaan pertama di dunia menggunakannya. Bukankah ini tidak benar dan ada negara-negara yang lain sudah lama menggunakan pendekatan KPI? Dalam tinjauan Yang Berhormat yang bertanggungjawab mengenai KPI, berapa negara yang lain yang sebenarnya sudah menggunakan pendekatan ini?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, mungkin Ahli Yang Berhormat dari Ipoh Timur kurang faham dengan apa yang telah disebut oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dalam jawapan beliau. Apa yang dimaksudkan oleh beliau ialah di Malaysia kita melibatkan semua Menteri sekali gus dan ini tidak pernah dilaksanakan di mana-mana negara pun. Di negara Britain misalnya, di bawah Perdana Menteri Tony Blair, beliau menggunakan kaedah KPI ini, tetapi hanya untuk lima kementerian dan bukan seluruh kerajaan.

Oleh itu, apa yang diperkatakan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri ini memang betul, tidak ada di mana-mana kerajaan yang melaksanakan sekali gus dan serentak bagi kesemua Menteri dan kesemua kementerian dan dari atas ke bawah. Oleh itu, ini merupakan satu boleh dikatakan bahawa usaha gigih atau inisiatif yang luar biasa, yang skalanya begitu besar, melibatkan begitu ramai pemimpin dan pegawai yang mengamalkan satu kaedah yang kreatif. Akan tetapi, ini memanglah merupakan satu tokoh tambah kepada apa yang sedia ada dan untuk menjadikan lebih berkesan dan lebih baik lagi...

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Penjelasan.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Kaedah makmal ini menjadikan segala perbincangan dan perancangan itu lebih berfokus dan ia melibatkan semua pegawai yang berkenaan dari kementerian-kementerian yang relevan supaya bersama-sama mengatasi apa jua rintangan yang sedia wujud, di mana dahulu memang bukan senang diatasi, tetapi dengan meletakkan mereka ini dalam satu makmal, buat 9 hingga 12 jam sehari dan berturut-turut enam minggu, maka kita dapati bahawa banyak rintangan yang wujud dahulu dapat diatasi dan banyak idea-idea yang kreatif dapat diwujudkan.

Oleh itu, pihak kami memang berasa amat terdorong oleh kaedah yang baru ini yang telah mulai berhasil dan sebahagian daripadanya telah diumumkan dan dilaksanakan. Misalnya dalam usaha untuk memerangi jenayah, maka 50 *hotspot* telah dikenal pasti seperti yang dilaporkan oleh Menteri Dalam Negeri dan di mana 3,000 anggota Rela telah juga dimobilisasi untuk membantu pihak polis dengan kaedah-kaedah dan pendekatan-pendekatan yang baru...

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Penjelasan!

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Ya, sila.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya tertarik apabila Yang Berhormat tadi menyentuh tentang kaedah dan juga KPI yang telah diperkenalkan oleh pihak kerajaan. Saya ingin berkongsi dan mendapat penjelasan, adakah KPI ini adalah merupakan satu *management tools*, satu yang kita boleh ukur, prestasi yang boleh kita nilai dengan KPI ini, bermakna perkara-perkara yang bersifat *tangible*, dengan izin.

Bagaimana pula dengan kaedah atau pengukuran yang bersifat *intangible* seperti akhlak, moral dan seumpamanya? Di sini saya melihat mengikut kajian yang telah saya baca, di Amerika Syarikat sendiri dan negara-negara Scandinavia yang mendapat anugerah UNDP setiap tahun. Mereka memperkenalkan indeks integriti, bermakna ada satu lagi kaedah di mana di samping mengukur tentang prestasi, datang bekerja dengan tepat, boleh menyelesaikan kes-kes mengikut bilangan dan seumpamanya. Akan tetapi yang bersabit dengan akhlak, moral, ini perlu ada satu kaedah lagi yang diukur dan diperkenalkan dan mendatangkan satu keberhasilan yang memberangsangkan, khususnya di Amerika dan juga di *Scandinavian countries*. Jadi, apa pandangan Yang Berhormat? Terima kasih.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, apa yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kubang Kerian memang betul bahawa ada yang *tangible* iaitu ada yang lebih senang dan jelas, nyata diukur. Misalnya dalam Kementerian Pertanian, hasil pengeluaran pertanian, penangkapan ikan dan sebagainya dapat diukur, ini secara fizikal.

Untuk kementerian MITI misalnya, boleh diukur juga berdasarkan kepada FDI, *foreign direct investment* yang dapat kita berjaya untuk menarik. Walau bagaimanapun, *variable* ataupun angka metrik yang digunakan untuk FDI pun hendaklah diukur secara perbandingan. Dalam keadaan dunia yang gawat di mana semua pelaburan sudah menurun, maka Malaysia betapa pandai pun tidak dapat dikecualikan. Oleh itu, ukurannya mestilah berdasarkan kepada prestasi dari segi pertumbuhan ataupun sebaliknya berbanding dengan negara-negara lain. Itu yang pertama, yang *tangible* pun bukan senang diukur.

Keduanya, untuk yang kurang *tangible*, kurang dapat diukur seperti akhlak, ia juga dapat dicerminkan dari segi gejala sosial, kadar jenayah dan dari segi apa yang berlaku yang nampak kita juga kesan sebagai tingkah laku di kalangan generasi muda. Ini boleh diukur juga. Maka indeks integriti seperti yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat tadi memang merupakan satu jenis KPI juga. Misalnya untuk NKRA atau *National Key Result Areas* yang telah dikenal pasti sebagai salah satu daripada enam bidang keutamaan yang ditegaskan oleh Perdana Menteri sendiri, maka bidang untuk memerangi rasuah ini merupakan satu bidang yang lebih sukar diukur.

■1450

Akan tetapi ada juga cara pengukurannya. Misalnya, di dalam kalangan masyarakat antarabangsa kita ada transparenasi internasional yang memberi indeks, mengukur indeks *perception* iaitu *Corruption Perception Index*. Maka itu adalah asasnya, tetapi lebih cenderung kepada aspek yang subjektif dan bukan aspek yang objektif seperti hasil pengeluaran pertanian, pelaburan dan sebagainya.

Oleh itu inisiatif untuk melaksanakan transformasi kerajaan berdasarkan sistem KPI ini memang merupakan satu cabaran yang amat besar tetapi cabaran yang kami dalam Kerajaan Barisan Nasional berani untuk menanggungkannya kerana kami menganggap bahawa inilah hasrat dan kehendak rakyat supaya kami diuji secara objektif seboleh mungkin dan dengan adanya sasaran-sasaran yang ditetapkan, maka kita akan dapat melaksanakan kerja untuk meningkatkan mutu perkhidmatan dengan secara lebih berkesan lagi...

Dato' Johari bin Abdul [Sungai Petani]: [Bangun]

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: [Bangun]

Dr. Lo' Lo' Mohamad Ghazali [Titiwangsa]: [Bangun]

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Ada empat orang, mana satu Yang Berhormat?

Tan Sri Koh Tsu Koon: Silakan.

Tuan Yang di-Pertua: Sungai Petani, sila.

Dato' Johari bin Abdul [Sungai Petani]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saban tahun Ahli Parlimen dibekalkan dengan Laporan Ketua Audit Negara, buku ini dan buku-buku tebal yang lain.

Bukan sahaja jatuh ke tangan Ahli Parlimen tetapi hampir setiap rakyat Malaysia sudah boleh membacanya, pergi ke web dan sebagainya. Jadi soalan saya ialah adakah pihak Menteri akan meneliti setiap laporan dalam buku ini dan memikirkan satu kaedah bagi melaksanakan satu tatacara sama ada menasihati kementerian-kementerian atau pegawai-pegawai yang bertanggungjawab ataupun sekali gus menasihati pihak yang berwajib sama ada SPRM ataupun lain-lain agensi yang bertanggungjawab untuk mengambil tindakan kepada mereka yang melakukan kesalahan agar laporan-laporan yang dicetak saban tahun ini akhirnya memberi manfaat bukan sahaja kepada pemerintah tetapi juga kepada pembayar-pembayar cukai. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tan Sri Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, hakikat bahawa Laporan Ketua Audit Negara dibentangkan di Parlimen dan dijadikan satu dokumen awam mencerminkan komitmen dan kesudian kerajaan untuk menjadi lebih telus dan inilah memang merupakan satu amalan demokrasi berparlimen di mana Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara atau *Public Account Committee* akan juga bermesyuarat untuk memberi teguran, untuk menyiasat dan sebagainya. Itu yang pertama.

Keduanya, memang laporan ini akan diambil kira dalam usaha kita untuk menggunakan kaedah KPI untuk meningkatkan keberkesanan, kecekapan dan ketelusan kerajaan. Walau bagaimanapun, ini bukanlah tanggungjawab seorang atau dua tetapi ianya merupakan tanggungjawab semua menteri dan semua kementerian di mana seperti yang telah diumumkan, kerajaan memang telah menubuhkan sebuah pasukan petugas khas di bawah Ketua Setiausaha Negara untuk meneliti laporan ini secara lebih menyeluruh lagi dan pihak PEMANDU atau unit yang baru sahaja diwujudkan untuk menjalankan tugas transformasi kerajaan akan juga mengambil kira laporan ini dan membuat rumusan secara umum mengenai aspek-aspek yang agak samar di antara kementerian yang mencerminkan kekurangan yang harus kita perbaiki, tetapi ini merupakan satu perjuangan bersama dan kita akan melaksanakannya dengan semangat bersatu hati...

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Balik Pulau.

Tan Sri Koh Tsu Koon: Ya, silakan.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Yang Berhormat Menteri, kata seorang pakar *the opposite meaning of integrity is corruption*. Soalan saya, ya, pendekatan, dengan izin, *management by index*, pengurusan berdasarkan penunjuk, ia satu kaedah dan satu ketika mantan Perdana Menteri ada usaha pendekatan integriti, pelan integriti. Saya nampak ada satu percubaan.

Soalan saya, tadi dikatakan banyak perkataan besar yang digunakan seperti *transparency*, *efficiency*, macam-macam "cy" tadi. Saya hendak menanya soalan kepada menteri dari aspek yang mungkin mahu disebut tetapi tidak disebut tadi, saya yakin Menteri KPI mesti tahu ini akauntabiliti, kebertanggungjawaban kerana tadi dikatakan laporan yang dibangkitkan oleh rakan bijaksana saya daripada Sungai Petani tadi, mahu dihalusi lagi, mahu diwujudkan jawatankuasa lagi. Katanya tadi ada sekretariat kah, setiausaha kah.

Saya melihat, saya bagi contoh paling dekat. Saya pulang ke Balik Pulau, soalan yang pertama beliau tanya, hebatnya kita ada RM42,000 harga satu *laptop*, dua berharga RM80,000. Kita belum dengar siasatan, kita belum dengar pun orang Balik Pulau tanya saya, "Tidak pernah dengar pun tentang tangkapan kah, siasatan kah, apa benda ini." Saya takut-takut, ini saya cakap dalam Dewan ini, ini *just another excuse...* [Disampuk] Ya, pemerhati akan melihat kebebasan kita berdasarkan kepada indeks sekian-sekian. Itu yang diamalkan oleh Washington pada satu ketika. Pengurusan, kebebasannya, *freedom index*. Kebebasan ini, indeks itu dan ini. Itu satu kaedah.

Akan tetapi yang dibangkitkan oleh rakan saya tadi, aspek yang lebih ke sini, aspek metafizikalnya, aspek akhlakanya, aspek dimensi etikanya dan saya rasa itu yang sebenarnya mengganggu pemikiran masyarakat Malaysia yang terus memberi ketidakpercayaan terhadap kepimpinan. Itu saya katakan di sini, Yang Berhormat Menteri jangan salah anggap saya.

Saya mahu niat baik Menteri itu berjaya tetapi jelaskan, yakinkan kami bagaimana mahu diselesaikan masalah ini kerana hari ini sudah berapa hari, saya ingat dekat-dekat sudah hendak masuk sebulan, langsung tidak ada. Adakah terlalu susah untuk penyelesaian? Saya tidak yakin perkara itu akan berlaku. Terima kasih.

Tan Sri Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih, terima kasih. Ahli-ahli Yang Berhormat, terima kasih. Yang Berhormat Menteri, sebelum itu.

Tan Sri Koh Tsu Koon: Ya, baik.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya ingin ingatkan bahawa dalam sesi seperti begini, berbahas, sebenarnya apabila kita *seeking information*, bermakna mencelah untuk bertanya. *We are asking*, kita bertanya *information*. Dalam Peraturan Mesyuarat yang benar di bawah 37(1)(b), apabila kita *offering* ada *information*, itu sudah tidak mengikut peraturan mesyuarat kerana kita tidak akan menjimatkan masa.

Jadi sebelum mencelah, saya benarkan dahulu dalam pemikiran masing-masing *what type of question that you want to seek from the minister is short as possible that is meaning fully possible*. So kita menjimatkan masa dan bukan sebagai helah untuk berbahas. Ingat juga ini kita berbahas dengan soal KPI, jangan pula tajuk yang begini cantik, dengan KPI yang kita bincang, cara kita bertanya pun kita mengikut KPI. Sila.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: [Bangun]

Dr. Lo' Lo' Mohamad Ghazali [Titiwangsa]: Boleh saya dahulu?

Tuan Yang di-Pertua: KPI, saya pun sudah naik bingung, KPI, KPI.

Dr. Lo' Lo' Mohamad Ghazali [Titiwangsa]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang pentingnya kamu faham.

Dr. Lo' Lo' Mohamad Ghazali [Titiwangsa]: Boleh saya?

Tuan Yang di-Pertua: Nanti dahulu. Menteri siapa di antara Titiwangsa ataupun Gombak? Sila Titiwangsa.

Dr. Lo' Lo' Mohamad Ghazali [Titiwangsa]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Menteri. Saya ingin bertanya, adakah pihak KPI akan memantau penggunaan peruntukan Ahli-ahli Parlimen setiap tahun di mana kita semua tahu, malah saya mendengar dalam media semalam mengatakan SPRM akan mewujudkan satu unit untuk memantau penggunaan peruntukan Ahli Parlimen dan ADUN-ADUN kerana tidak mahu ada penyalahgunaan di situ.

Saya ingin bertanya kepada pihak menteri, bagaimana agaknya mahu memantau peruntukan kami yang dinafikan kepada Ahli-ahli Parlimen Pembangkang sebanyak RM1 juta setahun yang disalurkan melalui Ketua-ketua Bahagian UMNO ataupun Ketua-ketua Bahagian Barisan Nasional... [Tepuk] Di manakah KPInya di situ? Di manakah integritinya di situ? Badan manakah yang akan memantau? Terima kasih.

■1500

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon]: Tuan Yang di-Pertua, mungkin ada salah faham di kalangan rakan-rakan saya di sini iaitu... [Dewan riuh]

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, dengar jawapan.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Dengar dahulu. Belum jawab, sudah *react*. Ini tembak sebelum semak. Tuan Yang di-Pertua, tujuan utama portfolio saya ini adalah untuk bersama-sama dengan JPA PEMANDU, bersama-sama dengan rakan-rakan saya dalam Jemaah Menteri untuk menerokai kaedah-kaedah yang kreatif bagi meningkatkan keberkesanan kecekapan dan untuk menjadikan kerajaan kita ini lebih *accountable* dan sebagainya.

Akan tetapi tujuan portfolio saya bukan seolah-olah mengambil alih tugas MACC atau tugas polis atau tugas penguat kuasa yang lain. Bukan mengambil alih tugas dan fungsi mahkamah.

Saya ingat yang ini jangan jadikan sesuatu yang mustahil sebab ia juga bercanggah dengan peruntukan di dalam Perlembagaan di mana kerajaan memang ada cabang-cabangnya yang tersendiri dan ada tugas-tugasnya. Kerana itu apabila saya kata kita memantau, kita meneliti, ia dari segi apa yang dapat dipelajari daripada apa yang telah berlaku supaya kita mencegah dari berlaku berulanginya dan bukan seolah-olah saya yang akan mengambil tindakan. Saya bukan pendakwa raya, ya. Itu yang harus dijelaskan. Kalau tidak, maka saya sendiri pun menjadi hakim, menjadi pendakwa raya, menjadi pelaksana. Ini tidak jadi, ini dituduh oleh pihak pembangkang pula sebagai peranan kita tidak jelas nanti... *[Dewan riuh]*

Tuan Yang di-Pertua: Bagi saya Yang Berhormat, kalau tidak jadi Tuan Yang di-Pertua, itu boleh. Kalau ambil juga peranan saya sebagai Tuan Yang di-Pertua, susah.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: *[Bangun]*

Tuan Pua Kiam Wee [Petaling Jaya Utara]: *[Bangun]*

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: *[Bangun]*

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Sila, mana satu? Tidak, itu, Yang Berhormat PJ Utara. Yang Berhormat Balik Pulau sudah?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tadi Yang Berhormat Gombak.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Gombak? Mana satu Yang Berhormat?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Yang Berhormat Gombak.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Gombak.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan juga Yang Berhormat Menteri. Saya mendengar dengan tekun hujah Yang Berhormat Menteri bahawa kesediaan Kerajaan Barisan Nasional untuk membentangkan Laporan Ketua Audit Negara ini dalam Parlimen menunjukkan bahawa kerajaan UMNO ini cukup telus dan bertanggungjawab. Yang Berhormat Menteri, ketelusan dan keterbukaan ini bukan sekadar bentang laporan dalam Parlimen.

Saya ingin mengingatkan Yang Berhormat Menteri, negeri Johor, apakah Yang Berhormat Menteri sedar bahawa negeri Johor sudah lima tahun tidak membentangkan dan membahaskan Laporan Ketua Audit Negara. Lima tahun. Yang menjadi pertimbangan dan *concern* rakyat hari ini ialah apakah jenis tindakan yang bakal diambil oleh kerajaan? Kalau kerajaan bersungguh-sungguh mahu memerangi penyelewengan dan salah guna kuasa serta rasuah.

Saya kurang setuju malahan saya tidak jelas mengapa Laporan Ketua Audit Negara ini hendak diteliti pula oleh Ketua Setiausaha Negara? Siapa Ketua Setiausaha Negara dalam perkara ini? Beliau sendiri bergelumang dalam pelbagai bentuk masalah. Berapa ramai pegawai tinggi kerajaan yang dibekukan? Sepatutnya beliau yang perlu diaudit. Ketua Audit Negara sudah menjalankan tugas dengan cukup baik, pasukan yang cukup profesional mengemukakan dalam Parlimen. Yang kita hendak tengok apakah kesediaan kerajaan UMNO untuk bertindak secara tegas.

Malangnya hari ini Tuan Yang di-Pertua, saya dengar SPRM membuat kenyataan media yang ditubuhkan satu unit untuk menyiasat bagaimana ADUN menggunakan peruntukan? Peruntukan ADUN ini RM500,000 sahaja setahun dan saya yakin ini adalah usaha untuk menekan ADUN-ADUN Pakatan Rakyat, bukan UMNO dan Barisan Nasional... *[Tepuk]* Mengapa SPRM hendak tubuhkan satu jawatankuasa khas, satu unit khas hendak menyiasat RM500,000 sedangkan Ketua Audit Negara telah membuktikan berlaku ketirisan RM28 bilion?... *[Tepuk]* Di mana keutamaan SPRM Tuan Yang di-Pertua?

Saya hendak bertanya Yang Berhormat Menteri, adakah Yang Berhormat Menteri bersedia untuk memberi satu KPI yang bertanggungjawab terhadap SPRM yang lebih bertindak, bersifat seperti Ahli Komponen Barisan Nasional, bukan badan yang bebas. Ini yang pertama, yang kedua... *[Ketawa]*

Mantan Perdana Menteri, Tun Abdullah bin Haji Ahmad Badawi pernah membuat satu pendekatan baru, menangguhkan Mesyuarat Kabinet daripada hari Rabu yang menjadi amalan puluhan tahun kepada hari Jumaat. Saya yakin niat beliau cukup murni supaya Menteri terlibat secara langsung dan aktif dalam perbahasan Dewan Rakyat khususnya pada hari Rabu. Saya boleh baca niat murni mantan Perdana Menteri Tun Abdullah bin Haji Ahmad Badawi. Beliau tidak perlu guna istilah KPI tetapi pelaksanaannya mendesak supaya Menteri datang ke Parlimen untuk menjawab soalan. Hari ini Mesyuarat Kabinet di ketika sesi Parlimen masih hari Jumaat tetapi Dewan Rakyat masih kosong.

Kita berbelanja besar Tuan Yang di-Pertua, hendak buat pejabat. Semua Menteri ada pejabat di atas ini. Tujuannya apa? Supaya ada dalam Dewan Rakyat, dengar perbahasan, ambil secara serius dan jawab. Ini yang tunggu sekarang, dua Senator, satu daripada Tasik Gelugor kerana itu giliran beliau hendak jawab selepas ini. Mana yang lain, mana yang lain? Seolah-olah mereka tidak melihat perbahasan ini satu perkara yang serius. Duduk di situ hendak baca jawapan yang disediakan oleh pegawai-pegawai di belakang. Oleh sebab itu saya pernah cadangkan, lebih baik pegawai duduk di hadapan, Menteri duduk di belakang... *[Dewan riuh] [Ketawa]* Itu KPI sebenarnya. KPI sebenarnya, Menteri KPI duduk di belakang, pegawai duduk di hadapan. Kerana ini saya tengok. Ini bukan fitnah. Saya bukan hendak beri *offer* maklumat baru. Ini saya hendak bahas soal KPI. Mana Menteri? Saya tahu beliau akan jawab, mana Ketua Pembangkang?

Saya sudah dengar, Yang Berhormat Kota Belud akan jawab begitu... *[Ketawa]* Akan tetapi bagi kami ini Ahli-ahli Parlimen. Kita berbahas tetapi Menteri kena teliti perbahasan, tengok keupayaan untuk memberikan jawapan yang terbaik untuk memastikan perbahasan di dalam Dewan Rakyat ini sihat.

Jadi ada dua perkara yang saya hendak bentangkan. Kesediaan Yang Berhormat Menteri untuk memberikan KPI yang bertanggungjawab terhadap SPRM. Yang kedua tentang Menteri-menteri yang lain. Saya hendak bertanya, berani atau tidak Senator bertegur dengan Yang Berhormat Menteri yang menang dalam pilihan raya?... *[Ketawa]* Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, sudah itu Yang Berhormat Gombak. Sila Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya ingatkan lagi. Di dalam soal mencelah ini, budi bicara Menteri untuk memberi laluan. Jadi kalau Menteri begitu tenang menjawab, begitu hati-hati, bahasa begitu elok, kalau ambil kesempatan kepada Menteri, saya rasa tidak adil. Sila Yang Berhormat Menteri, sila.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Tuan Yang di-Pertua, adakah saya berkasar Tuan Yang di-Pertua?... *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: Tidak ada. Akan tetapi beliau...

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Saya rasa saya cukup bersopan.

Tuan Yang di-Pertua: Masa itu, saya rasa cukup Yang Berhormat Gombak. Yang Berhormat Gombak, masa asal untuk beliau beri laluan, jadi kalau saya biarkan, saya seronok dengar Yang Berhormat Gombak. Akan tetapi kalau saya biarkan panjang, sedangkan Yang Berhormat Gombak mahu bertanyakan pertanyaan, beliau pula tiada peluang untuk menjawab. Saya rasa ramai lagi yang hendak bertanya dan kita cuma ada empat hari di Jawatankuasa perbahasan ini. Sila Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Yang Berhormat Gombak, mungkin tidak fikir dari sudut itu. Seorang Senator itu tidak mempunyai kawasan pilihan raya buat sementara itu. Oleh sebab itu Senator mungkin lebih bebas bercakap dan bertindak... *[Tepuk]* Okey? Jadi, kalau hendak memandang dari sudut itu mungkin Yang Berhormat Gombak boleh jadi seorang Senator juga pada satu hari nanti. Tuan Yang di-Pertua, mengenai peranan SPRM, kalau saya mengikut nasihat Yang Berhormat Gombak untuk mengarah SPRM kena buat ini, kena buat itu, ada KPI ini, KPI itu, nanti kami dituduh pula campur tangan dengan hal urusan SPRM.

■1510

Maka kita serahkan kepada SPRM dan untuk mengambil tindakan sebab tadi kita dengar Ahli Yang Berhormat Titiwangsa membuat aduan mengenai apa yang disifatkan sebagai salah guna peruntukan. Kalau begini pandangan Ahli-Ahli di sebelah sana dan juga persepsi orang awam yang dibangkitkan, yang digorengkan oleh pihak pembangkang, maka SPRM kalau tidak bertindak pun nanti akan dituduh. Saya bukan berucap bagi pihak SPRM, tetapi saya cuma mengikut logiknya apa yang diperkatakan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat pembangkang dan logiknya mereka itu. Itu yang pertama.

Kedua, mengenai peranan Menteri memang seberapa banyak yang boleh Menteri ada hadir di Dewan, tetapi bukanlah duduk di sini sepanjang masa. Kami ada pegawai-pegawai untuk membuat catatan dan juga ada rakaman. Kita boleh membuat rumusan sebab Menteri dan Timbalan Menteri masing-masing mempunyai banyak tugas, banyak hal yang harus diuruskan kerana segala-galanya menteri dipertanggungjawabkan. Maka saya berharaplah bahawa mereka yang sememangnya Yang Berhormat Gombak haruslah tahu sebab beliau juga sekarang anggota pentadbiran di negeri Selangor. Mungkin kecuali dia tidak ada kerja lain atau tidak buat kerja di Kerajaan Negeri Selangor, dia duduk di sini untuk kacau... *[Dewan riuh]*

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: *[Bangun]*

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Nanti, nanti!

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua, saya minta tarik balik. Tarik balik istilah "kacau"...

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya tidak tarik balik sebab tadi...

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Saya minta...

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Tuan Yang di-Pertua, KPI Menteri dalam KPI.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya kata mungkin.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Pagi tadi...

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, boleh Ahli-ahli Yang Berhormat duduk dulu. Yang Berhormat Menteri sila duduk. Yang Berhormat Pasir Mas, sila duduk. Yang Berhormat Gombak, duduk dulu. Duduk dulu, Yang Berhormat Kuantan.

Masalah besar saya ialah apabila saya mendengar perbahasan yang begitu elok sekali tidak semena-mena ia meletup begitu. Saya perhatikan kalau perkara-perkara yang benar-benar melanggar peraturan mesyuarat, saya tidak teragak-agak untuk menegur seseorang. Malahan bukan kadang-kadang lagi, kalau saya nampak ada kekecohan, saya berani untuk mengusir Ahli-ahli Yang Berhormat apalagi menegur, tetapi sebelum saya bertindak, saya terpaksa menggunakan semua kebijaksanaan berhubung dengan suasana perkataan yang digunakan. Saya tengok apabila Yang Berhormat Menteri..., bukan saya membela Menteri, apabila dia kata "kacau", bukan atas niat kacau bahawa sengaja *you* datang ke sini dengan ganggu Gombak dan mengacau. Bagi saya pengertian saya itu ialah kacau, apabila dia sebut begitu ada gangguan sedikit, mencelah.

Jadi, kalau saya terima saranan Yang Berhormat Gombak saranan bahawa tarik balik begitu, saya akan ikut saranan itu. Akan tetapi apabila seorang Yang Berhormat pula tidak mengikut peraturan mesyuarat, saya akan menggunakan peraturan mesyuarat dengan *strict*. Saya juga terpaksa suruh tarik balik. Jadi, saya tidaklah mahu buat begitu....

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Nanti dulu Yang Berhormat Gombak, saya belum siap lagi. Saya tidak mahu buat begitu oleh kerana nanti Yang Berhormat Ipoh Timur berdiri. Saya sudah 40 tahun dalam Dewan ini belum ada perkara begini berlaku. *The spirit of* perbahasan tidak ada di sana. Jadi, timbanglah Yang Berhormat Gombak kepada saya dan timbalan-timbalan saya yang dalam dilema selalu.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Saya boleh timbang nasihat Tuan Yang di-Pertua tetapi dengan syarat. Saya bersedia untuk patuh peraturan mesyuarat, tetapi kena berlaku adil juga kepada kami dalam Pakatan Rakyat. Di sebelah sana sentiasa terlepas daripada hukuman. Banyak contoh kita boleh berikan. Saya minta, saya hendak rujuk balik Hansard apa yang berlaku sebentar tadi esok. Dengan jelas Yang Berhormat Menteri sebut saya datang ke sini untuk kacau.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, okey. Sudah, Yang Berhormat.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Itu jelas. Saya hendak rujuk balik Hansard. Itu yang pertama.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, okey. Duduk dulu Yang Berhormat Gombak. Sila, sila.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Itu yang pertama.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, saya dengar itu. Itulah makanya saya beri penerangan.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Nanti. Belum habis, Tuan Yang di-Pertua. Yang kedua...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Gombak, dalam peraturan mesyuarat kita apabila Speaker bercakap seperti begini, Ahli Yang Berhormat yang sedang bercakap terpaksa duduk, dengar, walaupun tidak puas hati...

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Duduk dulu, Yang Berhormat Gombak. Yang Berhormat Shah Alam juga sila duduk. Saya tanya dengan Menteri. Yang Berhormat Menteri, yang perkataan "kacau" itu sebetulnya niat dia kacau, mengacau dengan niat jahat ataupun kacau...

Ahli-ahli Pembangkang: *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: *You* faham saya?

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: *[Bangun]*

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Saya tidak boleh marah Yang Berhormat. Saya tidak membantu Yang Berhormat, kerana saya sudah sebut apabila Yang Berhormat dorong saya, kalau ada di antara Ahli Yang Berhormat yang tidak mengikut peraturan mesyuarat saya terpaksa bertindak keras. Kamu tahu saya, pendirian saya daripada mula.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Tuan Yang di-Pertua, ini *leading question*, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Gombak, kalau saya tidak sabar, Yang Berhormat dengan timbalan-timbalan saya, tidak boleh kamu berbahas seperti begini kerana kami akan *strict*. Itu makanya ada perkara-perkara yang jangan tekan kepada rakan. Jangan *insinuate*. Jangan mengaibkan kalau tidak perlu kerana apabila kita mengaibkan, menuduh rasuah, saya suruh Yang Berhormat nanti saya kata, buat usul kerana apabila kita mengatakan rasuah, mana bukti?

Akan tetapi rasuah itu pada telinga saya bukan lagi perkara yang jahat kerana dilontar begitu sahaja. Jadi, hati-hati Yang Berhormat! Ini pendapat saya...

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Nanti dulu kerana saya mahu Menteri menjawab dulu. Sila. Apa sebetulnya "kacau", ada niat atau tiada? Kalau itu niat jahat saya suruh Yang Berhormat tarik tetapi awas. Sila.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, apa yang dimaksudkan dengan "kacau" itu ialah mencelah, mengkritik... *[Disorak]* Nanti, nanti. Walaupun "kacau" ini kalau kacau pun, sebenarnya bukanlah satu perkataan yang kurang sopan. Ia "*disturb*". "*Disturb*" itu apa dia, Tuan Yang di-Pertua?

Tuan Yang di-Pertua: Okey, Menteri.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya ingat Ahli-Ahli di sana pernah menggunakan perkataan yang lebih teruk daripada ini, jauh lebih teruk daripada ini.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: *[Bangun]*

Tuan Gwo-Burne Loh [Kelana Jaya]: Kalau kita bukan...

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat lain duduk dulu. Saya masih lagi belum siap dengan soal ini.

Ahli-ahli Yang Berhormat, saya boleh benarkan berbahas tetapi kepada *limit* yang boleh saya benarkan supaya perbahasan itu lancar kerana apabila saya terdesak untuk mengambil tindakan *strict* melalui peraturan mesyuarat, maka terpaksa saya ikut tindakan saya itu dan timbalan-timbalan saya pun seperti itu, maka kamu tidak akan boleh berbahas dengan lancar. Jadi, sudahlah Menteri mengatakan bahawa dia tidak berniat begitu, Yang Berhormat Gombak.

Tadi saya dengar ada juga perkataan-perkataan yang umpamanya Yang Berhormat Gombak sebut, yang kalau ditegur sebelah saya terpaksa juga ambil tindakan, tetapi oleh kerana tidak ada teguran, bagi saya untuk kelancaran perbahasan saya benarkan, begitu. Jadi, untuk itu kecuali ada *point* lain saya benarkan, Yang Berhormat Gombak. Kalau itu juga yang sama saya tidak benarkan Yang Berhormat Gombak saya panggil Yang Berhormat Pasir Mas.

Ya, Yang Berhormat Gombak sila. Yang Berhormat Pasir Mas duduk sekejap.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Saya ingin rujuk semula kepada ucapan Yang Berhormat Senator. Dia sebut dengan jelas bahawa hari ini saya juga anggota pentadbiran awam. Saya faham maksudnya di negeri Selangor dan saya tidak hadir dalam Dewan Rakyat pagi tadi pun kerana hari ini adalah hari pertama pembukaan Dewan Undangan Negeri Selangor. Jadi, petang saya datang ke sini. Begitu besar komitmen saya, negeri dan juga Pusat. Akan tetapi Senator sebut tadi dia kata saya datang ke sini untuk kacau. Itu jelas. Ini bukan celah.

Persoalan saya, Tuan Yang di-Pertua, bagaimana seorang Menteri KPI tidak boleh guna istilah Parlimen yang betul! Dalam Parlimen tidak ada kata "kacau" mencelah. Gunalah perkataan "mencelah". Ini yang maksud saya bagaimana Senator hendak tengok KPI orang. Cermin muka kamu dulu. Istilah tidak betul.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Tuan Yang di-Pertua, buang masa, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Cara perbahasan tidak betul.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, saya faham, Yang Berhormat Gombak.

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Jadi, saya hendak rujuk balik *Hansard* dan saya minta supaya Yang Berhormat Senator tarik balik istilah saya ini pengacau dalam Dewan Rakyat. Saya datang untuk membantu rakyat bukan kacau rakyat, Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Tuan Yang di-Pertua, *we move on*, Tuan Yang di-Pertua.

■1520

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya sebagai Speaker yang mempengerusikan mesyuarat supaya berjalan dengan lancar. Saya mempunyai budi bicara sama ada sesuatu perkataan itu ada berniat jahat, *unparliamentary* atau tidak dan saya fikir dalam soal ini, dia tidak mempunyai niat jahat seperti dalam pemikiran Yang Berhormat Gombak. Kalau saya ikut saranan Yang Berhormat Gombak, saya ulang balik, saya akan menggunakan peraturan mesyuarat dengan *strict*. Apabila nanti Yang Berhormat Pasir Mas berdiri tidak tepat dia punya soalan, saya berhentikan kerana saya juga ada kuasa di bawah 37(2) dan saya tidak mahu dibenci, tidak mahu dituduh. Ini budaya 40 tahun lebih, apabila Menteri tiada, kalau Yang Berhormat Ipoh Timur ada saya akan tanya dia daripada budaya dahulu Menteri bukan selalu ada kerana apabila kita tegur Menteri tiada, *insinuation* bahawa Menteri itu malas. Itu maknanya dalam peraturan mesyuarat kita tidak boleh membuat *insinuation* yang tidak ada bukti bahawa dia malas seperti dalam alasan Yang Berhormat Gombak tadi, dia tidak hadir di Dewan Undangan Negeri Selangor kerana ada sebab. Jadi kalau setiap yang tidak hadir terpaksa juga kita bagi sebab, tidak lah boleh berbabas.

Begitulah apabila seorang Menteri tidak hadir, maka ada sebab yang lebih mustahak tetapi kalau budaya ini kita ubah, boleh. Akan tetapi selalu saya dengar kalau ada seorang yang disukai oleh Ahli Yang Berhormat, ini adalah 40 tahun tidak ada berlaku di dalam Dewan. Begitu juga 40 tahun belum buat soalan saya beri bergilir-gilir. Jadi sekarang mahu ubah pula 40 tahun mesti semua Menteri ada. Jadi budaya ini di negeri-negeri pun buat begitu kecuali budaya ini kita ubahlah. Apa PKI kah, KPI kah, saya terpaksa buat KPI juga di Dewan. Yang belum disebut lagi KPI Speaker pula apa. Sila Menteri.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Itu Yang Berhormat Pasir Mas, mahu beri laluan atau tidak?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, saya ingat...

Tuan Yang di-Pertua: Duduk Yang Berhormat Pasir Mas. Duduk dulu.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, saya ingat saya sudah memberi banyak peluang kepada Ahli-ahli. Boleh saya teruskan dan selepas itu saya beri peluang?

Tuan Yang di-Pertua: Sila. Duduk dahulu Yang Berhormat Pasir Mas. Sila.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Kalau tidak saya tidak akan habis dengan ulasan saya.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Gombak di atas kerjasama.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Dia sudah senyum. *[Ketawa]*

Tuan Mohamed Azmin bin Ali [Gombak]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua... *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: Sila Menteri.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Jempol telah membangkitkan keperluan untuk mengurangkan kerenah birokrasi dan mencadangkan supaya lebih mengutamakan *one-stop centre* ataupun OSC. Ini memang merupakan komitmen kerajaan selama ini iaitu untuk mengurangkan kerenah birokrasi dan mewujudkan OSC, misalnya perkhidmatan kaunter setempat di Pos Malaysia membenarkan orang awam membayar pelbagai jenis bil, cukai, zakat, menguruskan pinjaman, pendaftaran syarikat, ASN dan sebagainya. Ini memang merupakan satu contoh baik OSC.

Di samping itu setiap pihak berkuasa tempatan telah mewujudkan OSC masing-masing untuk pelbagai jenis urusan begitu juga melalui laman web di mana portal *myGovernment* (MyEG) telah diwujudkan. Ia memberi pautan kepada lebih 900 laman web yang lain dan memberi pelbagai jenis perkhidmatan.

Sistem Pemantauan Aduan Agensi Awam ataupun i-SPAA di bawah Biro Pengaduan Awam (BPA) juga merupakan satu saluran di mana orang awam boleh melalui satu laman web membuat aduan. Maka itulah mencerminkan komitmen kerajaan supaya kita meningkatkan lagi keberkesanan dan kecekapan perkhidmatan awam. Walau bagaimanapun, kita memang mengalu-alukan segala kritikan yang positif dan membina bukan sahaja daripada Ahli Yang Berhormat tetapi juga dari orang awam.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Yang Berhormat.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Ya, silakan.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Terima kasih Yang Berhormat serta Tuan Yang di-Pertua, semoga Tuan Yang di-Pertua panjang umur *insya-Allah*.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Mas... [Ketawa]

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Saya sentiasa doa, saya kesian kepada Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Saya rasa kalau setiap mesyuarat mengatakan begini, saya rasa susahlah... [Ketawa]

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Saya hendak tanya kepada Yang Berhormat Menteri supaya dapat memberi penjelasan walaupun saya baca dalam akhbar penubuhan Jawatankuasa Khas Kabinet untuk mengkaji Laporan Ketua Audit ini iaitu apakah fungsinya mengkaji kemudian jika mendapat kesalahan maka akan membuat tindakan sebab saya percaya jawatankuasa ini bukan ada kuasa eksekutif. Pendakwaan mesti dibuat oleh pihak SPRM. Jadi fungsi jawatankuasa ini saya percaya Tuan Yang di-Pertua, apabila mengkaji kelemahan-kelemahan, penyelewengan yang berlaku supaya dapat menghasilkan satu laporan kalau terdapat kelemahan pada sistem, ada kebocoran, ketirisan maka sudah tentu dapat diperbaiki. Oleh itu saya hendak tanya sama ada Jawatankuasa Khas Kabinet ini bercadang untuk melahirkan suatu kaedah *good governance* iaitu satu pentadbiran yang bersih, cekap ke arah *good governance* supaya perkara-perkara ini tidak akan berlaku lagi dan apa yang terdapat dalam laporan juruaudit serah kepada pihak SPRM.

SPRM ini pula, kita sudah tahu jumlah kakitangan, macam-macam Tan Sri hendak buat untuk menangani rasuah. Saya setuju apa sahaja tindakan. Hendak sula kah, hendak gantung kah, hendak bunuh kah, hendak tembak kah, semua saya setuju sebab rasuah ini jijik. Akan tetapi soalnya kadang-kadang banyak sangat hendak dibuat termasuk sekarang ini sudah tubuh jawatankuasa untuk memantau Ahli-ahli Parlimen, ADUN-ADUN dan sebagainya, ini bagus!

Akan tetapi saya hendak bagi contoh Tuan Yang di-Pertua, saya hendak *share*, macam Ahli-ahli Parlimen tidak ada projek, dia boleh mengemukakan cadangan, kita boleh buat tuntutan elaun Parlimen, elaun perjalanan. Dahulu Ahli Kota Bharu kena dakwa lepas itu pergi ke mahkamah, lepas. Jadi, apabila dibuat tuntutan seumpama ini, siapa yang membuat bayaran? Ini ialah pihak pentadbiran, jadi pihak pentadbiran perlu dinasihat, ini tuntutan tidak betul dan perlu dikemaskan. Selepas didapati tidak betul, Ahli-ahli Parlimen kena dakwa. Bagaimana orang yang meluluskan bayaran itu, patut juga kena dakwa termasuk juga siapa yang mencadangkan projek-projek di peringkat bawah, yang membayarnya *state development officer* (SDO) atau di Kelantan, JPP.

Siapa yang bayar? Mereka yang bayar, kenapa perlu disabitkan di kalangan Ahli Parlimen? Mereka perlu semak dan perlu *check*, sepatutnya dua-dua bertanggungjawab. Jadi saya bangkit perkara ini supaya dapat diperjelaskan kekeliruan ini. Saya bukan hendak mencari *political mileage*, saya hanya mengemukakan cadangan, persoalan untuk mencari kebaikan, yang buat salah tetap salah. Itu boleh diambil tindakan, cuma jangan buat banyak sangat kenyataan yang akhirnya satu pun tidak jalan. Itulah KPI yang kita harap. Sekian terima kasih Tuan Yang di-Pertua, semoga panjang umur. Tuan Yang di-Pertua panjang umur ya.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, saya pun turut bersama berdoa supaya Tuan Yang di-Pertua panjang umur dan semua Ahli-ahli Yang Berhormat ini panjang umur... *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Kalau Ahli-ahli Yang Berhormat patuh dengan peraturan mesyuarat, *insya-Allah* saya akan panjang umur... *[Ketawa]* Sila.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya juga berdoa semua Ahli Dewan ini panjang umur. Apa yang diperkatakan oleh Yang Berhormat Pasir Mas yang mempunyai pengalaman memang benar. Ini kerana pasukan petugas di bawah KSN adalah untuk mengenal pasti kelemahan dan kekurangan yang dicerminkan dalam Laporan Ketua Audit Negara. Yang diambil tindakan hendaklah diserahkan kepada SPRM ataupun pihak polis untuk berbuat demikian. Maka ada badan-badan atau institusi yang mempunyai fungsi masing-masing dan haruslah bergerak dan berfungsi bersama supaya kita boleh menjadi lebih berkesan lagi...

■1530

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Minta penjelasan.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Okey, ya silakan...

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Terima kasih.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: ...Yang Berhormat Serdang.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Berbanyak-banyak terima kasih Yang Berhormat Menteri, terima kasih Tuan Yang di-Pertua... *[Ketawa]* Saya hendak bertanya sedikit kerana memanglah saya berasa betul bahawa berbagai-bagai badan mempunyai tugas mereka. Bagi saya, sekiranya kita hendak membanteras rasuah, memanglah amat penting bahawa kita mesti memastikan PDRM dan MACC boleh berfungsi.

Akan tetapi Dewan Rakyat ini dimaklumkan bahawa Ketua Polis kita mendapat KPI yang tinggi sehingga 113.8 peratus, dan saya hendak bertanya bagaimana Ketua Polis kita mendapat satu markah yang begitu tinggi. Kerana bagi saya sejak tahun 2004 sehingga tahun 2008, kes-kes jenayah telah meningkat sehingga 35.5 peratus. Pada 1 Ogos yang lalu, semasa perhimpunan anti ISA dan memansuhkan ISA, ada remaja yang ditangkap dan terdapat salah seorang yang hanya berumur 13 tahun, seorang budak sahaja yang PDRM telah tangkap dan masukkan ke dalam lokap.

Dalam *history* Malaysia buat kali pertama, ada lima orang peguam, yang telah pergi ke Balai Polis Brickfields untuk menasihati klien mereka dan menasihati individu yang ditangkap, tetapi mereka juga turut ditangkap dan dimasukkan ke dalam lokap. Oleh itu saya hendak bertanya, bagaimana Menteri KPI kita memastikan bagaimana markah diberikan kepada Ketua Polis dan bolehkah menjelaskan apakah *total mark* untuk KPI? Sampai 1000 kah, sehingga Ketua Polis kita mendapat 113 markah? Terima kasih.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, mengenai KPI bagi sebarang pegawai, ini belum dilaksanakan dengan sepenuhnya di semua peringkat. Apa yang mungkin dimaksudkan oleh Yang Berhormat Serdang, ialah apa yang dikatakan sebagai peningkatan jenayah. Peningkatan jenayah ini ada dua aspek, satu ialah kadar jenayah yang dilaporkan. Pengalaman dari negara-negara lain menunjukkan bahawa apabila pihak berkuasa, penguat kuasa menjadi lebih berkesan. Maka bilangan laporan akan meningkat, sebab dahulu sebelum sistem menjadi berkesan, maka orang awam enggan melaporkan.

Ada juga yang dikatakan anggota-anggota Polis yang tidak menggalakkan supaya sesuatu dilaporkan sebab... Kes ragut misalnya. Amat sukar untuk mangsa mengenal pasti siapa peragut itu, oleh itu mungkin banyak kes tidak dilaporkan. Akan tetapi apabila keyakinan orang awam terhadap pasukan penguat kuasa meningkat maka mereka akan tampil ke hadapan, itu satu. Yang keduanya, sistem untuk menerima laporan itu.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: *[Bangun]*

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: *[Bangun]*

Puan Hajah Fuziah Salleh [Kuantan]: *[Bangun]*

Tuan R. Sivarasa [Subang]: *[Bangun]*

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat yang sedang berdiri itu, benarkan dahulu Menteri menjawab kepada Yang Berhormat Serdang. Apabila sudah siap barulah...

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: ...Sistem untuk menerima laporan itu.

Tuan Yang di-Pertua: ...Duduk dahulu, sebab saya sudah nampak yang mana berdiri. Yang Berhormat Kota Belud, Yang Berhormat Jempol, Yang Berhormat Kota Melaka, Yang Berhormat Kuantan, sila.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Sistem untuk menerima laporan itu sudah bertambah baik, saya difahamkan seperti mana sistem yang saya ceritakan tadi *one-stop centre* untuk pelbagai kementerian. Maka ini bermakna bahawa orang awam lebih sudi, lebih selesa untuk membuat laporan, dan di mana-mana pun laporan boleh dibuat dan boleh diterima sebab semua sistem ini sudah menjadi satu sistem ada capaian atau *connectivity* melalui sistem internet. Maka kita boleh melaporkan di mana-mana, cogan kata bukan sahaja untuk polis tetapi untuk banyak agensi ialah, "*there's no wrong door*", iaitu "*tidak ada pintu yang salah*," masuk ke sini boleh membuat laporan, boleh membuat bayaran dan sebagainya.

Itu memang satu impian yang sudah mulai menjadi kenyataan atau realiti. Dengan usaha gigih yang dilaksanakan oleh beberapa agensi dan kebanyakan agensi dengan bantuan daripada MAMPU dan didorong sekarang oleh PEMANDU. Maka itulah komitmen dan usaha gigih Kerajaan Barisan Nasional...

Tuan R. Sivarasa [Subang]: Yang Berhormat.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Saya minta penjelasan...

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya ingat sudah cukuplah Yang Berhormat Serdang.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Minta penjelasan.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: *[Bangun]*

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: *[Bangun]*

Tuan R. Sivarasa [Subang]: Yang Berhormat.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Sudah cukup daripada Yang Berhormat Serdang.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: ...Minta penjelasan kerana saya rasa...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Serdang.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Saya tidak berpuas hati dengan jawapan daripada Menteri.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Serdang, Ahli-ahli Yang Berhormat, duduk dahulu Ahli-ahli Yang Berhormat. Semua duduk dahulu. Ahli-ahli Yang Berhormat, hari pertama Menteri menggulung, ada lebih 20 kementerian yang belum menggulung. Dalam penggulangan, kita cuma ada empat hari, baru Menteri yang kedua dari Jabatan Perdana Menteri bagi pihak Menteri Kewangan yang menjawab. Kita habiskan malam ini pukul 10.30 malam.

Oleh itu untuk menjimatkan masa ini, janganlah membebankan semua masalah kepada Tuan Yang di-Pertua, untuk mengawal perbincangan. Jadi kadang-kadang perasaan kita meronta, *control* lah sedikit. Kalau tidak saya gunakan kuasa saya untuk melancarkan perbincangan supaya kita habis pada masa yang tentukan.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: *[Bangun]*

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: *[Bangun]*

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: *[Bangun]*

Tuan Yang di-Pertua: Sila bergilir-gilir. Yang Berhormat Serdang sudah bertanya, jadi saya jemput...

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: Boleh saya..

Tuan Yang di-Pertua: ...Supaya jangan Yang Berhormat Serdang lagi bertanya semula.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Saya hendak tanya penjelasan...

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: Boleh saya..

Tuan Yang di-Pertua: Mana satu?

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: ..Dari awal apa jawapan yang saya dapat.

Tuan Yang di-Pertua: Mana satu?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: Kerana ini tentang keselamatan...

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya jemput...

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: ...Dan Menteri KPI cakap bahawa Ketua Polis Mendapat markah yang tinggi kerana...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Serdang.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: ...Sistem yang...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Serdang.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: ...Kerana sistem untuk membuat...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Serdang.

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: ...Laporan adalah lebih senang sekarang, beliau menafikan bahawa memanglah pada masa ini keselamatan di negara kita adalah teruk...

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: Tuan...

Puan Teo Nie Ching [Serdang]: ...Saya rasa bagaimana...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Serdang!

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Tidak betul itu...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Serdang, jangan Ahli-ahli Yang Berhormat menunggu sampai saya menaikkan suara. Ahli-ahli Yang Berhormat, di bawah Peraturan Mesyuarat 37(2), *"Pengerusi boleh tidak membenarkan mana-mana Ahli meminta penjelasan sekiranya didapati bahawa Majlis Mesyuarat tidak mempunyai masa yang secukupnya untuk menyelesaikannya urusannya atau jika Pengerusi mempercayai bahawa niat ahli yang meminta penjelasan adalah semata-mata untuk mengacau ahli yang sedang bercakap."*

Sekarang ini saya mendapati bahawa tidak cukup masa dalam perbahasan ini, maka saya menggunakan Peraturan Mesyuarat 37(2) tidak membenarkan mana-mana lagi Ahli Yang Berhormat untuk mencelah, sila Menteri. Ahli Yang Berhormat Kuantan sudah.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Ya, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli Yang Berhormat daripada tadi saya sudah mengingatkan, lebih kurang setengah jam saya sudah membebel tetapi tidak ada juga Ahli-ahli Yang Berhormat yang mendengar, maka saya jaga juga KPI saya. Bahawa perbahasan mesti siap pada waktu yang telah ditetapkan. Menteri sila jawab.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, kita semua mestilah menghormati budi bicara Tuan Yang di-Pertua. Saya sebenarnya sudi memberi peluang tetapi... [Dewan riuh]

Seorang Ahli: Jawablah Menteri...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Padang Serai.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, mengenai Gagasan 1Malaysia, memang ada beberapa Ahli Yang Berhormat telah memberikan pandangan yang bersangkutan paut dengan isu-isu perpaduan. Ingin saya menegaskan di sini bahawa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kita memang sudah berkali-kali dalam Dewan ini dan di luar Dewan dan dalam majlis-majlis yang telah disiarkan secara langsung, memberi penjelasan mengenai Gagasan 1Malaysia.

Di mana beliau menegaskan bawa perpaduan menjadi teras kepada Gagasan 1Malaysia ini, di mana kita mengutamakan teras-teras perpaduan dan nilai-nilai murni serta nilai-nilai aspirasi yang saya tidak bercadang untuk mengulanginya di sini. Walau bagaimanapun, Ahli Yang Berhormat boleh merujuk kepada laman web 1Malaysia dan juga kepada penerbitan yang telah mulai dikeluarkan oleh Pejabat Perdana Menteri sendiri dan juga oleh Jabatan Penerangan, di mana penjelasannya pada saya adalah ketara.

■1540

Sebab ianya memberi satu rangka kerja atau *framework* mengenai dasar, prinsip dan nilai-nilai utama. Yang harus diisikan pengisiannya ialah melalui tindakan kita dalam apa juga yang kita usahakan sama ada oleh kementerian atau agensi dan juga oleh mana-mana pertubuhan. Sebagai rakyat yang mencintai negara kita ini, maka saya cuma hendak menyentuh tentang apa yang dicadangkan iaitu supaya buku dan program dan sebagainya disusun. Memang ini akan dibuat, ini saya menjawab kepada Ahli Yang Berhormat dari Paya Besar.

Yang keduanya, kepada Ahli Yang Berhormat Tenom, yang mencadangkan supaya satu unit khas ditubuhkan di bawah Jabatan Perdana Menteri seumpama Unit Pancasila di Indonesia untuk menerapkan perpaduan. Saya ingin memperingatkan Ahli Yang Berhormat bahawa Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional memang telah berfungsi selama 40 tahun dan mulai tahun 2006 telah digubal satu Pelan Tindakan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional lima tahun. Ianya sedang dilaksanakan di beberapa peringkat dan melalui bukan sahaja Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN), tetapi juga melalui kementerian-kementerian yang berkenaan.

Sebab kerja untuk memupuk perpaduan ini bukanlah sahaja terhad pada mana-mana satu jabatan sahaja tetapi memang merupakan tanggungjawab bersama semua kementerian dan semua jabatan. Misalnya, Jabatan Penerangan mempunyai tanggungjawab untuk memberi maklumat dan menyampaikan mesej kepada rakyat secara tepat dan cepat dan melalui program-program keseniannya...

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, Ahli Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Ya.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Melaka berdiri. Ahli-ahli Yang Berhormat kalau lah..

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Ya...

Tuan Yang di-Pertua: Kalau..duduk dulu Yang Berhormat Menteri. Kalau Ahli Yang Berhormat beri saya kerjasama dengan timbalan-timbalan saya dalam mana-mana sesi perbahasan, tidaklah sampai saya terdesak untuk buat tindakan yang keras. Akan tetapi kadang-kadang terpaksa saya buat begitu untuk mengingatkan. Sekarang ini perasaan saya, saya mahu menjemput Yang Berhormat Kota Melaka untuk tanya.

Akan tetapi saya sudah buat tadi keputusan bahawa saya tidak benarkan kerana tidak ada masa. Akan tetapi kalau bermula daripada Yang Berhormat Kota Melaka dan Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain bertanya jangan bertengkar, sudah tanya dijawab. Tidak puas hati dengan jawapan, jangan lagi ulang balik kerana tidak ada perbahasan yang semua manusia puas hati. Kerana itulah perbahasan. *Take your best shot.*

Yang orang kena *shot* itu pula, *receive it*. Cuma itu. Kalau Ahli Yang Berhormat boleh janji, saya boleh tarik balik apa yang saya sebut tadi.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Okey, kalau janji sila Yang Berhormat Kota Melaka selepas itu Yang Berhormat Kota Belud. Ahli-ahli Yang Berhormat kalau menjawab juga jangan kasi panjang-panjang, yang dia tanya sahaja jawab... [Dewan Riuh] Sila.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Ya, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Sila Yang Berhormat Kota Melaka.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Menteri, sebelum Yang Berhormat keluar tadi, satu topik iaitu *one-stop centre* atau yang dibangkit oleh Yang Berhormat dari Lenggong. Saya ingin tanya Yang Berhormat Menteri, apakah mekanisme atau cara untuk mengutip maklum balas dari perkhidmatan awam atau mana-mana agensi supaya dapat memberikan satu cara yang lebih baik untuk membaikan perkhidmatan awam melalui *one-stop agency*.

Saya ingin memberikan satu contoh Yang Berhormat Menteri. Di JPJ Melaka, jika kita mahu buat bayaran kompaun yang dikatakan dalam senarai hitam, tiga kaunter bersebelahan. Kaunter pertama saya pergi sana untuk buat semakan, sudah dapatkan ada senarai hitam, mereka keluarkan satu resit. Saya kena pergi ke kaunter ketiga untuk buka kompaun baru. Selepas itu, saya perlu pergi ke kaunter dua untuk buat bayaran. Tiga sebelah, saya perlu buat tiga kali kerja? Mengapakah tidak boleh satu kaunter yang boleh uruskan perkhidmatan sebegini. Ini satu contoh.

Satu lagi, tadi tentang laporan dan juga *assessment* KPI. Semasa saya berbahas, saya ada bertanya adakah pihak kementerian terutama Yang Berhormat Menteri sedia membentangkan laporan PEMANDU dan juga *assessment-assessment* kepada kementerian dibentang di Dewan yang mulia supaya Dewan ini pun boleh bersama-sama memantau KPI untuk kementerian. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, seperti yang telah saya jawab tadi, bahawa pada mulai awal tahun depan kita akan adakan hari terbuka dan akan diterbitkan satu buku "*1Malaysia Road Map*" yang akan merumuskan apakah langkah-langkah yang sedang dan akan terus diambil.

Selanjutnya, tiap-tiap tahun akan dikeluarkan laporan tahunan mengenai pencapaian enam NKRA. Memang setiap kementerian dan setiap agensi ada juga mengeluarkan laporan tahunan mengenai prestasi mereka terutamanya dalam bentuk laporan semasa dibentangkan belanjawan, bajet. Prestasi juga telah ditunjukkan. Mengenai apa yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat Kota Melaka tentang terlalu banyaknya kaunter yang hendak di uruskan oleh seorang pelanggan, mungkin ini satu perkara yang boleh diperbaiki supaya kita mengurangkan bilangan kaunter yang terlibat; dan sebaik mungkin, satu kaunter untuk selesaikan semua. Memang itulah satu sasaran.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Belud, sila.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Okey, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya cuma ingin minta penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri. Kita mendengar tadi, ini saya terpaksa *reverse* sedikit Tuan Yang di-Pertua, kerana saya mencelah tadi pada awalnya, sebelum Tuan Yang di-Pertua membuat *ruling*. Kita selalu mendengar cerita tentang indeks atau pun indeks jenayah ini. Saya minta penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri, yang dikatakan oleh ramai rakan-rakan sahabat daripada sebelah sana iaitu indeks atau pun jenayah ini, seolah-olah negara ini sudah begitu huru-hara sekali.

Sehinggakan IGP atau Ketua Polis Negara pun dipertikaikan pelantikannya berdasarkan, salah satunya ialah, kononnya negara kita ini jenayahnya sudah terlalu di luar kawalan. Saya minta penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri, betul kah tidak bahawa dalam indeks jenayah yang di mana statistiknya di kumpulkan oleh kerajaan.

Jenayah ragut, bunuh dan pecah rumah ini adalah sebenarnya tidak begitu besar dari segi jumlah. Yang paling besar dalam indeks jenayah ialah kecurian motosikal. Lebih kurang 56 peratus daripada indeks jenayah adalah kecurian motosikal dan juga kecurian kereta, itu pun lori-lori yang diletakkan di tepi-tepi jalan yang di *hijack* oleh penjenayah-penjenayah.

Jadi saya minta penjelasan, kalau didengar daripada ucapan-ucapan oleh pihak pembangkang, seolah-olah negara kita ini sudah huru hara dengan segala bentuk pembunuhan, ragut dan sebagainya. Saya faham, ragut dan bunuh ini kadang-kadang, oleh kerana ia *traumatic*, dimainkan oleh media seolah-olah ini sudah menjadi satu masalah yang besar. Akan tetapi pada asasnya Tuan Yang di-Pertua, statistik yang betul-betul sahih ialah itu pun tidaklah begitu besar, yang besar ialah jenayah curi motosikal dan lain-lain kenderaan ini. Cuba minta penjelasan Tuan Yang di-Pertua.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, apa yang disebut oleh Ahli Yang Berhormat Kota Belud itu memang benar. Dari segi bilangan kes yang dilaporkan. Walau bagaimanapun tidak dapat dinafikan bahawa ragut atau bunuh memang merupakan kes yang *traumatic* dan *dramatic*. Oleh itu, sering dilaporkan oleh media massa. Saya ingat perkara ini, saya percaya akan diberi penjelasan yang lebih lanjut oleh Yang Berhormat Menteri Dalam Negeri apabila beliau menggulung nanti sebab saya percaya ada banyak isu berkaitan dengan keselamatan yang akan beliau menjawab. Sebab memang ada banyak kemajuan yang telah tercapai dalam beberapa bulan kebelakangan ini.

■1550

Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya sambung dengan secepat mungkin, satu hal yang penting iaitu Pelan Tindakan Perpaduan Negara...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat.

Tan Sri Dr Koh Tsu Koon: Ya.

Tuan Yang di-Pertua: Ada berdiri Yang Berhormat Rasah, Yang Berhormat Bukit Mertajam. Isu yang mana? Terpulang kepada Yang Berhormat...

Tan Sri Dr Koh Tsu Koon: Ya.

Tuan Yang di-Pertua: Jikalau dia mahu jawab atau tidak sebelum dia beralih kepada soal yang lain.

Tan Sri Dr Koh Tsu Koon: Mengenai *crime index* bolehkah saya cadangkan supaya Yang Berhormat Bukit Mertajam, apa yang khusus kepada kementerian yang berkenaan, sila gunakan masa gulung Menteri yang berkenaan? Ini kerana saya bukan di sini untuk menjawab bagi pihak semua Menteri sebab semua Menteri sememangnya cekap atas...

Tuan Loke Siew Fook [Rasah]: [Bangun]

Tan Sri Dr Koh Tsu Koon: ...Bidang kuasa mereka masing-masing. Saya cuma secara sepintas lalu menceritakan tentang konsep dan kaedah...

Tuan Loke Siew Fook [Rasah]: Soalan saya 1Malaysia.

Tan Sri Dr Koh Tsu Koon: ...Sahaja. Ya.

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Terima kasih. Ini kerana ada persepsi yang dikemukakan kepada Dewan ini bahawa peningkatan indeks jenayah itu mungkin adalah kerana sistem laporan lebih cekap. Kedua, sebenarnya tidak meningkat begitu, yang banyak ialah mencuri motosikal. Akan tetapi saya ada di dalam Dewan ini Tuan Yang di-Pertua, bahawa sejak tahun 2003, indeks jenayah ini terus meningkat sehingga sekarang dan baru-baru ini jenayah ini semakin ganas sehingga pegawai polis dan ada juga Menteri dan MP yang juga rumahnya dipecahkan dan juga diganasi sehinggakan pegawai polis, inspektor pun di depan rumah sendiri. OCPD dirompak dan dicerderakan.

Ini bukan persepsi. Ini adalah benar dan hakikat juga bukan kerana diheboh-hebohkan oleh *newspaper*. Itu ada berlaku. Kebenarannya telah berlaku. Jadi saya rasa adalah perlu kita memandang masalah itu secara benar. *We need to face the brutal facts*

Walaupun itu tidak baik untuk Barisan Nasional tetapi ia lebih tidak baik untuk rakyat. Mengapakah *committee* semakin bertambah? Ini kerana rakyat rasa tidak selamat.

Tuan Yang di-Pertua: Okey.

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Jadi saya hanya hendak... *to put the perspective right*, sahaja. *Thank you*.

Tuan Yang di-Pertua: Okey. Saya setuju dengan apa yang disebutkan oleh Menteri sebentar tadi iaitu bersikap adil kepada beliau. Jangan tanya soalan-soalan yang spesifik yang boleh dijawab oleh Menteri-menteri yang berkenaan. Jikalau hal polis seperti yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Bukit Mertajam bermakna yang harus menjawab Menteri Dalam Negeri dan ingat juga seperti yang disebut oleh Yang Berhormat Serdang sebentar tadi, saya lupa untuk ingatkan. Saya sudah beri *ruling* satu ketika dahulu bahawa sewaktu Yang Berhormat Ipoh Timur bangkitkan soal tuduhan kepada IGP.

Pada ketika itu saya mengatakan bahawa Peraturan Mesyuarat 36(8) tidak membenarkan pihak yang beruniform kita sebut nama secara spesifik kerana itu adalah tidak adil kerana dia tiada di sini untuk menjawab. Jadi saya saran kepada Menteri jawab sahaja mengenai dengan tanggungjawab KPI. Kementerian lain biar Menteri sendiri yang menjawab dan bangkitkan kepada itu. Yang Berhormat Rasah, *you know what I mean?* Susul soalan kepada perkara yang khusus berkaitan dengan tanggungjawab Menteri.

Tuan Loke Siew Fook [Rasah]: Tuan Yang di-Pertua, *I agreed, I promise. I know what you mean*. Soalan saya berkenaan dengan 1Malaysia. Soalan saya pendek sahaja. Dalam perbahasan saya ada mencadangkan jikalau kita hendak memberikan pengertian yang sebenarnya kepada 1Malaysia, saya ada cadangkan supaya kita memberikan diskaun perumahan 1Malaysia kepada setiap warga negara Malaysia yang layak. Soalan saya pendek. Adakah cadangan saya ini dapat dipertimbangkan? Saya hendak jawapan pendek sahaja. Jikalau tidak boleh, mengapakah tidak? Terima kasih.

Beberapa Ahli: [Tepuk]

Tan Sri Dr Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, biarlah saya menjawab Ahli Yang Berhormat Bukit Mertajam sedikit sahaja kerana yang lain yang ditimbulkan itu sepatutnya... Dan saya percaya akan dijawab dengan baik oleh rakan saya, Menteri Dalam Negeri. Saya tidak menuduh media mensensasikan jenayah-jenayah seperti ragut dan bunuh. Akan tetapi hakikatnya yang ragut dan bunuh itu memang lebih dramatik dan lebih drastik serta sentiasa membawa kepada kecederaan jikalau tidak kematian. Maka, oleh itu ia dilaporkan dengan secara besar-besaran bukan kerana kesalahan pihak media. Akan tetapi pencurian motosikal berlaku begitu kerap menjadikannya sering tidak dilaporkan, okey. Saya tidak berhasrat untuk membuat apa-apa tuduhan seperti yang dibayangkan oleh Ahli Yang Berhormat dari Bukit Mertajam.

Mengenai cadangan daripada Yang Berhormat Rasah, itu memang salah satu daripada banyak cadangan yang sedang dikemukakan semasa kita menjalankan makmal untuk 1Malaysia. Kami menjemput semua rakyat yang mempunyai telefon bimbit untuk memberi cadangan dan kesemua cadangan itu apabila diteliti dan sekiranya dianggap sebagai bernas dan berkesan untuk memupuk perpaduan maka akan dipertimbangkan.

Tuan Yang di-Pertua, mengenai program yang dilaksanakan oleh Jabatan Perpaduan Negara dan Integrasi Nasional (JPNIN). Kami sedang mengkaji semula keberkesanannya dan sedang dilaksanakan beberapa penambahbaikan dan juga peningkatan dengan memberi keutamaan kepada peranan Rukun Tetangga sebagai satu organisasi di peringkat akar umbi untuk menggalakkan perpaduan. Di samping itu kita telah mula memberi latihan kepada pemimpin-pemimpin tempatan untuk kemahiran mediasi iaitu kemahiran untuk menyelesaikan pergaduhan antara kaum atau antara golongan sekiranya berlaku. Setakat ini memang lebih daripada 200 orang telah dilatih dan lebih ramai lagi akan dilatih supaya di peringkat akar umbi apabila melakukan apa juga kejadian yang mungkin merebak, maka ianya akan dibendung dengan secepat mungkin dan diselesaikan. Maka itulah tujuannya untuk di peringkat akar umbi.

Tuan Yang di-Pertua, akhirnya saya ingin menyentuh satu perkara yang telah dibawa oleh Yang Berhormat Ipoh Timur mengenai ketidakseimbangan dari segi komposisi kaum dalam perkhidmatan awam. Sememangnya statistik yang ada memang menunjukkan keadaan sedemikian. Akan tetapi saya ingin menegaskan di sini bahawa Suruhanjaya Perkhidmatan Awam dan melalui dasar kerajaan memang bersedia untuk meningkatkan lagi penyertaan bilangan bukan bumiputera jikalau lebih ramai yang berminat untuk memohon. Biarlah saya menyentuh sedikit tentang statistik yang dibekalkan oleh SPA untuk tahun 2009 ini.

■1600

Seramai 1,100,822 orang telah memohon untuk pelbagai jenis jawatan dalam perkhidmatan awam, di mana dari 822,000 lebih adalah terdiri daripada keturunan Melayu yang merupakan lebih daripada 82 peratus dari segi jumlah pemohon. Akhirnya yang dilantik ialah 25, 587 orang atau 3.11 peratus daripada jumlah pemohon.

Sebagai perbandingan, untuk pemohon keturunan Cina adalah hanya 18,916 orang. 1841 orang berjaya diambil dilantik iaitu 9.73 peratus, hampir 10 peratus daripada segi kadar pengambilannya kerana bilangan pemohon pun kecil. Untuk keturunan India ialah 29,800 orang yang memohon, 1593 orang berjaya diambil iaitu lebih daripada 5.3 peratus. Maka dari segi nisbahnya menunjukkan bahawa pihak Suruhanjaya Perkhidmatan Awam memang berhasrat untuk melantik lebih ramai lagi penjawat awam yang terdiri daripada keturunan bukan Melayu.

Selain daripada itu, telah ditubuhkan satu jawatankuasa kerja bagi mengatasi masalah kekurangan representasi bukan Melayu dalam perkhidmatan awam yang dipengerusikan sendiri oleh Timbalan Pengerusi SPA dan dianggotai oleh beberapa anggota SPA, keturunan bukan Melayu untuk meneliti keadaan ini dan untuk merancang langkah-langkah supaya menarik lebih ramai rakyat Malaysia yang bukan Melayu untuk memohon jawatan dalam perkhidmatan awam. Di samping itu, sedang dijalankan...

[Timbalan Yang di-Pertua (Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar) **mempengerusikan Mesyuarat]**

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: [Bangun]

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: ...Satu kajian persepsi kerjaya dalam perkhidmatan awam dalam kalangan masyarakat bukan Melayu oleh SPA dengan kerjasama Unit Perancang Ekonomi (EPU), Jabatan Perdana Menteri untuk mencari sebab-sebab kurangnya minat dalam kalangan rakyat bukan Melayu.

Di samping itu, SPA sedang menjalankan beberapa langkah yang konkrit untuk meningkatkan lagi penyertaan bukan Melayu dalam perkhidmatan awam:

- (i) menyiarkan iklan dalam akhbar-akhbar tempatan pelbagai bahasa;
- (ii) mewujudkan satu sudut Soalan Lazim Ditanya (*Frequently Asked Questions*) dalam bahasa Mandarin dan bahasa Tamil dalam Portal SPA sendiri;
- (iii) menjalankan promosi kerjaya di tempat-tempat awam dan strategik seperti di Mid Valley, Plaza Angsana Johor Bahru dan sebagainya;
- (iv) untuk memberi taklimat kerjaya dan mengadakan pameran kerjaya di universiti dan sekolah yang tertentu. Misalnya Universiti Tunku Abdul Rahman dan sekolah-sekolah Cina dan sebagainya.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Jasin bangun Yang Berhormat. Yang Berhormat Jasin dahulu.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Ya.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya hanya ingin mendapatkan pandangan daripada Yang Berhormat Menteri. Minat daripada orang-orang bukan Melayu untuk berkhidmat dalam perkhidmatan awam hanya timbul akhir-akhir ini setelah kerajaan menstrukturkan semula gaji anggota-anggota perkhidmatan awam yang mungkin lebih baik daripada penglibatan swasta selain daripada menjanjikan sekuriti.

Sebelum ini, minat mereka tidak pernah suka berkhidmat dengan Jabatan Perkhidmatan Awam kerana gaji yang rendah dan tidak ada peningkatan. Ini berlaku bukan sahaja dalam perkhidmatan awam, bahkan dalam perkhidmatan polis dan juga tentera. Bagaimanakah pandangan Yang Berhormat Menteri?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, untuk orang biasa, gaji itu amatlah penting. Sebagai perbandingan, maka mereka akan memilih di mana sama ada gaji atau pendapatan yang lebih tinggi kerana mereka mestilah menampung keperluan keluarga. Maka itulah salah satu daripada sebabnya.

Tuan Yang di-Pertua, maka dengan tindakan-tindakan...

Tuan Charles Santiago [Klang]: *[Bangun]*

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: ...Dan langkah-langkah konkrit seumpama ini, maka...

Tuan Charles Santiago [Klang]: Tuan Speaker, ada soalan susulan...

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: ...adalah diharapkan...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Tunggu sebentar.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: ...Adalah diharapkan. Okey, dipersilakan.

Tuan Charles Santiago [Klang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri. Soalan saya berikut apakah jawatan-jawatan yang dibuka untuk pemohon-pemohon bukan Melayu? Misal kata, adakah jawatan-jawatan seperti pengarah, timbalan pengarah diberikan kepada orang-orang bukan Melayu ataupun hanya kerja-kerja seperti kerani dan sebagainya? Kalau Menteri boleh memberi satu *breakdown* mengenai jawatan-jawatan yang telah diberikan kepada orang-orang bukan Melayu adalah *will helpful to us*. Terima kasih.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, mungkin Yang Berhormat Klang silap, salah faham pelantikan ke tahap pengarah itu mestilah berdasarkan kepada tempoh perkhidmatan dan juga prestasi. Saya ingat jarang ada seorang yang dilantik dari luar terus menjadi pengarah. Walaupun...

Tuan Charles Santiago [Klang]: Yang Berhormat Menteri, soalan sebenarnya ialah *what is the breakdown?*

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: *Breakdown*, saya memerlukan notis sebab saya tidak ada angka-angka untuk menunjukkannya. Satu analisa memang boleh dibuat, tetapi kita memerlukan notis. Oleh itu, sebagai kesimpulan...

Tuan Charles Santiago [Klang]: Yang Berhormat Menteri, mungkin...

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya ingat...

Tuan Charles Santiago [Klang]: Oleh kerana saya telah membangkitkan isu ini...

Dato' Ismail Kasim [Arau]: *[Bangun]*

Tuan Charles Santiago [Klang]: ...mungkin Menteri boleh memberikannya dalam bentuk tulisan.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya ingat saya akan membuat analisis sebelum saya memberikan jawapan. Saya memberikan peluang kepada Ahli Yang Berhormat.

Puan Fong Po Kuan [Batu Gajah]: Ya. Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Masalah penglibatan kaum bukan Bumiputera dalam sektor awam itu telah berulang-ulang kali dibangkitkan dalam Dewan ini. Bukan satu isu yang baru, tetapi satu isu yang telah lama. Namun, nampaknya tidak berjaya diatasi oleh kerajaan.

Tadi Yang Berhormat mengatakan promosi, iklan. Itu semua adalah langkah-langkah yang pernah diguna pakai oleh pihak kerajaan. Apakah pihak kementerian akan mengadakan satu dasar mewajibkan agar setiap kementerian, agensi kerajaan menetapkan satu kuota atau peratusan? Iaitu jika kementerian itu gagal atau agensi tertentu gagal mencapai peratusan pengambilan bukan Melayu dalam sektor atau agensi tersebut, kementerian tersebut boleh dikenakan *sanction* atau denda atau dikurangkan peruntukan kewangan untuk kementerian atau agensi tersebut.

Mungkin dengan cara ini kita boleh memastikan bahawa penglibatan golongan ini sebenarnya dapat dicapai dalam sektor awam. Kalau Yang Berhormat Menteri ada meneliti laporan terbaru dari *South Korea*, Kerajaan *South Korea* telah mewajibkan 2 peratus OKU dilibatkan dalam sektor awam mereka. Jika gagal, mereka akan didenda. Nampak kerajaan ini 1 peratus OKU pun gagal.

Mungkin dengan cara ini, kita boleh mewajibkan, mengenakan denda, kerajaan boleh mencapai penglibatan bukan Melayu dalam sektor awam. Saya rasa Yang Berhormat Menteri berpengalaman dalam pentadbiran kerajaan. *It is an open secret*, Tuan Yang di-Pertua, salah satu sebab mengapa bukan Melayu kurang berminat dalam sektor awam adalah kerana diskriminasi dan peluang kenaikan pangkat... [*Dewan riuh*] Ada yang menghadiri temu duga, tetapi gagal tanpa alasan yang diberi. Jadi, mungkin saya rasa Yang Berhormat boleh meneliti dari aspek tersebut. Terima kasih.

■1610

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, pendirian daripada Yang Berhormat Batu Gajah itu mungkin mengelirukan sebab pada satu pihak, pihak pembangkang khususnya dari DAP memang membantah penggunaan kuota. Akan tetapi, di sebaliknya sekarang hendak mewajibkan kuota.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: [*Tepuk*]

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Oleh itu, saya ingat bukan kuota atau tidak kuota. Apa yang penting ialah kita berusaha untuk memastikan bahawa dalam apa juga bidangnya sama ada perkhidmatan awam, sama ada dalam bidang swasta, ekonomi dan sebagainya, kita seberapa banyak yang boleh hendaklah mencerminkan semangat dan gagasan 1Malaysia supaya kita bersama-sama ya. Itu yang pertamanya.

Kedua, mengenai kes-kes diskriminasi sekiranya ada kes-kes yang konkrit, tepat dengan adanya bukti, maka diminta kemukakan.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: [*Bangun*]

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: [*Bangun*]

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya nampak tadi kawan saya daripada Arau.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Tan Sri. Soalan saya sekarang berkaitan dengan trend kita membawa masuk pegawai-pegawai yang mempunyai pengalaman yang pernah berkhidmat dalam sektor swasta yang diberi jawatan berstatus kontrak, kemudian ditawarkan kedudukan gaji sampai M54 terutama dalam jawatan-jawatan seperti *corporate communication* dan sebagainya. Apakah rasional kerajaan berbuat demikian ataupun kerana kita kekurangan lagi kakitangan kerajaan yang sebenarnya boleh mengisi kekosongan di tempat tersebut?

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Yang Berhormat Menteri, boleh saya tambah sedikit?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Ya. Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Boleh saya tambah sedikit tentang sama dengan Yang Berhormat Arau.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Hendak tambah? Okey lah. Silakan. Saya ingat ini yang terakhir lah sebab rakan saya yang lain sedang menunggu.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya ada sedikit kelainan apa yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Arau. Saya hendak tanya Yang Berhormat Menteri, terdapat juga ada yang berkhidmat dengan pejabat-pejabat awam atau kementerian-kementerian dan sampai pengalaman yang amat cukup. Akan tetapi, apakah sebabnya mereka terpilih *or* pilih untuk keluar dari perkhidmatan awam dan pergi ke swasta? Semasa kita cuba sedaya upaya untuk membawa orang yang mahir dalam bidang-bidang tertentu masuk ke perkhidmatan awam dan apakah sebabnya yang sudah ada tetapi, mereka pilih keluar dari perkhidmatan awam dan pergi ke sektor swasta? Apakah sebabnya dan minta bolehkah Yang Amat Berhormat Menteri terangkan dalam Dewan yang mulia ini.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya menjawab soalan Yang Berhormat Kota Melaka dahulu sebelum kawan saya dari Arau. Saya ingat jawapannya adalah amat terus-terang iaitu sekiranya Ahli Kota Melaka ditawarkan satu peluang di mana pendapatannya adalah dua kali ganda daripada apa yang sedang diterima oleh Yang Berhormat.

Maka, kemungkinan besar Yang Berhormat akan membuat keputusan yang sama. Kita tidak boleh mengehadkan penjawat awam yang mempunyai potensi dan ditawarkan oleh sektor swasta daripada membuat keputusan untuk melepaskan jawatan yang sedia ada. Akan tetapi, sebaliknya kita haruslah menghargai begitu ramai penjawat awam walaupun ditawarkan, masih tetap berada dengan perkhidmatan awam. Itu yang kita mesti ada satu pandangan yang seimbang.

Mengenai apa yang dibangkitkan oleh Ahli dari Arau, sememangnya sudah menjadi satu percubaan baru, satu pendekatan inovatif yang telah diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sendiri bahawa kerajaan sekarang ingin menggalakkan satu peluang dan ruang untuk pertukaran pengalaman di antara sektor awam dan sektor swasta di mana telah ditempatkan penjawat-penjawat awam dalam syarikat-syarikat milikan kerajaan yang dianggap sebagai sektor swasta dan sebaliknya. Ini ialah untuk mewujudkan apa yang dikenali sebagai *cross-fertilization* iaitu untuk berkongsi pengalaman, untuk membawa pandangan dan persepsi yang berlainan supaya kita memperkayakan, memperkasakan lagi pengalaman dan kebolehan, kemahiran, pengetahuan di dalam kedua-dua sektor awam dan sektor swasta.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Lagi panjang kah?

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Dan ini memang kita sedang juga mewujudkan apa yang dikenali sebagai Pertubuhan Hibrid. Di mana separuh daripada pegawai terdiri daripada perkhidmatan awam, separuhnya daripada sektor swasta atau pun GLC. Sebagai contoh...

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Yang Berhormat Menteri, boleh saya tanya sedikit sahaja?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Tan Sri cakap ini yang terakhir tadi.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Satu perkataan sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Tidak perlulah Yang Berhormat.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Saya rasa sudah cukuplah.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Kalau ada persoalan boleh tanya Menteri di luar.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Yang Berhormat Kota Melaka telah diberi banyak peluang. Mungkin lain kali kita boleh bertukar fikiran.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Terima kasih.

Tan Sri Dr. Koh Tsu Koon: Tuan Yang di-Pertua, maka sebagai rumusan saya cuma hendak mengatakan bahawa di bawah pimpinan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, Kerajaan Barisan Nasional memang berazam untuk membawa pembaharuan dan juga perubahan mengikut hasrat rakyat di mana rakyat memang akan didahulukan melalui komitmen bahawa pencapaian akan diutamakan. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Tasik Gelugor.

4.17 ptg.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tan Sri Nor Mohamed Yakcop]: *Bismillaahir Rahmaanir Rahiim. Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakaatuh* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan jutaan terima kasih kepada semua Ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian dalam perbahasan Bajet 2010. Pada kesempatan ini, saya ingin menjelaskan perkara-perkara yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat yang menyentuh perkara-perkara di bawah tanggungjawab Jabatan Perdana Menteri khususnya, Unit Perancang Ekonomi, Unit Kerjasama Awam Swasta (UKAS) dan juga Unit Pelarasan Pelaksanaan (ICU).

Bajet 2010 yang merupakan bajet terakhir dalam tempoh Rancangan Malaysia Kesembilan adalah kritikal dalam kita mengharungi persekitaran ekonomi global semasa yang begitu mencabar. Dalam hal ini, Bajet 2010 telah menggariskan langkah-langkah yang bertepatan dalam usaha kita untuk mengembalikan ekonomi negara ke landasan yang lebih kukuh di samping menjamin kesejahteraan dan kebajikan rakyat yang berterusan.

Alhamdulillah, ekonomi negara telah mula menunjukkan tanda-tanda pemulihan berkat tindakan proaktif kerajaan dengan suntikan pakej-pakej rangsangan yang sedang giat dilaksanakan. Dengan ini, ekonomi negara dijangka kembali ke trend pertumbuhan positif pada tahun hadapan. Perkembangan ini juga didorong oleh persekitaran ekonomi global yang juga telah menunjukkan bibit-bibit pemulihan.

Selain daripada menangani krisis ekonomi global dengan jayanya, apa yang lebih penting adalah objektif kita untuk mencapai status negara maju yang berpendapatan tinggi pada tahun 2020. Dalam hal ini, Ahli-ahli Yang Berhormat Kepong, Putatan, Sungai Siput dan Bukit Mertajam telah membangkitkan perkara-perkara tentang definisi dan petunjuk-petunjuk negara yang berpendapatan tinggi serta langkah-langkah yang diambil oleh kerajaan untuk mencapai status tersebut.

Tuan Yang di-Pertua, definisi dan petunjuk untuk negara maju adalah ditetapkan dalam *World Development Report, 2010* oleh Bank Dunia. Negara-negara berpendapatan tinggi adalah negara yang berpendapatan per kapitanya melebihi USD11,906 pada tahun 2008 atau hampir USD15,000 per kapita pada tahun 2020. Pendapatan per kapita Malaysia pada tahun 2008 adalah USD7,742 iaitu lebih kurang USD4,000 berkurangan. Akan tetapi kita berpegang kepada Wawasan 2020 iaitu kita akan mengambil tindakan untuk mencapai status negara maju pada tahun 2020. Dalam kita...

■1620

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: *[Bangun]*

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: ...Mengambil langkah-langkah dan membentuk dasar-dasar, kita harus juga memberi tumpuan transformasi yang telah berlaku dalam tempoh 40 tahun sejak tahun 1970 dan dalam isu ini saya ingin memberi sedikit maklumat yang menarik tentang *urbanization* yang berlaku dalam negara kita dan saya fikir maklumat ini adalah penting untuk kita ambil tahu.

Pada tahun 1970 Tuan Yang di-Pertua, jumlah penduduk Malaysia hanya 10 juta orang dan 29 peratus sahaja merupakan penduduk di bandar-bandar. Bagi bumiputera, tidak sampai 15 peratus pun daripada bumiputera pada tahun 1970 yang tinggal di bandar. Bagi kaum Cina pula hanya 47 peratus yang merupakan penduduk bandar dan orang India hanya 34 peratus. Akan tetapi, dalam tempoh 40 tahun pada hari ini 63.7 peratus penduduk Malaysia merupakan penduduk yang tinggal di bandar. Apa yang *interesting* ialah bagi bumiputera, majoriti bumiputera pada hari ini tinggal di bandar sebanyak 53 peratus.

Bagi kaum Cina 87.2 peratus tinggal di bandar dan bagi kaum India yang tinggal di bandar 82.5 peratus tinggal di India... [Dewan riuh] [Ketawa] ...Tinggal di bandar. Minta maaf, saya hendak *check* sama ada dengar ucapan saya atau tidak... [Ketawa]

Jadi, kalau kita lihat maklumat ini dari perspektif yang lain, dalam tahun 1970 di bandar *typical town* jumlah penduduk bumiputera di bandar hanya 27 peratus, Cina 59 peratus, dan India 13 peratus pada tahun 1970. Pada hari ini di bandar *typical town*, bumiputera adalah 51 peratus, Cina 32 peratus, dan India 9 peratus.

Tuan Yang di-Pertua, faktor ini juga memberi kita satu gambaran yang jelas tentang transformasi. Ini juga memberikan kita peluang mewujudkan kaedah-kaedah baru dalam beberapa perkara termasuk perkara menghapuskan kemiskinan. Ini kerana, pada satu masa dahulu kemiskinan dianggap sebagai satu fenomena luar bandar, di pinggir bandar, luar bandar, dan di desa. Jika kita bercakap dan berbincang tentang kemiskinan satu anggapan bahawa ia satu fenomena di luar bandar. *This was true at one time.*

Akan tetapi, pada hari ini kita juga sudah melihat kemiskinan wujud di bandar. *There is an urban face of poverty.* Jadi, kerajaan telah mengambil beberapa langkah dalam konteks ini dalam memastikan bahawa *urban poverty* (kemiskinan dalam bandar) juga diberi fokus supaya kemiskinan yang wujud di bandar ini juga dapat dihapuskan dan kemiskinan tegar di mana kerajaan telah memberikan satu jaminan bahawa kemiskinan tegar akan dihapuskan sebelum akhir tahun depan.

Dr. Tan Seng Giaw [Kepong]: Tuan Yang di-Pertua, minta penjelasan. Saya memang tertarik kepada definisi menggunakan *per capita income*. Saya hendak bertanya adakah petunjuk-petunjuk yang lain yang boleh kita gunakan kerana ini tidak membayangkan sebenarnya sama ada kebanyakan penduduk itu maju ataupun tidak. Tidak dapat membayangkan dan kita boleh melihat *Gini coefficient* yang menunjukkan ini bukan menunjukkan keadaan yang sebenar.

Bolehkah kita mendapat petunjuk-petunjuk yang lain? Sejak tahun 1970, itu adalah dasar Kerajaan Barisan Nasional untuk membawa orang dari kampung-kampung untuk masuk ke bandar dan sementara itu mewujudkan kemiskinan di bandar juga. Membawa kemiskinan daripada luar bandar ke bandar. Apakah dasar untuk kita tidak mengharapkan orang di luar bandar masuk ke dalam bandar sahaja? Kita mesti ada zon-zon yang lain supaya tidak berlaku kemiskinan di dalam bandar.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Terima kasih.

Tuan Charles Santiago [Klang]: Yang Berhormat Menteri. Soalan susulan.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya jawab dahulu. Terima kasih Yang Berhormat Kepong. Ini satu isu yang begitu luas maksudnya sebab memang saya bersetuju *per capita income* (pendapatan per kapita) bukan satu indeks yang lengkap atau sempurna dan kita juga dapat *per capita income* (pendapatan per kapita) daripada GDP.

Sudah mula satu *debate*, satu perbincangan yang luas sama ada GDP itu sendiri melambangkan status sesebuah negara, kehidupan sesebuah negara, dan kemakmuran rakyat sesebuah negara. Baru-baru ini, satu *conference* besar-besaran diadakan di Paris yang dianjurkan oleh *President Nicolas Sarkozy* sendiri untuk melihat secara terperinci tentang konsep GDP. Kita tahu bahawa ada sebuah negara iaitu Bhutan yang tidak menggunakan konsep GDP.

Ia menggunakan konsep *Gross Domestic Happiness Index*. Sungguhpun mungkin kita tidak begitu setuju tentang konsep *Gross Domestic Happiness Index* kerana tidak begitu lengkap cara untuk mewujudkan konsep tersebut. Akan tetapi dari segi prinsip ada beberapa kelebihan supaya kita melihat kemakmuran sebuah negara bukan hanya berasaskan kepada GDP atau *per capita income* tetapi juga dari segi indeks-indeks yang lain.

Kita juga di Malaysia akan mengikuti debat ini di peringkat global dan apabila *economists* seperti George Stigler juga terlibat dalam perbincangan ini apabila dalam perdebatan dan perbincangan dapat diwujudkan dan dikemukakan satu indeks yang lebih baik. Kita juga akan menggunakan indeks itu.

Selain daripada itu, dalam kriteria yang diutarakan dan dikemukakan pada masa ini sumbangan sektor perkhidmatan juga bagi sesebuah negara maju harus melebihi 60 peratus. Pada masa kini kita di peringkat 52-53 peratus, akan tetapi kita yakin kita akan mencapai 60 peratus.

Satu lagi kriteria ialah asas ekonomi yang kukuh, kadar inflasi yang rendah di mana kadar inflasi kita yang memang rendah. Kadar pengangguran yang rendah di mana kadar pengangguran kita memang rendah, dan akaun semasa imbalan pembayaran yang positif di mana akaun kita positif. Jumlah tabungan kasar negara yang kukuh yang memang positif dan kadar simpanan kita seperti yang kita sedia maklum ialah 34 peratus *the rate of saving*.

■1630

Tentang penghijrahan dari desa ke bandar, ini satu perkara yang pokok juga dan saya mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Kepong yang menyebut perkara ini. Kita tahu bahawa di mana-mana negara pun perkhidmatan pengangkutan, perkhidmatan pendidikan dan perkhidmatan sosial lebih di bandar berbanding di desa, dan di Malaysia tidak terkecuali. Untuk kebanyakan pengusaha, peniaga, syarikat antarabangsa mereka lebih berminat dari segi *cost benefit* dan analisis, lebih berminat untuk mewujudkan perniagaan di tempat-tempat bandar dan ini diperjelaskan melalui satu konsep. Konsep itu ialah *agglomeration industries* dan juga lain-lain perkhidmatan. *Agglomeration* di pusat-pusat tertentu. Jadi apabila kita nampak satu penghijrahan dari desa ke bandar, *almost by definition* kita nampak bahawa taraf kehidupan, kualiti kehidupan mereka yang berhijrah dari luar bandar ke bandar meningkat. Sungguhpun tidak meningkat dari generasi yang pertama, tetapi generasi yang kedua mereka akan menjadi profesional, peniaga-peniaga dan pentadbir-pentadbir, *first generation* ataupun *second generation*.

Akan tetapi pada masa yang sama, kerajaan juga telah mengambil tindakan dan akan terus mengambil tindakan supaya *social services*, perkhidmatan-perkhidmatan sosial termasuk pendidikan, *transport* dan lain-lain juga kita memastikan wujud dan diperluaskan di desa-desa. Jadi kualiti hidup di bandar dengan desa tidak begitu banyak perbezaan. Akan tetapi penghijrahan ini kepada bandar adalah satu fenomena global. Terima kasih.

Tuan Charles Santiago [Klang]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Sebenarnya saya ada tiga soalan. Pertama, Yang Berhormat Menteri di dalam mukadimah mengatakan bahawa ada tanda-tanda pemulihan ekonomi telah berlaku. Saya ingin minta kepada Yang Berhormat Menteri senaraikan apakah tanda-tanda pemulihan itu?

Soalan kedua mengenai isu yang telah dibangkit dalam mukadimah Yang Berhormat Menteri iaitu mengenai Pakej Rangsangan Ekonomi. Soalan saya yang sebenarnya ialah, adakah kerajaan berhasrat untuk mengeluarkan satu laporan mengenai impak Pakej Rangsangan Ekonomi kepada Parlimen, khususnya berapa banyak pekerjaan telah diwujudkan? Apakah impak kepada ekonomi Malaysia *in terms of decimal growth? Growth of the economy, percentage growth* yang telah diakibatkan ataupun didorong oleh kerana Pakej Rangsangan Ekonomi.

Soalan ketiga ini sebenarnya mengenai isu kemiskinan. Dalam pembentangan Belanjawan 2010, Perdana Menteri mengatakan bahawa *the Federal Territory will be given RM48 million*. Sesiapa yang mendapat pendapatan kurang daripada RM3,000 akan mendapat pertolongan daripada Kementerian *Federal Territory* ini. Soalan saya ialah, adakah ini bermaksud bahawa paras garis kemiskinan telah menukar, adakah garis kemiskinan sudah bertukar? Kalau ini benar, kalau paras garis kemiskinan bertukar ini bermaksud bahawa lebih kurang 49.2 peratus daripada penghuni-penghuni di Malaysia adalah di bawah tahap kemiskinan. *So, I just would like to get your confirmation on this. Whether we have* satu pautan indeks yang baru.

Soalan keempat, satu fakta yang pada pandangan saya ialah *shocking* sebenarnya, iaitu mengenai pinjaman yang telah dibuat oleh *household*. Kita telah dapati bahawa daripada tahun 2000 hingga 2007, pinjaman rumah tangga KDNK ataupun *ratio of household debt, GDP* telah melambung daripada 47 peratus dalam tahun 2000 hingga ke 67 peratus pada tahun 2007. Ini merupakan satu peningkatan sebanyak 21 peratus.

On the other sides, kita dapati juga pinjaman sektor *business* dari institusi kewangan telah turun daripada 65.6 peratus dalam tahun 2000 kepada 44.1 peratus dalam tahun 2007. Sebenarnya ini pada pandangan saya adalah satu angka ataupun satu trend yang begitu aneh dan luar biasa. Selalunya kita dapati bahawa sektor perniagaan, *business sector* yang pinjam wang daripada bank, tetapi malangnya di Malaysia kita dapati bahawa *household sectors*, ataupun sektor rumah tangga yang merupakan *the bigger borrowers of the banking systems*.

Kita dapati juga bahawa peminjam-peminjam ini adalah meminjam wang untuk membeli kereta dan juga rumah. *So this tells you, that the government has been ineffective* untuk mengatasi isu-isu seperti *public transportation*. So, minta penjelasan bagaimana kerajaan untuk mengatasi masalah *public transportations in the context of reducing poverty in the country*. Terima kasih.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tuan Yang di-Pertua...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Ya.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Saya ingin memperingatkanlah. Kalau soalan ini tidak dibangkit dalam perbahasan, saya ingat ia di *sitting* nanti kita ada Jawatankuasa. Soalan mungkin dibangkit dalam Jawatankuasa pula. Jadi sepatutnya kita menjawab soalan-soalan yang dibangkitkan dalam perbahasan supaya kita *invite another kind of question outside the scope*. Terima kasih Yang Berhormat.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Dengan izin Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menjawab soalan-soalan tadi dengan ringkas. Tanda-tanda pemulihan ekonomi memang kita dapat banyak petunjuk termasuk eksport sektor yang telah pulih dan yang penting sekali ialah tentang pembuangan kerja. Tidak ada lagi tentang pembuangan kerja dan di kawasan-kawasan saya dan juga Ketua Pembangkang di Tasek Gelugor, Permatang Pauh dan di Kulim sudah mula mengambil kakitangan baru. Nampak jelas bahawa sudah ada tanda-tanda pemulihan ekonomi dan bagi suku tahun keempat *insya-Allah* kita akan mendapat *positive rate of growth*.

Tentang pakej rangsangan, laporan bukan di bawah kuasa saya, ini di bawah Kementerian Kewangan dan saya tidak dapat menjawab. Soalan tentang kemiskinan tidak ada definisi baru dan kita masih menggunakan definisi yang ada, iaitu lebih kurang RM720 untuk Semenanjung Malaysia, RM830 di Sarawak dan kalau tidak salah RM990 di Sabah. Jadi definisi yang ada tidak berubah. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri menyebut pada hari itu ialah hampir 60 peratus daripada penduduk Malaysia merupakan penduduk yang berpendapatan RM3,000 atau ke bawah.

Sungguhpun di desa-desa dan kawasan-kawasan pinggir bandar termasuk Tasek Gelugor dan Permatang Pauh, RM3,000 mungkin mencukupi untuk kita hidup selesa. Akan tetapi di bandar-bandar kerana harga rumah, harga sewa yang tinggi dan pengangkutan Yang Berhormat sebut mungkin RM3,000 tidak mencukupi. Maksud dan tujuan Yang Amat Berhormat menyebut perkara ini ialah supaya kita dapat mencari satu kaedah untuk membantu mereka yang sungguhpun bukan miskin, bukan miskin tegar tidak dikategorikan sebagai miskin dan nama tidak dimasukkan dalam e-Kasih, tetapi mereka menghadapi kesulitan dalam kehidupan dan ada juga di antara mereka yang terpaksa *moonlight* mencari kerja sampingan. Kerajaan sedang mencari satu kaedah untuk membantu mereka...

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: [Bangun]

■1640

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Satu lagi, satu lagi saya hendak jawab soalan. Mengenai *household debt*, memang *household debt* telah meningkat dari 47 peratus kepada 67 peratus. Kalau kita membandingkan dengan Amerika Syarikat di mana *household debt* melebihi 100 peratus, ini tidak menandakan satu peringkat berbahaya, tetapi kita perlu juga berwaswas.

Saya setuju kebanyakan pinjaman dari bank adalah untuk kereta dan rumah. *The two big tickets item*. Kereta sebab keadaan jalan-jalan raya kita memang begitu selesa, tol memang begitu berpatutan dan orang beli kereta dan orang beli rumah dan harga rumah di banyak tempat mahal. Kerajaan akan mengambil tindakan dan sudah pun mengumumkan bahawa kita akan memperbaiki dan memperluaskan pengangkutan dan juga mencari kaedah untuk membina rumah dengan harga yang lebih murah. Ini kerajaan akan lakukan.

Pada masa yang sama, kita lihat kalau penduduk rakyat Malaysia mampu boleh dan berani mengambil pinjaman dan pihak bank berani juga dan rela memberi pinjaman, itu menjadi satu perspektif menunjukkan bahawa sudah ada keyakinan dalam sistem. Dari pihak peminjam dan dari pihak memberi pinjaman sudah ada *confident* dalam sistem. Ini tidak semestinya satu perkara yang begitu negatif pada masa ini yang setakat 67 peratus. Dalam perkara *business* yang tidak meminjam begitu banyak, ada dua sebab.

Satu, kebanyakan syarikat-syarikat besar sudah mula menggunakan bon market dan tidak lagi menggunakan bank-bank untuk meminjam. Mereka mendapati bahawa mereka dapat kadar pembiayaan yang lebih rendah, cara pembiayaan yang lebih mudah. Jadi, mereka menggunakan kadar pembiayaan melalui bon market termasuk sukuk, yang kita menjadi negara pertama di dunia yang mengeluarkan sukuk secara besar-besaran. Jadi, itu satu sebab, mungkin. Kalau kita masukkan pembiayaan melalui sukuk dan bon termasuk juga dengan pembiayaan dari bank, mungkin ia lebih besar. Ada soalan tadi?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ya, Yang Berhormat.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Terima kasih Yang Berhormat. Tadi, Yang Berhormat ada menyebut bahawa definisi kemiskinan masih lagi diguna cara yang lama. Yang Berhormat pun ada menyebut RM3,000 pendapatan belum tentu dapat menampung kos kehidupan sekarang ini. Jadi, kenapakah kerajaan tidak memikirkan dengan cara serius untuk mencari definisi baru mengenai dengan tahap kemiskinan ini? Ini sebab, adakah Yang Berhormat sedar di kampung-kampung atau di bandar-bandar, selalunya bila disebut tahap kemiskinan ini kalau e-kasih lah dengan golongan miskin, kalau ada jumlah isi rumah 5-6 orang dan seorang sudah bekerja, maka mereka menganggap itu bukan lagi dalam golongan kemiskinan sebab ada satu anak sudah bekerja. Akan tetapi, ada juga di kalangan keluarga yang anak langsung tidak mengambil kisah dan tidak membantu keluarga.

Jadi, sebab itu mereka di kampung-kampung banyak dalam keadaan kesusahan termasuklah golongan-golongan khidmat sokongan kakitangan kerajaan. Itu sebab walaupun mereka tidak mengharapkan bonus, mereka mengharapkan sumbangan khas. RM500 baru-baru ini, *alhamdulillah*. Mungkin mereka mengharap RM500 lagi agaknya hujung tahun ini sebab sekolah hendak buka. Ini sebab walaupun pendapatan RM3,000 tetapi kos pendidikan terutamanya, begitu tinggi sekali. Jadi di sinilah perlu ada kaedah baru supaya betul-betul kita katakan golongan miskin ini adalah golongan yang kita sendiri definisi bahawa mereka miskin dengan tanggungan kos semasa, bukan berasaskan kepada pendapatan bulanan tetapi tanggungan yang mereka terpaksa pikul. Sekian, terima kasih.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Terima kasih Yang Berhormat. Saya setuju, sebab kerajaan sedar tentang isu definisi di kampung-kampung dan Jabatan Kebajikan telah diberi satu tugas untuk memastikan bahawa perkara seperti yang disebut contoh Yang Berhormat ini berlaku. Di kawasan saya pun berlaku, sebab kalau seorang tua itu miskin dan diberi bantuan, tiba-tiba anak dia dapat kerja, pemberian bantuan diberhentikan. Ini memang tidak logik dan kerajaan sentiasa memantau perkara-perkara seperti ini dan kita akan memastikan bahawa dalam sistem e-Kasih ini, semua yang layak mendapat bantuan dari kerajaan akan terus mendapat bantuan. Banyak bantuan yang diberikan dan disalurkan oleh kerajaan juga berasaskan kepada jumlah tanggungan. Berapa orang anak, sama ada anak itu *handicap*, ibu *handicap* dan lain-lain. Itu sudah pun dimasukkan sebagai kriteria dalam kita memberi bantuan.

Tuan Yang di-Pertua, saya pergi ke topik satu lagi yang juga dibincangkan semasa perbahasan, iaitu penubuhan Suruhanjaya Pengangkutan Awam Darat. *Alhamdulillah*, perkara ini telah dibangkitkan beberapa kali di Dewan yang mulia ini dan banyak Yang Berhormat yang telah memberi hujah-hujah tentang perlunya kita mewujudkan satu badan untuk koordinasi dan menyelaras pengangkutan awam. Ini kerana sebelum ini, kita mendapati 13 agensi, bukan satu, bukan dua, 13 agensi terlibat dalam pengangkutan awam. Mungkin itu satu sebab kita menghadapi masalah untuk memperbaiki sistem pengangkutan awam. Akan tetapi, *alhamdulillah* satu pasukan telah diwujudkan dan kerajaan dan Jemaah Menteri telah memberi kelulusan pada 14 Oktober 2009 dan kita sedang merangka dua draf akta iaitu Akta SPAD dan Akta Pengangkutan Awam Darat. Dua akta ini akan dibawa ke Dewan yang mulia ini pada bulan Mac tahun hadapan dan SPAD akan mula berurusan pada 1 Jun tahun hadapan, *insya-Allah*.

Penubuhan SPAD ini penting saya kira bagi memastikan kecekapan dan keberkesanan sistem pengangkutan awam darat serta penyeragaman dan penyepaduan perancangan yang antara lain dapat mencapai perkara-perkara berikut:

- (i) keselamatan pengguna;
- (ii) keandalan dan kecekapan;
- (iii) rangkaian yang bersepadu;
- (iv) industri pengangkutan awam yang berdaya maju; dan
- (v) pengawasan yang berkesan.

SPAD ini perlulah ditubuhkan di peringkat Persekutuan terlebih dahulu sebagai dengan izin, *single regulator* dalam mengendalikan pengangkutan awam. Fungsi-fungsi dan tugas-tugas SPAD juga akan dilibatkan di peringkat negeri dan pihak berkuasa tempatan melalui perubahan-perubahan dalam akta berkaitan di peringkat Persekutuan, enakmen-enakmen di peringkat negeri, dan undang-undang kecil pihak berkuasa tempatan, PBT. Oleh yang demikian, sekiranya tiada koordinasi di peringkat Persekutuan, maka ia akan jadi tidak teratur di peringkat negeri dan juga di peringkat PBT. Penglibatan di peringkat negeri dan PBT adalah merupakan pelaksanaan pengurusan mengenai...

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: *[Bangun]*

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: ...Pengangkutan awam melalui garis panduan yang disediakan di peringkat Persekutuan...

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: *[Bangun]*

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Yang Berhormat.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: ...Dengan kerjasama peringkat negeri dan PBT.

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: *One more sentence.* Memandangkan Sabah dan Sarawak mempunyai perundangan yang berbeza dengan Semenanjung, maka pelaksanaan SPAD untuk fasa 1 adalah di Semenanjung manakala fasa 2 akan diperluaskan ke Sabah dan Sarawak apabila penelitian untuk diseragamkan perundangan dapat diatasi dengan seberapa cepat yang mampu. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Mana satu?

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Maran.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Maran.

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya ucapkan terima kasih kepada kerajaan kerana serius untuk menyelesaikan masalah pengangkutan darat dengan menubuhkan Suruhanjaya Pengangkutan Awam Darat di negara kita.

■1650

Saya kira Yang Berhormat Menteri, di kawasan bandar besar ataupun kota dan sebagainya masalah pengangkutan ini bukanlah masalah untuk mewujudkan kemudahan pengangkutan. Cuma bagaimana kerajaan hendak melicinkan perjalanan sistem, mengelakkan *traffic jam* dan sebagainya. Akan tetapi, persoalan yang besar pada saya ialah masalah pengangkutan di kawasan luar bandar, di bandar-bandar kecil dan pinggir bandar.

Di mana di kawasan pinggir bandar atau bandar kecil, kita sering menghadapi masalah yang cukup besar dari segi pengangkutan awam dan sebagainya. Saya sering diminta oleh penduduk luar bandar supaya kita mengadakan perkhidmatan bas dan sebagainya. Jadi, apabila kita minta syarikat bas yang ada, mereka tidak berminat kerana tidak ada pulangan kepada mereka.

Jadi, masalah ini Yang Berhormat Menteri bukan sahaja timbul untuk kemudahan umum tetapi banyak memberikan kesan kepada kemudahan-kemudahan pelajar, ibu bapa dan sebagainya. Sehingga menyebabkan apabila tidak ada perkhidmatan di kawasan luar bandar, ramai anak-anak sekolah kita terpaksa menggunakan motosikal sendiri tanpa ada lesen kerana mereka tidak layak mendapat lesen. Akibatnya berlakulah amalan pelanggaran peraturan undang-undang jalan raya.

Kadang kala berlaku kemalangan yang sudah tentu mengorbankan anak-anak kecil ini dalam keadaan yang bak kata istilah kita "mati katak." Tidak ada pembelaan kerana mereka tidak ada lesen dan sebagainya. Jadi, perkara ini bagi saya pihak kementerian perlu memberikan perhatian yang serius. Sebab bagi orang bandar, mereka ada kereta sendiri, mereka ada kemudahan dan sebagainya.

Inilah sebabnya kadang-kadang rakyat merasa marah. Sedangkan hari ini Yang Berhormat Menteri sebagai Menteri Barisan Nasional, kita perlu memberikan penghargaan kepada rakyat kita bahawa... Masyarakat luar bandar masih lagi sayang kepada kerajaan. Mereka tahu bahawa Kerajaan Barisan Nasional lah, satu-satunya kerajaan yang boleh membina mereka. Jadi, saya hendak...

Beberapa Ahli: *[Menyampuk]*

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Pembangkang tidak ada kerja lain. Saya bercakap betul ini.

Beberapa Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Jadi, saya hendak supaya perhatian diberi bukan sekadar suruhanjaya menyediakan kemudahan kepada masyarakat bandar...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, Yang Berhormat bukan... *[Dewan riuh]*

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: ...Akan tetapi luar bandar.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Bukan masa berucap ini Yang Berhormat. Bertanya...

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Saya hendak bertanyalah ini. Jadi, apakah langkah kerajaan? Saya hendak jaminan kerana apakah langkah yang perlu diambil oleh kerajaan dalam menentukan dan memastikan bahawa masyarakat luar bandar juga mempunyai ruang atau dapat faedah yang cukup besar apabila suruhanjaya ini nanti ditubuhkan? Mereka dapat mengatasi masalah keperluan pengangkutan di luar bandar. Terima kasih Yang Berhormat Menteri.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Saya tambah sedikit Yang Berhormat Menteri. Sebenarnya, kalau kita ikut daripada buku laporan ekonomi ini menyebutkan bahawa nisbah pengangkutan awam dengan pengangkutan persendirian, kalau di bandar-bandar besar diikuti 40 ke 60 nisbahnya. Akan tetapi di Lembah Klang, kita dapati nisbahnya cukup ketara sekali iaitu 16 ke 84. Maknanya pengangkutan awam kita terlalu sedikit sekali.

Kalau di New Delhi, satu-satunya bandar di dunia yang dianggap cukup tercemar, cukup sesak sekali kerana nisbahnya 20:80. Pengangkutan awam 20 pengangkutan kereta persendirian 80, walaupun tenaga pekerjaanya adalah 60 peratus. Jadi, sebenarnya ruang yang telah diisi oleh kereta-kereta persendirian tadi 80 peratus. Apa yang hendak saya sebutkan di sini adalah kerana pengangkutan awam kita masih lagi tidak efisien, menyebabkan pekerja-pekerja terpaksa menggunakan kereta sendiri yang bukan sahaja menyesakkan ataupun yang mungkin akan menyebabkan pencemaran.

Keduanya, saya lihat tadi Yang Berhormat Menteri ada menggunakan data penduduk. Penduduk Malaysia secara rasminya pada ketika ini adalah melebihi 28 juta. Sebenarnya, warganegara kita hanya ada 26 juta lebih sahaja. Makanya, kita mempunyai jumlah pendatang asing sebanyak 2 juta lagi. Mereka juga menggunakan apa juga kemudahan yang kita dapati, selain daripada mereka telah menyebabkan banyak masalah sosial. Jadi, saya hendak tanya kepada pihak kerajaan sama ada data yang kita gunakan untuk mengukur kemiskinan atau apa-apa data sahaja. Adakah kita mengambil kira daripada penduduk seramai 28 juta lebih tadi ataupun penduduk yang menjadi warganegara? Terima kasih Yang Berhormat.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tuan Yang di-Pertua, untuk definisi bagi penduduk yang miskin, miskin tegar kita hanya mengkhaskan untuk rakyat sahaja dan penduduk asing tidak termasuk. Saya tertarik dengan angka yang disebut tadi oleh Yang Berhormat Jasin. Memang benar, pada suatu masa dahulu 34 peratus dari penduduk kita menggunakan pengangkutan awam, iaitu pengangkutan awam merupakan 34 peratus dan pengangkutan *private*, persendirian hanya merupakan 64 peratus.

Akan tetapi, tiba-tiba kita melihat bahawa pada tahun-tahun kebelakangan ini angka ini telah menurun dan kini hanya 15 peratus lebih kurang, menggunakan pengangkutan awam dan yang lain menggunakan kenderaan sendiri. Inilah menjadi satu KPI untuk kerajaan, NKRA sebenarnya supaya meningkatkan kadar penggunaan pengangkutan awam ke angka yang lebih tinggi, mungkin 20 peratus hingga 25 peratus. Sungguhpun kita tahu bahawa di negara-negara maju angkanya lebih tinggi. Malah, ada di negara-negara maju di mana angka untuk pengangkutan awam hampir 70 peratus di antara 60 peratus dengan 70 peratus.

Kita akan mengambil tindakan untuk memastikan bahawa *public transport system* kita lebih efisien dan langkah-langkah permulaan sudah pun diambil untuk melengkapkan lagi *LRT* dan *star system*. Kita sudah mula membeli bas, mewujudkan RapidPenang di Pulau Pinang dengan jumlah bas yang begitu besar rangkaianannya. Memang kita nampak dengan jelas di Pulau Pinang misalannya, pengangkutan bas sudah menjadi satu sistem yang begitu efisien...

Dr. Siti Mariah binti Mahmud [Kota Raja]: [Bangun]

Tuan Pua Kiam Wee [Petaling Jaya Utara]: [Bangun]

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Memang benar juga kalau kita mempunyai satu sistem pengangkutan awam yang mempunyai sistem rel dan sistem bas yang lebih efisien, dua perkara akan berlaku. Pertama, kegunaan atau pun pembelian kereta akan berkurangan. Oleh kerana itu, mereka yang terpaksa meminjam untuk membeli kereta dan membayar bayaran ansuran yang tinggi tidak akan menjadi satu isu. Satu lagi kelebihan sistem pengangkutan yang efisien ialah penduduk pada masa ini terpaksa tinggal di bandar atau di pinggir bandar, boleh dengan satu sistem pengangkutan yang berkesan dan efektif tinggal di luar bandar ataupun jauh dari bandar dan berulang alik.

Oleh kerana harga tanah dan harga rumah di tempat yang jauh dari bandar lebih murah dan ini akan memberi kesan yang positif. Pertama, mereka tidak perlu meminjam pinjaman yang banyak untuk membeli rumah yang setaraf seperti rumah di bandar. Kedua, kalau mereka ingin meminjam wang dan mampu meminjam wang yang sama, mereka dapat hidup lebih selesa dengan rumah yang lebih besar. Saya bersetuju, ini satu perkara yang penting dan kerajaan telah mengambil satu sikap yang positif dan menjadikan ini satu NKRA. Isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat...

Dr. Siti Mariah binti Mahmud [Kota Raja]: Minta laluan Yang Berhormat Menteri.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya belum habis lagi. Isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Maran juga begitu penting sebab di banyak kawasan luar bandar, sistem pengangkutan begitu lemah. Banyak anak-anak dan cucu-cucu kita terpaksa membeli motosikal yang begitu berbahaya. Inilah perkara yang akan diberi tumpuan oleh kerajaan. Saya ingin menyentuh sedikit tentang perkara ini...

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Yang Berhormat Menteri, boleh? Sedikit sahaja, kebetulan berkait dengan saya tadi.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Okey.

Dato' Haji Ismail bin Haji Abd. Muttalib [Maran]: Saya hendak tanya pihak kementerian, oleh kerana syarikat swasta tidak mampu untuk mengadakan kemudahan pengangkutan ini kerana mereka fikirkan tidak ada pulangan kepada mereka dari segi ekonomi dan keuntungan. Akan tetapi masalah tetap berlaku di kalangan rakyat.

Oleh kerana kita ada pihak berkuasa tempatan (PBT) di luar-luar bandar ini, apakah kerajaan bercadang supaya melalui PBT ini, kita akan minta supaya PBT mengadakan perkhidmatan ini bagi kemudahan kepada masyarakat yang benar-benar perlu.

■1700

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Itulah yang saya nak jawab tadi, isu itu. Sebab kita nampak bahawa dari segi satu keadilan, bukan parti KEADILAN tetapi dari konsep keadilan. Kita harus memberi tumpuan kepada isu-isu seperti ini, seperti di tempat-tempat luar bandar di mana dengan sedikit bantuan kita dapat membaiki kedudukan rakyat. Akan tetapi, kita juga berbincang di sini dan ada juga antara Yang Berhormat-Yang Berhormat memberi sokongan yang begitu kuat untuk kerajaan menggunakan bajet kerajaan untuk membeli *toll roads* di kawasan bandar, kawasan bandar yang sudah selesai berbanding dengan kawasan desa.

Ada Yang Berhormat beri cadangan, kita beli sajalah *toll roads* dengan satu kos yang begitu tinggi, saya kira kos itu dekat RM231 bilion, kos pembelian dan operasi. Namun begitu, berapa peratus sangat yang menggunakan tol-tol di bandar-bandar? Tidak sampai 35 peratus mereka yang menggunakan kereta. Jadi saya nak cerita sedikit, minta maaf. Saya baru baca satu buku...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tunku Jaafar]: Yang Berhormat duduk dulu.

Dr. Siti Mariah binti Mahmud [Kota Raja]: Ini berkait dengan yang tadi, sebelum pergi lebih jauh.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tunku Jaafar]: Biar Menteri habis dahulu Yang Berhormat.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya akan bagi peluang. Saya baca satu buku yang baru keluar, yang ditulis oleh Amartya Sen, Amartya Sen ini pernah menerima *Nobel Prize* untuk ekonomi. Buku ini baru keluar dan tajuk buku itu ialah "*The Idea of Justice*". Saya tahu banyak Yang Berhormat-Yang Berhormat begitu berminat baca buku dan dalam buku itu Mr. Sen memberi satu cadangan, bahawa yang penting bila kita sebut tentang pengadilan, sistem yang adil, *just system*. Jangan lihat sistem itu sebagai satu konsep sebab konsep itu rumit untuk kita fahami, untuk definisi dan lain-lain. Kita lihat di mana ada ruang dan peluang untuk kita mengambil tindakan *remedial*, *remedial action to eliminate injustice*, itu lebih senang, lebih bermakna dan lebih berkesan.

Inilah satu contoh yang begitu baik sebab kita lihat di sesuatu tempat terdapat anak-anak naik bas pergi sekolah sebab tidak ada syarikat yang nak uruskan bas-bas sebab tidak ada untung, tidak banyak yang pakai. Ini satu aspek yang perlu diberi tumpuan yang khusus oleh kerajaan mungkin melalui PBT, mungkin melalui subsidi. Akan tetapi, pada masa yang sama kita berbincang tentang pembelian balik tol-tol di bandar-bandar dengan kos yang RM231 bilion. Terima kasih.

Tuan Pua Kiam Wee [Petaling Jaya Utara]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Ada beberapa soalan, pendek sahaja, tidak panjang. Pertamanya, mengenai SPAD yang akan ditubuhkan. Saya belum jelas secara tertentu bahawa adakah SPAD ini menjadi satu suruhanjaya yang baru di atas 13 jabatan yang menjaga pengangkutan awam ataupun ke 13 jabatan ini akan digabungkan dan dimasukkan ke dalam SPAD dan tidak ada dalam kementerian-kementerian yang lain. Itu saya tak berapa jelas.

Keduanya, kita faham kenapa undang-undang untuk SPAD perlu dibangkitkan di Dewan ini, tetapi untuk mempertingkatkan sistem pengangkutan awam bagi Malaysia, bukan sahaja undang-undang kena dibangkitkan tetapi dari segi pengurusan ia pun perlu ditingkatkan supaya sistem kita menjadi lebih baik. Ketiganya, mengenai pembelian balik tol yang telah pun dibangkitkan oleh Menteri sebentar tadi. RM231 bilion untuk membeli balik semua. Selalu saya minta angka ini diberikan dalam soal jawab lisan kepada saya, tetapi dua kali saya tanya, dua kali angka ini tidak dijawab. Sekarang ada RM231 bilion pertama kali saya dengar. Saya ingin walaupun tidak hari ini, tidak apa tetapi berikan secara terperinci, secara bertulis, bagaimana harga RM231 bilion didapatkan.

Ini kerana mengikut perkiraan kita, untuk membeli balik tol bagi PLUS hanya RM15 bilion dan untuk membeli balik LDP hanya RM1.5 bilion. Mengikut syarat-syarat yang ada dalam perjanjian tol konsesi dan bagi kita ini bukan pembiayaan yang besar sebab tol ini boleh diteruskan tapi dengan masa yang lebih pendek, lima tahun, sepuluh tahun dan kos-kos ini semua akan dipulangkan kepada kerajaan, terima kasih.

Dr. Siti Mariah binti Mahmud [Kota Raja]: Terima kasih Menteri dan terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya hanya ingin bertanya tadi, saya sokong apa yang disebutkan oleh Yang Berhormat Maran mengenai pengangkutan awam yang sangat kurang di kawasan luar bandar, tetapi saya juga ingin kembali kepada apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat tadi mengenai *urban poor*. Di dalam kawasan bandar juga ada kawasan-kawasan terutamanya kawasan perumahan yang diduduki oleh *urban poor*. Kawasan-kawasan ini juga tidak mempunyai satu prasarana yang baik untuk pengangkutan awam. Kita mungkin ada pengangkutan awam yang cantik dan canggih di jalan-jalan besar, *main road* dan sebagainya tetapi untuk mengangkut ataupun untuk rakyat keluar daripada kawasan-kawasan perumahan ke kawasan-kawasan yang mempunyai *good network* ini adalah amat sukar.

Jadi, kebanyakan seperti juga yang dikatakan oleh Yang Berhormat Maran tadi bahawa kebanyakan syarikat-syarikat enggan memasuki kawasan-kawasan perumahan ini kerana tidak ada keuntungan dan mereka enggan mengambil *social routes* ini. Jadi apakah cadangan daripada pihak kerajaan untuk memberi perkhidmatan pengangkutan awam kepada kawasan-kawasan terutamanya yang dihuni oleh populasi kita yang memang tidak mampu berkereta, tidak semua orang yang duduk di bandar mampu berkereta, terima kasih.

Tuan Chua Tee Yong [Labis]: Menteri, boleh tanya sedikit? Tentang tajuk yang sama. Terima kasih Menteri. Saya ada dua soalan, soalan pertama ialah tentang tujuan kerajaan untuk merombak subsidi pada tahun depan. Adakah kerajaan mempunyai sistem pengangkutan awam dari segi rangkaian kapasiti atau dari segi kadarnya yang munasabah agar jika penduduk tidak ingin menggunakan pengangkutan persendirian, pengangkutan awam dapat menampung peningkatan dari segi penggunaannya. Keduanya, tentang membeli tol sebanyak RM238 bilion.

Saya juga sedikit terkejut dengan angka itu kerana PLUS merupakan *highway* yang terbesar di Malaysia dan dari segi pengiraan, ia tidak membelanjakan sejumlah wang yang begitu besar. Terima kasih.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya jawab soalan itu bersama dengan soalan tadi. Mengenai jumlah yang saya sebut tadi adalah untuk semua 26 *toll roads*, yang kita kalau dah beli semua *toll roads* bukan hanya untuk PLUS, itu satu. Keduanya, ini juga melibatkan bukan sahaja kos membeli, juga terlibat *future recurring cost* tapi mungkin kita boleh beri penjelasan kemudian, tapi satu angka yang besar.

Itu *point* yang saya nak sebut tadi. Tentang *urban poor*, saya setuju 100 peratus dengan Yang Berhormat Kota Raja bahawa kita mempunyai sistem rel dan bas tetapi ada juga penduduk yang tinggal di pinggir bandar yang tidak dapat *seamless travel*.

Jadi satu objektif kita ialah supaya seorang yang tinggal di pinggir bandar, di kawasan-kawasan perumahan yang tidak mempunyai sistem pengangkutan untuk dapat sambung kepada LRT dan bas, untuk mewujudkan sistem ini melalui *mini bus* misalnya ataupun lain-lain sistem. Pada masa yang sama juga, satu objektif kita ialah untuk seorang yang tinggal di mana-mana pun dapat pergi ke tempat kerja dalam masa yang munasabah, mungkin satu jam.

■1710

Juga dengan tidak berpindah, menukar dan berpindah pengangkutan lebih dari tiga kali. Mungkin dalam tiga kali dapat sampai di *office* dan dalam satu masa yang terhad mungkin satu jam, satu jam setengah. Ini yang menjadi satu objektif yang begitu penting supaya kita mewujudkan satu sistem yang *seamless* untuk membolehkan *the urban poor* juga dapat menikmati sistem pengangkutan yang selesa. Tentang isu Yang Berhormat Petaling Jaya Utara tadi sama ada SPAD akan menjadi satu badan koordinasi untuk 13 kementerian dan agensi, tidak. SPAD akan mengambil tugas-tugas yang bersangkutan yang berkaitan dengan agensi ini untuk menjadi satu agensi tunggal *the sole regulator for transport* bukan *another additional layer*.

Tuan Yang di-Pertua...

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Penjelasan.

Dato' Zahrain bin Mohamed Hashim [Bayan Baru]: Sedikit.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: [Bangun]

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Sila.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya ingin mendapat penjelasan tentang ada sebuah syarikat asas herba yang telah mengemukakan satu tawaran untuk mengambil alih tol ataupun membeli *share* konsesi tol daripada pihak kerajaan. Pertama, apa setakat ini pendirian kerajaan sebab ada berlaku sedikit percanggahan iaitu kenyataan Yang Berhormat sendiri bahawa kita tidak akan jual kepada mana-mana syarikat. Kemudian Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kata saya akan teliti sebab saya belum membacanya. Jadi seolah-olah macam belum ada satu kejelasan di sini.

Keduanya ialah tawaran yang dibuat ialah sebanyak RM50 bilion dengan kadar pengurangan 20 peratus kadar tol kepada pengguna dan dikatakan kerajaan boleh berjimat lebih daripada saya ingat RM100 juta begitulah lebih kurang. Jadi saya hendak tanya adakah tawaran yang dibuat itu hanya untuk PLUS ataupun keseluruhan tol yang ada di negara kita.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya hendak pergi ke topik lain.

Tuan Chow Kon Yeow [Tanjong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tadi Yang Berhormat Menteri mengatakan tentang suruhanjaya yang akan diubah dan setakat ini saya rasa pihak kerajaan negeri dan pihak berkuasa tempatan dari segi *engagement* dengan pihak berkuasa tempatan dengan pihak berkuasa negeri masih tidak banyak dilakukan. Saya berharap memandangkan kerajaan negeri dan PBT memainkan peranan yang penting usaha ini haruslah melibatkan kerajaan negeri dan PBT. Dari segi penguatkuasaan diharapkan dapat diperturunkan kuasa kepada pihak kerajaan negeri dan PBT untuk membantu SPAD ini.

Di peringkat negeri SPAD boleh menggubalkan dasar tetapi di peringkat negeri dan PBT dua-dua badan ini haruslah diberi mandat dan kuasa untuk memantau dan menguatkuasakan.

Dato' Zahrain bin Mohamed Hashim [Bayan Baru]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya tertarik dengan apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat tadi mengenai *remedial injustice* khususnya untuk memperbetulkan benda yang tidak adil.

Saya ingin rujuk kepada di Pulau Pinang tentang RapidPenang dan juga RapidKL yang telah rugi berjuta-juta ringgit. Kalau tidak silap saya RapidKL RM67 juta dan RapidPenang RM7 juta. Silap, tidak apa. Akan tetapi yang saya hendak tanya Yang Berhormat Menteri di mana *remedial injustice* ini adakah cara kerajaan ambil alih syarikat-syarikat yang rugi?

Bila mereka mengendalikan projek-projek yang penting seperti pengangkutan awam dan mereka gagal daripada segi *bottom line*. Oleh sebab rugi, kerajaan melalui prasarana telah ambil alih operasi RapidKL dan RapidPenang ini. Jadi bermakna *remedial injustice* ini oleh sebab syarikat itu rugi rakyat yang kerajaan ambil alih *to remedy the whole station*. Jadi bagi saya sebelum *award* itu kita kena perbetulkan dahulu. Apa pandangan Yang Berhormat Tan Sri?

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Terima kasih Yang Berhormat Bayan Baru. Isu tentang RapidPenang, RapidKL tidak berbeza dengan isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Maran tadi. RapidPenang dan RapidKL bukan satu syarikat yang diwujudkan, RapidPenang bukan satu syarikat yang diusahakan oleh syarikat *private* dan kemudian diambil alih oleh kerajaan. Prasarana atau kerajaan, tidak. RapidPenang diwujudkan dengan tujuan khas untuk membantu untuk memberi satu perkhidmatan kepada penduduk Pulau Pinang di pulau dan juga di Seberang supaya mereka dapat menikmati satu keadaan pengangkutan yang selesa.

Kalau kita harapkan *private sector* untuk melakukan ini, ini tidak akan berlaku. Seperti kata Yang Berhormat Maran tadi sebab tidak ada *business viability*. Jadi sungguhpun tidak ada *business viability* kerajaan dari segi *removing the implementing or taking action to remedy injustice, they can be remedied*. Kerajaan menubuhkan RapidPenang dan okey rugi sedikit tidak apa sebab ini memberi satu keuntungan kepada rakyat dan memberi satu keselesaan untuk rakyat. Dan ini bukan terlibat RM231 bilion hanya RM3 juta, RM4 juta, RM5 juta. Ini boleh dianggap sebagai satu subsidi.

Akan tetapi saya setuju dengan Yang Berhormat Bayan Baru bahawa kalau kerajaan mengambil alih satu syarikat *private* yang menghadapi kerugian atas sebab-sebab yang tidak begitu jelas ini memang tidak boleh dianggap sebagai *remedy of injustice* dan sistem tidak akan wujud di sini. Soalan Yang Berhormat Pokok Sena tadi saya tidak tahu sebab saya belum terima apa-apa rancangan di EPU, kita masih belum terima. Tidak ada.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Akan tetapi ia sudah dimasukkan surat khabar dan diakui oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Kita tidak terima.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Perdana Menteri mengatakan bahawa dia belum baca waktu itu dia berada di luar negara.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: EPU belum terima.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Yalah EPU belum terima tetapi Perdana Menteri sudah terima.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Macam mana saya hendak jawab kita belum terima.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Yang Berhormat duduk di bawah Jabatan Perdana Menteri.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tidak, EPU belum terima lagi. Tidak terima. Secara rekod saya *check* baru tadi pun saya *check*. Saya tahu Yang Berhormat akan tanya soalan ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, dia tidak boleh buat begini Yang Berhormat.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya baru *check* dengan pegawai-pegawai masih belum terima.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Tan Sri, saya sekali hendak soal sedikit. Berapa lama lagi Tan Sri boleh habis ini?

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Tuan Yang di-Pertua saya ada sedikit soalan.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Agaknya Datin Seri Rosmah sedang *check* tidak habis lagi apa?... [Ketawa]

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Ini kerana sudah ada beberapa orang Ahli Yang Berhormat telah menimbulkan tentang soalan *general budgeting*. Jadi saya minta supaya nanti akan jawab jangan tidak jawab sudah, habislah.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Apa?

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: *General Budgeting*.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: *General Budgeting* di bawah MOF. *Budgeting* bukan di bawah EPU.

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Di bawah Kementerian Kewangan?

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Kementerian Kewangan. *Budgeting* saya tidak buat.

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Okey.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Akan tetapi saya hendak sebut sebab Yang Berhormat sebut tentang *General Budgeting*. Dari segi peranan yang diberi kepada wanita saya berpendapat bahawa mungkin Malaysia, Tuan Yang di-Pertua mungkin Malaysia merupakan negara nombor satu. Ini sebab di negara mana termasuk Amerika Syarikat ke, negara-negara maju sungguhpun 'depa' kata 'depa' maju.

■1720

Akan tetapi, di negara mana jawatan-jawatan penting seperti Gabenor Bank Negara dipegang oleh wanita, Pengerusi *Securities Commission*, satu jawatan yang begitu berpengaruh, siapa yang duduk di situ, lelaki? Bukan, wanita. EPU, Ketua Pengarah EPU, wanita. Dua kali dahulu wanita, selepas itu diganti oleh wanita dan selepas itu diganti oleh seorang lelaki untuk sementara waktu sahaja dan selepas itu dipegang balik oleh wanita. Jawatan yang begitu penting sekali di Malaysia, jawatan apa itu? Jawatan ketua *tax*, semua orang takut dekat dia. Ketua *tax* siapa dia, lelaki? Bukan, wanita, Hasmah Abdullah.

Jadi, di dalam negara lain ada *glass ceiling*, wanita hanya akan dapat maju ke satu peringkat sahaja, tetapi di Malaysia kita tidak ada *bias* langsung. Satu lagi, apabila saya menjadi Menteri Kewangan II tahun 2004, Ketua KSP lelaki dan tiga orang Timbalan KSP semua lelaki. Apabila saya pindah ke Pejabat Perdana Menteri, ketiga-tiga orang Timbalan KSP itu wanita. Itu mungkin satu KPI untuk saya. Ketiga-tiga itu wanita. Terima kasih.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Ketua LPKP pun wanita.

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Ya, saya rasa sungguh hebat. Ini merupakan hanya sebahagian daripada *gender budgeting* ataupun *gender equality* yang kita kata ini. Berapa peratusannya? Kalau Malaysia boleh dikatakan begitu hebat, jadi macam mana hendak cakap Filipina di mana presidennya adalah wanita? *East Germany* presidennya wanita. *France* setengah atau separuh daripada Kabinetnya wanita.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, kita tahu Yang Berhormat. Tidak payah sebut semua Yang Berhormat.

Puan Chong Eng [Bukit Mertajam]: Jadi, saya rasa yang masalah di sini ialah memang Yang Berhormat dahulu dia jaga kewangan juga, tetapi beliau tidak berapa faham tentang *gender budgeting*. Apa yang saya faham daripada apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat tadi, saya rasa Yang Berhormat tidak jelas dengan konsep *gender budgeting* dan itulah masalah kita ini.

Saya harap nanti ada Menteri yang akan jawab tentang ini kerana di bawah Yang Berhormat apabila Yang Berhormat menjawab Menteri Kewangan, pada waktu itu pun dikatakan bahawa akan mula menganalisis bajet dari segi gender, tetapi saya tidak lihat bahawa Yang Berhormat cukup faham dengannya.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Ya, saya tidak jawab tadi sebab ini perkara di bawah Kementerian Kewangan, tetapi saya hanya mengambil kesempatan untuk memberi satu fakta tentang kelebihan Malaysia berbanding dengan negara-negara lain di dunia. Itu memang tidak boleh dinafikan. Kita begitu terbuka dalam fikiran kita dan di sekolah-sekolah pun, di universiti 60 peratus lebih wanita, di negara lain dihadkan sungguhpun wanita lebih berkelayakan, hanya sebahagian sahaja diambil untuk *maintain* ia punya *ratio*, tetapi kita tidak, kita terbuka.

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: Hebat Barisan Nasional ini.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin menyentuh tentang isu yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Kanowit, Yang Berhormat Tuaran, Yang Berhormat Labis, Yang Berhormat Lenggong, Yang Berhormat Tenggora dan Yang Berhormat Hulu Terengganu tentang pengumpulan dan pengemaskinian data dalam Bank Data Kemiskinan Nasional e-Kasih.

Untuk makluman, data dalam e-Kasih dikumpulkan melalui banci isi rumah miskin yang telah dilaksanakan oleh Jabatan Perangkaan di seluruh negara melalui dua fasa iaitu fasa pertama dari Disember 2007 hingga Jun 2008 dan fasa kedua dari Januari 2009 hingga September 2009. E-Kasih juga telah diintegrasikan dengan sistem data maklumat Orang Asli e-Damak yang dibangunkan oleh Jabatan Hal Ehwal Orang Asli. Oleh itu, maklumat berkaitan dengan Orang Asli yang terdapat dalam e-Kasih adalah sama seperti yang terdapat dalam e-Damak.

Selain itu, e-Kasih juga membenarkan pendaftaran terbuka dibuat. Senarai daripada pendaftaran terbuka ini juga perlu melalui proses verifikasi sebelum dimasukkan ke dalam e-Kasih. Pemimpin-pemimpin tempatan juga boleh mengemukakan senarai nama kumpulan miskin dan miskin tegar kepada *focus group* di peringkat daerah untuk proses verifikasi untuk menentukan kelayakan sebelum dimasukkan ke dalam senarai e-Kasih.

Dato' Shamsul Anuar bin Haji Nasarah [Lenggong]: [Bangun]

Tuan Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: [Bangun]

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tuan Yang di-Pertua, untuk melayakkan seseorang ketua isi rumah dikategorikan sebagai miskin, pendapatannya mestilah tidak lebih daripada Pendapatan Garis Kemiskinan, PGK. PGK merupakan jumlah pendapatan yang diperlukan oleh sesebuah keluarga memenuhi perbelanjaan makanan asas dan keperluan asas bukan makanan. Ia berbeza mengikut saiz keluarga di antara Semenanjung, Sabah dan Sarawak.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ada dua orang bangun Yang Berhormat. Yang Berhormat Lenggong dahulu.

Dato' Shamsul Anuar bin Haji Nasarah [Lenggong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Apabila sebut mengenai e-Kasih ini, saya ingin mendapat maklumat daripada Yang Berhormat Menteri. Kalau kita selidiki data-data dan senarai penerima yang layak menerima e-Kasih ini, sistemnya kita dapati banyak berlaku kelemahan di mana ada penama yang sebenarnya tidak layak, kaya malah di kawasan saya ada kontraktor pun, kontraktor Kelas F dalam senarai e-Kasih dan ada pula yang layak, tidak ada dalam senarai berkenaan. Ini merupakan satu kelemahan yang perlu diperbaiki.

Saya ingin tahu bagaimana ICU untuk menyemak semula dan mengemas kini dan melakukan sesuatu bagi membuat penambahbaikan dalam sistem e-Kasih kerana kita agak begitu kecewa sedikit, ada kalangan yang sepatutnya layak untuk kita beri bantuan rumah, langsung tidak ada rumah, menumpang di rumah orang, miskin, rumah bocor dan sebagainya, tetapi tidak boleh diberi kerana namanya tidak ada dalam sistem e-Kasih.

Di kawasan Parlimen masing-masing, di daerah kita ada Jawatankuasa *Focus Group*, misalnya Jawatankuasa Pembasmian Kemiskinan. Apakah ICU boleh membuat peraturan, di mana jika mana-mana penerima, misalnya yang layak untuk diberi bantuan, tetapi namanya tidak ada dalam e-Kasih itu, tetapi beri kebenaran kepada Jawatankuasa Pembangunan Daerah atau Jawatankuasa *Focus Group* ini untuk memperakukan dia layak dan diberi walaupun dia tidak ada nama sistem e-Kasih. Saya mohon penjelasan Menteri.

Tuan Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih. Sambungan kepada sahabat saya Yang Berhormat Lenggong. Yang Berhormat Menteri, sepertimana yang dikatakan oleh Yang Berhormat Lenggong tadi, memang ada kelemahan-kelemahan dalam penyenaian e-Kasih ini. Di kawasan saya contohnya, di daerah Kota Belud, salah satu daerah yang antara yang termiskin di Malaysia, kita mempunyai permasalahan dari segi *focus group* ini.

Soalan saya begini Yang Berhormat Menteri, apakah ada mekanisme untuk mengeluarkan senarai orang-orang yang tidak layak berada dalam e-Kasih dikeluarkan dan layak ini dimasukkan, apa mekanismenya dan frekuensinya? Kalau saya melihat dari jawapan Yang Berhormat Menteri tadi, banciaan yang dibuat adalah pada tahun 2007 dan yang terakhir baru-baru ini, bermakna lebih kurang setahun dua tahun. Apakah ada banciaan yang lebih kerap supaya sistem ini dapat dibersihkan, yang layak itu dikeluarkan dan yang tercicir itu dimasukkan. Terima kasih.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tuan Yang di-Pertua, isu tentang e-Kasih ini, isu berhubung dengan mereka yang layak dimasukkan ke dalam senarai e-Kasih, tetapi tidak dimasukkan dan mereka yang tidak layak dimasukkan memang wujud di setiap kawasan, daerah dan termasuk juga di kawasan saya. ICU akan memberi satu fokus yang khusus dalam isu ini untuk memutihkan senarai e-Kasih ini supaya hanya mereka yang betul-betul layak diberi bantuan akan diberi bantuan.

■1730

Ini penting kerana e-Kasih akan menjadi satu senarai yang digunakan bukan sahaja oleh ICU tetapi oleh semua kementerian lain untuk memberi bantuan. Jadi, saya memang setuju dengan sarangan Yang Berhormat Lenggong dan Yang Berhormat Kota Belud dan ICU akan melalui *focus group* ini mengambil tindakan untuk mengemaskinikan senarai e-Kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Saya ingat, Yang Berhormat Lenggong dah cukuplah. Kita dah satu jam lebih Yang Berhormat.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Yang Berhormat Menteri, frekuensi Boleh tambah frekuensi?

Dato' Shamsul Anuar bin Haji Nasarah [Lenggong]: Satu lagi Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Menteri dah jawab tadi Menteri akan dengar cakap Yang Berhormat Lenggong dan Yang Berhormat Kota Belud itu.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tuan Yang di-Pertua, itu sahaja jawapan saya pada hari ini. Terima kasih.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, saya menunggu sebenarnya jawapan Menteri mengenai isu minyak di Kelantan. Saya bangkitkan di bawah portfolio Yang Berhormat Menteri. Takkan satu ayat pun tak ada ulasan tentangnya Yang Berhormat Menteri?

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sendiri yang datang ke Dewan yang mulia ini dan memberi satu jawapan yang begitu jelas. Saya tidak ada perkara yang akan ditambah.

[Tuan Yang di-Pertua *mempengerusikan Mesyuarat*]

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Tuan Yang di-Pertua, tak adillah macam ini Tuan Yang di-Pertua. Kami berucap begitu panjang tapi takkanlah Menteri langsung tidak menyentuh tentang royalti minyak. Ini saya rasa ada ruang untuk Menteri menjawab dan kita boleh berbahas dalam isu ini.

Tuan Yang di-Pertua: Dia sudah jawab Yang Berhormat. Dia kata Perdana Menteri sudah jawab dan saya rasa itu memadai. Itu juga jawapan.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri menjawab sebelum daripada perkara dibangkitkan dalam perbahasan. Jadi perkara yang dibangkit dalam perbahasan ini ialah perkara lanjutan daripada penjelasan yang tidak jelas yang dibuat oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri.

Tuan Yang di-Pertua: Menteri sudah menjawab. Saya dengar dia menjawab. Sama ada Yang Berhormat Pokok Sena ...

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Ya, ya. Kita bangkit ialah perkara berkaitan daripada penjelasan.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Jawapan PM hari itu cukup jelas.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Yang saya punya belum jawab.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Kita beri *arguments* baru.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Rancangan Malaysia Kesepuluh.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, kita tak dibenarkan membangkitkan perkara baru ketika Menteri sedang menggulung.

Dato' Shamsul Anuar bin Haji Nasarah [Lenggong]: Hantar Negeri Sembilan sajalah duit itu. Kelantan ini banyak benar halnya.

Tuan Yang di-Pertua: Duduk dulu Yang Berhormat, duduk dulu. Saya bercakap dulu Yang Berhormat, sedikit. Boleh? Seharusnya pada hari ini setidaknya-tidak dalam jangkaan saya sudah empat kementerian habis menggulung. Kita ada cuma berapa hari lagi. Ini baru Menteri yang ketiga menjawab bagi pihak Perdana Menteri, *lagging behind*. Lepas itu yang kita sekarang ini minta Menteri pula menjawab pasal soal royalti yang telah pun sama ada ihsan kah, royalti kah. Semua media massa kira dah. *So, we are back again to square one*. Jadi, dalam hal ini apabila saya *strict* oleh kerana masa maka itulah saya *strict* dibenci di sini tapi tak apa.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, saya minta sedikit ruang.

Tuan Yang di-Pertua: Menteri, yang tadi jawapan itu, itulah jawapan daripada Menteri kah ataupun tiada lagi baru?

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tiada lagi.

Tuan Yang di-Pertua: Tiada lagi. Saya tak nak paksa dia macam mana cara menjawab.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, saya minta ...

Tuan Yang di-Pertua: Okey, soal lain. Bukan isu minyak, boleh?

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tidak. Tuan Yang di-Pertua, saya fikir begini. Kita akur *ruling* yang Tuan Yang di-Pertua buat bahawa Ahli-ahli Dewan tatkala Yang Berhormat Menteri menggulung, sebaiknya kita tak bangkitkan perkara baru supaya berlaku adil kepada Yang Berhormat Menteri. Itu kita terima.

Pada masa yang sama juga Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Menteri juga harus menghormati *floor* memberi jawapan untuk tidak memberi satu syarahan ekonomi yang tak ada kena mengena dengan perkara dibangkitkan masa perbahasan.

Jadi masa diambil terlalu panjang untuk perkara yang tak ada kaitan, sedangkan perkara yang kita timbulkan ialah perkara khusus. Pendirian kerajaan yang diberi oleh Perdana Menteri kita akur tapi di sana ada banyak perkara yang berbangkit tentang isu ini, tentang perjanjian 74, tentang *Petroleum Development Act*, tentang *Join Development Authority*, tentang *Malaysian-Thai Join Authority*, tentang *continental shelf* yang kesemuanya itu tidak langsung disinggung dalam jawapan Perdana Menteri. Untuk itu, kita mengharap platform beginilah supaya perbincangan itu dapat kita laksanakan dengan tertib dan sopan. Itu sebenarnya Tuan Yang di-Pertua. Jadi saya fikir itu harus diberikan sedikit pertimbangan.

Tuan Yang di-Pertua: Saya faham, saya faham. Terima kasih Yang Berhormat. Saya berulang kepada Menteri. Itulah jawapan Menteri yang tadi itu?

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Ya.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Tuan Yang di-Pertua, sikit saja.

Tuan Yang di-Pertua: Sila, penghabisan berkenaan soal minyak ya.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Tuan Yang di-Pertua, saya minta Tuan Yang di-Pertua, mana lagi ada ruang, di mana lagi ada ruang untuk kami mendapatkan penjelasan?

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Esok masih ada.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Jawatankuasa *debate* tapi maknanya mana lagi ada ruang untuk kami berbincang untuk nak mendapatkan penjelasan daripada Perdana Menteri melainkan kami berbincang peringkat dasar dan Menteri datang menggulung. Ini langsung Menteri tidak menjawab sepihak pun, sehuruf pun daripada perbincangan kami. Kalau macam itu Tuan Yang di-Pertua, kalau tadi kata media dah dapat banyak liputan, lebih baik kami berbincang luar Dewan.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, terima kasih. Saya faham, saya faham Yang Berhormat.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Sekarang ini sepihak pun Menteri tak jawab. Mengapa? *Why?*

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, menurut peraturan mesyuarat kita dan mana-mana *convention* pun kerusi di sini tidak boleh mengajar macam mana Menteri menjawab. Sama ada jawapan itu menepati aspirasi setiap yang bertanya, itu juga bukan di bawah bidang kuasa Speaker.

Bagi saya yang duduk ini, apabila Menteri mengatakan bahawa "*Saya tidak menambah apa yang telah diujah oleh Perdana Menteri dan juga saya tidak mengurangkan*". Itulah, bagi saya itu adalah jawapan. Itu jawapan dia tetapi apa Yang Berhormat dari Kubang Kerian dan Machang ini mahu ialah persoalan secara spesifik seperti yang disebut oleh Yang Berhormat Machang untuk dijawab Menteri tetapi Menteri tidak mahu begitu. Dia kata untuk jawapan daripada kementerian, itulah apa yang dijawab. Maka saya tidak boleh memaksa Menteri kerana apabila saya berbuat demikian seolah-olah saya mengarah mesti juga jawab itu. Itu tidak termasuk di bidang kuasa saya dan peraturan mesyuarat.

Jadi apa yang disebut pada sekarang ini juga semua masuk dalam Hansard termasuk kepada apa persepsi masyarakat di luar mengenai dengan soal ini. Ini pun ada jawapan juga tapi jawapan dia *silent* begitu. Jadi tidak menjawab pun itu jawapan juga. *What is your answer? Silent.* Jawapan, bagi saya itu jawapan. Begitu.

Jadi itulah makanya apabila dalam perbincangan begini terpaksa saya berpanjang lebar oleh kerana Ahli-ahli Yang Berhormat mesti juga faham dengan tugas kita iaitu peraturan mesyuarat, dalam soal dasar cuma empat hari. Sekarang kita *lagging* sudah. Perkiraan kita empat hari, empat sudah Menteri harus menjawab dan dua puluh lebih kementerian belum lagi menjawab dan ada juga persoalan-persoalan nanti daripada Ahli-ahli Yang Berhormat. Jadi untuk itu, berkenaan soal royalti, sila beredarlah pergi lain soal. Tiada lagi soal royalti.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, saya minta seminit lagi Tuan Yang di-Pertua. Saya faham *ruling* yang Tuan Yang di-Pertua bagi dan bidang kuasa yang Tuan Yang di-Pertua letakkan dan juga perkara yang dibangkitkan oleh kami rakan-rakan terutama Ahli-ahli Parlimen daripada Kelantan. Tuan Yang di-Pertua, selepas daripada kenyataan Perdana Menteri, kita Ahli-ahli Parlimen kita buat kerja rumah, buat *homework*, pergi perpustakaan, semak balik kenyataan dan kita dapati kita punya asas *argument* yang sangat kukuh untuk menunjukkan bahawa ada kesilapan yang terang pada jawapan Perdana Menteri mengenai kedudukan tiga *nautical miles*. Kita memetik kenyataan oleh Perdana Menteri, Allahyarham ayahanda kepada Perdana Menteri yang terang-terang bertentangan dengan jawapan Perdana Menteri.

Sebab itu kita tunggu forum ini untuk *debate*. Kalau kemudiannya pihak kerajaan boleh menjernihkan keadaan bahawa Hansard oleh Tun Razak pada 24 November 1975 itu salah dan yang betulnya adalah jawapan Yang Berhormat Pekan, kita terimalah tapi platform mana lagi? Ini peringkat polisi, peringkat dasar Yang Berhormat Menteri. Saya mohon Yang Berhormat Menteri intelektual, punya daya ketajaman hujah, tolonglah. Inilah pentas kita. Saya hormati.

Tuan Yang di-Pertua terpaksa mengawal jawapan Yang Berhormat Menteri. Kita terima tapi kita juga punya tanggungjawab terhadap rakyat dan kita bahaskan secara tertib, tak ada maki hamun, tak ada tuduh menuduh, tak ada sentimen emosi, *argue based on the fact*. Berdepanlah dengan kita, ini gelanggang kita. Itu sahaja... [Tepuk]

Tuan Yang di-Pertua: Okey, terima kasih. Saya faham. Yang Berhormat Kubang Kerian tak payah lagi berhujah sambung itu kerana faham, jelas. Menteri, saya ulang balik, tidak ada jawapan lain selain daripada itu apabila mendengar daripada Yang Berhormat Machang? Tak ada apa-apa?

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tidak ada banyak masa Tuan Yang di-Pertua. Kalau perlu, masih kita mempunyai peluang di Jawatankuasa... [Dewan riuh]

Tuan Yang di-Pertua: Okey, Yang Berhormat Menteri sila, sila. *Move on to a different topic*.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Tak ada, habis dah. Saya sudah habis.

Tuan Yang di-Pertua: Yang royalti minyak, tak ada, tak adalah?

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya ingin mengucapkan terima kasih Tuan Yang di-Pertua sebab habis...

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, beri peluang.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Penjelasan, penjelasan.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Masih boleh guna budi bicara, boleh guna budi bicara.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Ini soal dasar, soal dasar bukan soal Jawatankuasa.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Saya rasa Tuan Yang di-Pertua telah beri peluang masa kepada Yang Berhormat Menteri untuk memberikan penjelasan di sini.

■1740

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, tolong Ahli-ahli Yang Berhormat duduk sekejap. Sekejap Yang Berhormat.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Bagi pihak Kelantan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ya saya tahu, saya tahu.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Bagi pihak rakyat Kelantan.

Tuan Yang di-Pertua: Saya tahu. Kalau Menteri tidak lagi menjawab dengan soal itu ada lagi peringkat Jawatankuasa. Saya boleh beri kelonggaran di peringkat Jawatankuasa untuk bangkitkan biar pun bukan perkara yang spesifik begitu. Jadi, dalam keadaan ini biar kita bahas dahulu di peringkat Jawatankuasa boleh, oleh kerana kita mahu *catch up time* Yang Berhormat. Kalau tidak, tidak perlu.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Ya, saya bersetuju dengan Tuan Yang di-Pertua tetapi kita minta satu jaminan daripada pihak kerajaan jangan bila kita bahas di peringkat Jawatankuasa mereka datang sini jawapan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sudah cukup jelas. Kita tidak mahu buang masa begitu. Jadi Tuan Yang di-Pertua juga tidak boleh memaksa mereka melayani apa yang kita bangkitkan di peringkat Jawatankuasa nanti.

Tuan Yang di-Pertua: Okey.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Satu jaminan Tuan Yang di-Pertua. Boleh? Maksudnya Menteri akan menjawab isu royalti minyak 5 peratus kepada rakyat Kelantan dalam sesi perbincangan peringkat Jawatankuasa.

Tuan Yang di-Pertua: Okey, jelas ya? Jelas. Begini Ahli-ahli Yang Berhormat. Ahli-ahli Yang Berhormat, kalau sudah minta jaminan Menteri sudah kata okey. Selepas itu pula kalau masa begitu banyak dengan itu saya juga minta jaminan bahawa dalam hal-hal lain jangan dipanjangkan lagi. Ambil satu ini sebagai spesifik, okey tetapi jangan pula nanti Kementerian Pelajaran, nanti datang lagi Kementerian Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah, datang lagi pula Kementerian Dalam Negeri semua begitu mustahak. Boleh? Boleh beri jaminan juga, ada jaminan, Yang Berhormat Pokok Sena boleh jamin?

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Boleh, boleh.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Machang boleh jamin?

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Kita juga minta...

Tuan Yang di-Pertua: Cuba berdiri dahulu beri jaminan kepada saya jangan ganggu yang lain-lain... [Ketawa]

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Kita tidak boleh kerana kita bangkitkan perkara-perkara lain juga. Perkara-perkara yang berkaitan dengan...

Tuan Yang di-Pertua: Ya, saya tahu mengenai sekarang kita berbahas dengan masa.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Tidak, perkara-perkara yang juga berkaitan dengan spesifik.

Tuan Yang di-Pertua: Masa Yang Berhormat. Jadi dalam Dewan tiada jamin-menjamin.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: No.

Tuan Yang di-Pertua: Ikut *mood* masing-masing. Kadang-kadang yang sudah menjamin kalau *mood* tidak ngam tidak dapat juga.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Ini kita minta...

Tuan Yang di-Pertua: Beliau akan jawab. Beliau angguk. Beliau akan jawab.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Shah Alam sudah Yang Berhormat.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, kita ada...

Tuan Yang di-Pertua: Menteri sudah mengangguk. Ya, saya tahu. Okey, sila berhubung dengan isu.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Terima kasih. Sudah jawab.

Tuan Yang di-Pertua: Tolong Ahli-ahli Yang Berhormat. Waktu tadi Timbalan Yang di-Pertua duduk di sini tiada Ahli Yang Berhormat bising begini... *[Ketawa]* Ini saya tengok dendam ini.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Tidak. Kami bukan berdendam dengan Tuan Yang di-Pertua. Ini kesilapan Menteri.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Pokok Sena, Yang Berhormat Gombak, Yang Berhormat Machang. Sila, sila sudah.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Ini kesilapan pihak kerajaan.

Tuan Yang di-Pertua: Sila, sila Menteri. *Move on.*

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Ya, terima kasih. Saya ingin mengucapkan terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya sudah jawab semua soalan dan saya akan jawab soalan mengenai isu minyak semasa Jawatankuasa. Bukan kerana saya tiada jawapan tetapi kerana tadi saya sudah janji dengan Tuan Yang di-Pertua saya akan habiskan penggulungan dalam masa 15 minit.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Maknanya jawapan beliau ada.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Ada tetapi tiada masa.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Jawapannya ada... *[Dewan riuh]*
[Ketawa]

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Tadi Yang Berhormat Menteri kata penjelasan sudah jelas.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tuan Yang di-Pertua, tidak patut pihak pembangkang hendak memaksa Menteri.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Sekarang beliau ada jawapan.

Tuan Salahuddin Ayub [Kubang Kerian]: Tadi kata...

Tuan Yang di-Pertua: Kalau sudah berdiri serentak begitu tekan mikrofon siapa yang saya mahu dengar?

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Jangan tekan Menteri.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Sri Gading atau Yang Berhormat Pokok Sena?

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Tuan Yang di-Pertua, ini jelas Tuan Yang di-Pertua. Tadi Yang Berhormat Menteri kata jawapan beliau ialah penjelasan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sudah jelas. Beliau tiada jawapan yang lain tetapi sekarang Yang Berhormat Menteri...

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Saya tiada jawapan yang lain. Itu sahaja.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: ...Kata, saya ada jawapan tetapi oleh kerana masa saya telah berjanji dengan Tuan Yang di-Pertua.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Jawapan yang sama. Yang Berhormat-Yang Berhormat...

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: Kami kena main sahaja hari ini.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Pokok Sena. Isu seperti begitu waktu nanti minum teh tarik di luar nanti bincang.

Tan Sri Nor Mohamed Yakcop: Jawapannya memang jawapan yang sama tetapi kalau ada soalan tambahan kita boleh jawab tetapi ini akan memakan masa yang panjang.

Dato' Haji Mahfuz bin Omar [Pokok Sena]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, bolehkah setelah tersedia jawapan beliau boleh bagi komitmen jawapan bertulis sekurang-kurangnya. Yang kita hendak bahas peringkat Jawatankuasa itu tidak mengapa tetapi yang kita bangkitkan sedemikian banyak dalam senarai semak isu-isu kita tentang isu minyak ini...

Tuan Yang di-Pertua: Menteri sudah beri pengakuan jadi sudah lima minit mengenai soal ini. Sudah Yang Berhormat Machang. Sila, sila Menteri. Soal minyak di peringkat Jawatankuasa tetapi yang itu pun jangan terlampau bermilion *barrel*. Susah kita terlampau panjang lebar... *[Ketawa]* Sila Menteri.

5.44 ptg.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Dato' Jamil Khir bin Baharom]: Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah membangkitkan isu dan juga soalan-soalan juga pandangan yang berkaitan dengan hal ehwal Islam semasa perbahasan di peringkat dasar Belanjawan 2010. Sesungguhnya Jabatan Perdana Menteri menghargai pandangan, teguran dan cadangan serta saranan Ahli-ahli Yang Berhormat itu.

Tuan Yang di-Pertua, isu-isu yang berkaitan dengan Undang-undang Islam, penyelarasan Undang-undang Syariah dan Mahkamah Syariah telah menarik perhatian Ahli-ahli Yang Berhormat semasa perbahasan bajet ini. Yang Berhormat Marang telah menyarankan supaya Undang-undang Islam dilaksanakan bagi menggantikan undang-undang sedia ada dimana Undang-undang Islam lebih mendidik dari menghukum. Sebagaimana pandangan Ahli-ahli Yang Berhormat penggubalan sesuatu undang-undang adalah bermotifkan mendidik dan menjaga hak dan keadilan setiap individu manusia. Memahami hakikat ini Kerajaan Malaysia dari semasa ke semasa mencari ruang dan usaha ke arah memartabatkan undang-undang yang diamalkan di negara Malaysia.

Di samping masa yang sama menyedari hakikat negara Malaysia yang berbilang bangsa dan agama maka di sana pendekatan berhikmah dan bijaksana perlu ditekankan dengan pelaksanaan undang-undang sivil dan undang-undang syariah secara serentak di mana undang-undang syariah ditumpukan kepada masyarakat Islam dan undang-undang sivil kepada yang bukan Islam. Kedua undang-undang ini mempunyai sejarahnya yang tersendiri dan tempoh pengalaman pelaksanaan yang berbeza. Di atas dasar keinsafan dan kesedaran terhadap keperluan undang-undang syariah bagi umat Islam Malaysia maka kerajaan sentiasa mencari kebijaksanaan yang tinggi dalam mendidik masyarakat umat Islam melalui proses pembaharuan undang-undang syariah.

Justeru itu, walaupun sejarah Mahkamah Syariah yang baru berusia sepuluh tahun ditubuhkan sejak tahun 1999 sehingga sekarang, penambahbaikannya dan peningkatan sentiasa berjalan dan berterusan ke arah kesempurnaan sebagaimana tuntutan Islam. Selain daripada kesungguhan kerajaan dalam melaksanakan undang-undang syariah dari segi jenayah dan mal, sukacita juga saya ingin memaklumkan bahawa kerajaan sedang meneliti dan memperkembangkan usaha untuk mewujudkan undang-undang syariah yang berkaitan dengan muamalat Islam merujuk kepada perkembangan sistem kewangan Islam dan implikasi undang-undang dari semasa ke semasa agar pelaksanaan sistem muamalat Islam selari dengan pelaksanaan undang-undang syariah dan menjamin keadilan.

Apa pun ingin saya tegaskan di Dewan yang mulia ini kerajaan dari semasa ke semasa sentiasa berusaha mengharmonikan undang-undang sedia ada supaya selaras dengan *makosid syariah* dan bersifat patuh syariah, (*syariah compliance*) dengan izin, kerana langkah tersebut adalah selaras dengan Perkara 162 Perlembagaan Persekutuan yang membolehkan pihak berkuasa membuat pengubahsuaian undang-undang untuk dikuatkuasakan di dalam negara. Kerajaan juga sentiasa mempertingkatkan usaha serta memperbaiki undang-undang yang sedia ada supaya ianya benar-benar praktikal bagi menjamin keadilan dan menjaga hak rakyat negara ini bersesuaian dengan matlamat Gagasan 1Malaysia.

Mengenai saranan Yang Berhormat Parit Buntar supaya penyelarasan undang-undang syariah hendaklah diberikan keutamaan dimaklumkan kerajaan sentiasa mengambil langkah-langkah yang positif dan keutamaan fokus dalam usaha penyeragaman dan penyelarasan undang-undang syariah di Malaysia. Tindakan ini sebagai salah satu keutamaan memandangkan undang-undang syariah juga merupakan sebahagian daripada undang-undang di Malaysia sebagaimana yang diperuntukkan dalam Perlembagaan Persekutuan. Cadangan Kerajaan Pusat untuk menyelaraskan dan menyeragamkan undang-undang syariah di seluruh Malaysia telah dipersetujui melalui Mesyuarat Majlis Raja-Raja pada kali yang ke-176 pada 1 Ogos 1997. Berikutan dengan persetujuan itu Jabatan Peguam Negara dengan kerjasama Jabatan Kemajuan Islam (JAKIM) telah membuat kajian mengenai ketidakselarasan dan ketidakseragaman undang-undang syariah antara negeri dengan memberi tumpuan kepada enam undang-undang utama yang berkuat kuasa di negeri-negeri iaitu:

- (i) Undang-undang Pentadbiran Agama Islam;
- (ii) Undang-undang Keluarga Islam;
- (iii) Undang-undang Tatacara Mal Mahkamah Syariah;
- (iv) Undang-undang Keterangan Mahkamah Syariah;
- (v) Undang-undang Tatacara Jenayah Syariah; dan
- (vi) Undang-undang Kesalahan Jenayah Syariah.

Bagi maksud kajian tersebut undang-undang yang diguna pakai sebagai asas perbandingan ialah undang-undang yang sedang berkuat kuasa di Wilayah-wilayah Persekutuan kecuali Undang-undang Tatacara Mal Mahkamah Syariah yang menggunakan undang-undang yang sedang berkuat kuasa di negeri Perak.

■1750

Kerajaan bersetuju supaya hanya kelima-lima rang undang-undang utama kecuali Rang Undang-undang Kesalahan Jenayah Syariah yang masih dalam proses dikemas kini dan akan dibentangkan dalam Mesyuarat Majlis Raja-Raja.

Tuan Yang di-Pertua, dalam...

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Penjelasan, Kuala Krau.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sila.

Dato' Haji Ismail bin Mohamed Said [Kuala Krau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Pertamanya saya ingin bertanya terhadap keputusan Majlis Raja-Raja yang telah berkenaan untuk menyelaraskan undang-undang syariah di dalam negara kita terutama lima rang undang-undang yang telah disebut oleh Yang Berhormat Menteri tetapi jawapan ini adalah jawapan yang telah diberikan setiap kali ditimbulkan tentang penyelarasan undang-undang syariah di dalam negara kita. Pada tahun 2004 saya berada di sini, sampai sekarang jawapan yang sama. Sebenarnya apakah halangan-halangan yang begitu tebal sekali menyebabkan kita tidak ada keseragaman undang-undang syariah di dalam negara kita.

Yang keduanya tentang undang-undang Islam disebut oleh Yang Berhormat Marang adalah untuk mendidik. Cuma persoalan isu semasa yang timbul sekarang ada fatwa yang disebut diputuskan terhadap bai'ah yang dilakukan oleh anggota PAS terhadap keluarga masing-masing sekiranya keluar dari parti dan sebagainya, minta pandangan Yang Berhormat Menteri.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, untuk soalan yang pertama saya sebutkan bahawa yang menjadi halangan ini bukan persoalan kerana Majlis Raja-Raja yang telah memperkenankan penyeragaman undang-undang di Mahkamah Syariah terutamanya pada lima perkara yang telah saya sebutkan.

Untuk perkembangan yang terkini, sejauh sekarang pihak negeri Kelantan menerima pakai empat undang-undang seragam kecuali Undang-undang Pentadbiran Agama Islam, negeri Terengganu menerima pakai empat undang-undang seragam kecuali Undang-undang Keluarga Islam, negeri Pahang mengguna pakai tiga undang-undang seragam kecuali Undang-undang Tatacara Mal Mahkamah Syariah dan Undang-undang Pentadbiran Agama Islam,

Wilayah Persekutuan menerima pakai tiga undang-undang seragam kecuali Undang-undang Keluarga Islam dan Undang-undang Pentadbiran Agama Islam, negeri Kedah mengguna pakai dua undang-undang seragam kecuali Undang-undang Tatacara Jenayah Syariah, Undang-undang Tatacara Mal Mahkamah Syariah dan Undang-undang Keterangan Syariah dan negeri Perlis telahewartakan kelima-lima undang-undang seragam ini, tetapi belum menguatkuasakan lagi sehingga kini.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman undang-undang yang diterima pakai, tetapi memerlukan kepada supaya ianya digazetkan, maka barulah undang-undang ini boleh dilaksanakan di peringkat negeri masing-masing. Sejauh sekarang negeri-negeri yang menerima untuk diguna pakai penyeragaman, tetapi masih lagi belum digazetkan undang-undang tersebut, yang ini menjadi halangan untuk pelaksanaan itu berjalan. Apa pun pihak kerajaan sentiasa mengadakan pertemuan-pertemuan dan perjumpaan-perjumpaan demi untuk tujuan bagi menyelaraskan supaya undang-undang digazetkan dan untuk digunapakaikan pada setiap negeri masing-masing.

Ada pun berkaitan dengan soalan yang kedua yang ada hubungan dengan bai'ah dan sebagainya, kita juga ingin melihat bahawa adakah kebenaran bai'ah ini berlaku di luar sana, dan kita juga ingin melihat pandangan-pandangan terutamanya daripada pihak Dewan Ulama PAS dan juga termasuk daripada Muslimat PAS untuk memberikan jawapan kepada pandangan bai'ah tersebut. Apa pun, pihak kerajaan melihat bahawa bai'ah ianya memberikan kepada kita suatu keputusan yang dibuat di sebelah pihak tanpa membicarakan dan berbincang dengan pihak wanita dan keluarga serta anak-anak mereka bagi mendapat penjelasan daripada janji ataupun bai'ah ataupun taklik yang telah dilakukan. Saya suka untuk menyebut bahawa...

Tuan Haji Taib Azamuddin bin Md. Taib [Baling]: Minta laluan.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sedikit sahaja lagi. Minta sikit lagi. Saya suka untuk menyebutkan bahawa mangsa kepada hal yang seperti ini adalah yang melibatkan kaum wanita dan saya melihat bahawa mereka juga perlu diberikan penjelasan, penerangan dan sebagainya sebab kita memahami bahawa Hadis Nabi menyebutkan ada beberapa perkara yang tidak boleh dimainkan. Main-main pun jadi, sungguh-sungguhpun jadi di antaranya ialah termasuk yang disebut dengan cerai. Sama ada kita mengatakan kepada isteri, "kamu keluar daripada rumah hari ini," maka jatuh talak. Maka yang itu juga adalah jadi, dan kita bimbang hal-hal ungkapan dan bai'ah janji taklik dan sebagainya juga dibuat tanpa dalam persetujuan yang dibuat, maka mangsanya adalah keluarga dan kaum wanita...

Tuan Yang di-Pertua: Sila Yang Berhormat Baling.

Tuan Haji Taib Azamuddin bin Md. Taib [Baling]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Menteri. Masalah bai'ah tidak pernah diputuskan di mana-mana peringkat dalam PAS. Cuma yang ditimbulkan ini adalah satu spekulasi yang saya rasa bermotifkan politik. Kita tahu dalam PAS, apa yang dibawa oleh Menteri dalam Nasnya itu tadi. Hujah-hujah yang sedemikian kita dalam Dewan Ulama Pas, dalam majlis syura, kita tahu benda itu. Jadi dengan sebab itu apa yang ditekankan dalam jawapan oleh Setiausaha Agung PAS, kita sedang siasat siapa yang menimbulkan benda ini. Dan siapa yang katakan benda ini berlaku dalam PAS. Ini persoalan yang sedang kita lakukan. Keputusan pihak Dewan Syura, Ulama PAS, peringkat pusat dan semua peringkat tidak bangkit dengan masalah bai'ah. Yang melibatkan masalah isteri taklik dan sebagainya. Ini suatu dongeng yang ditimbulkan oleh pihak-pihak yang lain, yang berkepentingan politik untuk menjejaskan imej PAS, itu sahaja yang ada dan saya rasa kalau ini timbul lagi, makna kita sedia berhadapan dengan ulama-ulama dalam UMNO, Barisan Nasional dan siapa sahaja. Kalau ini hendak ditimbulkan oleh Yang Berhormat Maran, maka sila Yang Berhormat Maran.

Seorang Ahli: Kuala Krau.

Tuan Haji Taib Azamuddin bin Md. Taib [Baling]: Minta maaf bukan Yang Berhormat Maran, Yang Berhormat Kuala Krau. Saya rasa benda macam ini tidak perlu ditimbulkan lagi, sebab benda yang tidak ada dan kita sendiri sedang siasat datang dari mana punca ini. Terima kasih Menteri.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri, Yang Berhormat Menteri...

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: Saya...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Kulim Bandar Baharu...

Dato' Haji Lilah Yasin [Jempol]: Saya hendak minta penjelasan daripada Menteri, setiap apa yang berlaku dalam rumah tangga PAS semua arah pada UMNO. UMNO tidak pernah tuduh pun PAS ini buat bai'ah. Ini timbul kadang-kadang pengakuan daripada ahli-ahli PAS. UMNO tidak pernah buat tuduhan pun.

Tuan Yang di-Pertua: Sila, sila Yang Berhormat Menteri.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri, saya hendak....

Tuan Yang di-Pertua: Selepas Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu saya mahu Yang Berhormat Jempol respons kepada itu, soal bai'ah tadi itu tinggalkan. Politik di luar kalau boleh elakkan jangan masuk ke sini.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri, berkaitan dengan isu penyeragaman dan penyelarasan undang-undang syariah dalam negara ini, saya hendak tanya penjelasan, adakah itu termasuk penyeragaman dan penyelarasan kepada sistem pemberian tauliah kepada peguam-peguam syarie? Yang hari ini menjadi masalah peguam syarie perlu ada 14 tauliah untuk mengamalkan guaman syarie di mahkamah negeri-negeri. Yang ini menimbulkan masalah sekiranya kes dibawa di Selangor kemudian kes lanjutan seperti harta sepencarian kah apa dibawa ke Kuala Lumpur, pihak itu terpaksa tukar peguam kalau peguam dia tidak ada tauliah. Jadi adakah penyeragaman ini termasuk penyelarasan kepada tauliah peguam-peguam syarie dan saya hendak cadangkan supaya perkara ini diselaraskan, jadi peguam syarie hanya memerlukan satu tauliah sahaja untuk membolehkan dia mengamalkan guaman syarie di dalam negara ini. Mohon penjelasan.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Baling dan rakan-rakan yang turut mengambil bahagian membicarakan persoalan bai'ah tadi. Saya mengucapkan terima kasih sekali lagi kepada Yang Berhormat Baling kerana menjanjikan akan mengadakan siasatan daripada sumber mana datangnya ungkapan bai'ah ini, dan kita mengharapkan berita ini yang akan memperjelaskan maklumat sumber mana yang telah diberikan persoalan yang telah ditimbulkan pada hari ini dan hari-hari sebelum dalam masyarakat yang menimbulkan keresahan.

Seterusnya terima kasih kepada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu yang telah memberikan pandangan supaya sijil untuk mempraktikkan ataupun tauliah untuk menjalankan tugas hakim-hakim yang saya memahami...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Guaman-guaman...

Dato' Jamil Khir bin Baharom: ...Guaman syarie, peguam-peguam mereka terpaksa mendapat sijil-sijil daripada setiap negeri dan hal ini tidak termasuk dalam apa yang kita bincangkan pada hari ini dalam konteks guna sama yang dipersetujui.

■1800

Namun walau bagaimanapun, pihak kerajaan menyedari amat kesukaran yang terpaksa ditanggung oleh pihak peguam-peguam syarie ini untuk melaksanakan tugas pada negeri yang berbeza dan mereka perlu mendapatkan sijil pada setiap-setiap negeri yang mereka akan melaksanakan tugas.

Pihak kerajaan akan berusaha bagi membantu menyelesaikan persoalan ini kerana di sana ada dua mahkamah yang disebut guna sama dan juga termasuk yang tidak mengguna pakai sama menyebabkan kadang-kadang ada di sana kecelaruan untuk mendapatkan sijil praktis guaman dan kita akan mengambil perhatian.

Tuan Yang di-Pertua, seterusnya saya ingin menyambung bahawa walaupun kerajaan sentiasa berusaha bagi menyelaraskan dan menyeragamkan undang-undang syariah di negeri-negeri, kerajaan tetap menyedari dan memahami dalam usahanya kerana hal ehwal agama Islam adalah terletak di bawah bidang kuasa negeri dan kerajaan negeri mempunyai kuasa yang sepenuhnya sama ada ingin menerima pakai undang-undang seragam ataupun tidak. Ini adalah kerana perkara-perkara berkaitan dengan agama Islam merupakan bidang kuasa kerajaan negeri sebagaimana yang diperuntukkan dalam butiran satu senarai dua jadual kesembilan Perlembagaan Persekutuan. Oleh itu, Kerajaan Persekutuan sentiasa bekerjasama dengan kerajaan negeri yang berkuasa mutlak untuk menerima pakai atau tidak undang-undang seragam tersebut bagi tujuan penyeragaman.

Perkara ini jelas diperuntukkan pada Perkara 76(3) Perlembagaan Persekutuan sebagaimana yang berikut: *"tertakluk kepada fasal 4. Sesuatu undang-undang yang dibuat menurut perenggan (b) atau perenggan (c) fasal 1 tidak boleh berkuat kuasa di mana-mana negeri hingga undang-undang itu telah diterima pakai melalui suatu undang-undang yang telah dibuat oleh badan perundangan negeri itu dan selepas itu hendaklah disifatkan sebagai suatu undang-undang negeri dan bukan suatu undang-undang Persekutuan dan boleh dipinda atau dimansuhkan sewajarnya melalui suatu undang-undang yang dibuat oleh badan perundangan itu."*

Datuk Seri Panglima Haji Abdul Ghapur bin Haji Salleh [Kalabakan]: [Bangun]

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Apa pun, sehingga sekarang kerajaan negeri amat positif dan sentiasa memberikan kerjasama yang baik dengan Kerajaan Persekutuan dalam usaha memartabatkan undang-undang syariah.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kalabakan berdiri, Yang Berhormat. Sila, Yang Berhormat Kalabakan.

Datuk Seri Panglima Haji Abdul Ghapur bin Haji Salleh [Kalabakan]: *Assalamualaikum* Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Menteri. Dalam ucapan saya, saya ada menyentuh fasal penyelarasan. Negara Malaysia ini satu negara. Saya hairan kenapa tiap-tiap negeri ini berubah dia punya peraturan agama. Jadi bukankah baik kalau boleh Yang Berhormat Menteri mencadangkan supaya Majlis Fatwa Kebangsaan atau daripada Jabatan Agama Islam memastikan bahawa ada barang diseragamkan kerana kalau tidak, rakyat mempersoalkan kita.

Contoh, di Sabah. Rakyat di Sabah bayar zakat 20 peratus mahal daripada di Semenanjung kerana ia bergantung kepada harga beras. Jadi bila ini terjadi, orang mempersoalkan kenapa satu agama tetapi berlainan zakat dibayar. Di Semenanjung lain, di Sarawak lain, di Sabah lain. Jadi bermasalah. Kalau boleh, barang yang tidak ada selisih faham di antara negeri mungkin boleh diselaraskan. Barang-barang seperti zakat, seperti mana yang saya nyatakan dulu. Orang-orang Islam, gadis-gadis muda mereka jalan pusat keluar. Ini kita mahu penyelarasan. Kalau ada peruntukan perlu dibawa, kita bawa kerana di sini orang-orang dan sama ada pembangkang ataupun Barisan Nasional bersetuju bahawa kita ambil tindakan kerana ini memalukan. Betul ada orang kata seperti orang kata biarlah. Mana boleh biar, ini agama. Jadi kita mahu supaya mungkin Kerajaan Persekutuan di mana yang perlu kita selaraskan sebab kalau tidak orang mempersoalkan. Saya mahu tanya kalau Yang Berhormat Menteri boleh cadangkan dan dipersetujui dan kita minta Majlis Fatwa Kebangsaan buat keputusan mengenai perkara yang saya sebutkan tadi. Terima kasih.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, mengenai penyelarasan yang telah disebutkan oleh Yang Berhormat Kalabakan tadi, saya suka menjelaskan sekali lagi bahawa berdasarkan pengagihan kuasa yang telah saya sebutkan pada awal tadi, ia memberikan kuasa kepada negeri masing-masing.

Bahkan dalam konteks zakat yang telah disebutkan, saya telah membawa perkara ini dalam Mesyuarat Majlis Kebangsaan Islam yang lepas, baru-baru ini yang dihadiri dan dipengerusikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan dihadiri oleh Yang Berhormat Menteri-menteri Besar dan Ketua-ketua Menteri di mana mereka telah mengambil ketetapan hak negeri dalam melaksanakan zakat adalah merupakan hak kepada negeri masing-masing.

Negeri ada persimpangan di antara positif dan negatifnya di mana ada negeri yang berpandangan adalah menjadi hak mereka untuk menentukan zakat dan mereka merasa bangga dengan mengeluarkan jumlah zakat yang melebihi daripada orang lain. Merasakan sumbangan mereka yang tinggi kepada Islam. Walaupun saya memahami bahawa Yang Berhormat Kalabakan melihat bahawa ada rakyat-rakyat yang di sana merasakan bahawa dia sewajarnya membayar yang seragam tetapi di sana ada orang yang merasakan dia wajar untuk mengeluarkan lebih tinggi sebagai satu kebanggaan dan orang yang menerima juga merasa bangga dia mendapat lebih daripada pemberian daripada orang-orang yang membayar lebih daripada negeri lain.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Padang Terap telah menyarankan diwujudkan penjara syariah. Sukacita dijelaskan bahawa berdasarkan kepada peruntukan Seksyen 3 Akta Penjara dan Perkara 74 Perlembagaan Persekutuan, negeri tidak diberi kuasa oleh Perlembagaan untuk mewujudkan penjara dan atau melaksanakan apa-apa kuasa yang diperuntukkan kepadanya oleh mana-mana perundangan yang berkaitan. Oleh itu, sebagaimana yang diperuntukkan dalam subseksyen 2(1) Akta Penjara 1995, Akta 537, takrif mahkamah adalah termasuk Mahkamah Syariah. Malahan Mahkamah Syariah juga adalah sebuah mahkamah yang ditubuhkan secara sah menurut butiran satu, senarai dua Jadual Kesembilan Perlembagaan Persekutuan dan segala hukuman yang perlu diputuskan oleh Mahkamah Syariah tersebut selaras dengan peruntukan seksyen 2 Akta Mahkamah Syariah 1995 pindaan 1984 Akta 355, hendaklah dilaksanakan oleh pihak penjara. Justeru, dapatlah disimpulkan bahawa pihak penjara sedia ada sebenarnya mempunyai bidang kuasa yang luas untuk melaksanakan segala hukuman yang dijatuhkan oleh mahkamah sivil dan juga Mahkamah Syariah.

Mengenai tukang sebat syariah. Berdasarkan peruntukan subseksyen 125(4) Akta Tatacara Jenayah Syariah Wilayah-Wilayah Persekutuan 1997, seseorang hakim diberikan kuasa dan boleh menjatuhkan hukuman sebat tanpa hukuman pemenjaraan. Walau bagaimanapun, bagi tujuan pelaksanaan hukuman sebat tersebut, tertuduh yang dijatuhi hukuman hendaklah ditahan di penjara bagi membolehkan hukuman sebat dapat dilaksanakan. Peruntukan sedemikian telah diwartakan oleh semua negeri termasuk Pahang. Statistik pelaksanaan hukuman sebat rotan bagi jenayah syariah dengan kes jenayah lain adalah 0.04 peratus sahaja. Bilangan pesalah jenayah syariah ialah sebanyak enam, pesalah lain ialah 13,686. Setakat ini, hanya enam pesalah lelaki yang telah dijatuhkan hukuman sebat di bawah kesalahan jenayah syariah iaitu di Penjara Pengkalan Chepa, Kelantan. Jumlah sebatan yang telah dilaksanakan ialah 26 sebatan. Oleh kerana sebatan syariah telah dilaksanakan, maka isu tiada tukang sebat syariah adalah tidak berbangkit.

Kementerian Dalam Negeri menyatakan bahawa Jabatan Penjara telah menyediakan pegawai sebat syariah untuk melaksanakan tugas pada bila-bila masa dan hanya menunggu perintah daripada Mahkamah Syariah. Berhubung dengan saranan Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu supaya Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan meneruskan prosiding kes qazaf, sehubungan dengan saranan ini, kerajaan berpandangan harus menghormati keputusan Ketua Pendakwa Syarie Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan atau JAWI yang mengambil kira dengan mendalam kesan dan akibat pendakwaan qazaf berjalan ketika prosiding kes persetubuhan luar tab'i di mahkamah tinggi sivil sedang berjalan. Keputusan ini bukan bermaksud untuk menafikan pengadu mendapat keadilan di Mahkamah Syariah. Justeru itu, Ketua Pendakwa Syarie telah pun memberikan sebab penangguhan yang wajar dan munasabah dan ia tidak dibuat secara sewenang-wenangnya atau secara salah guna kuasa kerana Akta Pentadbiran Undang-undang Islam Wilayah Persekutuan 1993 Akta 505 di bawah subseksyen 58(1) telah memberikan kuasa budi bicara kepada Ketua Pendakwa Syarie untuk memulakan dan menjalankan apa-apa prosiding pendakwaan di Mahkamah Syariah.

Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Pohon penjelasan, Yang Berhormat Menteri dan Tuan Yang di-Pertua. Mengikut jawapan bertulis yang diberikan kepada saya pada 27 Oktober 2009, jawapan yang sama iaitu Ketua Pendakwa Syarie berpendapat pendakwaan qazaf ke atas Mohd Saiful Bukhari perlu diurus secara berperingkat untuk mengelakkan konflik perundangan antara sivil dan syarie.

■1810

Ini secara efektif meletakkan pendakwaan syarie ke bawah. Sedangkan atas usaha dan perjuangan Almarhum Tan Sri Profesor Ahmad Ibrahim lahiriah Artikel 121 (1A), yang hari ini telah pun diberi pengiktirafan jelas oleh Mahkamah Persekutuan sendiri dalam kes Azlina Jailani, bahawa kedua-dua mahkamah mempunyai bidang kuasa yang sama. Jadi meletakkan pertuduhan syarie tertakluk ataupun menunggu kes pendakwaan sivil, bukankah itu menunjukkan bahawa Ketua Pendakwa Syarie seolah-olah pada saya menghina kedudukan Mahkamah Syariah. Seolah-olah Mahkamah Syariah kena tunggu Mahkamah Sivil buat keputusan.

Yang Berhormat Menteri sendiri sebagai seorang yang arif dalam bidang perundangan agama Islam ini, pendakwaan qazaf dengan pendakwaan seksyen 377B Kanun Keseksaan, ia berbeza dari segi pendakwaan, keperluan saksi dan standard bukti, ia berbeza sama sekali. Jadi kenapa kita harus tunggu keputusan Mahkamah Sivil, baru kita hendak ambil tindakan? Keputusan Mahkamah Sivil dalam kes yang lepas, dekat enam hingga tujuh tahun baru selesai. Adakah Ketua Pendakwa Syarie akan tunggu sampai habis enam, tujuh tahun itu.

Jadi pada saya tidak munasabah untuk Ketua Pendakwa Syarie meletakkan balik Mahkamah Syariah ke mahkamah *second class* sedangkan Mahkamah Sivil dah bagi Mahkamah Syariah tahap *first class*. Jadi saya minta, kerana dalam kes sivil, banyak teguran kononnya sengaja dilengah-lengahkan. Sedangkan kenapa dalam kes qazaf ini pendakwa sendiri yang melengahkan. Maklumat yang kita dapat daripada Mahkamah Syariah, mereka telah bersedia untuk membicarakan kes qazaf ini. Jadi saya tidak nampak rasional keputusan Ketua Pendakwa Syarie ini, yang pada saya memberi gambaran mentaliti kelas kedua dan orang macam ini tidak layak duduk di situ.

Kalau dia tidak berani hendak membawa pendakwaan ini, kena tunggu Mahkamah Sivil, saya ingat dia tidak layak untuk duduk di jawatan itu. Jadi saya mohon daripada Yang Berhormat Menteri supaya mengarahkan Ketua Pendakwa Syarie ini meneruskan kes. Nampak macam saudara Saiful ini pun tidak sabar-sabar hendak pergi mahkamah, jadi kita teruskanlah yang mana kita boleh teruskan. Jadi saya mohon penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih kepada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu. Tuan Yang di-Pertua, saya suka menjelaskan bahawa sebagaimana Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu sebutkan sebentar tadi bahawa kedua-dua mahkamah ini sama ada Mahkamah Sivil dan juga Mahkamah Syariah mengambil tempat dan kedudukan yang sama. Sebagaimana maklumat yang didapati oleh Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu daripada Mahkamah Syariah mengatakan mereka telah pun bersiap sedia.

Saya amat bersetuju daripada pandangan yang telah disebutkan tetapi sebagaimana yang saya katakan tadi, walaupun mungkin barangkali dalam kes ini ada saksi-saksi yang berbeza, tetapi dalam masa yang sama perlu wajar amat kita memahami bahawa saksi yang menuduh dan juga yang kena tuduh adalah orang yang sama yang sedang dibicarakan di Mahkamah Sivil. Oleh sebab pada kedudukan ini bukan soal kelas kedua ataupun mentaliti pada kelas yang kedua tetapi oleh kerana yang mengambil tempat lebih awal pendakwaan di Mahkamah Sivil, maka oleh yang demikian pendakwa syarie mengambil ketetapan, kebijaksanaan berdasarkan peruntukan yang telah saya sebutkan sebentar tadi.

Kalau boleh saya ulang sekali lagi bahawa dia telah menggunakan di bawah subseksyen 58 Akta 505 1993 Wilayah Persekutuan, "*kuasa budi bicara Ketua Pendakwa Syarie untuk memulakan dan menjalankan prosiding pendakwaan*".

Beliau merasakan bahawa di atas kepentingan kedua-dua mahkamah supaya tidak berlaku *conflict*, dengan izin di antara Mahkamah Syariah dan juga Mahkamah Sivil kerana yang tertuduh dan kena tuduh juga adalah orang yang sama, yang akan terpaksa bertukar di antara dua mahkamah. Tuan Yang di-Pertua...

Dr. Siti Mariah binti Mahmud [Kota Raja]: *[Bangun]*

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua, kalau macam itu kenapa tidak suruh Ketua Pendakwa Syarie beritahu Mahkamah Sivil, "*kamu tunggu dahulu, kami hendak mulakan*". Tunjukkan kuasa, "*kami hendak start yang qazaf dulu*", sebab qazaf ini akan ada kesan kepada pertuduhan di sivil. Kalau hukuman dijatuhkan di Mahkamah Syariah yang membuktikan saudara Saiful ini telah melakukan qazaf, dia ada *bearing* sedangkan keputusan kes Mahkamah Sivil tidak ada *bearing* kepada qazaf.

Jadi kenapa Ketua Pendakwa Syarie tidak meletakkan dirinya tinggi sedikit daripada duduk dalam reban ayam itu, merasa dia kena tunggu. Kenapa dia tidak beritahu kepada Mahkamah Sivil, "*engkau orang tunggu, aku hendak start*". Kenapa tidak buat macam itu? Jadi itu yang saya katakan tadi mentaliti kelas kedua. Takut sangat dengan Mahkamah Sivil, berasa macam dia tidak boleh hendak berdepan dengan Mahkamah Sivil. Dia kena ambil pendirian, yang penting kes qazaf ini akan ada kesan kepada kes Mahkamah Sivil. Sebab itu kalau ikut dari segi analisa perundangan, Mahkamah Sivil patut tunggu keputusan Mahkamah Syariah dalam kes qazaf, bukan sebaliknya.

Jadi kenapa tidak diambil pendirian macam itu? Dia ikut fail dahulu pula, ini bukan beli nombor ekor, ini soal... *[Ketawa]* Yang kita paling khuatir takut ada tangan-tangan ghaib yang... *[Dewan riuh]*

Seorang Ahli: Tangan siapa?

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Itu dia, kalau boleh Yang Berhormat Menteri, saya faham Yang Berhormat Menteri seorang yang pakar dalam bahagian perundangan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Kalau boleh Yang Berhormat Menteri nasihatkan kepada Ketua Pendakwa Syarie supaya mentaliti dia itu *upgrade* kan sedikit.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu, kalau pun berbicara mengenai dengan soal begitu, jangan terlampau spesifik kerana Peraturan Mesyuarat 36(8) tidak membenarkan hakim-hakim, pegawai-pegawai yang ada tugas di mahkamah dan sedemikianya. Jadi Menteri...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Minta maaf Tuan Yang di-Pertua, saya sedang menyebut Ketua Pendakwa Syarie, dia tidak ada...

Tuan Yang di-Pertua: Dia pun terlibat dalam soal pegawai yang menjalankan keadilan dalam mahkamah.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Jadi kadang-kadang Yang Berhormat, standard kita, kalau bawah standard kita yang tinggi kepada orang, tidak elok Yang Berhormat kerana dia tidak ada untuk membela diri. Jadi saya rasa Menteri pun tidak ada kuasa untuk begitu, mengarah bahawa harus bersikap seperti demikian kerana masing-masing mereka mempunyai tanggungjawab.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua, minta maaf, buat penjelasan yang saya faham. Di dalam sistem yang kita amalkan, Ketua Pendakwa Syarie duduk di bawah Menteri, dia bukan macam Peguam Negara. Ketua Pendakwa Syarie adalah kakitangan Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan, duduk di bawah Menteri, jadi ada perbezaan di situ. Kecuali kalau kita pertikaikan Peguam Negara yang dia tidak boleh nak jawab di sini.

Ketua Pendakwa Syarie duduk di bawah Pengarah JAWI, Pengarah JAWI duduk di bawah Menteri dan Menteri boleh jawab untuk dia. Jadi saya tidak nampaklah persamaan itu.

Tuan Yang di-Pertua: Itulah kadang-kadang Yang Berhormat penglihatan itu berbeza. Ada yang memakai cermin mata kerana kurang penglihatan, Yang Berhormat pun memakai juga... *[Ketawa]* Itu pendapat Yang Berhormat, silakan Yang Berhormat Menteri.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, saya berterima kasih banyak kepada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu yang telah memberikan jaminan dan juga persetujuan, bahawa kedua-dua mahkamah ini mempunyai kedudukan yang sama rata. Apa pun sebagaimana yang telah saya jelaskan tadi, kedua-dua undang-undang pada ucapan awal yang saya sebutkan bahawa untuk memberikan keadilan kepada semua pihak.

Saya katakan tadi bahawa keadilan bukan hanya bersifat untuk individu semata-mata Tuan Yang di-Pertua, keadilan bukan hanya untuk semata-mata kelompok-kelompok dan juga golongan-golongan yang tertentu. Ianya meliputi semua golongan, yang tertuduh, yang kena tuduh, rakyat dan termasuklah juga dengan pendakwa raya sendiri. Pendakwa raya telah menggunakan peruntukan yang telah diberikan kepada pihak pendakwa raya, maka itu juga termasuk dalam hal yang kita sebutkan dengan keadilan.

Maka sebab yang demikian, saya melihat oleh sebab yang mengambil tempat proses untuk pelaksanaan undang-undang ini berjalan lebih awal iaitu Mahkamah Sivil. Maka Mahkamah Sivil telah melakukan tugas dan sebab itu pihak pendakwa raya telah mengambil kebijaksanaan untuk tujuan pendakwaan ini akan berjalan kemudian supaya tidak ada berlaku konflik di antara kedua-dua mahkamah.

Dr. Siti Mariah binti Mahmud [Kota Raja]: *[Bangun]*

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Penjelasan, penjelasan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Raja dahulu, saya nampak dia berdiri.

Dr. Siti Mariah binti Mahmud [Kota Raja]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Tadi Menteri ada menyebut bahawa Mahkamah Sivil dengan Mahkamah Syariah sebenarnya adalah sama tahapnya.

■1820

Jadi saya ingin bertanya, kalau ia sama tarafnya bilakah lagi kita akan wujudkan satu suruhanjaya bagi lantikan Hakim-hakim Syarie sama seperti Hakim Sivil? Kedua ialah bilakah struktur semula Mahkamah Syariah yang ada ini agar Mahkamah Syariah betul-betul kita ada Mahkamah Syariah Persekutuan juga? Sekarang ini tidak ada, hanya di peringkat negeri-negeri.

Ketiga ialah saya melihat bahawa tangga gaji pun tidak sama, jauh, saya ingat empat kali ganda apabila saya melihat kepada penyata gaji, skim gaji ini. Jadi saya rasa untuk kita memartabatkan Mahkamah Syariah itu sendiri, perlu ada saranan atau cadangan yang serius daripada pihak Menteri untuk menaiktarafkan Hakim Syarie dan Mahkamah Syariah.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Boleh sekali kah, Yang Berhormat Menteri, boleh sekali? Machang.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sila.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tidak boleh bahas bab minyak, bab ini pun saya pun ambil bahagian juga... *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: Machang memang luar biasa... *[Ketawa]*

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Semua subjek dia faham, dia tahu. Sila Machang.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, memang tajuk ini kita tidak boleh *corner* ke minyak, Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Menteri, saya mendengar penjelasan Yang Berhormat Menteri mengenai kedudukan institusi Mahkamah Syariah dan saya fikir ada kaitannya hujah rakan saya dari Kota Raja dan Kulim Bandar Baharu. Istilah keadilan yang Yang Berhormat Menteri sebutkan tadi bukan hanya tertumpu kepada mana-mana individu. Saya faham.

Adil ertinya melakukan sesuatu perkara kena pada tempatnya. Lawan kepada adil ialah zalim iaitu buat satu perkara tidak kena pada tempatnya. Apabila ada seorang individu yang membuat aduan kepada pihak berkuasa agama setelah dia menerima tuduhan yang begitu berat yang mengakibatkan maruah, kehormatan, nama baik, keluarga, keturunan - ini isu besar. Melengah-lengahkannya ertinya tidak meletak satu perkara kena pada tempatnya. Siasatan selesai, kes kepada pihak ketua pendakwa.

Rakan saya dari Kulim tadi bangkitkan secara khusus kepada Yang Berhormat Menteri, kalau kita bercakap mengenai keistimewaan kedudukan dan reputasi institusi Mahkamah Syariah, menyegerakan suatu proses perundangan bertujuan menjernihkan dan membersihkan kedudukan dan nama baik seorang hamba Allah yang kita ketahui kebbaikannya secara daruri, pertuduhan terhadap satu perkara jenayah yang mengikut ukuran asas keadilan agama ialah jika yang menuduh tidak mengemukakan bukti melihat sendiri perbuatan itu berlaku seperti mana benang dimasukkan ke dalam lubang jarum, beban pembuktian ke atas tertuduh lebih berat kalau ianya dibicarakan di Mahkamah Syariah.

Kenapa mesti tunggu Mahkamah Sivil? Mahkamah Sivil, Mahkamah Tinggi, Mahkamah Rayuan, Mahkamah Persekutuan. Katalah mengambil masa sepuluh tahun, apakah Mahkamah Syariah akan hanya memulakan proses pendakwaan selepas sepuluh tahun? Di mana sebenarnya alasan Yang Berhormat Menteri hendak bercakap mengenai kemuliaan institusi Mahkamah Syariah dan prinsip keadilan dalam perkara ini? Mohon jawapan.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Menteri, kalau boleh bagi Balik Pulau sedikit, boleh? Yang Berhormat Menteri, saya menekuni perjuangan, kalau boleh saya kata cita-cita kerajaan untuk memartabatkan Mahkamah Syariah, terima kasih kepada Allahyarham, semoga rohnyanya dicucuri rahmat, Tan Sri Profesor Ahmad Ibrahim. Kalau peruntukan Perlembagaan 121(1A), itu mengatakan bahawa dengan izin, Mahkamah Syariah itu *is a competent jurisdiction*. Maksudnya satu bidang kuasa yang sama taraf. Itu yang saya faham semangatnya.

Hari ini rakyat memanggil Ketua Hakim Mahkamah Syarie, Ketua Hakim. Diandaikan tarafnya seperti *Chief Justice*, tetapi sebenarnya dari segi kerangka, kalau dikatakan sekularnya itu pun ada falsafahnya pengasingan kuasa. Asing sifatnya – kehakiman, eksekutif dan juga pembuat. Akan tetapi apatah lagi saya yakin Yang Berhormat Menteri bertanggungjawab hal ehwal agama tahu Islam lebih menekankan aspek-aspek ini. Akan tetapi malangnya orang yang sama yang akan membuat keputusan-keputusan, dengan izin, *judicial decision*, Ketua-ketua Hakim tadi, pada hakikatnya hanyalah Ketua Pengarah Jabatan.

Mana mungkin kalau dari segi aspek *common law*nya itu, dari segi *pecuniary interest* – maksudnya aspek-aspek kewangan, aspek gaji dan sebagainya, kalau hakim-hakim yang lain itu gaji-gajinya berperlembagaan sifatnya, bukan senang untuk dilucutkan jawatannya melalui tribunal dan sebagainya, amat berperlembagaan sifatnya. Bagi saya, satu malang kepada sebuah negara yang bercita-cita mengangkat kehakiman syariah ini tetapi pada hakikatnya hanyalah salah satu penjawat awam biasa walaupun Ketua Hakim sifatnya.

Persoalan yang lain akan timbul lagi dalam aspek-aspek penyiasatan, pendakwaan dan sebagainya yang secara hakikatnya menunjukkan amat langsung sifat campur tangan eksekutif dalam kehakiman dan perundangan Islam itu sendiri dan saya rasa perkara ini perlu ditangani kerana inilah perkara struktur yang paling *fundamental* untuk kita selesaikan sebelum perkara bersifat proses yang lebih *detail* yang akan lebih merumitkan lagi. Mohon penjelasan.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, mohon untuk saya rangkumkan daripada Balik Pulau dan juga Kota Raja sebentar tadi yang telah menimbulkan tentang kedudukan Mahkamah Syariah. Secara ratanya saya dapat memahami sebagaimana penggulangan awal saya sebutkan, Tuan Yang di-Pertua, bahawa pengalaman dan juga sejarah penubuhan Mahkamah Syariah yang ada di Malaysia baru memakan tempoh selama 10 tahun bermula tahun 1999. Maka dalam tempoh yang begitu dekat berdasarkan kepada perbezaan pengalaman dan juga pelaksanaan yang telah berlaku dan berjalan, maka proses peningkatan kepada Mahkamah Syariah sedang dalam proses perjalanan.

Begitu juga tentang perjawatan dan sebagainya, pengasingan-pengasingan jawatan dan sebagainya sedang dalam proses. Maka, sebab itu saya memberikan jaminan kesungguhan bahawa kerajaan akan bersungguh-sungguh untuk melihat perkembangan daripada Mahkamah Syariah ini untuk supaya akan lebih meningkat dan juga lebih mempunyai kedudukan perjawatan yang kita katakan setanding dengan Mahkamah Sivil yang telah sedia ada dalam konteks perjawatan masing-masing.

Apa pun saya kembali kepada apa yang telah disebutkan oleh Yang Berhormat Machang sebentar tadi bahawa sebagaimana yang saya katakan, saya amat bersetuju bahawa pada kes yang berprofil tinggi ini, ia memerlukan kepada pandangan-pandangan dan juga penelitian. Maka sebab yang demikian, saya merasakan kewajaran yang diambil oleh pendakwa syarie untuk melihat bahawa supaya tidak berlaku konflik di antara kedua-dua mahkamah ini, berlaku pertembungan, perbezaan dan sebagainya yang akan memberikan kesan kepada kedua-dua pihak dan kedua-dua mahkamah akan membicarakan orang yang sama dan bayangkan juga kalau pada kedudukan ini, Mahkamah Syariah juga mengambil tempoh yang lama dan sebagainya, maka akan berlaku konflik yang lebih panjang dan lebih jauh dalam kedudukan ini.

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon untuk meneruskan penggulangan ini di mana Yang Berhormat Kalabakan, Baling, Kulim Bandar Baharu membangkitkan isu tauliah kepada penceramah. Yang Berhormat Kalabakan menyarankan supaya pentauliahkan untuk ceramah agama hendaklah diselaraskan dan meminta Kerajaan Persekutuan menyelaraskan peraturan-peraturan berkaitan Islam bagi mengelak negeri bertindak sendiri. Sebagaimana Ahli-ahli Yang Berhormat sedia maklum bahawa setiap negeri mempunyai kuasa untuk menggubal peraturan dan kaedah untuk perkara-perkara yang berkaitan dengan pentadbiran agama Islam di negeri masing-masing termasuklah perkara berkaitan dengan pentauliahkan.

Perkara ini telah diperuntukkan dengan jelas dalam Akta Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri-negeri. Pada masa sekarang hanyalah Wilayah Persekutuan dan negeri Selangor sahaja yang telah mempunyai kaedah atau peraturan mengenai pentauliahkan ini di mana Kaedah-Kaedah Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah Persekutuan) (Tauliah Mengajar Agama Islam) 2006 dan Peraturan Tauliah Negeri Selangor 2008, secara umumnya kedua-dua kaedah peraturan tersebut memperuntukkan tentang pertamanya penubuhan jawatankuasa yang menguruskan tauliah mengajar, fungsi jawatankuasa, anggota jawatankuasa, tempoh jawatan anggota jawatankuasa, mesyuarat jawatankuasa, kelayakan pemohon dan prosedur permohonan dan pengeluaran tauliah.

■1830

Kebanyakan peruntukan kaedah peraturan tersebut adalah hampir sama dan tiada perbezaan yang ketara. Perbezaan hanya dapat dilihat dari segi nama jawatankuasa, keanggotaan jawatankuasa dan syarat dan kelayakan pemohon. Selain daripada peraturan tauliah negeri Selangor 2008 mempunyai peruntukan yang lebih terperinci berbanding Wilayah Persekutuan. Sebagai contoh dari segi penggantungan dan penarikan balik tauliah walaupun negeri-negeri masih belum menggubal kaedah ataupun peraturan mengenai tauliah kaedah mengajar, kuasa untuk membuat peraturan telah diperuntukkan dengan jelas di negeri-negeri sebagaimana berikut:

- (i) negeri Melaka – seksyen 106(4) Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Melaka 202;

- (ii) negeri Sembilan – seksyen 118(4), Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Sembilan 2003;
- (iii) negeri Johor – seksyen 118(4) Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Johor 2003;
- (iv) negeri Perak – seksyen 107(4) Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Perak 2004;
- (v) negeri Pulau Pinang – seksyen 118(4) Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Pulau Pinang 2004;
- (vi) negeri Kedah – seksyen 81(4) Enakmen Pentadbiran Undang-Undang Islam Kedah Darul Aman 2008;
- (vii) negeri Kelantan – seksyen 91(3) Enakmen Majlis Agama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Kelantan 1994;
- (viii) negeri Terengganu – seksyen 102(4) Enakmen Pentadbiran Hal Ehwal Islam Negeri Terengganu 2001;
- (ix) negeri Pahang – seksyen 112(4) Enakmen Pentadbiran Agama Islam 1991;
- (x) negeri Perlis – seksyen 135 *Administration of Law Enactment* 1963;
- (xi) Negeri Sabah – seksyen 80(3) Enakmen Majlis Agama Islam Negeri Sabah 2004; dan
- (xii) Negeri Sarawak – seksyen 82(2) Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001.

Yang Berhormat Baling meminta supaya peraturan tauliah mengajar ceramah perlu dikaji semula dan satu penyelarasan perlu dibuat satu tauliah seluruh negara. Kerajaan sentiasa berusaha dan mengambil langkah-langkah yang positif dalam usaha penyeragaman dan penyelarasan undang-undang syariah di Malaysia khususnya berkaitan dengan isu tauliah mengajar. Walau bagaimanapun, kerajaan negeri mempunyai kuasa yang sepenuhnya sama ada ingin menerima pakai undang-undang seragam tersebut ataupun tidak. Ini adalah kerana perkara-perkara yang berkaitan dengan agama Islam sebagaimana yang telah saya sebutkan terdahulu adalah merupakan bidang kuasa kerajaan negeri sebagaimana yang diperuntukkan dalam Butiran 1 Senarai 2 Jadual Kesembilan Perlembagaan Persekutuan.

Oleh itu, Kerajaan Persekutuan tidak mempunyai kuasa untuk mengarahkan negeri-negeri menerima pakai undang-undang seragam tersebut bagi tujuan penyeragaman. Bagaimanapun di atas semangat kebaikan bersama, kerajaan akan sentiasa berusaha bagi tujuan kesepakatan dan kepentingan bersama untuk melahirkan satu bentuk keseragaman tauliah mengajar yang diterima pakai secara bersama.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Baling Yang Berhormat...

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sila.

Tuan Haji Taib Azamuddin bin Md. Taib [Baling]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Menteri. Kita menyambut baik di atas usaha yang sedang dan akan dilakukan dalam penyelarasan tauliah.

Cuma ingin saya mendapat penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri suatu keputusan ketua-ketua jabatan agama telah dibuat pada tahun 1980an iaitu di mana pemegang-pemegang tauliah daripada mana-mana negeri di dalam Malaysia, maka pemegang-pemegang tauliah yang mempunyai tauliah negeri-negeri tersebut secara *understanding* boleh diguna pakai di negeri-negeri lain.

Persoalan saya, pandangan saya, apa penjelasan diminta daripada Yang Berhormat Menteri sebelum enakmen ataupun usaha-usaha selanjutnya dilakukan bagi penyelarasan tersebut?

Mungkinlah pihak kerajaan di bawah pimpinan Yang Berhormat Menteri dalam hal ini untuk kita guna pakai dahulu persetujuan tersebut. Maknanya jabatan-jabatan agama, pihak berkuasa negeri mengambil persetujuan di atas maksud tadi sebab bagi saya hampir mustahil untuk seseorang pendakwah ataupun seorang guru agama untuk memperoleh tauliah daripada setiap negeri kerana itu mungkin tidak dapat dilakukan. Lebih-lebih lagi dari segi pendakwah-pendakwah yang hampir duduk di sempadan. Macam mana orang Sungai Besar, langkah titi itu masuk ke Perak perlu ada tauliah Perak. Begitu lah orang tauliah Selangor hendak masuk ke Bagan Dato'. Bagan Dato' masuk ini... Ini satu perkara yang bagi saya dari segi roh peraturan itu sendiri ataupun dari segi *spirit* nya tauliah itu sendiri adalah rasa saya menyimpang dari maksud yang sebenar.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Yang Berhormat Menteri, Yang Berhormat Balik Pulau sikit boleh? Sikit sahaja.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Okey..

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Saya lebih berminat untuk menganjak ke belakang sedikit Yang Berhormat Menteri kerana saya yakin pendekatan Islam dalam menangani isu kebebasan bersuara amat bersifat bagi saya berbeza. Kerisauan mengenai perkara-perkara negatif yang perlu diurus ataupun dengan izin, *supposed to be a regulated affairs*. Saya rasa lebih bersifat represif.

Mohon penjelasan, di dalam konteks sekarang Yang Berhormat Menteri terutama di dalam negeri-negeri Yang Berhormat Menteri mempunyai bidang kuasa, relevan kah isu tauliah ini di kala mana komunikasi bukan lagi bersifat di dalam ruang-ruang masjid, bukan sahaja di ruang-ruang kuliah tetapi komunikasi yang paling cepat, efektif melalui blog, melalui *facebook*. Saya ada pengalaman ketika kes yang kita bincangkan baru-baru ini, melibatkan seorang tokoh. Di mahkamah itu yang datang itu banyak *blogger*. Bukan yang datang hanya di kuliah-kuliah yang beliau memberi kuliah dan yang datang juga saya difahamkan untuk satu tujuan program TV dianggarkan 'hit' nya melangkaui 3 juta lebih, dikatakan.

Jadi bagi saya, ketika mana komunikasi sebegini sifatnya dengan izin *when every point is centre*, relevan lagi kah isu tauliah ini? Saya lebih mengandaikan pendekatan kita pada hari ini lebih progresif sifatnya, lebih *enlighten* sifatnya, lebih menunjukkan Islam itu yang merdeka sifatnya dan mempunyai pendekatan dakwah yang lebih. Kita panggil ilmu sifatnya, saya rasa Yang Berhormat Menteri hari ini mungkin mempunyai pendekatan yang lebih kontemporari. Mohon penjelasan.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Mohon penjelasan Yang Berhormat Menteri, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Menteri. Ada dua, tiga perkara berkaitan dengan tauliah.

Pertama yang saya bangkitkan dalam ucapan bahas belanjawan. Apa kriteria yang digunakan untuk memberikan tauliah atau tidak, kerana kita sudah ada kes dalam negara kita sendiri yang tauliah ini disalahgunakan. Keperluan tauliah ini disalahgunakan oleh jabatan-jabatan agama ini. Contohnya seperti yang saya sebut, bagaimana mungkin seorang mufti iaitu Almarhum Dato' Ishak Baharom semasa dia menjadi mufti, dia boleh berceramah di sana sini, khutbah dan lain-lain. Sebaik sahaja dilucutkan jawatan, jangankan ceramah, ada tempat masuk masjid sembahyang pun tidak boleh.

Apa kayu pengukur yang digunakan untuk menafikan orang seperti Dato' Dr. Haron Din, anak Melayu pertama yang mendapat ijazah PhD Ijazah Syariah daripada Universiti al-Azhar daripada mendapat tauliah? Berapa kali beliau ditahan, disekat, dihalang daripada menyampaikan ceramah. Apa yang menghalang orang seperti Datuk Dr. Ismail Kamus? Dia yang sains tauliah dahulu, hari ini dia tidak dapat tauliah.

Kedua, tadi apakah kayu pengukur? Kalau ulama-ulama besar-besar macam ini tidak dapat, jadi apa kayu pengukur yang digunakan sebenarnya? Tambahan macam saya lagilah kan... *[Ketawa]* Walaupun 'dok' ceramah tiap-tiap hari siang malam. Kedua Tuan Yang di-Pertua, dalam kes spesifik Dr. Asri ini, kenapa tindakan dibuat dalam keadaan Jabatan Agama Islam Selangor di bawah Peraturan Tauliah 2008, ada di sana Peraturan 22 yang menyebut pengecualian kepada keperluan tauliah.

■1840

Daripada lima pengecualian, dia ada tiga *ground*. Iaitu tokoh agama tempatan, mufti negeri atau ahli jawatankuasa fatwa negeri yang dia duduk dalam itu dan pensyarah fakulti pengajian Islam universiti tempatan. Maknanya semasa mereka tahan dia dengan 25 orang macam Amerika pergi tangkap Taliban, pegawai-pegawai JAIS tahu dia termasuk dalam kumpulan yang dikecualikan. Kenapa tidak panggil dia dan kata, "*Syeikh, enta ini sebenarnya layak dapat tauliah. Kami hendak beri tauliah*". Mempermudahkan, berikan jalan kepada dia, kenapa tidak diberi? Sebaliknya diambil tindakan yang begitu rupa, yang mengaibkan. Kalau mengaibkan setakat Dr. Asri satu hal, ini mengaibkan kita orang Islam. Sampai ada dibangkitkan dalam Parlimen, "*Lu orang Islam kalau mahu cakap pun kena ada peritkah?*" Jadi masalah.

Ketiganya, ada atau tidak keadaan di mana tauliah tidak diberikan kerana fahaman berbeza. Kononnya dengan aliran utama, yang ada seorang penulis semalam tulis "*Aliran AWSJ*". Saya ingat *Asian Wall Street Journal*, rupanya aliran Ahli Sunah Waljama'ah. Ada atau tidak tindakan tidak diberikan tauliah, diambil, contohnya kerana fahaman yang berbeza seperti Wahabi?

Hari Jumaat lepas seorang pegawai yang mendakwa diri dia daripada JAKIM memberi tazkirah di Masjid Jamek Kuala Lumpur. Dia hentam golongan Wahabi seolah-olah golongan Wahabi ini macam komunis, macam orang yang tidak ada agama langsung, diserang habis-habisan. Dia menggunakan platform JAKIM sedangkan Timbalan Menteri, Dr. Mashitah menyebut secara terbuka tidak ada tindakan yang diambil kerana fahaman berbeza seperti Wahabi. Jadi, saya hendak tahu adakah pernah tindakan diambil berdasarkan kepada fahaman ini? Perbezaan pendapat ataupun perbezaan mazhab, khususnya kepada Mazhab Wahabi. Jadi, saya pohon penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri.

Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Dato' Jamil Khir bin Baharom]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih kepada semua Ahli-ahli Yang Berhormat yang mengambil bahagian dalam perbincangan ini. Mohon untuk saya merangkumkan Yang Berhormat Baling dan juga Yang Berhormat Balik Pulau.

Pertamanya, suka saya menyebutkan bahawa dalam semangat yang telah disebutkan daripada persetujuan untuk menyampaikan ceramah di luar daripada negeri yang dia mendapat tauliah, maknanya dia harus mendapat tauliah daripada tempatnya terlebih dahulu. Kemudian dalam masa yang sama juga ada satu kesefahaman, walaupun tidak bertulis, tetapi diterima untuk melaksanakan tugas sebab saya dahulu pun sama sebagaimana Yang Berhormat Baling.

Sebagai penceramah dahulu, tauliah yang kita dapat di Wilayah Persekutuan sebagai persefahaman bersama untuk ceramah pada negeri-negeri yang lain. Pada ceramah di negeri yang lain juga mengambil kira setelah kita mengemukakan permohonan permit untuk mengadakan ceramah dan polis mengambil kira individu-individu yang telah disebutkan. Selain daripada itu, sebagaimana yang telah disebutkan oleh Yang Berhormat Balik Pulau, kebebasan...

Tuan Haji Taib Azamuddin bin Md. Taib [Baling]: Yang Berhormat, sebelum Balik Pulau. Sebelum berpindah ke Balik Pulau, boleh?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sila.

Tuan Haji Taib Azamuddin bin Md. Taib [Baling]: Saya terima jawapan Yang Berhormat Menteri, tetapi persoalan yang timbul sekarang ini, baru dua tiga hari ditimbulkan, walaupun kita ada tauliah, tetapi pihak yang berkenaan, terutama sekali di Selangor, dia kata tidak boleh juga sebab wakil rakyat. Jadi, apa alasan ini?

Kalau kita semak enakmen, tidak ada hak untuk mencegah kita kerana kita wakil rakyat, tetapi ini berlaku sekarang, dua tiga hari yang lepas. Pada saya hujahnya ialah kerana saya sudah jadi wakil rakyat – ahli politik. Jadi, seolah-olahnya memperlihatkan wakil rakyat ini sudah tidak ada lagi peranan kita dalam Islam, terutama sekali dalam dakwah, dalam ilmu, dalam apa jua. Jadi, ternafi.

Jadi, saya rasa peraturan ini mungkin... Itulah saya minta Yang Berhormat Menteri, saya suka bercakap ini, ambil celahan ini bukan kerana apa, tetapi kerana saya menaruh kepercayaan kepada Yang Berhormat Menteri, sahabat saya yang baru ini. Dulu kita berforum satu platform jadi ahli panel. Jadi, sampai masanya saya rasa kita oleh kerana diberi mandat ini, saya yakin Yang Berhormat Menteri dapat guna kedudukan untuk melaksanakan yang kita cakap dululah.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Baling kerana memberikan kepercayaan kerana masih lagi yakin kepada saya. Saya ingin meyakinkan kepada Yang Berhormat Baling bahawa sebagaimana yang telah ada persetujuan *understanding* awal itu berlaku.

Apa pun Tuan Yang di-Pertua, suka saya ulang bahawa ada di sana keperluan-keperluan untuk tujuan permohonan tersebut sebab kepada negeri-negeri yang tertentu, sebagaimana yang saya sebutkan, kuasa adalah terletak pada negeri masing-masing dalam meluluskan kerana pada persepsi-persepsi yang berbeza yang telah diputuskan.

Bahkan dalam konteks Selangor yang telah kita sebutkan tadi, Selangor juga ada peraturan-peraturan, di mana kalau sebagaimana yang telah disebutkan oleh Yang Berhormat Balik Pulau, saya katakan tadi bahawa hendak kepada kebebasan bersuara kita bersetuju. Akan tetapi, kadang-kadang pengisian kepada kebebasan bersuara itu diisi dengan pengajaran-pengajaran yang sukar untuk kita pegang di sudut hujah-hujah mereka, terutamanya kepada perkara-perkara yang boleh dengan dilibatkan dengan salah faham masyarakat setempat.

Lalu, tauliah adalah menjadi satu mekanisme yang baik untuk mengukur kemampuan dan kebolehan dan kesesuaian masyarakat berdasarkan kehadiran penceramah-penceramah. Kita tidak menolak jabatan-jabatan agama Islam negeri-negeri yang mengeluarkan tauliah-auliah ini, tidak menolak keilmuan mereka, tetapi kadang-kadang mengambil kira persekitaran setempat berdasarkan hujah dan perkara yang dibawa, mungkin kadang-kadang menjadi suatu keberatan untuk diterima dalam konteks masyarakat setempat.

Oleh sebab yang demikian, bukan soal kita tidak memberikan kebebasan untuk bersuara, tetapi pihak jabatan agama Islam sendiri memohon supaya tauliah ini dipohon kepada mereka untuk tujuan memudahkan pemantauan dibuat dan kebertanggungjawaban daripada ceramah-ceramah yang disampaikan adalah boleh dipertanggungjawabkan kepada orang yang mendapat tauliah tersebut.

Akan tetapi, apabila secara berleluasa, dengan saya tidak menolak, Tuan Yang di-Pertua, bahawa ramai penceramah bukan hanya di dalam negeri, termasuk juga daripada negara-negara berdekatan daripada luar negara. Bahkan ada masjid-masjid kita yang masjid bukan hanya daripada orang Melayu sahaja, ada imam-imam yang dibawa daripada luar, termasuk daripada Yaman, Sudan, India, Pakistan di masjid-masjid yang tertentu dan beberapa buah negara lagi termasuk Indonesia. Pengajaran-pengajaran yang dibawa kadang-kadang tidak ada kesesuaian dan keserasian amalan masyarakat setempat sehingga akhirnya menimbulkan hal-hal yang negatif di kalangan masyarakat.

Hal yang seperti inilah payah untuk dibuktikan pada peringkat mahkamah dalam bentuk pengajaran kerana memerlukan kepada ketekunan untuk dirakamkan ucapan dan sebagainya, perlakuan dan pengajaran. Apatah lagi yang bersifat tersembunyi pada rumah-rumah yang terselindung dan sebagainya, maka tauliah adalah merupakan kunci kepada penguat kuasa untuk diberi kepada mereka satu ruang pemantauan. Saya bimbang, jangan sampai kepada yang dikejar tidak dapat yang dikendong berciciran.

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon untuk meneruskan jawapan...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri tidak jawab soalan saya satu pun, tetapi saya hendak bagi contoh kepada Yang Berhormat Menteri, Tuan Yang di-Pertua. Ini dikatakan tauliah hendak mengawal.

Saya baca pertuduhan yang dikenakan kepada seorang ulama, "*Bahawa kamu pada 24 April 2006, jam lebih kurang 4.30 petang di Pusat Rukun Tetangga Seksyen 14, PJ telah didapati mengajar tafsir al-Quran surah Al-Baqarah mengupas ayat 14 hingga 20 berhubung dengan agama Islam tanpa tauliah diberikan di bawah seksyen 118 Enakmen Pentadbiran Agama Islam Selangor*".

Seorang ulama ditangkap, digari, dibawa ke balai, diaibkan dan dimalukan kerana mengajar ayat 14 hingga 20 surah Al-Baqarah. Di mana justifikasi kata hendak buat pengawalan? Yang ini yang saya bangkitkan tadi. Apa kayu pengukur yang hendak mengatakan boleh dan tidak boleh? Adakah kerana, saya sebut lagi sekali, adakah kerana fahaman yang berbeza? Contohnya dalam kes ini Wahabi. Pernah atau tidak tindakan diambil menafikan tauliah kerana fahaman Wahabi? Kita hendakkan penjelasan sebab perkara ini sudah dibawa ke masyarakat bawahan, termasuk ada kedutaan-kedutaan negara tertentu bertanyakan.

■1850

Adakah pernah seorang ulama ataupun pendakwah dikenakan tindakan kerana fahaman itu supaya perkara ini jelas, tidak menjejaskan hubungan kita khususnya dengan negara-negara tertentu. Mohon penjelasan.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih...

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Menteri, sedikit tadi pasal yang tadi, Tuan Yang di-Pertua benarkan ya. Kelulusan bersuara tidak apa, di ruang ini kita boleh dengar penjelasan daripada segi aspek yang khusus tadi iaitu dari aspek perkembangan tadi semasa tauliah dan teknologi ini. Saya mahu Menteri menjawab perlu atau tidak untuk keluar televisyen, perlu ada tauliah dahulu sebab itu lebih berpengaruh, *very influential* sifatnya dalam komunikasi pada hari ini. Kalau ada bagaimana hendak dibuat? Saya tahu semua yang keluar tidak semua ada tauliah dan isu yang dibincangkan tadi tidak mahu sebut dua kali, amat berpengaruh sifatnya dari segi *blog* dan sebagainya. Ini dasar Menteri, minta penjelasan.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih kepada Yang Berhormat Kulim Bandar baharu, saya sebutkan sebentar tadi bahawa pemahaman-pemahaman yang telah dikaitkan dengan Pemahaman Wahabi di mana Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan Majlis Kebangsaan bagi Hal Ehwal Islam Malaysia berhubung dengan isu *wahabi*, saya petik "bahawa kerajaan berpendirian bahawa fahaman Wahabi tidak sesuai diamalkan di negara ini dan diputuskan bahawa fahaman Wahabi tidak sesat malah masih dianggap sebagai Kumpulan Ahli Sunnah Wal-Jamaah". Ini *clear* apa yang telah diputuskan oleh pihak Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan dan tidak ada kena-mengena dengan pentauliahannya itu disebabkan oleh sokongan parti politik dan sebagainya.

Sebenarnya ialah untuk menjaga kerukunan masyarakat Malaysia yang telah sedia mengamalkan Mazhab Syafie. Kita tidak melarang untuk orang mengamalkan ajaran-ajaran dan pegangan mereka tetapi dalam masa yang sama jangan meletakkan keserbasalahan di antara pengamal-pengamal yang sedia ada ini dengan satu tokoh tambah yang menyebabkan serba salah dan bukan takat serba salah dipersalahkan juga amalan-amalan yang telah sedia ada yakni menyebabkan kenapa perlu kepada pentauliahannya yang telah disebutkan. Jadi...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri, minta maaf. Maknanya...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat duduk, Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu duduk dahulu. Duduk dahulu Yang Berhormat Menteri.

Yang Berhormat, saya mendengar dengan teliti, kalau saya campur bahawa dianggap saya tidak faham sensitiviti agama. Saya faham dengan jawapan Yang Berhormat Menteri, kadang-kadang ada negeri mempunyai syarat-syarat tertentu, itu di luar bidang kuasa dia untuk menjawab dan cara berbasah pun kadang-kadang boleh dikena dua. Tadi daripada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu dan Yang Berhormat Balik pulau, mereka ini adalah pengamal guaman.

Pertanyaan itu seolah-olah *pin point* pertanyaan yang memerlukan jawapan *yes or no*. Ini berhubung Yang Berhormat secara dasar, cara Menteri menjawab saya faham, cara kamu bertanya saya juga faham. Akan tetapi di luar sana ada yang kurang faham, itulah maknanya disebut sensitiviti, apa yang perlu di sini, itu yang perlu didengar dan tiada kuasa di luar sana di negara-negara yang tertentu. Jadi *confine* perbincangan kepada itu, jangan ulang balik kerana kita akan berputar begitu sahaja. Dua jam dari sekarang, Menteri akan menjawab sensitiviti dia ini dan lepas itu tidak puas hati, tanya lagi. Sila Menteri, jawab soalan itu, selepas itu habiskan.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua, sebelum dilanjutkan penjelasan, maknanya sekarang ini *for the first time*, untuk pertama kali kita dapat tahu bahawa mereka yang dikatakan berfahaman Wahabi tidak akan diberikan tauliah tetapi boleh mengamal. Adakah itu maksud dia?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sebagaimana yang telah Tuan Yang di-Pertua sebutkan tadi, soalan daripada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu yang bersifat mahkamah. Saya tidak sebutkan bahawa kita tidak mengeluarkan tauliah kepada orang yang mengajar ajaran Wahabi. Saya katakan tadi bahawa ajaran Wahabi tidak bercanggah dengan Ahli Sunnah Wal-Jamaah dan saya sebutkan Majlis Muzakarah Fatwa telah menyatakan bahawa amalan ini tidak sesuai untuk dikembangkan. Bahkan waktu saya ke Arab Saudi pada tiga, empat bulan yang lalu, pihak kerajaan Arab Saudi dalam perbincangan menyatakan kami juga tidak memberikan tauliah untuk mereka mengajar atau memberikan mereka kebenaran untuk mengajar ajaran-ajaran yang kami dapati bahawa pengajaran-pengajaran mereka itu tidak sama sebagaimana yang ada di kerajaan Arab Saudi yang pada akhirnya mereka kata kesilapan fahaman ini sehingga menyebabkan perhubungan kerajaan dengan kerajaan, pandangan itu agak negatif kerana hal-hal yang seperti ini.

Saya suka sebutkan bahawa yang tertulis dalam laman-laman *blog*, ia sebagaimana yang saya sebutkan, ia haruslah ada kena-mengena dengan Majlis Agama Islam dan itu barangkali keluar daripada jangkauan ataupun tauliah kerana alam maya merupakan alam keterbukaan yang tidak dapat dijangkau dalam konteks yang ada pada hari ini.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Jadi Yang Berhormat Menteri, sekali lagi saya hendak bertanya, adakah itu dasar kerajaan. Mereka yang dikatakan berfahaman Wahabi tidak akan diberi tauliah, adakah itu pendirian kerajaan sekarang? Itu yang hendak jelas itu, kita tidak mahu di luar ini ramai, jadi kita hendak benda itu *clear*.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua saya sebutkan tidak timbul soal ajaran Wahabi untuk kita tidak keluar dan mengeluarkan sebab yang mengeluarkan tauliah-auliah ini berdasarkan pada permohonan, pertimbangan daripada kerajaan negeri masing-masing dan ini hak dan kuasa yang dimiliki oleh mereka.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri sebelum Yang Berhormat Menteri jawab terus sebab Yang Berhormat Menteri pun sahabat saya, kita biasa berceramah ramai-ramai, kita berforum...

Tuan Yang di-Pertua: Saya Yang Berhormat bukan termasuk dalam sahabat kamu, maka tugas saya perbincangan ini jangan terlampau akademik Yang Berhormat.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Ini bukan akademik.

Tuan Yang di-Pertua: Saya mendengar jawapan daripada Yang Berhormat Menteri, jawapan itu saya berpuas hati.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua, sekarang ini...

Tuan Yang di-Pertua: Pasa soal sensitiviti, baik, tetapi Yang Berhormat sekarang ini mendesak satu soalan yang perlu jawab ya atau tidak. Itu tidak dibenarkan dalam Parlimen.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Baik Tuan Yang di-Pertua, sekarang ini..

Tuan Yang di-Pertua: ...Dan jangan *repetitive* dengan soalan itu lagi. Sudah setengah jam.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Baik, sekarang ini, saya, sebab Yang Berhormat Menteri

Datuk Haji Mohamad bin Hajji Aziz [Sri Gading]: Tuan Yang di-Pertua. Bagi saya peluang Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Sekejap, Yang Berhormat Sri Gading.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat ini untuk celahan, minta sama Menteri.

Datuk Haji Mohamad bin Hajji Aziz [Sri Gading]: Yang Berhormat Menteri bagi saya peluang.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sila Yang Berhormat.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Sri Gading, Yang Berhormat Sri Gading.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, Yang Berhormat, Yang Berhormat.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Sri Gading, saya tengah bercakap. Saya hendak tumpu.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, duduk dulu Yang Berhormat, nanti dia bagi kepada Yang Berhormat Sri Gading. Duduk dahulu Yang Berhormat.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tadi dia beri kepada saya.

Tuan Yang di-Pertua: Sekarang ini sudah tukar pendapat, dia beri kepada Yang Berhormat Sri Gading pula... [Ketawa] Itu *floor* dia Yang Berhormat, sila Yang Berhormat Sri Gading... [Ketawa]

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Dia tidak beritahu saya, tidak apa.

Datuk Haji Mohamad bin Hajji Aziz [Sri Gading]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, *assalamualaikum warahmatullaahi wabarakaatuh*.

Tuan Yang di-Pertua: *Waalikumsalam*.

Datuk Haji Mohamad bin Hajji Aziz [Sri Gading]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri, saya melihat perdebatan ini, perbahasan ini tidak ada penghujungnya. Jadi saya hendak ambil jalan tengah Tuan Yang di-Pertua untuk Yang Berhormat Menteri.

Tuan Yang di-Pertua: Hati-hati Yang Berhormat, sentiasa hati-hati walaupun ada jalan tengah pun, kadang-kadang dilihat kepala saya miring sebelah.

Datuk Haji Mohamad bin Hajji Aziz [Sri Gading]: Malaysia Tuan Yang di-Pertua, Malaysia sudah turun-temurun kita beragama Islam Mazhab Syafie Ahli Sunnah Wal-Jamaah, jelas. Yang Berhormat Menteri sudah menjawab dengan jelas pemahaman Wahabi tidak terkeluar dari Sunnah Wal-Jamaah. Ini jelas. Faham. Cuma dia kata ada pengajaran-pengajaran kadang kala tidak sesuai dengan masyarakat setempat. Imam Syafie waktu di Baghdad dia baca Qunut sampai di Mesir dia tidak baca Qunut kerana di Mesir ketika itu, cara dia sembahyang Subuh. Tidak ada apa-apa masalah di situ.

Soal tauliah, soal lain, saya setuju dengan Yang Berhormat Menteri. Tauliah ini penting Tuan Yang di-Pertua. Agama Islam ini mestilah diajar mengikut al-Quran Nur Karim Sunnah Wal-Jamaah semua sekali itu. Jadi jangan sampai orang menggunakan kesempatan di atas nama Islam.

Minta maaf Tuan Yang di-Pertua, atas nama Islam yang diselewengkan kadangkala orang yang beragama Islam yang ilmu tinggi-tinggilah yang mampu menyelewengkan ajaran Islam. Orang bodoh macam saya ini tidak boleh Tuan Yang di-Pertua, ilmu tidak ada... *[Ketawa]* Hendak bercakap terus-terang maknanya...

Tuan Yang di-Pertua: Perlu tarik balik perkataan bodoh itu... *[Ketawa]*

Datuk Haji Mohamad bin Hajji Aziz [Sri Gading]: Saya tarik balik Tuan Yang di-Pertua, orang awam macam saya ini Tuan Yang di-Pertua tidak akan boleh memesongkan orang dari negeri Islam kerana orang tahu saya siapa. Akan tetapi orang yang berjubah serta berserban, faham al-Quran dan Hadis, kalau dia hendak selewengkan, orang mudah terpengaruh. Oleh sebab itu kita pegang Ahli Sunnah Wal-Jamah sesuai dengan masyarakat setempat.

■1900

Supaya ajaran kita itu di merata, tidak ada perbezaan yang boleh mengelirukan masyarakat untuk penyatuan umat, jadi Yang Berhormat Menteri jawab betul, jadi jangan kita... tauliah itu adalah untuk mengawal supaya jangan terseleweng oleh individu yang mempunyai niat lain. Itu pentingnya tauliah, saya bersetuju kalau tauliah agama tetapi bercakap di masjid selepas itu menghentam kerajaan. Ini bukan ajaran Islam, kadangkadang ada begini Tuan Yang di-Pertua, supaya biar orang yang mengajar agama, ajaran yang betul. Kita hendakkan yang betul, kita hendakkan yang baik. Oleh itu, Yang Berhormat Menteri sudah menjawab dengan jelas. Tuan Yang di-Pertua, saya rasa sudah tamat dengan penjelasan saya ini, buka tajuk lain.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Minta...

Tuan Yang di-Pertua: Nanti, Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Masalahnya...

Tuan Yang di-Pertua: Saya beri kebenaran lagi mengenai satu soalan, saya betul-betul meminta kerjasama bahawa apa yang ditanya tadi itu apabila telah dijawab oleh Menteri, jangan lagi diulang soalan...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Baik.

Tuan Yang di-Pertua: Kerana begitu juga yang dijawab.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Cuma saya takut Menteri, sebab saya kenal Yang Berhormat Menteri ini, saya kenal baik, kita dahulu sama-sama, jadi saya takut Yang Berhormat Menteri tidak tahu apa yang berlaku di dalam jabatan di sana. Yang Berhormat Menteri, sahabat saya dan saya akan cuba bersahabat dengan Tuan Yang di-Pertua... *[Ketawa]*

Tuan Yang di-Pertua: *[Ketawa]* Sila.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Saya hendak menjawab, Yang Berhormat Sri Gading tadi, masalahnya bukan Ahli Sunnah Wal Jamaah di Malaysia ini, beliau Ahli Sunnah Wal UMNO... *[Ketawa]* Kalau...

Tuan Yang di-Pertua: Ini...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Kalau kita..

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Ini etika. Jangan dipolitikkan, Ahli Sunnah Wal Jamaah...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Ya.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: ...Dianut oleh orang UMNO dan juga orang PAS.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Kritik kerajaan...

Tuan Yang di-Pertua: Menteri...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: ...Orang-orang PKR...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Kritik kerajaan...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Ini di sini..

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Ini tidak boleh..

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tidak, ini hendak jawab

Tuan Yang di-Pertua: Ahli Yang Berhormat...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Fahaman Jabariyah...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Sri Gading.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: *[Bercakap tanpa pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Sri Gading, tolong duduk Yang Berhormat, dan sila duduk Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: *[Bercakap tanpa pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Ya, duduk kedua-dua Yang Berhormat, sila duduk Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu. Menteri teruskan dengan jawapan selanjutnya, tidak perlu respons kepada Yang Berhormat Sri Gading dan tidak perlu juga respons kepada...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua, sebelum...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Minta maaf saya...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, saya sudah memberi laluan kepada Yang Berhormat, cukup latitud yang luas

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: ...Tuan Yang di-Pertua, saya takut nanti, Yang Berhormat Menteri beri jawapan, tidak sama dengan dokumen yang ada. Jadi sebelum...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, ini bukan mahkamah Yang Berhormat.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: ...Bukan soal mahkamah, sekarang ini Tuan Yang di-Pertua, saya tidak...

Tuan Matulidi bin Jusoh [Dungun]: ... Lawan Tuan Yang di-Pertua kah?

Tuan Haji Mohd. Nor bin Othman [Hulu Terengganu]: ...Hendak jadi Menteri kah?

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: ...Masalahnya sekarang ini, sebelum Menteri menjawab yang saya tanya tadi, biar beliau tahu apa dokumen yang ada, kerana itu separuh dan tidak tahu apa yang terjadi sebelum ini, saya hendak beri peluang kepada beliau, kalau dengan dokumen ini, beliau masih lagi mengambil tindakan yang sama dan kita terima...

Tuan Yang di-Pertua: Jangan panjang lebarkan Yang Berhormat...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Baik...

Tuan Yang di-Pertua: Biar Menteri respons, selepas itu mohon kepada Tuan Yang di-Pertua. Sila.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Daripada jawapan Menteri...

Tuan Yang di-Pertua: Duduk dahulu Menteri. Sila, kita dengar apa Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu hendak cakap, sila.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua, daripada jawapan Menteri tadi, bermakna dari segi fahaman *wahabi* tidak ada masalah, cuma dari segi tauliah, tidak pernah ada penafian tauliah kerana fahaman *Mazhab Wahabi*, tetapi dokumen ini. Surat daripada JAKIM sendiri bertarikh 27 Julai 2005, di mana seorang ulama, saya tidak mahu sebut nama kerana kita hendak menjaga maruah seorang ulama. JAKIM menghantar surat kepada Jabatan Agama Islam Selangor menyatakan bahawa antara aktiviti ceramah ulama berkenaan didakwa menimbulkan kekeliruan ialah kerana fahaman *wahabi*. Oleh itu pada masa itu, JAKIM mengenal pasti perkara ini semua mengenai fahaman *wahabi* ini, maka jabatan ini menyokong tindakan Jabatan Agama Islam Selangor menggunakan pendekatan tindakan undang-undang yang sedia ada menghalang penceramah seperti ini, dan Jabatan Agama Islam Selangor...

Dato' Jamil Khir bin Baharom: [Bangun]

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: ...Menjawab menyatakan bahawa...

Tuan Yang di-Pertua: Jangan panjangkan Yang Berhormat...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Baik

Tuan Yang di-Pertua: ...Kerana yang duduk di sini sudah orang lain.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Terima kasih. Tuan Yang di-Pertua, sudah hendak balik?... [Ketawa]

Tuan Yang di-Pertua: Beliau lebih *strict* daripada saya Yang Berhormat. Beliau tidak akan faham apa yang dibincangkan itu.

[Timbalan Yang di-Pertua (Datuk Ronald Kiandee) *mempengerusikan Mesyuarat*]

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: *Arigato*. Jadi, dalam surat ini Jabatan Agama Islam Selangor menyatakan, kami mengambil tindakan kerana setelah mendapat pandangan daripada pihak JAKIM. Jadi bermakna JAKIM pernah di dalam pelaksanaan tindak-tanduknya menggunakan itu sebagai alasan, saya berharap dapat Yang Berhormat Menteri yang baru mengambil pendekatan yang berbeza iaitu...

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: ...Memberikan tauliah...

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sila...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: ...Berdasarkan kepada kedudukan ilmu seseorang itu. Oleh itu saya belum mendapat jawapan lagi, apakah kayu pengukur orang seperti Dato' Dr. Haron Din, orang seperti Dato' Mufti Haji Ishak bin Baharom tidak diberikan tauliah, apa kayu pengukurnya supaya rakyat bawah faham.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih kepada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat, panjang lagi kah Yang Berhormat?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Saya ada 13 muka semua, lebih kurang sebanyak 27 muka surat,

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya, teruskan.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Jadi sekarang yang ke-13...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Parlimen...

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Saya suka menjelaskan...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat, Parlimen boleh mengizinkan jawapan, jika tidak sempat dibacakan, boleh dibuat secara bertulis, tetapi itu diserahkan kepada Yang Berhormat.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua, saya memilih untuk yang tadi, kalau tidak sempat untuk saya memberikan jawapan bertulis. Kepada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu, saya menyatakan bahawa peraturan-peraturan adalah merupakan hal yang digariskan oleh kerajaan negeri masing-masing mengikut peraturan yang telah diperuntukkan dan saya akui bahawa di antara kriteria yang menjadi peraturan untuk meluluskan tauliah itu adalah keilmuan. Di samping yang sama ada jawatankuasa yang menimbangkan dan mungkin jangan kita meletakkan satu kayu ukur kepada satu kes semata-mata, kena melihat kepada kes-kes yang lebih banyak termasuk kes-kes yang telah kita lihat termasuk ajaran-ajaran sesat dan sebagainya, termasuk sampai ke pendakwaan ajaran Nabi Melayu, termasuk yang sampai kepada Imam Mahadi sebagainya, Nabi Isa. Maka sebab yang demikian memerlukan kepada peraturan dan juga enakmen akta untuk mengeluarkan tauliah-auliah tersebut.

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon izin untuk menyampaikan..., saya tidak tahu sampai pukul berapa untuk diberikan...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya, boleh lagi.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Ledang, Sekijang, Jerai, Parit Buntar, Kota Melaka dan Baling telah membangkitkan isu berkaitan dengan industri halal, pensijilan halal dan perkara-perkara yang berkaitan dengan produk halal. Yang Berhormat Ledang meminta supaya kaedah untuk menentukan halal dipertingkatkan, diperluaskan dan pensijilan halal oleh JAKIM melalui satu proses yang pantas tetapi tepat. Kerajaan menyanjung tinggi pandangan dan saranan, justeru kerajaan bagi pihak JAKIM sentiasa mengambil langkah berusaha untuk memperbaiki sistem pengurusan pensijilan halal di Malaysia dengan pelbagai cara.

Satu bengkel *Business Process Reengineering* antara JAKIM dan MAMPU telah diadakan dan jabatan ini telah mengenal pasti beberapa kelemahan teknikal yang ada, hasilnya jabatan ini telah mengadakan beberapa penambahbaikan terhadap proses dan prosedur yang diguna pakai sebelum ini, antaranya membaiki sistem maklumat *e-Halal*, menyediakan manual pemantauan, menyediakan *desk officer* yang khusus untuk permohonan halal sektor perhotelan dan juga mengurangkan bilangan hari pemprosesan daripada 60 hari kepada 30 hari. Jabatan ini juga menyasarkan tempoh pemprosesan yang akan dapat dicapai kepada 14 hari, apabila semua keperluan sokongan bahagian ini dipenuhi. Ke arah menambah...

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: [Bangun]

Dato' Jamil Khir bin Baharom: ...Keberkesanan ini juga..

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Yang Berhormat Menteri, sedikit...

Dato' Jamil Khir bin Baharom: ...Kerajaan...

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Sedikit penjelasan daripada Yang Berhormat Balik Pulau, penjelasan mengenai sijil halal. Sedikit sahaja, boleh?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Baik, biar saya habiskan sedikit lagi.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Okey.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Ke arah menambah keberkesanan ini juga, kerajaan telah membawa kembali bahagian pensijilan ini untuk diselia dan dikawal oleh pihak JAKIM. Sila.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Apa yang dijelaskan oleh Menteri tadi, saya perlukan sedikit penjelasan lanjut kerana di dalam realiti, saya beri contoh...

Tuan Azan Ismail [Indera Mahkota]: *Bangun*

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: *[Bangun*

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ahli Berhormat yang lain, minta duduk dahulu.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: ...Secara spesifik ya, Yang Berhormat Menteri, rangkaian *Old Town White Coffee*, saya lihat sijilnya itu bukan secara bangganya ditampal di kaunter, saya yakin bukan daripada JAKIM, daripada tauliah halal Asia...

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: ...IF...

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Apa, IF?

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: RC...

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: IFRC?

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: *Islamic Food Research Centre.*

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: *Islamic Food Research Centre* yang bukan berpangkalan di Malaysia, bukan?

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Ya.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Kalau mengikut sijil itu, jadi saya melihat dan ini serius serta perlu diperhatikan segera kerana tempat-tempat sebegini mendapat tarikan terutama daripada kita orang Islam dan tujuan saya bercakap ini bukan untuk memusnahkan perniagaan siapa, saya lebih suka ia beroperasi dengan lebih seperti yang dicadangkan, mungkin JAKIM perlu lihat, sama ada sijil itu adakah seperti yang dimaksudkan oleh Menteri tadi, terima kasih.

■1910

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih kepada maklumat. Minta saya jawab sedikit dahulu untuk tujuan, ada jawapan di hadapan ini yang berkaitan dengan soalan daripada Yang Berhormat Balik Pulau, Yang Berhormat Kota Melaka yang telah bertanya, adakah badan-badan lain yang mengeluarkan sijil halal dan adakah diiktiraf oleh kerajaan? Undang-undang yang diguna pakai dan apakah hukumnya mengenai kesalahan yang berkaitan?

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, selain JAKIM pihak lain yang mengeluarkan Sijil Halal dalam negara ialah Jabatan Agama Islam Negeri-negeri (JAIN) dan Majlis Agama Islam Negeri (MAIN) dan empat syarikat swasta yang tidak mendapat pengiktirafan daripada JAKIM, tetapi oleh kerana dalam peraturan yang sedia ada mereka boleh mengeluarkan sijil-sijil tersebut, manakala di luar negara terdapat 44 buah badan Islam yang telah diiktiraf oleh pihak Kerajaan Malaysia bagi mengeluarkan sijil tersebut.

Saya mungkin tidak mendapat kepastian, adakah sijil yang dikeluarkan oleh *White Coffee* dan sebagainya tadi rangkaiannya adalah merupakan sijil yang didapati daripada 44 buah badan Islam yang telah diiktiraf. Manakala undang-undang yang diguna pakai sekarang ialah pertamanya Akta Perihal Dagangan 1972, Akta Kesalahan Jenayah Syariah Wilayah Persekutuan 1997, Akta Makanan 1983, *Animal Rules Ordinance 1962*, *Customs Act 1962*, Undang-undang Kecil Pihak Berkuasa Tempatan (PBT). Penyelarasan Sijil Halal akan dapat diselesaikan apabila satu akta halal yang sedang dalam proses penggubalan selesai untuk diterima pakai.

Mengenai hukum penalti ia adalah bergantung kepada jenis kesalahan dan undang-undang yang terlibat, sebagai contoh kesalahan di bawah Akta Perihal Dagangan 1972 boleh dikenakan hukuman mengikut Seksyen 18(1)(2) akta yang sama, penalti bagi kesalahan pertama ialah denda tidak melebihi RM100,000 dan penjara tidak lebih tiga tahun atau kedua-duanya sekali. Bagi kesalahan kedua ialah denda tidak melebihi RM200,000 atau penjara bagi tempoh tidak lebih daripada enam tahun dan kedua-duanya sekali. Bagi mengelak potensi rasuah, silakan...

Tuan Azan Ismail [Indera Mahkota]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya sebenarnya hendak mengulas jawapan yang diberi. Akan tetapi ada satu persoalan lain yang lebih penting, jauh lebih penting daripada soal pengeluaran pensijilan halal.

Saya hendak bertanya kepada pihak Yang Berhormat Menteri, ada ataupun tidak prosedur pengauditan halal ini? Sebab halal adalah satu *certification* yang kita keluarkan. Kita keluarkan dengan izin, *certification* untuk mengatakan satu produk itu halal kerana mengikut satu proses atau satu prosedur kerja. Akan tetapi, adakah prosedur ini dipatuhi setiap tahun diaudit sekurang-kurangnya setahun sekali ataupun dwi tahunan.

World Islamic Forum yang terbaru membangkitkan soal pengauditan halal, ataupun halal *audited process* yang diiktiraf sebagai satu *breaking point* untuk mengatakan satu produk itu layak, seterusnya diakui sebagai sah atau sebagai halal ataupun pensijilan itu cuma terhad kepada kandungan pemprosesan semasa ianya dikeluarkan. Bukan untuk penerusan kepada pengeluaran atau *production* sesuatu produk atau suatu jenama tersebut. Terima kasih.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Boleh saya tambah sedikit sebelum Yang Berhormat Menteri menjawab. Ya, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tentang sijil yang dikeluarkan oleh *Islamic Food Research Centre Malaysia & Asia Region*. Saya tidak pasti adakah ini tadi dikatakan salah satu yang diisytiharkan oleh Malaysia. Sebab dalam *announcement...* [Merujuk kepada keratan akhbar] Izinkan saya baca, *Announcement* oleh IFRC ini, ia katakan dengan izin Tuan Yang di-Pertua:

"Islamic Food Research Centre (IFRC) Asia is a division of Bahtera Lagenda Sdn. Bhd. and a member of World Halal Council. IFRC ASIA is also registered in Hong Kong.

This is to confirm that our Halal Certification, IFRC Malaysia & Asia Region is based on World Halal Council Standard, Regulation & Practices and Malaysian Standard - Halal Food - production, preparation, handling and storage - general guidelines (first revision).

All certificates issued by IFRC ASIA is legally issued and recognised by the World Halal Council and based on Trade Description (Use of Expression "Halal") Order 1975 and Trade Description (Marking of Food) Order 1975 of Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Kepenggunaan. It is subjected to Trade Description Act 1972.

IFRC Asia is also affiliated with Islamic Councils and Associations of 20 other countries and recognized by the respective country, vice versa. IFRC Asia logo.."

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat..

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: ... "...is recognized and accepted worldwide, including Malaysia." Dia katakan...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat soalan ini tadi telah dijawab oleh Yang Berhormat Menteri.

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Ya, ya, ini *announcement* yang saya baca untuk Yang Berhormat Menteri. Dia kata *including Malaysia*.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih kepada yang pertamanya daripada Yang Berhormat Indera Mahkota. Yang Berhormat Indera Mahkota telah menyebut bahawa prosedur-prosedur dan juga termasuk pengauditan.

Untuk makluman bahawa prosedur pensijilan halal adalah dikeluarkan dan bahkan prosedur ini telah pun mendapat pengiktirafan ISO MS 1500:2004 dan MS 2200:2008, di mana manual prosedur dan persijilan halal Malaysia diperakui di peringkat ISO.

Walau bagaimanapun untuk lebih menambahkan penguatkuasaan dan pengauditan kepada halal ini, kerajaan telah mengarahkan pada setiap syarikat terutamanya sektor perhotelan untuk mewujudkan kader-kader ataupun pegawai syariah mereka sendiri dan hal ini sedang berjalan. Namun suka saya jelaskan juga bahawa akta penguatkuasaan kepada persijilan halal ini dapat dikuatkuasakan sepenuhnya apabila kita memiliki akta halal yang tersendiri kelak. Sebab buat masa sekarang akta ini tidak kita perolehi dan sedang dalam proses penggubalan dan *insya-Allah* pada penghujung tahun 2010 ini kita dapat menyiapkan akta ini untuk kita kuatkuasakan.

Tuan Azan Ismail [Indera Mahkota]: Sedikit tambahan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Hendak bagi jalan Yang Berhormat?

Tuan Azan Ismail [Indera Mahkota]: Begini. Sementara kita akan keluaran satu akta yang khusus berkenaan dengan aspek halal, pengauditan halal ini, adakah cadangan kementerian ataupun Jabatan Perdana Menteri untuk *imposed*, dengan izin, supaya pengauditan halal ini diwajibkan semacam mana diwajibkan ke atas pengauditan kewangan sesuatu syarikat yang berdaftar di bawah SSM, tanpa laporan audit ini maka sesuatu syarikat itu tidak boleh menyambung atau disijilkan semula untuk tahun atau untuk kewangan berikutnya. Saya rasa perkara ini boleh jadi satu asas untuk dipertimbangkan masa kita menggubal atau mencadangkan bentuk kandungan akta halal seperti yang dicadangkan itu. Saya rasa amat baik kalau kita boleh timbangkan. Terima kasih.

Tuan Mohd Yusmadi bin Mohd Yusoff [Balik Pulau]: Yang Berhormat Menteri, sedikit sahaja. Mengenai Sijil Halal tadi itu. Apa jaminan keselamatan lambang logo Halal itu sebab pada pandangan rakyat ia senang ditiru, diciplak dan sebagainya kerana ini saya rasa penting, mohon penjelasan Yang Berhormat Menteri kerana industri halal ini telah menjangkau bilion nilainya, takut tarikan kewangan ini tanpa jaminan keselamatan akan memudahkan penyelewengan. Saya mohon jaminan daripada Yang Berhormat Menteri macam mana logo-logo ini dapat di pastikan keasliannya.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Yang Berhormat Indera Mahkota saya mengucapkan terima kasih daripada cadangan tadi...

Tuan Sim Tong Him [Kota Melaka]: Yang Berhormat Menteri hendak....

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Sekejap, nanti saya jawab kemudian. Yang Berhormat Indera Mahkota tadi minta supaya pengauditan ini dapat dijalankan sebagai alternatif awal. Saya suka menyebutkan sebagaimana tadi, bahawa pihak kementerian yakni JAKIM telah memohon supaya mana-mana syarikat dan juga hotel yang memohon untuk mendapatkan sijil ini, maka kita minta supaya mereka mengadakan kader-kader mereka, pegawai-pegawai syariah daripada kalangan kelulusan agama untuk berada di sana dan dalam masa sekarang ini mengambil tempat tugas sebagai penguat kuasa dan sekali gus mengaudit, melihat perkembangan halal itu dapat dilaksanakan dengan betul dan benar.

■1920

Selain daripada itu juga untuk maklumat Ahli-ahli Yang Berhormat Sijil Halal ini adalah merupakan sijil yang bukan diwajibkan. Buat masa sekarang, prosesnya sebagaimana yang telah saya jelaskan pada sidang Dewan yang lalu, ianya adalah merupakan sijil yang dipohon secara sukarela. So, atas sifat yang seperti ini, pengauditan juga berjalan tetapi penguatkuasaan akan berjalan apabila akta itu telah dilaksanakan sepenuhnya pada 2010 yang akan datang, *insya-Allah*. Kemudian, selain daripada itu, saya mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Kota Melaka yang turut mengambil bahagian dalam perbincangan Akta Halal dan saya fikir Yang Berhormat Kota Melaka juga memang menggemari makanan-makanan halal.

Jadi saya memohon untuk menjelaskan IFRC ini yang mengeluarkan seperti yang saya faham bahawa ianya adalah merupakan syarikat swasta yang mengeluarkan Sijil Halal bukan sahaja di dalam Malaysia tetapi di luar negara. Kemudian saya akan maklumkan secara bertulis adakah IFRC ini termasuk di antara 40 buah syarikat yang telah mendapat kerjasama dengan kerajaan Malaysia untuk tujuan diberikan kuasa untuk mengeluarkan Sijil Halal.

Selain daripada itu juga berbalik kepada Yang Berhormat Balik Pulau, *insya-Allah* kita melihat bahawa peluang-peluang untuk di kalangan pemain-pemain perhotelan dan juga pengeluar barang halal ini. Kita akan cuba pendekatan untuk penguatkuasaan di tahun yang akan datang apabila Akta Halal ini dapat diwujudkan dengan mengujudkan akta yang sebenar sebab sekarang sebagaimana saya sebutkan hanyalah sekadar kita berikan kebebasan kepada mereka untuk sukarela memohon ataupun tidak.

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon untuk meneruskan jawapan kepada soalan-soalan yang seterusnya. Bagi mengelak potensi rasuah dalam urusan Sijil Halal dan penguatkuasaannya sebagaimana yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat Parit Buntar, kursus pemantapan integriti para pegawai sentiasa dijalankan dan digiatkan bagi mendedahkan pelbagai cabaran di lapangan kerajaan memahami cabaran ini tidak mudah untuk ditangani melainkan dengan kekuatan iman, integriti sangat diperlukan dan sentiasa diperkukuhkan.

Yang Berhormat Parit Buntar juga menyarankan supaya Halal *Industry Development Corporation* (HDC) menceburkan diri dalam bidang perkhidmatan, pembuatan serta kerjasama dengan syarikat-syarikat multi nasional, *enterprise* kecil, dan juga sederhana. Saya suka maklumkan kepada Ahli-ahli Yang Berhormat bahawa HDC buat masa sekarang ia tidak lagi berada di bawah Menteri di Jabatan Perdana Menteri tetapi dia berada di bawah tanggungjawab yang diuruskan oleh MITI. Jadi saya rasa untuk tujuan integriti Halal yang di bawah HDC sebagai pemain yang ditubuhkan pada tahun 18 September 2006 yang merupakan syarikat milik 100 peratus milik kerajaan di mana HDC menjalankan peranan penting dalam memajukan industri Halal di dunia. Fungsi dan tanggungjawab HDC meliputi tiga teras utama:

- (i) integriti halal;
- (ii) pembangunan industri; dan
- (iii) penjenamaan dan promosi.

Untuk maklumat bahawa melalui HDC, pihak OIC dalam akhbar pada hari ini telah memberikan satu kekuatan kepada HDC untuk menerajui bagi pihak kerajaan Malaysia dalam bidang halal ini dan HDC adalah merupakan pemain utama dalam pelaksanaan industri halal bagi diterajui yang melibatkan seluruh negara-negara OIC.

Tuan Yang di-Pertua, saranan menyegerakan penggubalan Akta Halal telah dibangkitkan oleh Yang Berhormat Baling, Parit Buntar, dan Jerai. Pada masa ini Akta Halal dalam proses penyelarasan dan persetujuan negeri-negeri. Persefahaman dan penyeragaman ini merupakan asas yang penting bagi mewujudkan Akta Halal sebagaimana yang telah disebut oleh Perdana Menteri dalam Belanjawan 2010 baru-baru ini. Kewujudan akta ini *insya-Allah* akan dapat membantu menyelesaikan permasalahan isu halal yang telah lama berlarutan.

Kerajaan memberikan komitmen negara Akta Halal yang dapat diwujudkan secepat mungkin pada tahun 2010 nanti. Yang Berhormat Baling telah membangkitkan beberapa perkara persoalan isu persijilan halal melalui makmal halal. Sukacita dimaklumkan kerajaan sedang merancang pembinaan makmal sendiri di Bandar Enstek, Sepang pada Rancangan Malaysia Kesepuluh. Berhubung dengan penguatkuasaan menggunakan Sijil Halal, ia hanya dapat direalisasikan apabila telah wujud Akta Halal kelak.

Mengenai cadangan mewujudkan jawatan kader JAKIM di syarikat, dimaklumkan pada masa ini pengusaha atau pihak industri telah diwajibkan melantik seorang Pegawai Halal berkelulusan pengajian Islam sebagai pemegang tanggungjawab untuk memastikan pematuhan prosedur persijilan halal sebagaimana yang ditetapkan dalam Manual Prosedur Halal JAKIM.

Dimaklumkan juga bahawa bajet kerajaan pada kali ini telah memperuntukkan sebanyak RM24 juta untuk sistem anti penyeludupan daging beku. Mengenai persoalan adakah logo Halal telah dipatenkan, dimaklumkan logo Halal ini telah dipatenkan di bawah Akta Cap Dagangan 1976.

Maka sehubungan dengan itu, sijil ini juga memerlukan kepada satu imbasan untuk supaya kita dapat memahami ketulenan dan juga sijil yang dikeluarkan itu benar-benar daripada pihak JAKIM ataupun jabatan-jabatan yang diluluskan oleh pihak JAKIM. Manakala mengenai cadangan mewajibkan hotel mendapatkan pengiktirafan Sijil Halal, pada masa ini kerajaan JAKIM tidak berhak mewajibkannya kerana sebagaimana sedia maklum permohonan Sijil Halal adalah secara sukarela. Dimaklumkan juga adalah di luar bidang kuasa JAKIM untuk memastikan jabatan-jabatan tidak menggunakan hotel-hotel yang tiak memiliki Sijil Halal. Walau bagaimanapun, JAKIM menasihati semua agensi kerajaan supaya memastikan program yang dibuat adalah di hotel yang telah mendapat Sijil Halal JAKIM dan JAIN.

Yang Berhormat Sekijang juga membangkitkan apakah langkah-langkah bagi meningkatkan jumlah hotel yang memperoleh Sijil Halal. Antara langkah-langkah yang diambil seperti mengadakan seminar dan bengkel bagi pihak hotel untuk memberikan kesedaran berkaitan pentingnya mendapat pengiktirafan halal JAKIM. Di samping itu JAKIM telah mengadakan pertemuan dengan persatuan hotel-hotel. Mewujudkan pegawai khusus bagi membantu pihak hotel dalam urusan permohonan Sijil Halal dan kempen-kempen kesedaran melalui media massa.

Setakat ini, sebanyak 35 buah hotel yang telah mendapat Sijil Halal JAKIM. Senarai hotel-hotel tersebut boleh dirujuk melalui laman web www.halal.gov.my. Berhubung dengan pelbagai logo halal di pasaran yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Sekijang dimaklumkan hanya logo JAKIM, JAIN, dan MAIM sahaja yang diiktiraf oleh kerajaan. Bagi produk luar negara pula ialah logo yang dikeluarkan oleh 44 badan Islam yang telah diiktiraf termasuk badan Islam Thailand dan boleh dirujuk melalui laman web www.halal.gov.my. JAKIM tidak ada senarai kursus produk luar negara yang dipasarkan di Malaysia. Walau bagaimanapun, pemantauan tetap dijalankan bagi memastikan kehalalan produk yang dipasarkan.

Yang Berhormat Jerai mencadangkan supaya di umumkan syarikat-syarikat yang berjaya memenuhi kehendak Sijil Halal dan juga yang sudah hilang kelayakan. Dimaklumkan bahawa orang ramai boleh memperoleh maklumat terkini mengenai syarikat-syarikat yang telah mendapat Sijil Halal JAKIM dengan melayari laman web www.halal.gov.my. Bagi syarikat yang telah terlibat dengan kesalahan-kesalahan pensijilan halal sememangnya hebahan melalui media telah pun dibuat dari semasa ke semasa. Di samping itu, bagi memastikan prosedur halal dipatuhi maka JAKIM mempergiatkan aktiviti pemantauan dan penguatkuasaan sama ada pemantauan berkala dan pemantauan bersama agensi lain seperti Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Kepenggunaan dan Koperasi, Jabatan Veterinar, Kementerian Kesihatan, dan pihak berkuasa tempatan. Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri, satu soalan berkaitan dengan isu halal di hotel-hotel...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Mahu beri jalan kah yang Berhormat?

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Tuan Yang di-Pertua. Adakah tumpuan persoalan halal ini kepada pemakanan sahaja kah atau pun kepada soal pentadbiran, pengurusan hotel-hotel? Kita tengok kebanyakan hotel-hotel terutama yang tiga bintang ke atas dalam negara ini, contohnya apabila mandi di kolam renang itu diwajibkan kita pakai seluar tiga segi itu?

Seorang Ahli: [Ketawa] Tiga segi.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Bagaimanakah kalau orang yang datang hendak menutup aurat? Adakah itu termasuk dalam proses berkaitan dengan pengurusan halal di hotel-hotel?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu terima kasih kepada soalan. Ada pun soal Sijil Halal yang dikeluarkan kepada hotel-hotel lebih bertumpu kepada makanan-makanan bukan hanya sekadar dalam pengertian makanan-makanan yang dihalalkan dalam pengertian halal makanan semata-mata, sembelihan, dan sebagainya juga termasuk daging-daging yang tidak dihalalkan tetapi termasuk prosedur penyediaan yang melibatkan soal kebersihan termasuk bahan-bahan campuran *ingredients* dengan izin, yang di campur dalam makanan tersebut. Ada pun halal dalam konteks pakaian yang disebut oleh Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu dia tidak termasuk dalam sijil tersebut, oleh kerana itu, dalam hal pentadbiran yang berkaitan dengan pengurusan hotel.

■1930

Adapun Sijil Halal juga tidak hanya meliputi makanan termasuk produk-produk yang bersifat kosmetik untuk pakaian dan juga perkara-perkara yang melibatkan soal-soal perubatan dan sebagainya.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Sri Gading mencadangkan supaya bilal dan siak diberikan elaun sebagai mana imam. Kerajaan amat menghargai keprihatinan Ahli Yang Berhormat Sri Gading yang telah memberikan peringatan supaya kerajaan sentiasa mendekati golongan siak dan bilal yang telah banyak memberikan kerjasama juga memberikan khidmat mereka, jasa mereka dalam membangunkan masyarakat setempat di masjid dan surau mereka.

Sukacita dinyatakan selain daripada peruntukan yang telah sedia ada, yang disalurkan melalui pejabat-pejabat Jabatan Agama Islam dan mereka telah memberikan secara sama ada berkala atau pun tetap oleh Kerajaan-kerajaan Negeri. Kerajaan Persekutuan sedang berusaha secara serius bagi melihat secara mendalam dan terperinci bagi tujuan di atas kerana ia akan melibatkan jumlah masjid yang begitu banyak iaitu ialah 6119 buah di seluruh Malaysia.

Hal ini dalam perhatian dan juga sedang dibuat penelitian oleh pihak kerajaan pada hari ini. Yang Berhormat Baling menyarankan peruntukan khusus untuk penggiat dakwah. Dimaklumkan bahawa peruntukan bagi aktiviti dakwah termasuk dalam peruntukan menguruskan JAKIM. Peruntukan kepada penggiat dakwah disalurkan melalui perjawatan-perjawatan dan peruntukan-peruntukan dalam agensi-agensi berkaitan. Mengenai kedudukan pendakwah negara yang pernah diadakan dahulu seperti yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Baling, dimaklumkan pada masa ini, Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM)...

Datuk Haji Baharum bin Haji Mohamed [Sekijang]: [Bangun]

Dato' Jamil Khir bin Baharom: ...Meneruskan program kursus pendakwah negara dalam bentuk yang lebih besar melalui Program Konvensyen Pendakwah Negara yang diadakan pada 10 sehingga 11 Jun 2009, melibatkan seramai 700 peserta daripada seluruh negara. Lanjutan daripada konvensyen tersebut, JAKIM telah...

Datuk Haji Baharum bin Haji Mohamed [Sekijang]: Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya, hendak bagi jalan Yang Berhormat?

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Silakan.

Datuk Haji Baharum bin Haji Mohamed [Sekijang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Cuma saya hendak meminta belas ihsan daripada Tuan Yang di-Pertua sebab saya lihat Yang Berhormat Menteri banyak lagi yang hendak dijawab. Waktu Maghrib ini mungkin singkat. Kalau boleh kita dapat tangguhkan Dewan dalam 15 minit, kerana masa untuk solat Maghrib ini pendek, Tuan Yang di-Pertua. Saya lihat panjang lagi yang hendak dijawab oleh Yang Berhormat Menteri ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Saya meminta lagi 10 minit. Kalau tidak ada soalan-soalan tambahan yang lain, ada lagi 10 minit saya habiskan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ya, kalau tidak sempat Yang Berhormat, boleh dijawab secara bertulis.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih. Mengenai kedudukan khusus pendakwah negara yang telah ditimbulkan oleh Yang Berhormat Baling, Jabatan Kemajuan Islam pada konvensyen yang lepas telah mengadakan program yang melibatkan 700 peserta daripada seluruh negara dan bengkel pendakwah profesional dan kursus pendakwah wanita. Selain daripada itu, kursus secara berkala juga diadakan di Institut Latihan Islam Malaysia (ILIM) dan pusat-pusat latihan dakwah kepada para pendakwah di negara ini.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Jerai meminta supaya kerajaan mengkaji semula sistem kuota haji yang memberikan keutamaan kepada bakal-bakal haji yang berusia emas, sebagai mana yang telah saya jelaskan pada jawapan lisan pada 21 Oktober baru-baru ini. Penentuan kuota haji untuk semua negara adalah berdasarkan persetujuan yang dicapai oleh persidangan OIC pada tahun 1987 berdasarkan formula 0.1 peratus daripada jumlah penduduk. Maka, jumlah kuota bagi sebuah negara ditetapkan.

Oleh itu jumlah kuota negara Malaysia ialah seramai 26,000 orang. Bagi bakal-bakal haji yang berusia emas memang telah diperakukan bahawa bakal-bakal haji yang berusia 75 tahun ke atas, tanpa perlu menunggu giliran serta boleh membawa seorang pengiring.

Manakala bagi bakal-bakal haji yang berumur 75 tahun ke bawah, masih diberikan pertimbangan dan rayuan untuk pergi haji lebih awal daripada giliran. Mengikut pendaftaran kepada yang terpisah muhrim, atas faktor kesihatan yang disokong oleh doktor pakar bagi menggantikan mereka yang menolak tawaran pergi haji tahun semasa. Selain itu, langkah-langkah juga diambil bagi mengehadkan pergi haji sekali hanya dalam tempoh lima tahun.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Kalabakan menyarankan agar Majlis Fatwa Kebangsaan menyelaraskan fatwa-fatwa negeri...

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Yang Berhormat Menteri, minta maaf. Berkenaan haji tadi, kerana sudah tukar tajuk, saya...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat, hendak bagi jalan Yang Berhormat?

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Saya hendak pergi ke haji.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Saya minta kerana janji 10 minit.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Satu cadangan sahaja.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Ringkas sahaja.

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: Berkaitan dengan tabungan haji ini. Saya ada membuat soalan dalam Parlimen berkenaan dengan pengeluaran wang EPF, itu isu lain. Akan tetapi yang saya hendak minta sekarang ini, kalau kita daftar di Tabung Haji, ia akan memberikan tarikh dalam tahun 2022...

Seorang Ahli: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Tuan Zulkifli bin Noordin [Kulim Bandar Baharu]: ...Dengan deposit RM1,200 untuk mendaftar haji. Bolehkah Yang Berhormat bawa kepada peringkat tertinggi untuk membenarkan simpanan dalam akaun kedua, EPF kalau sudah lebih RM1,200 dijadikan sandaran untuk mendaftar haji? Tanpa perlu mengeluarkan wang tunai RM1,200. Maksud saya guna akaun kedua yang hanya boleh dikeluarkan pada umur 50 tahun sebagai sandaran untuk mendaftar haji.

Dato' Jamil Khir bin Baharom: Terima kasih kepada Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu dan saya mengambil perhatian kepada cadangan yang telah diberikan. Izinkan saya Tuan Yang di-Pertua untuk meneruskan. Yang Berhormat Kalabakan menyarankan agar Majlis Fatwa Kebangsaan menyelaraskan fatwa-fatwa negeri, bagi mengelakkan pertindihan dan percanggahan fatwa antara negeri.

Usaha-usaha bagi mewujudkan penyelarasan dalam hal ehwal fatwa negara telah lama di gerakkan oleh Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) selaku urus setia kepada Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan Hal Ehwal Islam Malaysia. Melalui penubuhan Bahagian Pengurusan Fatwa di JAKIM yang berkuat kuasa pada 1 Jun 2009 . Usaha ini dipertingkatkan dengan kaedah-kaedah penyelarasan yang lebih efektif khususnya dalam hal-hal berkaitan penyelidikan dan pengeluaran fatwa, proses pewartaan dan penguatkuasaan fatwa.

Yang Berhormat Kulim Bandar Baharu juga meminta penjelasan mengenai tindakan terhadap *Sisters In Islam* (SIS) dimaklumkan bahawa isu berkaitan *Sisters In Islam* telah pun dibawa ke peringkat muzakarah Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan bagi hal ehwal agama Islam yang ke-87.

Pada persidangan ini, muzakarah bersetuju untuk memutuskan supaya langkah yang pertama menangani isu *SIS* diambil melalui pendekatan mendidik secara ilmiah, di mana ia tidak wajar ditangani dengan kekerasan. Sebenarnya saya sendiri juga telah mengambil inisiatif untuk berbincang dengan mereka. Keduanya, sebuah kumpulan pakar dan jawatankuasa khas telah ditubuhkan oleh JAKIM yang berperanan untuk memberikan penjelasan secara ilmiah kepada masyarakat di semua peringkat, terhadap kenyataan-kenyataan *SIS* yang bercanggah dengan ajaran Islam sama ada melalui media atau sebagainya.

Sehubungan itu, JAKIM dalam peringkat menubuhkan sebuah jawatankuasa khas yang berperanan menangani isu semasa aliran pemikiran. Antara fungsi jawatankuasa ini ialah sebagai platform perbincangan antara kedua pihak, pertubuhan, aliran pemikiran dan juga golongan agama dan profesional. Membetulkan salah faham yang berlaku berdasarkan isu yang ditimbulkan dari semua aspek yang berkaitan, menyampaikan penjelasan yang tepat kepada masyarakat di semua peringkat.

Berhubung dengan peranan Majlis Fatwa dalam menangani gejala sosial khususnya dalam kalangan remaja seperti yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Jerai. Dimaklumkan Muzakarah Jawatankuasa Fatwa Majlis Kebangsaan bagi hal ehwal agama Islam yang bersidang kali ke-80 pada 1 sehingga 3 Februari 2008. Membincangkan isu berhias secara aneh dan berlebihan dalam kalangan remaja dan telah memutuskan bahawa perbuatan berhias secara aneh dan berlebih-lebihan seperti bertindik anggota badan selain daripada cuping telinga adalah dilarang oleh Islam.

Muzakarah juga telah bersetuju memutuskan bahawa wanita adalah dilarang membotakkan kepala, kecuali untuk tujuan rawatan perubatan bagi mengatasi masalah atau penyakit yang tertentu. Bagi menjelaskan keputusan atau fatwa yang telah dikeluarkan oleh JAKIM dan Jabatan Mufti negeri-negeri akan melaksanakan program pendidikan fatwa dengan lebih terancang seperti mengadakan seminar, bengkel, dialog dan juga lain-lain, untuk memberikan kefahaman yang meluas kepada masyarakat di semua peringkat.

Tuan Yang di-Pertua, saya rasa ini lah sahaja perkara-perkara yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat mengenai hal ehwal Islam yang sempat saya jawab. Mana-mana perkara yang tidak sempat dijawab, perkara tersebut telah dicatat dan akan diambil tindakan sewajarnya oleh Jabatan Perdana Menteri. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Terima kasih Yang Berhormat. Saya menjemput Kementerian Kerja Raya.

7.39 mlm.

Menteri Kerja Raya [Dato' Shaziman bin Abu Mansor]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, Ahli-ahli Yang Berhormat. Terlebih dahulu saya merakamkan ucapan terima kasih kepada 33 orang Ahli Yang Berhormat yang sudi berkongsi pandangan dan cadangan, menyentuh bidang tugas dan tanggungjawab Kementerian Kerja Raya ketika perbahasan Bajet 2010 di peringkat dasar Dewan Rakyat.

Antaranya daripada Yang Berhormat Permatang Pauh, Yang Berhormat Bagan, Yang Berhormat Kinabatangan, Yang Berhormat Ledang, Yang Berhormat Kota Raja, Yang Berhormat Pasir Mas, Yang Berhormat Putatan, Yang Berhormat Petaling Jaya Selatan, Yang Berhormat Sepanggar, Yang Berhormat Rantau Panjang, Yang Berhormat Gombak, Yang Berhormat Kota Belud, Yang Berhormat Ranau, Yang Berhormat Bukit Katil, Yang Berhormat Tangga Batu, Yang Berhormat Sri Aman, Yang Berhormat Kanowit, Yang Berhormat Ketereh, Yang Berhormat Bakri, Yang Berhormat Lenggong, Yang Berhormat Sarikei, Yang Berhormat Paya Besar, Yang Berhormat Telok Kemang, Yang Berhormat Pokok Sena, Yang Berhormat Jerai, Yang Berhormat Limbang, Yang Berhormat Hulu Terengganu, Yang Berhormat Lawas, Yang Berhormat Sekijang, Yang Berhormat Parit, Yang Berhormat Bukit Bendera dan juga Yang Berhormat Ulu Rajang.

Pelbagai isu penting dan cadangan bernas telah diutarakan dalam sesi perbahasan yang telah berlangsung pada 26 Oktober sehingga 5 November 2009 yang lalu. Pihak kementerian akan memberikan perhatian dan tindakan susulan kepada isu-isu yang dibangkitkan.

■1940

Secara keseluruhannya, antara isu-isu berkaitan kementerian yang telah menarik minat Ahli-ahli Yang Berhormat kalau boleh saya ringkaskan dan saya rumuskan adalah merangkumi status cadangan, pelaksanaan dan penyelenggaraan Jalan Persekutuan, pembayaran pampasan tol kepada syarikat konsesi lebuhraya, keselamatan bangunan dan infrastruktur dan akhir sekali mengenai keselamatan dan penambahbaikan cerun.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, izinkan saya memulakan jawapan ini dengan melaporkan prestasi Kementerian Kerja Raya secara umum dalam tahun 2009 ini khususnya, dalam Rancangan Malaysia Kesembilan secara amnya. Seperti yang telah diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Menteri Kewangan semasa beliau membentangkan Bajet 2010, Kementerian Kerja Raya telah dicadangkan peruntukan sebanyak RM3.52 bilion bagi tahun 2010 iaitu RM1.49 bilion bagi peruntukan mengurus dan RM2.03 bilion peruntukan pembangunan.

Manakala keseluruhan siling peruntukan pembangunan Kementerian Kerja Raya bagi Rancangan Malaysia Kesembilan adalah sebanyak RM23.17 bilion iaitu yang kedua tertinggi selepas Jabatan Perdana Menteri. Sehingga kini, Kementerian Kerja Raya telah menyiapkan 269 projek dan 301 pula adalah dalam peringkat pembinaan. Manakala 9 lagi projek adalah dalam peringkat perancangan. Sejumlah RM17.2 bilion iaitu 76.1 peratus daripada peruntukan siling Rancangan Malaysia Kesembilan telah dibelanjakan bagi memastikan projek-projek yang berkepentingan rakyat ini dilaksanakan mengikut perancangan yang telah ditetapkan.

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, sebelum saya meneruskan jawapan saya ini, saya ingin memaklumkan bahawa jawapan saya akan dibahagikan kepada empat bahagian bermula daripada bahagian pertama iaitu Jalan Persekutuan, diikuti bahagian kedua lebuhraya bertol, seterusnya bahagian ketiga industri pembinaan dan akhir sekali bahagian keempat mengenai keselamatan bangunan dan penambahbaikan cerun.

Jalan Persekutuan. Status pelaksanaan projek Jalan Persekutuan. Tuan Yang di-Pertua, suka saya mengucapkan terima kasih dan penghargaan kepada Yang Berhormat daripada Ledang dan juga Yang Berhormat daripada Gombak yang membangkitkan status Jalan Sapulut-Kalabakan sebagaimana yang dilaporkan oleh Ketua Audit Negara. Kementerian Kerja Raya amat mengambil berat akan teguran yang dibangkitkan oleh Ketua Audit Negara lebih-lebih lagi ianya melibatkan perbelanjaan wang awam. Berhubung Jalan Sapulut-Kalabakan yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Ledang dan Gombak, sukacita saya menarik perhatian Dewan yang mulia ini bahawa skop asal projek ini adalah membina jalan berturap satu lorong dua hala sepanjang 145km menghubungkan Pekan Sapulut dengan Pekan Kalabakan.

Namun begitu, skop asal jalan berturap telah dipinda kepada jalan kerikil ataupun *gravel*, dengan izin, piawai JKR R2 sepanjang 145km termasuk pembinaan 23 buah jambatan sahaja memandangkan peruntukan projek telah digunakan untuk kerja-kerja tambahan *additional earthworks*, dengan izin yang melibatkan pembuangan tanah yang tidak sesuai, *unsuitable materials* dan digantikan dengan tanah yang sesuai...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat, Kalabakan.

Datuk Seri Panglima Haji Abdul Ghapur bin Haji Salleh [Kalabakan]: Terima kasih Tuan Speaker dan terima kasih Menteri. Jalan Sapulut-Kalabakan ini 145km memakan belanja RM500 juta lebih. Jadi, kalau mahu diikuti belanja begini besar walau berapa banyak jambatan pun ia tidak masuk akal. Tidak masuk akal kerana kalau kita katakan jalan ini dibuat RM500 juta lebih dengan aspal sekali, itu boleh diterima Tuan Speaker. Akan tetapi, ini tidak boleh diterima. Itulah sebabnya tahun dahulu saya sudah minta supaya kita minta ini *anti corruption* masuk untuk siasat. Jadi, Ketua Audit Negara sudah buat laporan bahawa memang ini ada penyelewengan.

Jadi, sudah kita janji bahawa apa juga penyelewengan akan diambil tindakan. Jadi, kita minta mungkin apabila sudah ada dalam laporan audit, kita minta mungkin kementerian boleh mengkaji semula apa sebab jalan ini walaupun dikatakan beberapa jambatan kerana saya sudah jalan dua kali, kita tidak nampak ada banyak masalah untuk belanja RM500 juta lebih di sana. Ini kerana RM500 juta lebih ini kalau dianggap dengan penurapan yang dibuat nanti lagi, ia memakan belanja RM1 bilion. 145km mahu belanja RM1 bilion untuk mahu turap. Ini tidak masuk akal.

Jadi kita minta kementerian jangan ada *cover up*, kita mahu kementerian terbuka dan minta supaya kita selidik dan siapa yang bertanggungjawab kita ambil tindakan. Itu cadangan saya Yang Berhormat Menteri.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Tuan Yang di-Pertua, saya bersetuju dengan cadangan daripada Yang Berhormat Kalabakan bahawa sekiranya terdapat sebarang penyelewengan berhubung dengan projek ini, sudah sepatutnya dan sememangnya tindakan perlu diambil kepada pihak-pihak yang bertanggungjawab.

Akan tetapi mengikut laporan yang saya terima pada masa ini, kos yang disediakan untuk projek ini adalah RM3.9 juta bagi satu kilometer dan saya juga dimaklumkan salah satu sebab punca utama mengapa berlaku pertambahan kos kerana berlaku di luar jangkaan apabila projek ini dibuat secara *design and build* yang mana pada peringkat asalnya mereka rasa keadaan tanahnya adalah agak baik. Akan tetapi, apabila kerja-kerja pembinaan jalan itu dilakukan, didapati sebahagian besar daripada jajaran yang hendak dibuat Jalan Kalabakan ini, ianya diliputi oleh tanah-tanah organik dan juga lapisan-lapisan kayu-kayu balak yang lama.

Perkara kedua adalah kerana ketika jalan ini dilaksanakan, jalan ini juga merupakan jalan yang sering digunakan oleh lori-lori balak jadi menyebabkan berlaku kerosakan pada masa jalan ini sedang dibina lagi. Ini laporan yang diterima oleh Kementerian Kerja Raya, tetapi saya bersetuju dengan Yang Berhormat Kalabakan sekiranya ada pihak-pihak yang bertanggungjawab melakukan kecuai dan kesilapan yang disengajakan, tindakan perlu diambil dengan sepatut-patutnya.

Tuan Azan Ismail [Indera Mahkota]: Saya hendak tanya soalan ringkas sahaja. Saya hendak tahu untuk *specifically*, projek yang disebut oleh Yang Berhormat Kalabakan tadi, apakah amalan atau penerimaan kementerian terhadap kadar untung ataupun *gross profit rate* yang jadi penerimaan biasa kepada kontraktor yang dilantik oleh kementerian Yang Berhormat?

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Sebagaimana yang saya nyatakan tadi, ini projek bukannya satu projek tender. Akan tetapi, ini adalah projek yang dibuat secara *design and build*. Mereka menawarkan harga dan harga yang diketengahkan biasanya dibincangkan dengan Jabatan Kerja Raya mengikut kadar-kadar harga yang bersesuaian dengan sesuatu tempat. Mengikut laporan yang saya terima, RM3.9 juta bagi satu kilometer ini adalah satu harga yang munasabah. Walau bagaimanapun, ia boleh disiasat dengan lebih terperinci.

Untuk makluman Yang Berhormat dari Ledang dan Gombak, teguran audit terhadap projek ini merangkumi empat teguran utama iaitu:

- (i) pembinaan menggunakan jajaran jalan balak yang tidak sesuai;
- (ii) spesifikasi kerja tidak dipatuhi, jalan tidak berturap;
- (iii) kualiti kerja yang tidak memuaskan; dan
- (iv) pemantauan kurang berkesan.

Bagi teguran pertama iaitu pembinaan menggunakan jajaran jalan balak yang tidak sesuai, kementerian ingin menjelaskan bahawa pemilihan jajaran jalan dibuat berasaskan kajian dan melalui beberapa siri perbincangan dengan agensi-agensi kerajaan dan pihak-pihak berkepentingan yang berkaitan termasuk Jabatan Perhutanan Sabah. Di samping faktor ekonomi, sosial dan teknikal, isu perlindungan awam sekitar dan pengurangan impak negatif kepada kawasan hutan simpan merupakan faktor utama yang diambil kira dalam menentukan jajaran jalan. Jabatan Kerja Raya telah diarah oleh Jabatan Perhutanan Sabah untuk mengikut jajaran jalan balak sebanyak mana yang boleh.

Bagi perkara kedua iaitu spesifikasi kerja yang tidak dipatuhi. Penjelasan kementerian adalah jalan yang dibina adalah *gravel* berbanding dengan kontrak asal iaitu jalan berturap. Keputusan ini ialah berasaskan kepada syor Jawatankuasa Teknikal yang dipengerusikan Pengarah JKR Sabah dan turut dianggotai oleh wakil Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri dan Kementerian Kerja Raya. Langkah ini diambil sebagai penyelesaian kepada pertambahan kos yang tinggi bagi kerja-kerja tanah tambahan dan menangani impak negatif aktiviti-aktiviti lori mengangkut balak sewaktu pembinaan. Antara faktor-faktor yang menyebabkan skop kerja berubah adalah tapak pembinaan projek membina Jalan Sapulut - Kalabakan didapati mengandungi tanah bersifat organik dan kayu-kayu reput tertimbus yang kuantitinya jauh lebih banyak dari yang dijangkakan.

■ 1950

Pertambahan kuantiti kayu-kayu reput yang tertimbus ini telah mengakibatkan kos pembinaan yang jauh lebih tinggi dari harga kontrak sekiranya skop pembinaan asal dikekalkan. Antara faktor lain adalah lori balak lebih muatan yang melalui jalan ini sewaktu pembinaan telah mengganggu kerja-kerja pembinaan dan banyak menyebabkan kerosakan terhadap kerja-kerja yang telah dilaksanakan.

Sekiranya diteruskan kerja-kerja penurapan pasti melibatkan kos penyelenggaraan dan pembaikan jalan yang lebih tinggi. Kos pembaikan yang berulang ini telah menyebabkan pertambahan kos pelaksanaan projek. Oleh yang demikian, skop kerja terpaksa dikurangkan kepada jalan *gravel* memandangkan peruntukan yang diluluskan tidak dapat ditambah.

Teguran audit yang ketiga iaitu kualiti kerja yang tidak memuaskan. Kementerian telah mengarahkan Jabatan Kerja Raya Sabah untuk menguatkuasakan pembaikan jalan tersebut sebelum tempoh tanggungan kecacatan ataupun dengan izin *defect liability period* berakhir pada 15 Mei 2010. Sekiranya kontraktor gagal menambah baik pulih kecacatan kerja mengikut spesifikasi dan kualiti yang ditetapkan, pihak ketiga akan diarahkan untuk membuat kerja baik pulih dan kos terlibat akan dipertanggungjawabkan kepada kontraktor asal.

Tindakan untuk menyenaraihitamkan pendaftaran kontraktor akan diambil jika terdapat elemen kecuaihan yang terbukti semasa pelaksanaan projek ini. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat juga, kementerian mengambil maklum tentang teguran audit yang keempat iaitu pemantauan kurang berkesan.

Bagi projek ini, hanya seorang projek *engineer* ditempatkan di pejabat tapak bagi memantau prestasi projek tersebut kerana bagi kontrak secara reka dan bina perunding yang dilantik oleh kontraktor telah pun mempunyai *supervision team* mereka sendiri. Pegawai JKR Sabah pula ditugaskan untuk memantau kerja-kerja *supervision team* tersebut.

Namun begitu, bagi projek berskala besar yang akan dilaksanakan pada masa hadapan, kementerian akan memastikan satu pasukan projek khas yang mempunyai bilangan kakitangan yang mencukupi ditubuhkan oleh JKR sekiranya pihak JKR mempunyai kekurangan tenaga kerja, maka kementerian akan melantik syarikat perunding khusus untuk penyeliaan pemantauan projek.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Ledang dan Gombak, pembinaan Jalan Sepulut - Kalabakan adalah sangat penting bagi melengkapkan rangkaian jalan raya di negeri Sabah bagi tujuan membuka kawasan baru untuk menjana aktiviti ekonomi seperti perladangan kelapa sawit dan juga pembalakan.

Jalan ini juga boleh memendekkan masa perjalanan dari Kota Kinabalu ke Tawau daripada 12 jam atau lebih kepada lapan jam sahaja. Namun, memandangkan banyak aduan daripada orang ramai mengenai jalan yang tidak berturap ini, kementerian mencadangkan untuk memohon peruntukkan tambahan di bawah Rancangan Malaysia kesepuluh nanti.

Projek Jalan Sepulut-Kalabakan sepanjang 145 kilometer dan melibatkan pembinaan 23 buah jambatan adalah dianggarkan secara kasar kos per kilometer sebanyak RM3.9 juta di mana kos ini dianggap munasabah bagi projek yang terletak di kawasan pedalaman Sabah. Lebih-lebih lagi ia melibatkan kos tambahan akibat masalah di tapak seperti yang telah dimaklumkan.

Sehubungan dengan itu, pengurangan skop daripada jalan berturap kepada jalan *gravel* adalah disebabkan berlaku peningkatan kos kerja tanah. Saya mengalu-alukan mana-mana Ahli Yang Berhormat atau mana-mana pihak yang mempunyai bukti yang kukuh ataupun berlaku amalan rasuah untuk melaporkan kepada Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM).

Berhubung dengan kepentingan awam, Kementerian Kerja Raya juga memberi perhatian yang serius terhadap isu-isu yang sama seperti yang berlaku ke atas keruntuhan bumbung stadium di Kuala Terengganu. Di antara projek-projek Rancangan Malaysia Kesembilan yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat adalah jalan-jalan baru yang telah disiapkan iaitu:

- (i) projek menaik taraf Jalan Sukau - Kinabatangan sepanjang 42 kilometer dengan peruntukan sebanyak RM78.7 juta yang telah siap pada 1 Disember 2008.
- (ii) projek membina Jalan Telupid - Linuyukan - Tongod sepanjang 52.3 kilometer dengan peruntukan sebanyak RM201.5 juta yang telah juga siap pada 13 Jun 2009.

Suka cita juga saya maklumkan, status beberapa projek Rancangan Malaysia Kesembilan yang bermasalah seperti mana yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Teluk Kemang. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, projek membina jalan baru dari Lebuhraya Seremban – Port Dickson, Jalan Persekutuan Lima di Pasir Panjang dan menaik taraf Jalan Persekutuan Lima dari Pasir Panjang ke Linggi, Negeri Sembilan, Seksyen 1 telah dimiliki tapak pada 14 Februari 2005 dan tarikh siap mengikut kontrak adalah pada 12 Ogos 2007. Walau bagaimanapun, pelaksanaan projek ini mengalami kelewatan seperti berikut:

- (i) kelewatan dalam memberikan tapak iaitu lot 415;
- (ii) kelewatan oleh pihak-pihak yang ditugaskan oleh kerajaan bagi kerja-kerja pengalihan utiliti;
- (iii) peruntukan khas bagi peningkatan harga bahan-bahan binaan; dan
- (iv) masalah dalaman kontraktor itu sendiri;

Kontraktor ini masih belum ditamatkan dan kontraktor yang melaksanakan projek ini ialah Hartajaya - Genting Timur - AMR Jeli JV Sdn. Bhd dan projek tersebut sepatutnya dijangka siap pada Disember 2009.

Kemajuan fizikal sebenar projek pada sehingga 30 Oktober 2009 ialah 65.6 peratus berbanding dengan sepatutnya 97.7 peratus. Notis bagi tujuan penamatan kerja kontraktor telah dikeluarkan oleh kementerian ataupun Jabatan Kerja Raya pada 1 Oktober 2009.

Kontraktor telah mengemukakan rayuan dan sedang dalam proses pertimbangan Jabatan Kerja Raya. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat juga, projek ini dilaksanakan secara rundingan terus, reka dan bina dan harga kontrak yang ditetapkan adalah melalui rundingan antara pihak kerajaan dan kontraktor. Rundingan harga yang telah dibuat adalah pada tahun 2003.

Akan tetapi memandangkan kos bahan pembinaan yang semakin meningkat, kerajaan telah membantu melalui perubahan harga *variation of price* kepada kontraktor untuk mengatasi masalah tersebut. Walau bagaimanapun faktor peningkatan harga bahan binaan bukanlah punca utama kelewatan projek ini, sebaliknya disebabkan prestasi kontraktor itu sendiri yang mendukacitakan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Bakri...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat Rasah Bangun Yang Berhormat Tampin.

Tuan Loke Siew Fook [Rasah]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Menteri. Soalan saya berkenaan dengan plaza tol di Seremban yang pernah saya tanya dalam Dewan yang mulia ini. Dikatakan bahawa projek Plaza Tol Seremban itu akan... Sebab tadi Yang Berhormat kata Projek Lebuhraya Seremban-KL. Saya hendak tanya berkenaan plaza tol itu dikatakan bahawa akan dipindahkan. Saya hendak tanya apakah status pelaksanaan projek tersebut?

Keduanya, dikatakan bahawa berkenaan dengan projek tergendala tadi bahawa tender yang diberikan ialah tender rundingan terus. Akan tetapi, dasar kerajaan mengatakan bahawa semua projek-projek itu akan diberikan melalui tender secara terbuka. Akan tetapi saya mendapati banyak projek yang dikendalikan oleh pihak Kementerian Kerja Raya diberikan secara tender rundingan terus.

Apakah dasar ini dasar tender terbuka itu tidak dipatuhi oleh pihak Kementerian Kerja Raya? Adakah semua projek lain itu akan dijalankan melalui tender rundingan terus? Terima kasih.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Terima kasih Yang Berhormat Rasah. Pertama, berhubung dengan tol tadi sebenarnya kita tidak sampai lagi jalan tol. Saya masih lagi dalam peringkat jalan Persekutuan iaitu jalan di Port Dickson yang mana melibatkan jalan daripada Lebuhraya Seremban, Port Dickson dan Jalan Persekutuan Lima ke Linggi, Negeri Sembilan Seksyen 1. Walau bagaimanapun, memandangkan Yang Berhormat Rasah hendak tanya fasal tol Seremban. Tol Seremban ini sebenarnya mengikut sejarah merupakan tol yang pertama dibangunkan apabila Lebuhraya Utara-Selatan siap dibina. Jadi, sudah pasti keadaannya agak *jam* kerana ia berhampiran dengan lebuhraya utama.

Sebab itu, kementerian berpandangan bahawa sudah tiba masanya kita bina satu lagi plaza tol untuk *exit* ke Seremban ini. Cuma, kami masih dalam mengenal pasti tempat yang sesuai dan *insya*-Allah ia akan berlaku dalam Rancangan Malaysia Kespuluh. Berhubung dengan soalan kedua daripada Yang Berhormat Rasah itu tadi mengatakan mengapa projek di Seremban ini ataupun di Port Dickson ini dilakukan secara runding niaga. Sebenarnya, projek ini adalah satu projek lama iaitu pada tahun 2003 dan sepanjang yang saya ingat proses tender runding niaga ini, tawaran terus atau *direct nego* ini dengan izin, sebenarnya adalah kepunyaan Kementerian Kewangan mereka yang buat keputusan.

■2000

Akan tetapi, sepanjang yang saya ingat, semenjak saya duduk di kementerian ini selama lebih kurang tujuh bulan, saya boleh mengatakan saya belum pernah menerima satu lagi pun projek runding niaga secara terus yang diberikan oleh Kementerian Kerja Raya.

Sehingga hari ini, tujuh bulan ini, saya belum ada dapat melihat mana-mana projek secara runding niaga terus yang diberikan *letter of intent*, dengan izin, ataupun surat semenjak tujuh bulan ini. Ini yang saya boleh maklumkan kepada Yang Berhormat Rasah. Biar saya teruskan yang ini dahulu dan kemudian saya benarkan sahabat saya tanya.

Datuk Dr. Marcus Makin Majigoh [Putatan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, sebab ini soalan bukan soalan saya Yang Berhormat Menteri. Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Bukan soalan saya, ini soalan daripada rakyat Putatan... [Ketawa] Jadi, mereka mahu dengar penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri sendiri. Soalan yang kelewatan penyiaapan projek.

Pertama, kini terdapat projek jejambat ataupun *flyover* di Putatan ini. Rakyat Putatan ini tertanya-tanya Yang Berhormat Menteri kenapa projek ini diberhentikan? Saya ada suarakan soal ini kerana ini melalui *Pan-Borneo Highway*. Saya juga sentuh tentang pelebaran jalan di antara Jalan Kepayan dan Kem Lok Kawi. Seterusnya soalan saya bilakah *Pan-Borneo Highway* ini dapat direalisasikan? Jadi, itu soalan yang menjadi pertanyaan saya yang belum dijawab oleh Yang Berhormat Menteri kerana sudah pergi Bakri. Bakri lebih...

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Sebenarnya, berhubung dengan Yang Berhormat Putatan, soalan Pan-Borneo itu belum sampai lagi ke tahap itu dan *insya-Allah* akan sampai sebentar nanti. Saya akan beritahu, cuma boleh beritahu Yang Berhormat Putatan, satu Memorandum Jemaah Menteri akan diangkat ke Kabinet yang mana kementerian mencadangkan bahawa Jalan Pan-Borneo ini patut disediakan dalam Rancangan Malaysia Kesepuluh. Itu yang boleh saya maklumkan Yang Berhormat. Terima kasih.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat daripada Bakri, Jabatan Kerja Raya pada masa ini sedang melaksanakan kerja-kerja pembaikan Jalan Pintas Muar - *Muar Bypass*. Status semasa pembaikan jalan ini masih di peringkat kelulusan cadangan pembaikan. Bagi membolehkan kerja-kerja pembaikan dilaksanakan, pihak kontraktor telah diminta untuk melanjutkan tempoh *performance bond* selama satu tahun. Segala kos bagi kerja-kerja pembaikan tersebut ditanggung oleh kontraktor.

Kementerian Kerja Raya juga amat prihatin terhadap saranan daripada Ahli-ahli Yang Berhormat mengenai keperluan untuk menaik taraf dan membina jalan-jalan baru bagi menyediakan kemudahan infrastruktur yang lebih baik. Oleh sebab jumlah peruntukan yang terhad dalam Rancangan Malaysia Kesembilan, kementerian ini akan mempertimbangkan pelaksanaannya dalam Rancangan Malaysia Kesepuluh yang akan bermula pada tahun 2011. Di antara projek-projek baru yang dicadangkan oleh Yang Berhormat yang akan dipertimbangkan adalah seperti berikut:-

Yang Berhormat Pasir Mas menaik taraf Jalan Gua Musang sejauh 180 kilometer, Yang Berhormat Pasir Mas, membina Jambatan Kampung Laut, Tambatan Diraja, Jambatan Chetok, Ketereh, naik taraf Jambatan Pasir Mas, salur kepada empat lorong, jalan pintas daripada Ketereh *interchange* Jalan Kota Bharu, Kuala Krai ke Melawai, Tok Bali. Selain daripada itu, jalan *Pasir Mas Bypass* fasa dua dan Jalan Persisiran Pantai Kelantan.

Yang Berhormat Marang melaksanakan Pakej Sembilan dan 7C Projek Simpang Pulau Lojing Gua Musang dan Kuala Berang. Yang Berhormat Bukit Katil menaik taraf Jalan Ayer Keroh, Jalan Munsyi Abdullah, menaik taraf jalan Kuala Linggi-Masjid Tanah, Sungai Udang, Klebang, Limbungan, Jalan Pantai, Jalan Sri Abdul Aziz, Jalan Kundang Jasin, naik taraf Jalan AMJ Bukit Katil dan membina *inner ring road* negeri Melaka.

Yang Berhormat Tangga Batu memohon menaik taraf Jalan Ayer Keroh, Sungai Udang. Yang Berhormat Lenggong menaik taraf lima buah jambatan di pekan Lenggong untuk mengatasi masalah banjir. Yang Berhormat Paya Besar menaik taraf Jalan Kuantan ke Sungai Lembing, Jerantut dan baik pulih Jalan Lebar Hilir. Yang Berhormat Ketereh mengganti Jambatan Pekan Melor, Yang Berhormat Rantau Panjang pembesaran Jambatan Muhibah. Yang Berhormat Parit membina Jambatan Lambur Kiri, Yang Berhormat Hulu Terengganu memperbaiki jalan-jalan yang kerap berlaku kemalangan.

Ini adalah jalan-jalan ataupun projek-projek yang dicadangkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat yang akan dipertimbangkan dalam Rancangan Malaysia Kesepuluh.

Kementerian Kerja Raya juga mengucapkan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat daripada Sabah dan Sarawak yang juga mencadangkan beberapa kerja menaik taraf dan pembinaan jalan-jalan baru dan jambatan. Projek-projek yang dicadangkan ini juga akan dibawa untuk dipertimbangkan dalam Rancangan Malaysia Kesepuluh. Bagi negeri Sarawak, kementerian juga sedar akan masalah-masalah yang dihadapi oleh penduduk negeri Sarawak, khususnya di kawasan-kawasan pedalaman. Jalan raya adalah merupakan asas pembangunan sosioekonomi satu kawasan dan wilayah. Oleh itu, kementerian ini akan memberi pertimbangan yang sewajarnya untuk mendapatkan peruntukan dan melaksanakan beberapa projek di bawah Rancangan Malaysia Kesepuluh yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat tertakluk kepada kemampuan kewangan kerajaan.

Antara Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah membangkitkan mengenai pelaksanaan projek baru dan menaik taraf jalan adalah Ahli Yang Berhormat Sri Aman, meminta melaksanakan 15 projek, jalan utama sepanjang 270 kilometer. Ahli Yang Berhormat Sarikei bagi projek Bukit Kuang, Sekumbang, Sarikei, Tanjung Manis dan projek jalan di Sarikei, Betong, Simpang, Jalan Bulat sebahagian daripada Lebuhraya Pan-Borneo.

Datuk Dr. Marcus Makin Majigoh [Putatan]: Yang Berhormat, mencelah sedikit. Terima kasih kerana jawapan. Dua tahun untuk dilaksanakan... *[Ketawa]*

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Terima kasih. Ahli Yang Berhormat Ulu Rajang bagi projek jalan penyambungan penempatan Sungai Asap dan jalan dari Bakun, Pekan Belaga serta membaiki Jalan Bukit Gayung, Belaga-Bintulu. Ahli Yang Berhormat Limbang yang meminta melaksanakan jambatan Sungai Pandaruan. Ahli Yang Berhormat Kanowit yang memohon bagi projek-projek jalan dan Jambatan Negeri Sarawak. Ahli Yang Berhormat Lawas yang memohon membina beberapa buah R&R di sepanjang lebuhraya Kuching-Lawas, dan jalan menghubungkan Miri Lama, Limbang-Lawas dan Sepitang di Sabah Bypass Brunei.

Ini adalah jalan-jalan yang dicadangkan untuk Rancangan Malaysia Kesepuluh tertakluk kepada kemampuan kewangan kerajaan... *[Ketawa]* Ahli-ahli Yang Berhormat daripada Sabah juga turut membangkitkan beberapa projek jalan baru dan menaik taraf jalan sedia ada bagi meningkatkan taraf hidup penduduk di Sabah. Projek-projek yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat ini juga diberi pertimbangan dalam Rancangan Malaysia Kesepuluh nanti. Antara Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah membangkitkan projek ialah Ahli Yang Berhormat Kota Belud yang memohon menaik taraf jalan ke Kota Kinabalu ke Sandakan, Yang Berhormat Ranau bagi menaik taraf Jalan Randagugong ke Himbang dan Jalan melalui Kampung Tim Pua, Kampung Muruing dan Kampung Melinsau.

Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Sepanggar telah meminta penjelasan mengenai jalan-jalan di Sabah yang masih teruk walaupun peruntukan telah banyak disalurkan. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, jenis jalan di Sabah terbahagi kepada tiga kategori iaitu jalan berturap, jalan batu kelikir, *gravel*, dengan izin, dan jalan tanah. Keseluruhan jalan persekutuan di negeri Sabah adalah berturap iaitu sepanjang 1428 kilometer. Bagi jalan negeri pula daripada 8259 kilometer, keseluruhan jalan yang dibina setakat ini hanya 3055 kilometer atau 37 peratus sahaja yang berturap, manakala bakinya yang terdiri daripada jalan batu kelikir dan tanah.

Kerajaan Persekutuan sedia maklum terhadap keadaan jalan-jalan yang tidak sempurna dan berlopak-lopak yang diakibatkan oleh faktor keadaan muka bumi dan kegiatan ekonomi yang masih bergantung kepada pembalakan. Jumlah peruntukan pembangunan yang disediakan di bawah kementerian ini, di bawah Rancangan Malaysia Kesembilan adalah sebanyak RM2.78 bilion. Manakala jumlah peruntukan bagi kerja-kerja penyenggaraan bagi tempoh yang sama adalah RM395 juta...

Tuan Er Teck Hwa [Bakri]: *[Bangun]*

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Jumlah peruntukan yang telah diluluskan ini telah dan akan digunakan secara optimum oleh kementerian ini untuk menaik taraf dan menyenggara jalan-jalan persekutuan ini, di Sabah bagi memberikan kualiti terbaik kepada pengguna jalan raya. Walau bagaimanapun, kementerian sedar bahawa 63 peratus jalan negeri masih belum berturap dan memerlukan bantuan peruntukan daripada Kerajaan Persekutuan untuk menaik tarafkannya. Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, maklumat yang terperinci bagi projek-projek ini boleh dibahaskan di peringkat Jawatankuasa.

Timbalan Yang di-Pertua, [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat Bakri bangun Yang Berhormat.

Tuan Er Teck Hwa [Bakri]: Yang Berhormat Menteri, boleh minta penjelasan?

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Sila.

Tuan Er Teck Hwa [Bakri]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri menjawab soalan saya kawasan Bakri. Tuan Yang di-Pertua, kos pembaikan sebanyak RM55.5 juta dan kos pembaikan *defect loss*, dengan izin, sebanyak RM5.9 juta, yang jumlahnya RM61.1 juta merupakan 21.1 peratus daripada kos kontrak sebenarnya RM285 juta. Pihak Ranhill masih mampu menampung kos pembaikan kerosakan yang tinggi.

Timbalan Yang di-Pertua, [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat berucap Yang Berhormat.

■2010

Tuan Er Teck Hwa [Bakri]: Tidak, ini ada kena mengena dengan...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Ringkaskan Yang Berhormat.

Tuan Er Teck Hwa [Bakri]: Ya, boleh. Ini memberikan satu tanda tanya besar iaitu berapakah peratus keuntungan yang diperolehi oleh Ranhill? 100 peratus ataupun berlipat kali ganda? Adakah konsep dijamin keuntungan besar? Kedua, lagipun kos pembaikan kerosakan adalah tinggi di mana laluan pintas sepanjang 14km telah menelan hampir RM4 juta per kilometer selepas projek ini siap pada September 2005. Manakala kos pembaikan...dengan izin, ialah RM0.42 juta per kilometer yang dianggarkan semua penduduk sepanjang 14km telah rosak, tetapi hakikatnya ialah separuh daripada *wire rope* mengalami kerosakan yang bermakna kos pembaikannya ialah RM0.8 juta per kilometer.

Kualiti pembinaan laluan pintas ini agak memalukan. Piawai-piawai yang digunakan oleh Kementerian JKR semasa mengurniakan projek ini kepada Ranhill agak membingungkan rakyat. Adakah disebabkan untuk kepentingan kroni parti pemerintah, kerajaan sanggup menggadaikan duit rakyat demi mengenyangkan sang buaya tanpa mengambil kira konsep 'Rakyat Didahulukan, Pencapaian Diutamakan'. Terima kasih.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Yang Berhormat dari Bakri boleh cakap bahasa yang mudah ya Yang Berhormat bila Yang Berhormat hendak bertanya *Muar Bypass*. Itu sahaja sebenarnya. Muar Bypass ini sebenarnya, ia adalah projek *design and build*, malah sebagaimana Yang Berhormat katakan, keadaan jalan itu tidak memuaskan, saya sendiri turun, saya sendiri pergi ke Muar dan melihat keadaan itu. Memang banyak, ia *bumpy*. Salah satu sebab utama jalan itu *bumpy* kerana tanahnya adalah tanah gambut. Di Johor banyak tanah gambut. Jadi, sama ada, bagi syarikat yang melaksanakan projek ini adalah syarikat besar, iaitu Ranhill, sebuah syarikat yang besar.

Jadi bagi mereka, mereka sanggup menerima kerugian asalkan imej, kredibiliti syarikat itu tidak terjejas kerana saya telah meminta supaya tempoh hari mencadangkan supaya *performance bond* nya dirampas. Akan tetapi, sekiranya *performance bond* syarikat ini dirampas, sudah pasti akan menjejaskan nama syarikat itu. Itu sebab syarikat itu bersetuju menawarkan dirinya untuk melanjutkan masa *performance bond* nya, iaitu melanjutkan masa untuk memperbaiki *defect period*. Jangan Yang Berhormat salah anggap katakan untung berlipat ganda.

Bagi syarikat besar-besar ini, kredibiliti, kerana mereka bukan sahaja melakukan perniagaan di negara ini, mereka juga melakukan perniagaan di seberang laut. Itu sebab mereka mahu imej mereka dijaga. Ini penting untuk Yang Berhormat ketahui bahawa projek ini akan diperbaiki dan ditanggung oleh syarikat itu sendiri. Terima kasih.

Cadangan pembinaan R&R di Jalan Kuching-Lawas Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Lawas telah minta penjelasan berkaitan dengan beberapa pembinaan R&R di sepanjang Lebuhraya Kuching-Lawas sejauh lebih 9,000km yang diluluskan di bawah Rancangan Malaysia Kesembilan. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kementerian ini sedar akan keperluan kawasan perhentian rehat dan rawat, R&R di sepanjang Jalan Pan Borneo termasuklah jalan dari Kuching-Lawas. Pada masa kini, terdapat beberapa R&R yang telah dibina dan beroperasi di sepanjang laluan tersebut seperti di Persimpangan Ulu Layar, Sebankoi, Serian, Balai Ringin dan Lanjau. Walau bagaimanapun, R&R ini adalah dibina oleh pihak kerajaan negeri atau pihak swasta, memandangkan R&R adalah di bawah bidang kuasa pihak penguasa tempatan, PBT. Sehubungan itu, kementerian akan mencadangkan satu kajian Pelan Induk Perhentian Rehat dan Rawat, R&R di Jalan Pan Borneo di dalam Rancangan Malaysia Kesepuluh bagi mengenal pasti jumlah R&R yang boleh dicadangkan kepada PBT dengan anggaran kos sebanyak RM3 juta sahaja.

Kemalangan akibat reka bentuk jalan. Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Hulu Terengganu memohon supaya dikaji sebab-sebab kemalangan berlaku akibat dari segi reka bentuk jalan serta keadaan jalan, memandangkan bahawa kemalangan semakin meningkat di negara ini. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, daripada kajian-kajian yang telah dijalankan sama ada di Malaysia ataupun di luar negara, didapati sebahagian besar punca berlakunya kemalangan adalah disebabkan kelalaian dan kecuaiannya manusia. Hal ini mungkin disebabkan pemandu yang gagal mematuhi peraturan jalan raya seperti pemandu melebihi had laju yang ditetapkan oleh pihak Jabatan Kerja Raya, memotong di kawasan *no passing zone* dan memandu dengan cara yang berbahaya. Lebih daripada 80 peratus kemalangan adalah berpunca daripada manusia, manakala faktor lain pula adalah berpunca daripada keadaan jalan raya dan kenderaan.

Pihak Jabatan Kerja Raya sentiasa berusaha untuk membantu meningkatkan lagi aspek keselamatan di jalan raya. Di antara strategi pihak JKR adalah pengurangan kemalangan, *accident reduction* dan pencegahan kemalangan, *accident prevention*. Terdapat program yang dilaksanakan pihak JKR yang mempunyai impak yang kuat dalam strategi untuk mengurangkan kemalangan seperti:

- (i) program penambahbaikan kawasan kerap berlaku kemalangan ataupun *black spot treatment program*;
- (ii) program lorong motosikal; dan
- (iii) program *mass action* seperti penyediaan bahu jalan berturap, lorong memotong, lampu jalan, pembaikan selekoh berbahaya dan kemudahan lintasan pejalan kaki.

Pencegahan kemalangan, *accident prevention* ialah melaksanakan audit keselamatan yang mula diperkenalkan pada tahun 1998 dan merupakan kaedah proaktif dan pencegahan kemalangan. JKR menjalankan audit keselamatan jalan bagi memastikan semua projek jalan ataupun jalan sedia ada dapat memberi tahap keselamatan jalan yang baik dan praktikal kepada semua pengguna jalan. Pelaksanaan audit keselamatan jalan ialah bagi memastikan keperluan keselamatan jalan bagi semua pengguna jalan diambil kira sewaktu perancangan, reka bentuk pembinaan dan operasi sesuatu jalan dan membolehkan tindakan pembetulan diambil terhadap isu-isu keselamatan jalan pada masa yang sesuai. Di samping itu, pihak-pihak lain juga mempunyai peranan yang penting dalam isu keselamatan jalan raya.

Pihak Institut Penyelidikan Keselamatan Jalan Raya Malaysia (MIROS) berperanan dalam membuat kajian terhadap sikap pemandu dan kenderaan seperti pemakaian tali pinggang dan topi keledar dalam mengurangkan kemalangan maut. Setiap jabatan, masing-masing mempunyai peranan yang penting dalam isu keselamatan jalan raya di negara ini.

Cadangan supaya projek-projek Kerajaan Persekutuan di Sabah dilaksanakan melalui Jabatan Pembangunan Sabah dan bukan JKR. Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat dari Sepanggar telah memohon supaya projek-projek Kerajaan Persekutuan di Sabah dilaksanakan melalui Jabatan Pembangunan Sabah dan bukan oleh Jabatan Kerja Raya. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Sepanggar, projek-projek Persekutuan tidak dapat dilaksanakan oleh Jabatan Pembangunan Projek Sabah, JPPS kerana JPPS telah pun dibubarkan pada bulan Mei 2008. Pembubaran JPPS telah dibuat atas permintaan Kerajaan Negeri Sabah. Projek-projek Kerajaan Persekutuan yang dilaksanakan di bawah JPPS telah di serah balik ke JKR Persekutuan.

Walau bagaimanapun, satu pasukan projek, iaitu Pasukan Projek Sabah, PPS telah ditubuhkan pada bulan Julai 2008 bagi melaksanakan dan memantau pelaksanaan projek khas Persekutuan di Negeri Sabah. Sehubungan itu, JKR Persekutuan telah melantik PPS untuk menyelia dan melaksana beberapa projek jalan, iaitu projek membina jalan Jerako Fasa 2(a), projek menaik taraf Jalan Beaufort-Sindumin kepada jalan dua hala di sempadan Sabah-Sarawak, projek membina Jalan Merakau-Kinapulidan, Kigok Fasa 1, Ranau dan projek membina Jalan Jerako Fasa 2(b) yang bernilai RM95.3 juta sehingga siap. Selain itu, PPS juga menyelia 44 projek bangunan bagi kementerian-kementerian lain bernilai RM260.92 juta. JKR Persekutuan juga akan terus membantu memberi khidmat pakar kepada siasatan tanah ataupun *soiling investigation* dengan izin, siasatan bangunan runtuh atau retak, tanah runtuh dan lain-lain yang berkenaan jika diperlukan.

Lebuhraya bertol. Untuk makluman Ahli-ahli Yang Berhormat, pembinaan lebuhraya melalui kaedah penswastaan telah membolehkan kerajaan membangunkan infrastruktur lain seperti sekolah dan hospital. Lebuhraya juga merupakan satu alternatif kepada pengguna dan memberikan satu rangkaian hubungan jalan raya yang lebih efektif. Kerajaan juga tidak pernah mengabaikan tanggungjawab untuk membina dan menyelenggarakan jalan raya sedia ada supaya dapat memberi kemudahan kepada rakyat. Syarikat swasta pula telah melaburkan sejumlah wang yang besar untuk pembangunan sesebuah lebuhraya dan sebagai balasan, syarikat berkenaan diberikan hak untuk mengutip tol. Kadar tol yang dipersetujui seperti mana yang termaktub dalam Perjanjian Konsesi telah mengambil kira beberapa faktor seperti kos pembinaan, kos modal, kadar pulangan, kemampuan pengguna membayar tol, serta bilangan trafik.

■2020

Isu pampasan kepada konsesi lebuhraya. Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Bagan, Bukit Bendera, dan Pokok Sena telah minta penjelasan berkaitan pembaziran wang kerajaan untuk pampasan tol dan mencadangkan supaya kerajaan mengenakan tol yang rendah kepada pengguna kenderaan berkapasiti enjin rendah. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kerajaan mempunyai obligasi untuk membayar pampasan bagi memastikan obligasi syarikat konsesi kepada institusi kewangan tidak terganggu.

Sebarang tindakan kerajaan yang bertentangan dengan prinsip dasar ini akan menyebabkan pelabur hilang kepercayaan dan menjejaskan imej kerajaan. Berhubung dengan pertanyaan mengenai pengenaan kadar tol yang lebih rendah kepada pengguna kenderaan berkapasiti enjin rendah, kadar tol di lebuhraya diputuskan oleh Jawatankuasa Penswastaan Unit Kerjasama Awam dan Swasta (UKAS) Jabatan Perdana Menteri yang turut dianggotai oleh Kementerian Kewangan, Kementerian Kerja Raya dan Jabatan Peguam Negara.

Antara faktor-faktor yang diambil kira sebelum penetapan kadar tol sesuatu lebuhraya ialah kos pembinaan, kos pinjaman, kos operasi dan penyelenggaraan ONM dan kadar pulangan dalaman (*internal rate of return*) IRR. Walau bagaimanapun, kerajaan sentiasa mengkaji kesesuaian sebuah kadar tol atau kenaikannya bergantung pada situasi ekonomi.

Tuan Loke Siew Fook [Rasah]: Penjelasan.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Sebentar. Oleh yang demikian, kajian menyeluruh sedang dilaksanakan oleh Unit Kerjasama Awam dan Swasta, Jabatan Perdana Menteri, UKAS, JPM.

Pada masa yang sama, kerajaan telah menggalakkan syarikat-syarikat konsesi untuk memberikan insentif kepada pengguna-pengguna lebuhraya. Antara insentif yang telah dilaksanakan oleh syarikat konsesi pada tahun 2009 adalah seperti pemberian rebat kepada pengguna kerap lebuhraya dan pemberian potongan dan pengecualian kadar tol sewaktu musim perayaan.

Tuan Loke Siew Fook [Rasah]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Tahun lepas semasa mantan Menteri Kerja Raya, Yang Berhormat Sepang pernah memaklumkan kepada Dewan yang mulia ini bahawa Kementerian Kerja Raya telah menubuhkan satu *taskforce* untuk membuat satu kajian komprehensif terhadap pengurusan lebuhraya di negara kita.

Beliau mengatakan bahawa ia akan mengambil masa di antara tiga hingga enam bulan untuk membuat kajian komprehensif itu. Akan tetapi, nampaknya belum ada apa-apa keputusan. Sekarang Menteri baru telah mengambil alih Kementerian Kerja Raya dan tadi Yang Berhormat Menteri mengatakan bahawa masih membuat kajian. Jadi, sekarang rakyat tidak sabar-sabar hendak tunggu apa sebenarnya hasil ataupun hala tuju Kementerian Kerja Raya terhadap pengurusan lebuhraya di negara kita. Matlamat utamanya ialah untuk mengurangkan beban pengguna dengan merendahkan kadar tol.

Baru-baru ini ada banyak laporan media yang mengatakan bahawa ada sebuah konsortium yang bernama Asas Sebab yang ingin mengambil alih semua lebuhraya di negara kita dengan menjanjikan bahawa kadar tol akan dikurangkan sebanyak 20 peratus. Akan tetapi Menteri EPU telah menjawab tadi, tiada cadangan dikemukakan kepada pihak EPU. Jadi, sekarang ini nampaknya tiada satu hala tuju yang besar bagaimana lebuh raya kita ini dapat diuruskan dan kadar tol ini dapat dikurangkan? Saya ingin bertanya kepada Yang Berhormat Menteri, apakah hala tuju ini dan bagaimana kerajaan bercadang untuk mengurangkan beban pengguna dengan membuat satu keputusan yang dapat mengurangkan kadar tol di negara kita ini.

Kedua, tadi Yang Berhormat Menteri juga ada menyatakan bahawa Plaza Tol Seremban merupakan tol yang paling bersejarah, tol yang pertama. Di Ipoh, masyarakat di Ipoh daripada Ipoh Selatan sampai ke Plaza Tol Jelapang dapat menikmati satu jalan *free toll* iaitu di antara Ipoh Selatan sampai Jelapang. Akan tetapi, masyarakat di Seremban, di Negeri Sembilan tidak pernah ada *free toll* dalam intensiti di antara Plaza Tol Seremban sampai ke Plaza Tol Senawang walaupun kita merupakan plaza tol yang pertama, lebuh raya yang pertama. Jadi, selaku Menteri dari Negeri Sembilan, adakah Yang Berhormat Menteri sedia memperjuangkan supaya sekurang-kurangnya di antara Plaza Tol Seremban sehingga Plaza Tol Senawang itu dapat dijadikan jalan *free toll*? Itu dua soalan saya. Terima kasih.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Terima kasih Yang Berhormat dari Rasah. Berhubung soalan yang pertama, saya ingin jelaskan bahawa, saya ingat Yang Berhormat juga tahu bahawa kita pada peringkat ini masih lagi membuat kajian dimana saya yakin dalam masa terdekat ini, pihak EPU akan membentangkan laporan kajian lebuh raya atau pun harga tol yang hendak dikenakan kepada seluruh pengguna-pengguna lebuh raya saya percaya dalam masa terdekat, mungkin dalam masa sebulan dua akan dibentangkan laporan ini kepada Jemaah Menteri. Ini kerana telah berapa kali dibangkitkan dalam mesyuarat Jemaah Menteri dan *economic council* juga membincangkan berhubung perkara ini.

Berhubung soalan yang kedua berhubung dari segi mengapa tol dari Seremban ke Senawang tidak dapat diadakan *free toll*. Ini memang termaktub dalam perjanjian antara syarikat konsesi. Ini sesuatu yang tidak boleh sewenang-wenangnya kita tukar *toll post* itu apabila telah siap kerana ia memang termaktub dalam perjanjian. Setiap sebahagian jalan itu telah dimasukkan dalam sistem jalan bertol antara Utara dan Selatan berlainan dengan yang berada di Ipoh itu. Terima kasih.

Keselamatan pengguna di lebuh raya. Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Jerai mohon pihak syarikat konsesi lebuh raya khususnya...

Tuan Loke Siew Fook [Rasah]: Yang Berhormat Menteri. Sedikit lagi.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Sebentar lagi. Yang Berhormat Jerai mohon pihak syarikat konsesi lebuhraya khususnya PLUS untuk memastikan keselamatan pengguna lebuhraya termasuk orang ramai di koridor jajaran. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, semua syarikat konsesi khususnya PLUS telah diarahkan untuk memastikan keselamatan pengguna lebuhraya dengan memasang pagar di sepanjang jajaran dan jambatan jejantas lebuhraya dan memastikan ia berada dalam keadaan baik.

Selain itu, kekerapan rondaan dan pemantauan oleh syarikat konsesi akan dipertingkatkan di jajaran lebuhraya. Disamping itu, pihak syarikat konsesi telah digalakkan untuk mengadakan perbincangan dialog bersama masyarakat setempat bagi membincangkan isu-isu keselamatan lebuhraya.

Cadangan pembayaran tol secara elektronik. Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Petaling Jaya Selatan mohon penjelasan sama ada kerajaan dapat melaksanakan pembayaran secara elektronik, *electronic billing* melalui pemotongan bayaran melalui akaun bank pengguna bagi mengatasi masalah kesesakan di plaza tol. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, kerajaan sedang berusaha untuk menggalakkan pengguna lebuhraya membuat bayaran tol dengan menggunakan sistem kutipan elektronik untuk mengelakkan kesesakan di plaza tol.

Di samping itu, sistem *electronic billing* telah dilaksanakan melalui *fleet card*. *Fleet card* merupakan pembayaran tol secara elektronik di mana sebanyak 760 syarikat yang terdiri daripada syarikat bas, pengangkutan logistik, syarikat keselamatan dan perkhidmatan *courier* telah menggunakannya dan bayaran dibuat secara bulanan. Di samping itu, sebanyak 260 agensi-agensi kerajaan telah menggunakan pembayaran melalui sistem ini. Sistem ini telah diperkenalkan sejak tahun 2003.

Di samping itu, kerajaan juga sedang berbincang dengan syarikat-syarikat konsesi untuk melaksanakan pembayaran secara elektronik dengan pemotongan bayaran melalui akaun bank. Industri binaan. Pembukaan semula...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Ronald Kiandee]: Yang Berhormat Petaling Jaya Selatan bangun Yang Berhormat.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Di kawasan saya Petaling Jaya Selatan memang banyak jalan dikerumuni oleh plaza tol seperti di *SPRINT Highway* iaitu Plaza Tol Seksyen 17, di sebelah *Eastin Hotel*, Plaza Tol LDP, Plaza Tol *New Pantai Expressway* dan juga Plaza Tol *Kerinch Highway*. Penduduk selama ini membayar tol, supaya dapat satu jaminan boleh mendapat perjalanan yang lancar.

Akan tetapi, amat sedih dalam lima enam tahun ini, masalah kesesakan lalu-lintas masih tidak boleh selesai terutama di Plaza Tol Seksyen 17, di *SPRINT Highway*, Plaza Tol LDP, Plaza Tol Bandar Sunway dan juga di Plaza Tol Damansara di Lebuhraya Utara-Selatan. Bolehkah Yang Berhormat Menteri memberi satu jaminan apakah kaedah yang paling sesuai untuk selesaikan masalah ini? Pada tahun lepas, saya memang ada bangkitkan tentang masalah ini tetapi sampai sekarang kita masih tertunggu-tunggu jawapan itu. Macam mana hendak selesaikan masalah semua ini. Saya rasa yang penting sekali tol itu perlu dihapuskan sebab ini jalan yang sedia ada, dinaik taraf sahaja, kemudian dibuat tol di sana dan kutip duit.

Di NPE, Lebuhraya *New Pantai Expressway Plaza Tol* dekat PJS2 selama ini penduduk Kampung Dato' Harun menentang kewujudan tol ini sebab selama ini tidak ada satu jalan alternatif untuk penduduk tempatan. Pengguna kereta untuk mengelakkan tol ini, terpaksa menggunakan jalan yang sedia ada di Taman Dato' Harun. Jalan yang sedia ada pun kecil dan ini menyebabkan banyak kesesakan lalu-lintas di taman itu dan juga menyebabkan kemalangan berlaku di sekitar jalan ini. Memang selama lima tahun ini penduduk menentang kewujudan tol ini.

■2030

Pada tahun ini kerajaan memansuhkan tol yang menghala tuju ke KL, PJS 2 ini, tetapi sebelah yang menghala ke Sunway, tol itu tetap ada. So, saya nak minta Yang Berhormat Menteri, adakah tol ini akan dihapuskan dalam kajian yang akan datang.

Ini adalah kehendak penduduk dan selama ini penduduk yang mengharapkan kerajaan untuk menghapuskan tol ini.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Terima kasih Yang Berhormat dari Petaling Jaya Selatan. Saya juga selalu jalan di situ, boleh dikatakan hari-hari depan estet Seksyen 16, Seksyen 17 dan jalan itu agak sempit kalau hendak ke Damansara. Sebahagian daripada puncanya adalah kerana lebuhraya ataupun lebuhraya bertol SPRINT itu tidak siap sepenuhnya, syarikat juga meminta bantuan kerajaan dari segi kewangan kerana mereka terpaksa membayar pampasan berhubung dengan harga tanah.

Saya telah mengutus surat kepada Kementerian Kewangan kalau boleh diberi pertimbangan membantu syarikat ini mendapat sedikit kewangan supaya mereka boleh melengkapkan sepenuhnya Lebuhraya SPRINT ini. Sekiranya Lebuhraya SPRINT ini dapat disiapkan sepenuhnya, saya percaya serba sedikit ia dapat meringankan atau mengurangkan kesesakan tol di Lebuhraya SPRINT ini, dan untuk menghapuskan sepenuhnya tol yang ada di Lembah Klang ini, ia agak sukar kerana ia akan melibatkan kos yang begitu tinggi bagi kerajaan. Walau bagaimanapun, sebagaimana yang saya jelaskan tadi, lebih baik kita tunggu dulu apa yang hendak dibentangkan hasil daripada kajian Unit Perancang Ekonomi dalam masa terdekat ini. Daripada situ saya akan ambil langkah susulan untuk membantu meringankan masalah pengguna-pengguna lebuhraya. Terima kasih.

Pembukaan semula pendaftaran kontraktor Kelas F. Tuan Yang di-Pertua Ahli Yang Berhormat dari Putatan telah meminta penjelasan sama ada pendaftaran kontraktor Kelas F akan dibuka semula dan mencadangkan supaya pelan tindakan dibuat untuk menangkis tanggapan bahawa pemohon Lesen Kontraktor Kelas F, bahawa terdapat diskriminasi kaum dalam membuat permohonan.

Untuk makluman Yang Berhormat, kementerian masih belum bercadang untuk membuka semula pembekuan Lesen Kontraktor Kelas F. Sehingga 30 Oktober 2009 jumlah kontraktor Kelas F adalah sebanyak 30,449 dan kerajaan berpandangan bahawa jumlah ini adalah terlalu tinggi berbanding dengan kontrak yang ditawarkan.

Kementerian ini sedang memperhalusi bilangan kontraktor Kelas F dengan menilai semula jumlah kontraktor Kelas F sedia ada daripada aspek status syarikat, sama ada masih aktif atau sebaliknya. Kementerian juga bercadang untuk memperketatkan syarat-syarat pendaftaran serta penyambungan semula lesen supaya hanya kontraktor yang benar-benar layak sahaja yang berdaftar di bawah Pusat Khidmat Kontraktor. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, pendaftaran Kelas F adalah dikhaskan kepada bumiputera sahaja termasuk bumiputera Sabah dan Sarawak, memandangkan kebanyakan kontraktor bumiputera tidak mempunyai modal yang besar serta perlu bermula daripada kelas kecil.

Oleh itu kelas F merupakan satu landasan untuk bumiputera bermula dalam bidang pembinaan. Keselamatan bangunan dan pembaikan cerun, keselamatan bangunan, isu bumbung Stadium Sultan Mizan Zainal Abidin, Kuala Terengganu yang runtuh. Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Permatang pauh telah membangkitkan langkah-langkah yang telah diambil oleh Kementerian Kerja Raya bagi mengenal pasti punca bumbung Stadium Sultan Mizan Zainal Abidin, Kuala Terengganu runtuh. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, jawatankuasa siasatan telah ditubuhkan di peringkat Ibu Pejabat Jabatan Kerja Raya, Jabatan Kerja Raya bagi menjalankan kerja-kerja siasatan tentang insiden keruntuhan bumbung Stadium utama Kuala Terengganu.

Bagi kerja-kerja siasatan tentang insiden keruntuhan bumbung Stadium Sultan Mizan Zainal Abidin, Kuala Terengganu. JKR telah menubuhkan jawatankuasa penyiasat bebas pada 15 Jun 2009 bagi mengenal pasti punca sebenar serta tindakan yang perlu diambil bagi mengelakkan kejadian seperti ini berulang kembali. Laporan akhir sedang disediakan oleh jawatankuasa penyiasat bebas dan dijangka akan dibentangkan kepada kerajaan pada penghujung tahun 2009 ini. Dakwaan terdapat banyak bangunan yang runtuh dan tindakan yang dikenakan kepada kontraktor. Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat dari Marang, Hulu Terengganu, Kuala Terengganu dan Kota Raja telah meminta penjelasan, mengapakah terlalu banyak bangunan yang runtuh pada masa kini dan memohon penjelasan mengenai tindakan yang telah dikenakan terhadap kontraktor yang bertanggungjawab atas bangunan-bangunan yang runtuh tersebut.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, dakwaan bahawa terlalu banyak bangunan yang runtuh pada masa ini adalah kurang tepat. Mengikut rekod, terdapat tiga projek kerajaan yang mengalami masalah sepanjang tahun 2008 hingga 2009, iaitu keruntuhan sebahagian kecil bumbung di projek Masjid Kampung Batu Putih, keruntuhan bumbung Stadium Sultan Mizan Zainal Abidin, kegagalan bumbung kayu bangunan tambahan Stesen Kereta Kabel Langkawi. Selain daripada projek Kerajaan Pusat dan negeri, terdapat juga projek swasta yang runtuh seperti bangunan Pasar Raya Jaya di Petaling Jaya dan Jambatan Gantung di Kuala Dipang di Kampar, Perak. Jambatan ini telah didermakan oleh pihak swasta kepada kerajaan.

[Timbalan Yang di-Pertua (Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar) **mempengerusikan Mesyuarat**]

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, bagi setiap kejadian bangunan runtuh, siasatan rapi akan dijalankan bagi mengenal pasti punca keruntuhan. Contohnya, dalam kes insiden keruntuhan bumbung Stadium Sultan Mizan Zainal Abidin, Kuala Terengganu. JKR telah melantik jawatankuasa penyiasat bebas bagi mengenal pasti punca sebenar serta tindakan yang perlu diambil bagi mengelakkan kejadian seperti ini berulang kembali.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Penjelasan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, sebelum Yang Berhormat menjawab. Saya minta berapa lama lagi Yang Berhormat nak jawab? Kerana sudah satu jam Yang Berhormat menjawab. Kita ada 25 kementerian.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Tuan Yang di-Pertua, saya akan cuba habiskan, kalau pukul 9 malam saya tidak habis, yang lain saya akan menjawab secara bertulis.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Bagi sedikit penjelasan tentang bangunan runtuh..

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Saya bagi Yang Berhormat Shah Alam dulu, mana yang tak habis saya jawab secara bertulis kepada yang lain.

Tuan Haji Khalid bin Abd. Samad [Shah Alam]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri dan Tuan Yang di-Pertua. Saya sebenarnya tak puas hati dengan respons daripada Yang Berhormat Menteri dalam soal bangunan runtuh ini dan sebagainya. Cara menjawab itu seolah-olah ini perkara biasa, taklah banyak sangat, seolah-olah ini satu perkara yang kita boleh terima, statistik tidak melebihi paras yang biasa dan sebagainya. Saya rasa kenyataan yang sebegitu tidak sepatutnya dikeluarkan dan kita kena akui bahawa setiap satu bangunan yang runtuh, mesti ada kesalahan dan kesilapan yang telah berlaku, kerana kita tahu bahawa mana-mana bangunan yang hendak dibina, banyak ia punya fasa-fasa yang perlu dilalui dari sudut *design*nya, dari sudut kelulusannya, dari sudut penyeliaan proses pembinaannya, dari sudut *testing gred* konkritnya, dari segi *documentary proof*, dengan izin, tentang kualiti besi kelulunya dan sebagainya.

Maka kita tidak boleh beri satu jawapan bahawa ini tidaklah banyak sangat. Bagi kita satu runtuh pun dah satu benda yang tidak sepatutnya berlaku. Lain kalau ada gempa bumi dan sebagainya. Ini satu perkara pembinaan yang biasa, yang diletak tiba-tiba runtuh. Kita tidak boleh kata, "Oh, baru tiga" mana boleh macam itu. Saya minta jawapan itu lebih serius dan lebih prihatin tentang bahaya dan *damage* yang telah berlaku, terima kasih.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Boleh saya sambung sikit?

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Okey, sila.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Tentang bangunan runtuh di Jaya Supermarket di Seksyen 14, Petaling Jaya Selatan. Saya nak tahu tentang *report* hasil siasatan kerana saya difahamkan *report* sudah siap dan bila ia akan diumumkan? Siapa yang bertanggungjawab dan akan diambil tindakan? Saya amat gembira kalau Yang Berhormat boleh berikan *report* itu secepat yang mungkin. Terima kasih.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Terima kasih Yang Berhormat dari Shah Alam dan terima kasih Yang Berhormat dari Petaling Jaya Selatan. Saya nak jelaskan di sini, walaupun saya kata dengan jelas bahawa tidak banyak bangunan runtuh, saya nak jelaskan di Dewan ini, saya memandang serius akan kejadian runtuh yang berlaku di Stadium Sultan Mizan Zainal Abidin dan juga masjid kerana bagi saya bukan sahaja ia melibatkan kepentingan nyawa, tetapi dalam masa yang sama, ia menjejaskan prestasi syarikat-syarikat Malaysia yang melabur atau berniaga di luar negara.

Sebab itu saya telah meminta supaya CIDB melihat semula akta yang sedia ada sekiranya boleh dikenakan tindakan yang lebih tegas, selain daripada menyenaraihitamkan syarikat-syarikat ini, tindakan yang lebih tegas perlu diambil kepada mereka yang bertanggungjawab, walaupun jumlahnya tidak besar. Terutamanya kejadian yang melibatkan kehilangan nyawa, itu adalah sesuatu yang begitu berat yang saya lihat dan perlu diambil tindakan.

■2040

Puan Fong Po Kuan [Batu Gajah]: Minta penjelasan Yang Berhormat Menteri. Jambatan runtuh Kuala Dipang.

Dato' Shaziman bin Abu Mansor: Untuk makluman saya ada sampai pukul 9. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat bagi setiap kejadian bangunan runtuh siasatan rapi akan dijalankan bagi mengenal pasti punca-punca keruntuhan. Contohnya dalam kes insiden keruntuhan bumbung Stadium Sultan Mizan Kuala Terengganu, JKR telah melantik Jawatankuasa Penyiasat Bebas bagi mengenal pasti punca sebenar serta tindakan yang perlu diambil bagi mengelakkan kejadian seperti ini berulang kembali. Daripada hasil siasatan tindakan yang akan diambil kepada pihak dikenal pasti termasuklah pihak perunding, kontraktor, pembekal dan kakitangan kerajaan.

Bagi kontraktor yang terlibat tindakan yang akan dikenakan adalah lesen mereka akan ditarik jikalau didapati cuai dan disenaraihitamkan oleh Pusat Khidmat Kontraktor (PKK) serta tidak dibenarkan untuk mengambil bahagian dalam perolehan tender kerajaan. Selain itu tindakan lain yang boleh diambil di bawah Akta Lembaga Pembangunan Industri Pembinaan (CIDB) 1998 dan peraturan-peraturan di bawahnya menerusi prosiding tatatertib yang mengakibatkan pendaftaran kontraktor ditarik balik di batal atau digantung untuk tempoh masa tertentu. CIDB juga akan mengetatkan proses pendaftaran kontraktor sedia ada di samping menilai keupayaan kontraktor agar mereka yang berkemampuan dan berkecualan sahaja dapat berdaftar dengan CIDB.

CIDB juga akan mengkaji Akta 520 agar tindakan yang lebih berat seperti tindakan hukuman penjara boleh dikenakan kepada kontraktor yang melakukan kesalahan di bawah akta termasuk kes-kes kecuai dalam proses pembinaan. Jadi tidak benarliah Yang Berhormat Shah Alam kata kalau saya tidak pandang serius kalau bangunan-bangunan runtuh ataupun kehilangan nyawa dan sebagainya. Untuk kes bangunan yang runtuh semasa kerja-kerja perobohan seperti kes bangunan Pasar raya Jaya di Petaling Jaya pula, tindakan boleh diambil di bawah Akta Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan 1994, *Occupational Safety And Health Act* (OSHA) oleh Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan yang memastikan sistem keselamatan kesihatan dan kebajikan diberikan keutamaan di tapak bina.

Tindakan juga boleh diambil oleh pihak berkuasa tempatan di bawah Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan menerusi Akta Jalan, Parit dan Bangunan 1974. Ingin juga dimaklumkan bahawa masalah struktur bangunan yang runtuh atau rosak ini diambil serius oleh kementerian. Tindakan penambahbaikan telah dilaksanakan supaya kes seumpama ini tidak berulang lagi. Antara tindakan yang telah diambil ialah melaksanakan pendekatan Gerbang Nilai di mana projek ini semak semula, *review* di peringkat-peringkat tertentu bagi mengesahkan projek berkenaan memenuhi nilai yang telah ditetapkan sebelum diteruskan pelaksanaannya. Pemilihan kontraktor yang bersesuaian dengan skop kerja memastikan projek memenuhi spesifikasi dan jadual yang telah ditetapkan.

Surat setuju terima hanya dikeluarkan apabila siling peruntukan mencukupi. Pegawai Penguasa, *Superintending Officer* (SO) bertanggungjawab memastikan kesemua teratur sebelum menandatangani kontrak.

Kawalan ketat ke atas arahan kerja tambahan (VO) dan lanjutan masa (EOT), SO dan pegawai kanan dimestikan untuk mengamalkan amalan turun padang dan tidak terlalu bergantung kepada laporan yang diterima sahaja dan juga menggunakan ICT untuk pemantauan projek.

Cadangan supaya mengambil alih IKRAM. Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat daripada Ledang telah mencadangkan supaya IKRAM dipulangkan semula kepada kerajaan untuk dijadikan Pusat Latihan Jabatan Kerja Raya. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Institut Kerja Raya Malaysia (IKRAM) telah diswastakan kepada Kumpulan IKRAM Sdn. Bhd. (KISB). Ini bermakna IKRAM kini tidak lagi wujud dan yang ada sekarang hanyalah KISB yang merupakan satu badan swasta yang tidak bernaung di bawah Kementerian Kerja Raya. Adalah diharapkan supaya istilah IKRAM tidak lagi digunakan dan dikaitkan dengan Jabatan Kerja Raya. Di bawah KISB banyak aktiviti telah dijalankan. Selain daripada latihan, KISB juga telah menjadi sebuah universiti iaitu *Kuala Lumpur Infrastructure University College*. Sejak diswastakan juga banyak infrastruktur yang telah diubahsuai bagi memenuhi keperluan aktiviti KISB termasuklah asrama pelajar, pejabat dan pembinaan kondominium.

Ingin juga dimaklumkan bahawa kementerian pada masa ini tiada cadangan untuk mengambil alih mengambil semula IKRAM. Memandangkan tindakan ini akan melibatkan kos pembayaran balik kepada Kumpulan IKRAM Sdn. Bhd. atas pembangunan dan kerja-kerja yang telah dilaksanakan oleh pihak IKRAM yang merangkumi kos tanah, kos pampasan pekerja, kos baik pulih dan kos pembangunan fizikal. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat kementerian berpandangan bahawa pembinaan sebuah pusat latihan JKR yang baru akan lebih memudahkan dan menjimatkan kerajaan.

Keselamatan bangunan, kajian gempa bumi, isu kajian cerun di Bukit Antarabangsa, Pelan Induk Cerun Negara dan peta risiko tanah Bukit Antarabangsa. Tuan Yang di-Pertua Ahli Yang Berhormat dari Ledang juga telah meminta penjelasan hasil kajian tentang standard spesifikasi bagi bangunan-bangunan tertentu bagi menghadapi risiko gempa bumi yang dahsyat di negara jiran. Sekiranya berlaku pada masa akan datang dan keselamatan infrastruktur di negara ini seperti MRR2 dan bangunan tinggi dan sekiranya berlaku gempa bumi di Malaysia dan tindakan yang patut diambil untuk mengelakkan berlakunya kecelakaan tersebut. Tuan Yang di-Pertua untuk makluman Ahli Yang Berhormat negara kita tidak terletak dalam kawasan gempa bumi yang aktif kecuali di beberapa bahagian di negeri Sabah. Di mana ianya terletak dalam kawasan yang sederhana aktif.

Selaras dengan itu bangunan-bangunan di negara ini telah direka bentuk menggunakan kepiawaian British Standard 8110 dan BS 5950 bagi semua struktur bangunan yang diperbuat daripada konkrit dan keluli. Kedua-dua piawaian ini telah menetapkan setiap bangunan yang dibina perlu mampu menanggung beban mendatar *horizontal load* yang tidak kurang dari nilai *national horizontal load* yang telah ditetapkan oleh piawaian. Berdasarkan terma yang berlaku sehingga kini peruntukan yang telah ditetapkan oleh kedua-dua piawaian ini adalah mencukupi untuk menjamin keselamatan. Kementerian Kerja Raya ingin memaklumkan bahawa langkah pro aktif telah diambil untuk mengkaji kesan gempa bumi ke atas bangunan-bangunan dan infrastruktur lain di negara kita.

Jabatan Kerja Raya telah menjalankan beberapa kajian berhubung dengan kesan *seismic* yang mungkin berlaku terhadap bangunan-bangunan di negara ini akibat kejadian gempa bumi di negara jiran. Pendekatan kajian ini dibuat dengan mengambil kira fakta bahawa Malaysia terletak di kawasan yang secara perbandingannya mempunyai *seismicity* yang rendah, dengan itu kebarangkalian berlaku gempa bumi juga adalah rendah. Menurut kajian berkenaan bagi *tremor* yang mencatatkan pecutan tanah *ground acceleration* dengan izin setinggi 0.2 graviti *peristalsis* struktur bangunan di kelaskan sebagai boleh dihuni sertamerta. Pengelasan ini bermaksud tiada kerosakan ketara kepada elemen struktur bangunan tetapi terdapat kerosakan kepada elemen bukan struktur.

Walaupun begitu elemen bukan struktur ini adalah *secured* dan kebanyakan boleh berfungsi jika terdapat bekalan utiliti. Bangunan boleh digunakan tetapi berada di dalam keadaan sedikit kecacatan.

Laporan berkenaan juga berpendapat bahawa jika terdapat bangunan yang mengalami kegagalan ketika berlaku *tremor*, kegagalan berkenaan besar kemungkinan berlaku akibat daripada penyelenggaraan bangunan yang tidak sempurna dan bukan disebabkan oleh kelemahan prosedur reka bentuk semasa. Walau bagaimanapun, kajian lanjutan masih perlu dibuat bagi mengesahkan penemuan yang telah dicapai dalam kajian terdahulu.

Ahli Yang Berhormat Gombak telah memohon penjelasan mengenai status laporan dan Pelan Induk Cerun 2009. Adakah kerajaan sudah mempunyai peta risiko di kawasan Bukit Antarabangsa. Untuk Ahli Yang Berhormat hasil kajian Pelan Induk Cerun 2009 adalah seperti berikut, kajian pelan induk langkah-langkah pembaikan cerun negara telah mendapat persetujuan oleh Mesyuarat Jemaah Menteri pada 26 Mei 2004 untuk dilaksanakan bagi mengatasi masalah bencana tanah runtuh yang kerap terjadi. Kerajaan juga telah meluluskan peruntukan sebanyak RM6.5 juta bagi pelaksanaan kajian tersebut yang mana kajian ini akan menentukan polisi, strategi dan pelan tindakan serta hala tuju Cawangan Kejuruteraan Cerun, Jabatan Kerja Raya bagi merangka strategi jangka pendek dan jangka panjang pengurusan cerun. Kajian ini telah siap pada Disember 2008 dan telah dibentangkan kepada Jemaah Menteri pada 14 Januari 2009. Cadangan Pelaksanaan Teras Strategi dan pelan tindakan dalam kajian Pelan Induk Cerun Negara ini telah dipersetujui oleh Jemaah Menteri pada 12 Ogos 2009.

Laporan tersebut sedang dalam proses cetakan akhir dan akan dimasukkan ke dalam laman web Kementerian Kerja Raya dan Jabatan Kerja Raya di mana ianya boleh dimuat turun secara dwibahasa oleh umum. Proses tersebut dijangka dapat diselesaikan pada penghujung tahun 2009. Hasil daripada kajian ini sepuluh teras strategik telah dikenal pasti dan disokong dengan 77 pelan tindakan bagi memastikan supaya cerun-cerun di Malaysia dapat diurus dengan baik dengan koordinasi pelbagai agensi pelaksana dalam kerajaan dan juga penglibatan pihak swasta. Berkaitan dengan Pelan Induk Cerun Negara, Cawangan Kejuruteraan Cerun (CKC) JKR telah ditubuhkan mulai 1 Februari 2004 bertujuan untuk menangani masalah cerun runtuh dengan lebih berkesan.

■2050

Kementerian ini bercadang untuk memantapkan lagi Cawangan Kejuruteraan Cerun (CKC) dengan menghantar lebih ramai kakitangan teknikal untuk melanjutkan pelajaran dalam bidang berkenaan, serta mendapat pengalaman khusus di luar negara khususnya di Hong Kong. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat mengenai laporan peta bahaya, *hazardous map* di Bukit Antarabangsa, ingin dimaklumkan bahawa laporan tersebut telah siap dan telah dikemukakan secara rasmi kepada Majlis Perbandaran Ampang Jaya atau MPAJ pada 11 September 2009. Peta bahaya cerun menunjukkan tahap kemungkinan atau kebarangkalian berlakunya tanah runtuh. Risiko pula adalah bermaksud kesan bahaya dan akibat sekiranya berlaku sesuatu tanah runtuh dan kehilangan harta benda dan nyawa.

Tuan Yang di-Pertua, akhir sekali saya ingin mengucapkan terima kasih di atas keprihatinan Ahli-ahli Yang Berhormat terhadap perkara-perkara yang menyentuh Kementerian Kerja Raya. Kementerian ini akan sentiasa akan mengambil perhatian terhadap sebarang teguran dan pandangan yang membina dan seterusnya mengambil tindakan yang sewajarnya kepada isu-isu yang ditimbulkan. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Terima kasih Yang Berhormat. Sekarang saya menjemput Menteri Kementerian Pengangkutan.

8.51 mlm.

Timbalan Menteri Pengangkutan II [Datuk Robert Lau Hoi Chew]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terlebih dahulu saya ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian dalam perbahasan Bajet 2010 di peringkat dasar, yang menyentuh bidang tugas Kementerian Pengangkutan di Dewan yang mulia ini.

Di dalam ucapan penggulungan saya ada tiga tajuk sahaja. Ini ialah isu pengangkutan darat, isu pengangkutan udara dan isu pengangkutan maritim. Dengan isu pengangkutan darat, isu projek landasan berkembar elektrik Rawang-Ipoh.

Ahli Yang Berhormat Permatang Pauh dan Yang Berhormat Putatan telah membangkitkan mengenai isu-isu berkaitan laporan Ketua Audit Negara berhubung dengan pembinaan landasan berkembar elektrik Rawang-Ipoh.

Untuk maklumat Ahli-ahli Yang Berhormat, perkara ini masih dalam proses siasatan Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara atau PAC. Kabinet juga telah bersetuju agar satu *special taskforce* dengan izin, yang diketuai oleh Yang Berbahagia Tan Sri Mohd Sidek Hassan, KSN ditubuhkan bagi meneliti keseluruhan laporan Ketua Audit tersebut.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: *[Bangun]*

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Kedua, isu perkhidmatan kereta api Kuala Lumpur-Ipoh yang menggunakan *train diesel*. Untuk maklumat Ahli Yang Berhormat Permatang Pauh dan Yang Berhormat Selayang, perkhidmatan kereta api bagi sektor Kuala Lumpur ke Ipoh telah dilancarkan pada Disember 2008 dengan menggunakan lokomotif diesel. Perkara ini adalah disebabkan oleh kelewatan perolehan sebanyak enam set elektrik tren set atau ETS yang sepatutnya beroperasi bagi laluan berkenaan.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Minta laluan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Walaupun kementerian lain semua hantar Menteri penuh, Kementerian Pengangkutan hantar Timbalan Menteri sahaja. Tidak tahu menteri pergi ke mana, ini tanggungjawab wajib. Tidak mengapa, Timbalan Menteri pun kita boleh pakai juga, cuma apabila Yang Berhormat bangkitkan tentang soal penggunaan lokomotif diesel dan sebagainya. Saya ingin membangkitkan satu perkara berhubung dengan pembelian *Diesel Multiple Unit* (DMU) yang dibuat menerusi *FOB Spain*, berjumlah RM30 juta. Dibuat oleh pihak kementerian dengan kaedah pembelian yang meragukan kerana pada saya pembelian empat buah DMU ini tidak mengikut *spec* atau piawaian, malah tidak diluluskan oleh *Board of KTMB* sekalipun.

Saya difahamkan pengarah urusan ketika itu, sekarang ini sudah diberhentikan. Apabila *board* tidak meluluskan pembelian empat unit DMU ini, terus mendapat kebenaran daripada Yang Berhormat Menteri. Jadi apa rasionalnya pembelian yang berjumlah RM30 juta, sedangkan *railway Costa Rica* dan *railway Argentina* hanya membeli DMU ini yang berumur 20 tahun pada harga RM10 juta? Kenapa ini berlaku, sedangkan kita dalam usaha hendak jimat wang kerajaan. Perbezaan RM20 juta, *FOB Spain*, itu belum termasuk kos pengangkutan untuk datang ke negara kita yang dijangka datang pada hujung bulan Disember nanti. Apa pandangan Yang Berhormat?

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Yang Berhormat Menteri, saya tambah lagi Yang Berhormat Menteri.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Di sini ada Tuan Yang di-Pertua Yang Berhormat. Saya ingatkan sebelum seseorang bercakap, Tuan Yang di-Pertua kena izinkan dahulu Yang Berhormat.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Baik Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Menteri. Kerajaan kita sebenarnya telah membelanjakan banyak wang untuk membina *double tracking* dan pada ketika ini kita sedang menaik taraf *single track* lagi, semata-mata untuk memberikan laluan supaya tren kita, kerana penggunaannya dengan kepantasan melebihi sampai 120 kilometer satu jam.

Apa yang pelik sekali pembelian empat buah tren yang baru ini, DMU yang mempunyai kelajuan hanya 80 kilometer sejam sahaja sedangkan kargo tren kita pun punya kederasan sebanyak 90 kilometer sejam. Saya minta kalau boleh Yang Berhormat berikan saya sedikit penjelasan tentang pembelian ini sama ada logik atau tidak?

Seorang Ahli: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Saya ingat Yang Berhormat, biarlah Menteri jawab dua dahulu Yang Berhormat.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Berkaitan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Nanti dia lupa yang mana satu Yang Berhormat.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Tidak mungkin dia terlupa kerana berkaitan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Baiklah.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Saya tertarik dengan persoalan yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Arau dan Yang Berhormat Jasin tadi. Saya juga hendak tahu daripada Yang Berhormat Menteri agaknya apakah rasionalnya kerajaan beli empat set DMU ini kerana KTMB pakai set *Electric Multiple Unit* (EMU). Kerajaan buat keputusan beli *Diesel Multiple Unit* dan saya hendak tahu dengan umur atau usia yang disebutkan oleh Yang Berhormat Arau tadi 20 tahun. Sudah hendak putus darah dan sudah 20 tahun... [*Dewan riuh*] Berapa panjang jangka hayatnya?

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Bukan hendak putus, sudah putus darah... [*Ketawa*]

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Adakah kos penyelenggaraannya rendah, adakah kerajaan boleh memberikan keyakinan, gerenti bahawa kos penyelenggaraannya tidak akan tinggi sesuai dengan umurnya yang sudah lanjut? Saya juga hendak tahu daripada kerajaan, laluan yang sedia ada adalah laluan untuk EMU. Apakah kerajaan akan ubah suai laluan yang ada ini untuk DMU dan adakah KTMB bersedia untuk menyelenggarakan empat set DMU ini? Terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih saya ucapkan kepada Yang Berhormat Arau, Yang Berhormat Jasin dan Yang Berhormat Tenggara kerana begitu prihatin. Saya memang setuju dengan apa yang disebutkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat. Akan tetapi negara kita, KTM sentiasa minta peruntukan tetapi peruntukan kurang, kerana itu kementerian saya sekarang ada *special result area*, enam pengangkutan awam ini termasuk dan kerana itu saya yakin ini akan diselesaikan.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: [*Bangun*]

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tentang DMU, ini saya memang setuju kerana kekurangan peruntukan. Tidak tepat, tidak mampu sekali gus diganti kepada tren itu yang terlalu mahal. Ini *step-by-step*.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Sila Yang Berhormat Sri Gading. Sudah lama Yang Berhormat berdiri, saya tahu Yang Berhormat. Ringkaskan Yang Berhormat, nanti Menteri payah juga hendak ingat... [*Dewan riuh*]

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Saya sahabat baik dia, saya tidak menjangka dia menjawab.

Beberapa Ahli: [*Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara*]

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Saya hendak Menteri menjawab, sudahlah selalu tidak datang. Tiba jawapan penting kepada Ahli-ahli Parlimen yang mengemukakan berbagai-bagai perkara, dia tidak datang.

■2100

Ini sibuk peribadi kah, sibuk dengan tugas dan tanggungjawab? Yang Berhormat Timbalan Menteri sahabat baik saya, soalan ini soalan yang penting. Yang Berhormat kata tak cukup peruntukan, okeylah tapi kenapa beli kereta api tua, Yang Berhormat Tenggara kata dah putus darah 20 tahun dengan harga RM30 juta? Argentina beli yang sama, Costa Rica beli kereta api yang sama dengan nilai RM10 juta, kalau duit kitalah, €2 juta, lebih begitulah lebih kurang. Ini satu persoalan besar. Dahlah duit tak ada, engkau beli barang yang dah buruk lebih mahal daripada negara-negara yang lain.

Saya dengar khabar bahawa Lembaga Pengarah Keretapi Tanah Melayu Berhad tidak bersetuju tapi saya dengar khabar dengan kuasa yang ada kepada Menteri, dia mengarahkan supaya beli juga kereta api ini. Apakah ada sesuatu, apakah ada sesuatu? Saya ulang lagi sekali Tuan Yang di-Pertua, apakah ada sesuatu?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Dah cukup tiga kali Yang Berhormat.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: *[Ketawa]* Saya berharap, saya meminta SPRM tolong siasat Menteri ini. Kalau ada penyelewengan, heret dia ke mahkamah, dakwa dia. SPRM kata semua Wakil Rakyat nak dikaji, kaji dulu Menteri ini! Menteri ini jelas waktu duit tak ada. Pelik kita, pelik. Orang zaman sekarang dah gunakan kereta api elektrik kerana tak mahu pencemaran dan lebih laju, dia ada cara automatik kalau nak sampai dekat stesen dia berhenti sendiri. Kalau *manual* macam ini, kereta api buruk macam ini, boleh jadi dia langgar, tak selamat orang ramai menumpang kereta api ini. Jenis macam ini dibeli pasal apa? Kalau saya kata Menteri bodoh, kata orang saya dah melampau, tak patut. Saya tak nak sebutlah dia Menteri bodoh. Saya tak naklah Yang Berhormat yang ini kata bahasa yang tak berapa baik kan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Ya, cukup-cukup Yang Berhormat.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Bahasa yang tak baik. Maknanya kurang pandailah, kurang pandai tapi ini serius. Saya minta Suruhanjaya Pencegah Rasuah Malaysia, saya ulang lagi. Saya minta Suruhanjaya Pencegah Rasuah Malaysia tolong siasat Menteri ini, tolong siasat A sampai Z kenapa membeli kereta api ini lebih mahal daripada Argentina dan juga Costa Rica. Kenapa? Kenapa dan mengapa? Dan saya harap ada.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Hebat, hebat, hebat.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Menteri mana?

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Menteri Pengangkutanlah. Apa benda?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, sudah cukup Yang Berhormat.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Cukup?

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Cukup Yang Berhormat.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Yang Berhormat Timbalan Menteri, tolong jawab bahawa ini memang nak dirujuk kepada SPRM. Itu sahaja.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Ada apa-apa kah?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih, terima kasih Yang Berhormat dari Sri Gading sahabat saya. Apakah Menteri hari ini tidak hadir ke Dewan yang mulia ini untuk gulungkan bahas ini kerana dia ada bertugas khasnya dengan lawatan daripada Presiden China, Hu Jintao esok. Esok ya, okey? *Now* tentang...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Ini malam apa dia mahu? Dia mahu dobi itu baju kah untuk sambut esok? Esok Yang Berhormat, ini malam.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Yang Berhormat Sri Gading, semua anggota pentadbiran kita kerja bertugas di dalam satu...

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, Yang Berhormat pandang dekat sini Yang Berhormat. Kalau tidak dia dah jadi macam ini Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey, okey. Terima kasih. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kita bertugas seperti satu pasukan iaitu kadang-kadang kalau Menteri tidak dapat hadir, dia tentu ada alasan dan saya minta fahamlah. Tentang DMU dari Sepanyol berharga...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tuan Yang di-Pertua,

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tunggu, tunggu. Tunggu dulu.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Sekejap, sekejap. Saya tidak mempertikaikan Yang Berhormat Timbalan Menteri menjawab. Saya tak pertikaikan, cuma kita tadi bertanya kenapa, itu sahaja. Kalau dah ada jawapan macam ini pasal esok, esok ini, esokkan ialah alasan. Saya kadang-kadang tak datang Parlimen saya pun cakaplah pasal mak mertua sakitlah, itulah. Macam-macam alasan, boleh buat alasan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Baik. Yang Berhormat Sri Gading, baik. Terima kasih Yang Berhormat, terima kasih Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: *Now* ini staf saya baru hantar informasi ini kepada saya. DMU... [Ketawa] Ini ketawa apa? Ketawa apa? Saya jawab, dengar dululah ya. DMU dari Sepanyol berharga RM8 juta sahaja sebuah. Kalau Yang Berhormat tidak puas hati saya punya jawapan ini, *you* boleh tanya bertulis kepada saya, saya akan jawab bertulis kepada Yang Berhormat. Tuan Yang di-Pertua, punca kelewatan perolehan... berkenaan adalah disebabkan peruntukan seperti tadi saya kata yang dimohon di bawah Rancangan Malaysia Kelapan (RMK-8) tidak mencukupi. Walau bagaimanapun, pembelian sebanyak lima set... akan dilaksanakan di bawah Rancangan Malaysia Kesembilan dan akan diterima secara berperingkat bermula pada November 2009 hingga Februari 2010.

Isu mengenai prestasi perbelanjaan pembangunan pengangkutan peruntukan kewangan untuk sistem pengangkutan awam dan penubuhan Suruhanjaya Perkhidmatan Awam Darat...

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Penjelasan.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tunggu, tunggu dulu.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Tak, sebelum masuk subjek yang baru. Nampaknya ada Ahli-ahli Parlimen UMNO semua sedia untuk buat *ambush* kepada Menteri Pengangkutan yang tak ada di sini. *Ambush*.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Bukan *ambush*. Pembetulan Yang Berhormat Ipoh Timur, bukan *ambush*.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Bukan *ambush*? Bukan serangan yang secara langsung?

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Bukan *ambush*. Kita tak ada apa-apa cuma kita bertanya, kita bertanya. Bukan *ambush*, bukan apa. Kita cuma bertanyakan. Ini Timbalan Menteri sahabat baik-baik saya. Saya tak *ambush* dia, tak ada apa. Tak ada *ambush* Menteri Pengangkutan. Nanti dia lapor pada PM saya *ambush*, wah susahlah saya. Saya susahlah... [Ketawa]

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Tak apalah Yang Berhormat, tak apalah. Guna apa perkataan asalkan jangan nak kutuk Menterilah ya.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Kita tahu, dia perlu nafi *ambush* itu. Ini satu *ambush* lah, kita tahu. Perlu nafilah tapi ini satu *ambush* dirancang oleh sesiapa kita pun tahulah tetapi saya mahu tanya mengenai *double tracking* Rawang-Ipoh.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Tuan Yang di-Pertua, ini dah merupakan satu penghinaan ini dah.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Ini Yang Berhormat Ipoh Timur cakap apa ini?

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Ini semua tahulah, semua tahulah. Bukan provokasilah, ini terbukalah. Yang Berhormat Timbalan Menteri pun tahu... [*Dewan riuh*] Saya tak mahu campur tangan dalam *ambush* inilah. Tak mahu libat dalam *ambush* ini.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Kita tak ada *ambush*, nak *ambush* siapa? Tak ada.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Tak apalah, kita menjadi pemerhati sahaja.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tak ada, tak ada. Kita tak diperalatkan oleh sesiapa, tak ada. *You* nak tanya, tanyalah. Saya pun boleh cakap Yang Berhormat Ipoh Timur ada orang lain yang suruh tanya.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, sudah. Sudahlah Yang Berhormat. Yang Berhormat Ipoh Timur kalau ada apa nak tanya? Kalau ada nak tanya?

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Tak apa, tak apa.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Kalau ada nak tanya, tak apa

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Ya. Tuan Yang di-Pertua, mereka perlu nafi kita pun faham. Mengenai *double tracking* Rawang-Ipoh ...

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Apa *you* faham? *You* sangka buruk. Apa *you* faham? *You* sangka buruk.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Sangka betullah, sangka betul.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tak boleh ke saya Ahli Parlimen bertanya?

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Bukan. Kita pun faham, kita faham.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: *You* memang tak pernah faham.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Kita pun lihat, memerhati itu.

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Yang Berhormat Ipoh Timur sukalah.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Memang Yang Berhormat Ipoh Timur tak pernah faham. *You* tanya dulu ke apa dia?

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: *You* punya soalan itu seolah-olah macam melagakan kerajaan itu. Melagakan kita semua.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: *You* tanya dulu kah apa dia? Tanya terus kepada Timbalan Menteri!

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Tanya apa itu?

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tak ada, kita tak ada niat jahat.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Kita pun tak pernah kacau *you*lah!

Datuk Haji Mohamad bin Haji Aziz [Sri Gading]: Tak ada, kita tak ada niat jahat. Kita niat baik.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Kenapa perlu *protect*? Tak perlulah *protect*.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Tak payah sindir-sindir oranglah!

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: *Too much protection*.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Sudah, sudahlah Yang Berhormat.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Ya, saya balik itu kepada *double tracking* Ipoh ke Rawang dan perkara ini pernah ditimbulkan dalam Dewan yang mulia ini pada tahun 2005. Satu rancangan *fast track* yang patutlah siap sedia pada tahun 2003 kalau tidak silap tetapi tidak dan *overrun cost* yang lebih mengikut Laporan Ketua Audit Negara ialah RM1 bilion.

■2110

Pada masa itu ada dua bahagian kontrak. Satu ialah mengenai *main contract* kepada DRB, RM2.6 bilion dan satu lagi kepada Mitsui mengenai signal, RM1.9 bilion. Akan tetapi masa itu sungguhpun ada kelewatan, berikan kita penjelasan kenapa kontrak ini diberi kepada UEM sungguhpun 88 peratus sudah siap dalam *double tracking* itu 12 peratus sahaja belum siap oleh kerana ada pertikaian mengenai *variation order* RM700 juta. Bukankah benar pada masa itu DRB rela untuk menyempurnakan kontrak ini dengan syarat bahawa *variation order* RM300 juta dibayar tetapi ini ditolak dan 12 peratus kerja yang tidak dihabiskan diberi, di *award* kepada UEM dan akhirnya *overrun cost* lebih daripada RM1 bilion. Kenapa ini berlaku?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat daripada Ipoh Timur. Kelewatan projek ini Landasan Berkembar Rawang-Ipoh antara sebab-sebab kelewatan adalah isu pengambilan tanah dan setinggan. Isu perubahan reka bentuk contohnya reka bentuk jajaran landasan atau *track alignment*. Kerajaan tidak puas hati kerana itu kerajaan *negotiated* dengan DRB-Hicom untuk *giving up the contract* dengan izin, supaya dia undangan UEM untuk selesaikan projek ini. Dengan sebab ialah kalau kerajaan mahu hapuskan kontrak *unilateral contract* dengan izin, mungkin akan makan masa untuk *court case* dan lain-lainnya. Ini adalah untuk kepentingan rakyat untuk memberikan perkhidmatan pengangkutan darat kepada rakyat kerajaan memberi keputusan itu. Sekian.

Tuan Lim Kit Siang [Ipoh Timur]: Bukankah benar bahawa DRB-Hicom tidak melepaskan tangan atau *give up contract* itu. Mereka masa itu mahu menghabiskan kerja itu, kontrak infrastruktur sungguhpun ada pertikaian *variation order* RM700 juta dan akhirnya mengikut Ketua Audit Negara, satu amaun yang dibayar ialah dekat RM500 juta. Kalau ini ada diambil kira dan tidak perlu lagi satu tanggungan yang baru di mana 12 peratus sahaja kerja diberi kepada UEM. Bukankah ini satu keputusan yang tidak bijaksana dan tidak baik untuk negara kita.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Ipoh Timur. Seperti yang saya katakan ini mahu mempercepatkan selesaikan itu. Saya difahamkan saya ada informasi ini adalah semua pihak DRB-Hicom dan kerajaan dan *UEM Construction*, semua setuju dengan tujuan kita akan cepatkan selesaikan projek ini. Ini adalah satu keputusan dari kerajaan dan dipersetujui oleh kedua-dua pihak dan saya fikir ini adalah satu keputusan yang baik.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat, tidak ada orang berdiri pun Yang Berhormat. Teruskan Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey. Berucap sedikit.

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Ada sedikit. Satu soalan, satu soalan Yang Berhormat Menteri.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey.

Dr. Dzulkefly Ahmad [Kuala Selangor]: Tuan Yang di-Pertua, pendek sahaja soalan saya. Kita sering mendapati satu amalan pihak agensi kerajaan yang mengambil keselesaan, mengambil kebebasan, mengambil *liberty* dengan izin Tuan Yang di-Pertua, sepatutnya mengenakan caj atau penalti kepada kontraktor-kontraktor.

Dalam kes ini saya ingin bertanya Yang Berhormat Timbalan Menteri mengapa ketika kerajaan sepatutnya mengenakan caj penalti yang dikatakan *Liquidated Ascertained Damages* (LAD) dengan izin, ke atas DRB-Hicom sejumlah RM80 juta tidak kurang daripada RM164,727 sehari tetapi pihak Kementerian Pengangkutan tidak mengenakan caj itu. Kita menjadi sangsi mengapa baik hatinya Kementerian Pengangkutan yang sepatutnya mengenakan caj seperti ini yang menimbulkan kesangsian.

Tidak perlu saya kata kenapa kesangsian itu berlaku tetapi perkara-perkara ini tidak dikenakan oleh Kementerian Pengangkutan. Apa yang jelas DRB-Hicom telah lewat dan sepatutnya dikenakan penalti. Tolong jawab Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Ya, terima kasih Yang Berhormat. LAD ini memang adalah satu jalan untuk denda mana-mana kontraktor yang tidak mematuhi syarat-syarat kontrak tapi kalau *you* kira faktor lain komponen seperti saya katakan dan kerana LAD ini tidak berlaku lagi kerana semua setuju, okey? Bukan kerajaan tidak *impose* LAD selalu, bukan, tetapi projek ini keputusan telah dibuat LAD tidak dikenakan. Sekian, terima kasih.

Isu mengenai prestasi... Untuk makluman prestasi perbelanjaan pembangunan pengangkutan peruntukan kewangan untuk sistem pengangkutan awam dan penubuhan Suruhanjaya Perkhidmatan Awam Darat (SPAD). Untuk makluman Yang Berhormat Petaling Jaya Utara pada masa ini perbelanjaan pembangunan KTMB hanya melibatkan projek yang telah diluluskan di bawah RMK-9 iaitu Projek Landasan Berkembar Elektrik Ipoh ke Batang Besar. Kedua, Projek Landasan Berkembar Elektrik Seremban-Gemas dan tiga, Projek Landasan Elektrik Sentul-Batu Caves. Manakala pembelian baru bagi sebanyak lapan set atau *Electric Multiple Unit* (EMU) antara masih di peringkat penilaian tender.

Tuan Yang di-Pertua, adalah dimaklumkan bahawa perolehan bagi kesemua bagi 30 tren LRT ini dengan empat *cars* mengambil masa selama lima tahun. Proses ini melibatkan kajian terperinci perolehan dan penghantaran dan ejen. Sehingga kini empat tren telah mula beroperasi dan sebanyak enam tren lagi akan mulai beroperasi dalam bulan Disember tahun ini.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: [Bangun]

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Bagi tren selebihnya pula akan dihantar secara berperingkat dan dijangka akan beroperasi sepenuhnya pada tahun 2011. Tuan Yang di-Pertua, kerajaan sememangnya amat prihatin dan serius dalam usaha untuk meningkatkan sistem pengangkutan awam di negara kita khasnya untuk kepentingan rakyat.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Yang Berhormat, mohon laluan.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Arau bangun Yang Berhormat.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Sedikit, sedikit sahaja.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tunggu saya habiskan ini.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Okey, silakan. Saya tunggu.

■2120

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Pelbagai usaha penambahbaikan telah dilaksanakan melalui peringkat projek-projek LRT dan komuter dan juga melalui NKRA (*National Key Result Areas*) atau Bidang Hasil Utama Nasional. Kerajaan amat berharap dengan usaha-usaha ini, maka penggunaan pengangkutan awam di negara kita ini dapat ditingkatkan kepada 25 peratus pada tahun 2012 berbanding 12 peratus pada masa kini. Sekian. Yang Berhormat Arau.

Dato' Ismail Kassim [Arau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Memang Yang Berhormat Timbalan Menteri mengumumkan tadi satu juta set pembelian adalah RM 8 juta dan empat set bermakna RM32 juta. Saya difahamkan pembelian DMU ini yang dibuat melalui kelulusan Kementerian Kewangan dengan bersyarat di bawah Pakej Rangsangan Ekonomi yang Kedua iaitu pakej dua dengan bersyarat bermakna kata ada syarat-syarat dia, pembelian ini tidak membazir, pembelian ini boleh dibaik pulih, ada macam-macam, ada satu sampai lapan syarat-syarat yang diberikan oleh Kementerian Kewangan.

Akan tetapi, kenapa kita tidak memikirkan untuk kita beli macam Blue Tiger yang lebih daripada China yang lebih berdaya saing. Tidak perlu kita pergi ke negara Eropah untuk kita membuat pembelian sama ada DMU atau EMU. Apa pandangan Yang Berhormat kerana *end user* pun, Keretapi Tanah Melayu pun tidak mahu terima kepala kereta api ini, saya difahamkan. Apa pandangan Yang Berhormat?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Arau, sahabat saya. Memang saya difahamkan ini jikalau kita seperti satu negara sedang membangun. Beberapa tahun yang lalu kita *look at Europe* atau Amerika untuk teknologi yang tinggi, termasuk alat-alat *train* atau pengangkutan darat. China hanya di dalam masa mungkin lima tahun yang lalu sampai sekarang, baru mulai naik. Mereka telah mencapai tahap yang sangat baik seluruh dunia. Cadangan dari Yang Berhormat Arau sangat baik, saya akan bawa balik ke Kementerian saya untuk beri perhatian. Mungkin kita di dalam masa yang akan datang kita boleh beli alat-alat *train* dari China.

Mengenai kenyataan berhubung SPAD, Suruhanjaya Pengangkutan Awam pula, Kementerian ingin mengumumkan bahawa perkara ini adalah di bawah tanggungjawab pihak EPU, Jabatan Perdana Menteri.

Cadangan bagi peningkatan sistem pengangkutan kereta api di Pantai Timur di bawah RMK-10. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat dari kawasan Pasir Mas dan kawasan Dungun, Kementerian Pengangkutan melalui KTMB dengan kerjasama Majlis Pembangunan Wilayah Ekonomi Pantai Timur (ECER) akan melaksanakan satu kajian kemungkinan laluan rel Pantai Timur, dalam masa yang terdekat ini. Kajian tersebut akan meliputi kajian sambungan rel di antara Lembah Klang, Mentakab, Kuantan, Kuala Terengganu, Kota Bharu.

Hasil kajian ini akan membolehkan kerajaan memperuntukkan landasan atau *track alignment*, dengan izin, untuk perkhidmatan kereta api yang akan dilaksanakan di Pantai Timur nanti. Adalah diharapkan apabila wujudnya perkhidmatan kereta api di Pantai Timur kelak, pengguna khususnya di negeri Kelantan dan Terengganu akan mempunyai automatik mod pengangkutan yang lebih efisien dan bersifat pelbagai.

Tuan Yang di-Pertua, mengenai syor yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat dungun supaya kerajaan membenarkan syarikat swasta untuk memberi perkhidmatan kereta api selain KTMB. Kementerian ingin memaklumkan bahawa di bawah Akta Kereta Api 1991, ia tidak menghalang mana-mana syarikat swasta untuk menjadi operator kepada perkhidmatan kereta api selain daripada KTMB.

Sebelum ini, kerajaan tidak mempunyai halangan untuk mempertimbangkan mana-mana permohonan daripada syarikat swasta yang berminat untuk memohon lesen operator kereta api sekiranya ada. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat juga, sehingga kini, belum ada apa-apa permohonan yang dikemukakan oleh pihak swasta kepada pihak Kementerian.

Status pembinaan projek pembinaan landasan kereta api Tanjung Aru-Tenom. Ahli Yang Berhormat dari kawasan Putatan telah membangkitkan mengenai status pembinaan projek landasan kereta api Tanjung Aru-Tenom. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, bagi projek pemodenan landasan kereta api negeri Sabah, kerja-kerja yang masih belum dapat disiapkan ialah pembinaan jalan susur Lintasan Rata di Kampung Petagas dan jalan lintas serta pembinaan landasan di antara Beaufort dan Tenom. Antara punca-punca kelewatan adalah seperti berikut:

- (i) bagi kerja-kerja di jalan susur, terdapat isu setingan di atas tanah yang dimiliki oleh Jabatan Kereta Api Negeri Sabah;
- (ii) bagi kerja-kerja pembinaan Lintasan Rata, JKR Sabah masih belum meluluskan reka bentuk lintasan-lintasan tersebut;
- (iii) bagi kerja pembinaan landasan pembinaan di antara Beaufort-Tenom, telah berlaku keruntuhan cerun dan tebing sungai di beberapa lokasi.

Justeru, Kementerian Pengangkutan telah mengenal pasti satu kelewatan tersebut adalah disebabkan oleh faktor-faktor luaran dan faktor bentuk muka bumi semula jadi. Dalam hal ini, Kementerian sedang dalam proses penyelarasan dengan pelbagai agensi yang terlibat.

Tentang pengangkutan udara, cadangan supaya kerajaan mengambil tindakan dengan memandu *Malaysia Airlines System* (MAS) dalam menghadapi masalah ekonomi global.

Kerajaan menyambut baik akan cadangan dan saranan yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat Jasin supaya semua jabatan kerajaan, badan-badan berkanun, pelajar-pelajar universiti dan syarikat-syarikat GLC menggunakan perkhidmatan MAS dalam menghadapi masalah ekonomi global. Usaha untuk mempertingkatkan lagi mutu perkhidmatan MAS akan sentiasa diteruskan kerajaan dan akan dimantapkan dari semasa ke semasa.

•2130

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: *[Bangun]*

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Pada masa ini, selain MAS, kerajaan juga membenarkan penjawat awam untuk menggunakan perkhidmatan syarikat-syarikat penerbangan tempatan termasuk AirAsia dalam urusan rasmi.

Timbalan Yang di-Pertua [Datuk Dr. Haji Wan Junaidi Tuanku Jaafar]: Yang Berhormat Jasin bangun, Yang Berhormat.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Timbalan Menteri. Pertamanya saya hendak ucapkan setinggi tahniah kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri dan juga MAS yang telah dipilih sebagai sebuah syarikat penerbangan utama di Asia iaitu satu *survey* yang telah dibuat di antara 183,000 *professional industry* dalam satu undian global yang dilakukan oleh *World Travel Awards*. Maknanya, MAS adalah sebuah syarikat penerbangan milik negara yang cukup terkemuka.

[Tuan Yang di-Pertua *mempengerusikan Mesyuarat*]

Apa yang saya ingin mencadangkan, saya ulang sekali lagi perkataan saya. Saya tidak menyalahkan pihak pengurusan sekarang ataupun yang telah lalu. Sebenarnya mereka telah menguruskan syarikat ini dengan begitu baik sekali. Namun begitu kerana *circumstances*, keadaan yang tidak mengizinkan kerana krisis ekonomi global dan juga masalah penyakit yang kita hadapi pada ketika ini dan akhirnya kerana masalah kenaikan kos. Saya hendak minta betul-betul pandangan daripada kementerian. Adakah kementerian benar-benar komited untuk menyelamatkan syarikat ini? Saya ada sebut hari itu. Saya kata bila-bila masa sahaja, syarikat ini kalau tidak diselamatkan, terpaksa menekan *panic button*. Kalau tidak diselamatkan juga, syarikat ini sudah gagal.

Kita hendak tahu daripada kementerian, setakat manakah tindakan yang telah dibuat kerana kalau kerajaan boleh menyelamatkan RapidKL dan RapidPenang. Kerajaan telah ambil. Apakah tindakan sebenar yang kementerian akan buat ataupun yang sudah buat? Tidak akanlah kementerian tidak tahu tentang masalah yang dihadapi oleh MAS? Masalah ini telah berlarutan dan yang saya ada sebut itu, *burning rate* dia. Dia kerugian tiap-tiap hari sebanyak RM10 juta. Bukan masalah pengurusan tetapi *circumstances*. Keadaan yang tidak mengizinkan. Kita hendak tahu apakah langkah sebenar yang dibuat oleh kementerian untuk menyelamatkan syarikat penerbangan milik negara ini.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: *[Bangun]*

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Boleh sambung sekali, Yang Berhormat Timbalan Menteri? Sekali saja. Dua orang tidak apa. Yang Berhormat masih ingat. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Dalam menguruskan syarikat konglomerat yang begitu besar, adalah tidak wajar kalau kita menguruskan syarikat perkapalan, tidak perlu kita membeli kapal. Dalam keadaan gawat ini pun kalau beli aset, kita tidak dapat perniagaan, kita boleh jadi gantung diri. Begitu juga dengan MAS. Tidak perlu beli kapal terbang pun. *Chartered* daripada AirAsia. Banyak kapal terbang yang AirAsia beli. *Chartered* daripada dia. Ambil daripada AirAsia. Dua-dua pun daripada negara kita. Tidak bolehkah dibuat untuk menjimatkan kos kerana rating-rating yang diterima menunjukkan kata MAS bukanlah teruk sangat. Masih mampu berdaya saing. *Award* yang diterima itu jelas menunjukkan bahawa sistem pengurusan yang sedia ada memang terbaik.

Cuma apa yang dibangkitkan oleh sahabat saya Yang Berhormat Jasin keadaan-keadaan persekitaran dan cabaran global yang ada di hadapan yang menyebabkan keadaan menjadi seperti itu. Tidak payah beli aset lagi.

MAS dalam masa sekarang pun kelam kabut. Hendak order kapal terbang baru, tidak payah. Ambil daripada yang sedia ada dulu. Gunakan. *Utilize* dulu kerana dua-dua daripada kedua-dua negara. Apakah pandangan Yang Berhormat Timbalan Menteri?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih saya ucapkan kepada Ahli-ahli Yang Berhormat Jasin dan Arau, sahabat saya. Memang kementerian saya sangat prihatin *performance* MAS dan tiap-tiap minggu di dalam *Post Cabinet*, delegasi atau pegawai dari MAS terlibat dalam membincangkan isu di dalam *mesyuarat Post Cabinet*. Saya sentiasa berunding dengan dua orang yang legenda di negara kita iaitu Datuk Seri Idris Jala, orang Sarawak dan Dato' Seri Tony Fernandez.

Kalau *you* ada peluang, pinjam atau runding dengan mereka. *You cannot be helped* dengan izin tidak akan dimotivasi oleh mereka. Saya yakin *that was a period* dengan izin, MAS telah lepas supaya itu sekarang MAS tidak bawah kepimpinan CEO yang baru, saya yakin mereka boleh teruskan pencapaian MAS seperti...

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Boleh sambung sedikit, Yang Berhormat Timbalan Menteri?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: *Hold on.* Tunggu, tunggu.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Sini, sini.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tunggu dulu, tunggu dulu... *[Ketawa]* Sabarlah. Saya belum habis jawapan, Yang Berhormat.

Now, inilah untuk kepada Yang Berhormat Jasin, saya haraplah apakah saya dikatakan *you* jangan bimbang. Jangan bimbang... *[Ketawa]* Kita semua yakin MAS akan teruskan mencapai perkhidmatan dan keuntungan yang cemerlang. Yang Berhormat Arau, cadangan MAS tidak usah beli *fleet* atau *aircraft* yang baru, kita guna ini lama punya. Ini ada satu logik akan jimatkan kosnya. Memang betul. Namun begitu, pembangunan satu *airline* seperti MAS kita perlu ada rancangan pendek, sederhana dan jauh. Kalau kita nanti, semua *airline* mereka mempunyai *fleet* yang baru. Hanya MAS yang lama punya. Ini pun tidak guna. Sebab itulah saya harap saya punya penjelasan, *can satisfy you*, dengan izin.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Tentang perkhidmatan AirAsia. Saya amat kecewa tentang servis yang diberi oleh AirAsia. Ini pengalaman saya. Dalam perjalanan balik dari Hong Kong pada 18 Oktober dan juga semalam, perjalanan balik dari Shenzhen China. Semasa saya minta beli air sahaja *water mineral*, stok habis. Air ini satu keperluan asas. Mengapa AirAsia tidak boleh beri air percuma. Mengapa hendak beli? Kalau hendak jual, *make sure* dia ada stok. Mengapa air sebagai keperluan asas tidak ada dalam kapal terbang? Saya memang harap Yang Berhormat Timbalan Menteri boleh bagi amaran kepada AirAsia supaya *make sure* ada stok air semasa di kapal terbang. Terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Petaling Jaya Selatan. Saya fikir ini mungkin ialah *isolated case*. Saya tidak setuju AirAsia tidak mahu jual air kerana itu keuntungan pun baik. Kadang-kadang mungkin dia kekurangan *isolated case*. Saya akan hantar informasi kepada AirAsia untuk perhatian mereka.

Saranan mengenai draf Lapangan Terbang Sultan Ismail Petra di Kota Bharu, Kelantan. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat dari kawasan Pasir Mas, Kelantan adalah dimaklumkan bahawa Lapangan Terbang Sultan Ismail Petra akan dinaikkan taraf dengan siling peruntukan sebanyak RM50 juta di bawah RMK-9. Kementerian dalam proses melantik kontraktor untuk tujuan ini. Projek ini dijangka bermula pada awal tahun depan dan dijangka akan disiapkan dalam tempoh 18 bulan. Skop kerja melibatkan kerja-kerja menaik taraf landasan, *taxi way* dan tempat meletak pesawat bertujuan untuk mengendalikan pesawat Boeing P737-400 tanpa had.

■2140

Isu dakwaan kegagalan Syarikat Penerbangan AirAsia dalam menjaga kebajikan pekerja. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat Kuala Langat, Syarikat AirAsia sentiasa mengambil berat akan hal ehwal dan kebajikan pekerjanya.

Dakwaan bahawa syarikat ini gagal menjaga kebajikan pekerjaanya adalah tidak benar dan saya difahamkan bahawa dalam sesetengah aspek, AirAsia menyediakan faedah yang lebih baik kepada pekerjaanya berbanding syarikat-syarikat lain.

Dato' Ismail bin Kasim [Arau]: Sedikit Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: *Hold on, hold on.* Walau bagaimanapun, sekiranya terdapat aduan spesifik berhubung perkara ini, Ahli Yang Berhormat boleh mengajukannya kepada pihak kementerian untuk memanjangkan kepada pihak AirAsia untuk tindakan sewajarnya. Siapa?

Dato' Ismail bin Kasim [Arau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Saya ingin undur sedikit tentang Lapangan Terbang Sultan Ismail, Kota Bharu. Kenapa Yang Berhormat kata tadi kita perlu berjimat dan perancangan mesti dibuat di peringkat sederhana, awal dan *advance* seperti mana Yang Berhormat bangkitkan tadi. Saya amat bersetuju tetapi kenapa tidak dijadikan Lapangan Terbang Sultan Ismail yang amat berdekatan dengan *Southern part of Thailand*. Bermakna banyak negeri itu, Yala, Narathiwat, Satun dan Patani yang boleh dikatakan mereka tidak ada kemudahan yang disediakan oleh Lapangan Terbang Hadyai yang terdekat untuk *air freight cargo*.

Di sinilah kita patut mengambil kesempatan. Kementerian Pengangkutan ini harus ada teraju yang kena ada *business minded*, dia kena faham sedikit. Macam contoh Yang Berhormat, anak syarikat KTMB, *Multimodal Freight* di Padang Besar beroperasi. Lambat menyediakan kemudahan, *facilities* untuk *inland clearance depot* (ICD), Yang Berhormat. Pelabuhan kering atau pelabuhan darat bahasa Perlis kata, pelabuhan darat bukan orang darat. Kelambatan dia hendak minta lesen, hendak buat bagi elok kemudahan bertaraf antarabangsa, menyebabkan Thailand lambat hendak tunggu kita. Barang-barangnya hendak dihantar cepat ke Port Klang, Penang dan sebagainya. Yang *advantage* itu kita patut ambil, dia pergi buat di pelabuhan lain, depot barang. Lambat dia tunggu kerajaan, keputusan yang dibuat oleh kerajaan.

Apa masalahnya kita? Kalau Lapangan Terbang Sultan Ismail boleh dijadikan hab untuk kargo udara, selain daripada penumpang, kargo udara. Besarkan ia untuk 747, sudah dekat dengan Taiwan, Jepun dan Korea. Di situ sudah nampak, kalau ada kesungguhan, ada sedikit teraju kepimpinan, Kementerian Pengangkutan faham sedikit tentang *business* dan jangkaan masa depan, saya ingat benda ini boleh dipertimbangkan. Buat sekali sahaja, jangan buat banyak-banyak kali, kerajaan akan rugi. Boleh jimatkan wang kerajaan, duit pun tidak ada seperti mana Yang Berhormat katakan tadi. Apa pandangan Yang Berhormat?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Arau. Nampaknya Yang Berhormat Arau mempunyai banyak *business mind*... [Ketawa] Saya memang setuju, ada potensi untuk membangunkan lapangan terbang itu, satu pusat untuk *air cargo*.

Beberapa Ahli: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Akan tetapi sebelum kerajaan beri keputusan untuk membina kemudahan *air cargo* di *airport* Sultan Ismail Petra, kita perlu beri perhatian kepada beberapa faktor. Faktor pertama ialah, kalau *air cargo* masuk, ada atau tidak pengangkutan untuk *distribute* ke tempat lain. Tambahan pula, ada *manufacturing industry* dengan izin, sekarang telah membina kilang di Kota Bharu supaya *cargo, it must be two way* dengan izin, masuk dan keluar.

Saya fikir cadangan atau *opinion* ini memang baik, saya akan bawa balik untuk mereka kaji. Akan tetapi Yang Berhormat jangan bimbang, sekarang saya nampak keadaan, kajian menunjukkan, hal itu tidak berlaku lagi.

Dato' Ismail bin Kasim [Arau]: Yang Berhormat Timbalan Menteri, benda ini sudah lama Yang Berhormat tetapi kementerian macam ambil tidak tahu sahaja, sudah lama...

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Ya, okey.

Dato' Ismail bin Kasim [Arau]: Patut ambil *advantage*, saya cakap ini bukan konteks pembangunan Kelantan sahaja, *Southern part of Thailand*...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Arau, Menteri sudah cakap, dia kata dia akan bawa balik.

Dato' Ismail bin Kasim [Arau]: Ya, ya Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Bermakna itu tindakanlah dengan cadangan tadi, dia akan bawa balik untuk berunding dengan kementerian. Sila Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey, isu perkhidmatan penerbangan bagi Labuan–Kota Kinabalu dan Labuan–Miri.

Ahli Yang Berhormat dari kawasan Labuan telah membangkitkan isu perkhidmatan penerbangan bagi Labuan-Kota Kinabalu dan Labuan-Miri. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, selepas rasionalisasi sektor perkhidmatan udara domestik dilaksanakan, syarat-syarat penerbangan yang menyediakan perkhidmatan udara domestik akan diberi *flexibility* dalam menentukan liputan rangkaian atau *network coverage* dan frekuensi penerbangan dan tambang yang didakwa tinggi.

Dalam hal ini, syarikat-syarikat penerbangan akan menentukan operasinya berdasarkan kepada kehendak pasaran yang sebenar, *actual market demand*, dengan izin. Bagi sesuatu laluan untuk memastikan perkhidmatan yang mengandungi *viability*, *commercial* jangka panjang dan seterusnya memanfaatkan pengguna dari sedikit tambang perkhidmatan yang ditawarkan. Dalam hubungan ini juga adalah difahamkan bahawa *low factor* penumpang di antara Kota Kinabalu dan Miri ke Labuan adalah tidak *viable* dengan izin, untuk syarikat-syarikat penerbangan mendapatkan kapasiti operasi. Walau bagaimanapun Kementerian Pengangkutan sentiasa menggalakkan penambahan kapasiti penerbangan di antara bandar-bandar tersebut.

Datuk Haji Yussof bin Haji Mahal [Labuan]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Labuan berdiri Yang Berhormat, di sebelah kanan, Yang Berhormat Labuan.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey.

Datuk Haji Yussof bin Haji Mahal [Labuan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Memang mungkin disebabkan kekurangan ataupun kurangnya penumpang antara Labuan-Miri dan Labuan-Kota Kinabalu. Akan tetapi apakah logiknya, kerajaan telah pun membina *airport* yang begitu besar, sehinggakan *Boeing 747* boleh turun di Labuan dan telah pun membelanjakan lebih daripada RM300 juta untuk *upgrading airport* di Labuan itu sahaja.

Apakah perancangan kerajaan sebenarnya untuk membina *airport* yang besar tetapi penerbangan yang datang ke Labuan, kalau kita lihat yang ada di Labuan sahaja sudah ada empat, daripada tiga kita jadikan empat. Kadang kala dalam satu waktu sahaja, dua kapal pun tidak ada. Jadi apakah rasionalnya untuk kerajaan membina *airport* yang begitu besar sehinggakan kapal yang *landing* di Labuan tidak begitu banyak, jadi di mana logiknya kita membelanjakan duit yang beratus-ratus juta demikian tetapi perancangan kita, apakah perancangan kerajaan sebenarnya untuk mendapatkan kapal-kapal yang lain untuk datang ke Labuan? Terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Labuan. Pembangunan lapangan terbang seluruh dunia, ada satu acara yang itu.

■2150

Kerajaan atau *the operator airport* perlu membina lapangan terbang ke arah masa depan sebelum permintaan datang. Ini adalah satu fikiran yang berlaku oleh contohnya di Singapore dan *also* di KLIA. Dahulu negara kita telah *experience* kesesakan *airport* di Subang kerana kita tunggulah membina *airport* yang baru.

Ini kerana Labuan adalah salah pusat *offshore financial center* untuk Malaysia atau rantau sini, saya difahamkan kerajaan akan menyediakan kemudahan ini dan kita harap semua pihak ini bekerjasama untuk membawa *demand* servis permintaan lapangan terbang di Labuan...

Tuan Alexander Nanta Linggi [Kapit]: [Bangun]

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Boleh bagi mencelah sedikit, Timbalan Menteri? Sini, sini, PJ Selatan.

Tuan Yang di-Pertua: Kapit, Kapit, Menteri tunjuk Kapit.

Tuan Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Ini berkaitan dengan Lapangan Terbang Sibu.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Kapit dahulu ya.

Tuan Alexander Nanta Linggi [Kapit]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Timbalan Menteri. Ini berkaitan dengan kawasan Yang Berhormat Timbalan Menteri sendiri, Sibu, sebab saya memang menggunakan Lapangan Terbang Sibu. Ternampak di keratan surat khabar dekat kaunter dalam beberapa bulan lepas telah diumumkan RM200 juta akan dibelanjakan untuk menaiktarafkan lapangan terbang di Sibu yang juga disebutkan supaya ianya menjadi satu *the best in the region*. Jadi sekarang tidak ada apa-apa pun kita boleh nampak pelaksanaan janji itu tadi. Jadi, saya hendak penjelasan daripada Yang Berhormat, apakah status projek ini buat masa sekarang.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Untuk makluman Yang Berhormat dari Kapit, sahabat saya, projek bina balik terminal baru untuk Lapangan Terbang Sibu sedang dijalankan di dalam *step* melantik kontraktor. Saya difahamkan tiga kontraktor telah *dipre-listed*, dengan izin, untuk *final decision*, keputusan akhir. *So*, itulah saya minta Yang Berhormat Kapit sabar sedikit. Saya pun sama-sama rasa. Saya yakin ini tentu akan dilaksanakan.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: [Bangun]

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Menteri, Balik Pulau. Balik Pulau, penjelasan sedikit.

Tuan Yang di-Pertua: Dia bagi Jasin dahulu.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Timbalan Menteri, yang mana satu?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Jasin.

Tuan Yang di-Pertua: Jasin, Jasin. Sila Jasin dahulu.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Okey, okey.

Datuk Wira Ahmad Hamzah [Jasin]: Terima kasih Yang Berhormat Tuan Speaker. Tadi Yang Berhormat Timbalan Menteri ada menyebut bahawa kedua-dua *route* ini adalah tidak *viable* dan tidak menguntungkan. Bahkan MAS juga dikehendaki membuat penerbangan di semua kawasan pedalaman Sabah dan Sarawak yang merugikan. Satu ketika dahulu AirAsia punya tetapi AirAsia terpaksa menyerahkan semula kepada kerajaan dan kerajaan terpaksa menyuruh MAS untuk *cover* kawasan tersebut, dengan izin.

Jadi ini jelas menunjukkan bahawa MAS sebagai sebuah syarikat penerbangan negara yang telah menjalankan obligasi sosial walaupun kawasan itu rugi, kena buat juga. Jadi saya belum dapat penjelasan daripada Yang Berhormat Menteri tentang apakah sebenarnya langkah kerajaan untuk menyelamatkan syarikat penerbangan ini daripada terus rugi. Terima kasih.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Menteri, bagi Balik Pulau sedikit sahaja. Sedikit sahaja, lapangan terbang. Sedikit sahaja, boleh? Okey, okey.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Yang Berhormat...

Tuan Yang di-Pertua: Jasin.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Dari Jasin ya, penerbangan dari Labuan ke Kota Kinabalu dan Labuan ke Miri sampai sekarang Kota Kinabalu ke Labuan, MAS tiga kali seminggu, AirAsia empat, MAS Wings 28 kali seminggu, jumlah 35 kali seminggu. Miri ke Labuan hanya MAS Wings, 28 kali seminggu. Ya, *load factor*nya Kota Kinabalu ke Labuan di antara AirAsia lebih kurang 32, MAS di antara 40 ke 70, MAS Wings di antara 50 peratus ke 70 peratus. *Low factor* bagi sektor Miri ke Labuan hanya MAS Wings lebih kurang di antara 50 peratus ke 70 peratus.

Ini adalah satu bukti MAS Wings – ini anak syarikat MAS – ini ialah satu *airline* yang *disubsidize* oleh kerajaan memang mereka perlu memberi perkhidmatan kepada rakyat walaupun rugilah tetapi di dalam perjanjian di antara MAS Wings dan MOT, kementerian saya, Tuan Yang di-Pertua, ia ada satu siling iaitu MAS Wings perlu memastikan dia jangan rugi selepas siling itu. Kalau siling itu dipijakkan, tanggungjawab sebetulnya MAS Wings. Okey, sekian.

Tuan Mohd. Yusmadi bin Mohd. Yusoff [Balik Pulau]: Balik Pulau sedikit. Yang Berhormat Timbalan Menteri, di dalam Parlimen Balik Pulau terdapat satu Lapangan Terbang Antarabangsa Bayan Lepas. Soalan saya, kalau kita mendarat di lapangan terbang di Bangkok, kita tengok, kita boleh nampak secara fizikalnya ini Bangkok dengan pelbagai kebudayaannya. Kalau kita mendarat di Lapangan Terbang Jakarta, banyak kebudayaan Indonesia di situ. Apatah lagi kalau kita ke lapangan terbang yang lebih dalam seperti Sukothai, lagi diangkat kebudayaan setempat.

Jadi soalan saya ialah memandangkan itu adalah pintu masuk pertama pelancong untuk mengenali Malaysia, apa perancangan Menteri untuk menjadikan itulah tempat pertama sekali terutama untuk orang asing mengenali Malaysia kerana saya rasa di KLIA itu sendiri apatah lagi di LCCT lagi kurang penekanan diberi kepada aspek kebudayaan Malaysia yang saya rasa juga penting dalam aspek pengurusan lapangan terbang. Mohon penjelasan Menteri.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Balik Pulau. Reka bentuk *airport* perlu mendapat satu komponennya, kesannya, *efficiency* ini perlu diutamakan. Tambah pula kalau kita campur terlalu banyak ciri kebudayaan, mungkin akan ganggu *efficiency* itu, tetapi cadangan Yang Berhormat memang baik. Mungkin bukan hanya reka bentuk bangunannya, mungkin di dalam kita ada panel atau *display*, bunga atau *handicraft*, itu satu cara untuk tunjuk *our country's cultures*. Okey, sekian.

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Bagi penjelasan sedikit, sedikit sahaja.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey, okey.

■2200

Tuan Hee Loy Sian [Petaling Jaya Selatan]: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Tadi Yang Berhormat Timbalan Menteri kata untuk penerbangan yang rugi dan tiada sambutan yang baik akan ditutup. Akan tetapi baru-baru ini, kita tengok AirAsia, penerbangan ke Tianjin dibatalkan kerana beri alasan kata kerana cuaca yang tidak bagus. Penerbangan itu dibatalkan sehingga Februari tahun depan. Apakah rasionalnya untuk membatalkan penerbangan ke Tianjin ini sedangkan maklumat hanya disiarkan dalam *web site* AirAsia tetapi bukannya memberi maklumat terus kepada orang yang membeli tiket ke Tianjin? So, saya hendak dapatkan sedikit maklumat ini.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Petaling Jaya Selatan. Dia tentu ada alasan yang sesuai diputuskan oleh AirAsia. Mungkin untuk keselamatan penumpang atau faktor lain saya tidak ada angka di sini. Kalau Yang Berhormat mahu tahu apakah *flight* Kuala Lumpur-Tianjin ini ditamatkan, saya boleh cari maklumat dan jawab secara bertulis kepada Yang Berhormat.

Isu pengangkutan maritim, cadangan supaya dibenarkan pelabuhan-pelabuhan kecil di Tumpat dan pesisir pantai Kelantan. Mengenai cadangan Ahli Yang Berhormat dari kawasan Pasir Mas bagi pembinaan pelabuhan-pelabuhan kecil, adalah dimaklumkan bahawa buat masa ini kerajaan tidak ada perancangan bagi melaksanakan pembinaan pelabuhan kecil di Pantai Sepat, Kota Bharu atau Pantai Tujuh, Tumpat di Kelantan.

Walau bagaimanapun kerajaan telahewartakan sebanyak empat pelabuhan kecil di negeri Kelantan iaitu di Kuala Besar, Tok Bali, Pekan, Tumpat dan Pengkalan Kubur. Memandangkan tiada antara pelabuhan yang sedia ada dengan tempat yang dicadangkan adalah di dalam lingkungan 2 kilometer hingga 58 kilometer sahaja, dengan demikian adalah tidak *viable* untuk membina satu lagi pelabuhan.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Yes.. .

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Terima kasih Yang Berhormat. Daripada jawapan tadi Yang Berhormat kata tidak *viable* oleh sebab jarak pelabuhan yang sedia ada. Akan tetapi dahulu kajian sudah dibuat dan sudah termasuk dalam Rancangan Malaysia Kelapan atau Kesembilan untuk dibina pelabuhan di Pantai Sabak kerana kedudukan Kelantan yang strategik di kawasan Pantai Timur yang berhampiran dengan Thailand, Vietnam, *Cambodia*. Jadi saya rasa jawapan itu amat tidak munasabah. Apakah ia tidak dibina kerana Kelantan sekarang ini di bawah pentadbiran yang berlainan dengan Kerajaan Pusat ataupun apabila negeri Kelantan ditadbir oleh Kerajaan Persekutuan suatu hari nanti baru hendak dibuat? Saya hendak tahu apakah keputusan itu keputusan politik atau pun *economic viability*? Saya tanya dengan ikhlas. Sekian, terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Mas, sahabat saya yang sangat prihatin dengan kepentingan pembangunan di Kelantan. Saya tidak angka di sini. Tadi disebutkan oleh Yang Berhormat kerana *proposal* itu telah diluluskan di RMK8. Kalau boleh, saya akan berbincang dengan kakitangan kementerian saya, saya rasa akan memberi jawapan bertulis kepada Yang Berhormat Pasir Mas dengan alasan atau apa ini. Saya pun mengalu-alukan Yang Berhormat Pasir Mas boleh menulis cadangan kepada saya supaya kami boleh kaji, okey?

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Tidaklah payah saya perlu tulis lagi sebab saya sudah bangkitkan dalam Dewan Rakyat. Balik bincang sahajalah ya. Okey, terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey, terima kasih.

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Laluan sedikit Yang Berhormat Menteri. Yang Berhormat Machang.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: [Mencari Ahli Yang Berhormat Machang]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Machang sebelah sini.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Mana?... Oh!

Tuan Saifuddin Nasution bin Ismail [Machang]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih. Secara peribadi saya agak terperanjat dengan jawapan Yang Berhormat Timbalan Menteri berhubung dengan aspek daya maju, potensi beberapa cadangan jeti dan pelabuhan di Kelantan seperti yang diulas oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Saya kebetulan hadir waktu pelancaran ECER oleh Perdana Menteri yang lepas di Kota Bharu yang antara lain dalam program ECER (Projek Pembangunan Wilayah Timur), khusus untuk Kelantan itu antara aspek yang dikenal pasti mempunyai potensi adalah pembangunan prasarana. Antara yang disebut secara khusus selain daripada laluan darat adalah pembinaan beberapa jeti dan pelabuhan baru seperti yang disebut oleh Yang Berhormat Pasir Mas.

Saya fikir itulah latar belakang Pasir Mas mengangkat dalam ucapan peringkat dasar. Itu antara kandungan ucapan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri yang lepas, Ahli Parlimen Kepala Batas. Kalau Yang Berhormat Timbalan Menteri ada masa, semak balik teks ucapan itu dalam laman web Perdana Menteri *archive* yang lepas. Ia menyebut mengenai potensi Pelabuhan Tok Bali, mengenai potensi pelabuhan-pelabuhan lain selain daripada yang sedia ada seperti Yang Berhormat Timbalan Menteri sebut. Akan tetapi kalau hari ini Parlimen diberitahu oleh jawapan Yang Berhormat Timbalan Menteri bahawa potensi membangunkan beberapa jeti ataupun pelabuhan baru itu sebagai tidak berdaya saing, tidak *viable*, itu agak memeranjatkan.

Ini kerana baru dua tahun lepas, tiga tahun lepas diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri bahawa Kelantan mempunyai potensi bahawa satu aspek bagi memacu kejayaan program ECER yang membabitkan Kelantan adalah potensi membangunkan pelabuhan-pelabuhan baru dan ia tidak seperti yang digambarkan oleh Yang Berhormat Menteri sebagai tidak mempunyai aspek daya saing. Bagaimana Yang Berhormat Menteri menjelaskan perubahan dasar ini?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Machang. ECER ialah satu konsep *economic corridor*. Saya fikir dua tahun yang lalu Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sebutkan potensi untuk pelabuhan yang baru potensi untuk kemungkinan membina pelabuhan yang baru di Kelantan. Ini memang betul kerana ini ada satu rancangan yang jauh. Akan tetapi soalan di sini ialah ini adalah pelabuhan yang kecil supaya saya menjawab begitu. So, kerana inilah saya rasa mungkin ini pandangan yang jauh, sederhana dan dekat. Ini lain. Terima kasih.

Cadangan supaya digantikan terminal feri pengangkutan kenderaan sedia ada di Labuan dan memperbaiki Perkhidmatan Feri *Roll-on Roll-off* atau '*RoRo*' yang dikendalikan oleh sebuah syarikat ketika ini di antara Labuan dan Menumbok. Bagi perkara yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat Labuan, sukacita kementerian ini memaklumkan bahawa kerja membina terminal feri pengangkutan, feri kenderaan di Labuan kini sedang giat dilaksanakan dan dijangka siap pada bulan Julai tahun 2010. Mengenai Perkhidmatan Feri Labuan-Menumbok, kerajaan akan menelitinya dan akan berbincang dengan pihak Kerajaan Negeri Sabah bagi mencari penyelesaian yang akan memberi manfaat dan kebaikan kepada rakyat.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Labuan.

Datuk Haji Yussof bin Haji Mahal [Labuan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Apa yang dinyatakan tadi tentang dalam pembangunan feri terminal untuk feri kenderaan. Saya rasa saya pun kurang pasti di mana Yang Berhormat dapat statistiknya.

■2210

Saya hampir setiap hari berlegar-legar di kawasan Labuan, tetapi belum ada pun saya nampak pembuatan terminal feri kenderaan yang ada sekarang. Kalau difikirkan siap dalam bulan Julai, saya rasa *almost impossible*. Belum ada *even* cerucuk pun belum ada dibuat. Jadi, daripada mana kita dapat statistiknya dan di mana ia dibuat kalau ada pun – kalau untuk kedudukan di Labuan.

Apa yang kita lihat, mudah-mudahan apa Yang Berhormat Menteri nyatakan tadi, rundingan dengan Kerajaan Negeri Sabah dapat diselesaikan kerana saya difahamkan konsesi yang membuat monopoli yang ada sekarang akan habis pada tahun 2010. Apa yang kita lihat, masalah ini telah pun berlarutan sejak sepuluh tahun yang lalu kerana kita di Labuan, sudahlah seperti yang dinyatakan tadi oleh Yang Berhormat Timbalan Menteri masalah penerbangan pun tidak cukup lotnya dan sekarang sistem feri kenderaan pun tidak diperbaiki.

Jadi, di manakah kedudukan orang Labuan itu sendiri untuk berhubungan dengan tanah besar Sabah? Ini satu masalah yang besar untuk kita di Labuan. Jadi, minta tolonglah kepada Menteri yang bersangkutan supaya berunding sebaik-baik mungkin dengan Kerajaan Negeri Sabah supaya satu *landing rights* lagi diberikan kepada pengusaha feri. Ini disebabkan sistem monopoli yang ada sekarang betul-betul terlalu daif dan tidak memberi kesan yang baik kepada penduduk Labuan. Terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih, Yang Berhormat Labuan. Adalah dimaklumkan bahawa syarikat yang melaksanakan feri pengangkutan kenderaan di Labuan buat masa ini adalah tertakluk di bawah kuasa Kerajaan Negeri Sabah. Ini berikutan perkhidmatan feri penumpang kenderaan di laluan Labuan–Menumbok–Labuan telah diberi kepada syarikat Labuan Ferry Corporation Sdn. Bhd. melalui satu perjanjian dan penswastaan dengan pemberian hak eksklusif untuk beroperasi dan hak berlabuh (*landing rights*) di Jeti Menumbok.

Sabah untuk tempoh lima tahun bermula tahun 1995 hingga tahun 2000 dan dilanjutkan selama 10 tahun hingga 21 Jun 2010. Selama ini Kerajaan Negeri Sabah melalui Jabatan Pelabuhan dan Dermaga Sabah mempunyai hak mutlak untuk menyimpan dan bersetuju atau menolak mana-mana permohonan daripada pengusaha feri lain dalam memberi hak berlabuh atau *landing rights* di Jeti Menumbuk sepertimana termaktub di dalam Kuasa-Kuasa Kerajaan Negeri di bawah Perlembagaan Persekutuan.

Datuk Haji Yussof Haji Mahal [Labuan]: [Bangun]

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Dari tahun 2006 hingga 2009, kementerian saya telah menerima lima permohonan daripada syarikat feri yang ingin menjalankan perkhidmatan feri di laluan Labuan-Menumbuk. Sehubungan itu, Kementerian Pengangkutan telah menasihati syarikat-syarikat berkenaan untuk mendapatkan kelulusan Kerajaan Negeri Sabah bagi mengekalkan perkhidmatan feri di laluan tersebut. Walau bagaimanapun, saya ingat kini tidak ada operator yang berjaya mendapat kelulusan hak berlabuh dan mengendalikan perkhidmatan feri di laluan berkenaan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Labuan tidak puas hati, Yang Berhormat. Masih mengenai feri lagi, Yang Berhormat Labuan?

Datuk Haji Yussof Haji Mahal [Labuan]: Ya. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat. Sepertimana yang dinyatakan oleh Yang Berhormat tadi, Lembaga Pelabuhan dan Dermaga Sabah mempunyai hak mutlak untuk tidak membenarkan ataupun membenarkan satu *landing rights* lagi di sana. Akan tetapi apa halnya kita di Labuan? Kita membenarkan feri Sabah *landing rights* di Labuan, tetapi kita dari Labuan tidak diberi peluang. Kalaupun contohnya konsesi yang demikian diberi monopoli atau dengan konsep penswastan, mereka memberikan *service* yang begitu baik. Ini apa yang kita harapkan *service* yang tidak baik langsung, sehinggakan feri yang beroperasi sekarang terpaksa ditunda sama ada oleh kerana takut atau *another ferry* tunda kapal itu dengan mengadakan *side towing* sehingga dia tidak boleh berjalan sendiri. Apakah ini yang dikatakan satu sistem penswastan yang baik?

Saya rasa kerajaan harus melihat apabila kita menswastakan sesuatu, ia harus menambahbaikkan perkhidmatan, tetapi apa yang kita lihat apabila diberikan kepada pihak swasta keadaannya terbalik pula. Kalaupun contohnya antara Pulau Pinang dan Butterworth yang kita lihat sistem pengangkutan feri cukup bagus. Walaupun ada Jambatan Pulau Pinang, tetapi feri yang digunakan sekarang masih aktif digunakan dan masih ramai penduduk yang menggunakan sistem feri tersebut. Akan tetapi apa halnya dengan Labuan? Seolah-olah orang Labuan – kita *divictimized*, disusahkan. Apakah ini sistem kerajaan yang ada sekarang? Saya rasa Kerajaan Negeri Sabah harus melihat dan memberi peluang supaya sistem tersebut dapat diperbaiki. Terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih. Cadangan ini ataupun *opinion*, dengan izin, memang baik, tetapi kementerian saya tidak ada hak, tidak ada kuasa. Saya ingin memaklumkan kepada Yang Berhormat Labuan kementerian saya akan membawa cadangan Yang Berhormat kepada Kerajaan Negeri Sabah untuk tindakan mereka. Itu sahaja kami boleh.

Isu akhir ialah *Port Klang Free Zone* (PKFZ). Ahli Parlimen Ipoh Timur telah mencadangkan agar kerajaan menubuhkan Suruhanjaya Diraja untuk menyiasat skandal *Port Klang Free Zone* (PKFZ) dan seterusnya mengheret mereka yang bersalah ke muka pengadilan. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, perkara ini sedang disiasat oleh beberapa pihak seperti Polis Diraja Malaysia, Suruhanjaya Pencegah Rasuah Malaysia, Jawatankuasa Kira-kira Wang Negara dan Pasukan Tugas Khas yang dipengerusikan oleh KSN.

Di samping itu, Lembaga Pelabuhan Klang telah pun mengambil tindakan undang-undang memfailkan saman kepada pihak-pihak tertentu, termasuk kontraktor projek PKFZ. Sehubungan ini, adalah tidak sesuai untuk kementerian saya memberi maklum balas lanjut di atas kontena untuk tempoh yang...

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Mohon laluan.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Nanti. Nanti.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Nanti, ya?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Ini kerana ia adalah *sub judice*, di mana perkara ini sedang dalam siasatan pihak-pihak tertentu.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Timbalan Menteri, sebab ia masih dalam siasatan - ketiga-tiga pihak Yang Berhormat bangkitkan. Persoalan yang saya bangkitkan di sini, PKFZ ini pada penubuhan asalnya adalah baik dan kita pun telah *engaged* Jabel Ali mula-mula untuk *team up* dengan PKA untuk melaksanakan projek yang begitu baik dengan harapan kita mempunyai sebuah *Free Trade Zone* yang hebat bertaraf antarabangsa dan sebagainya.

Daripada sebuah pulau yang tidak ada apa, di bawah paras laut seperti Holland, seperti Netherland, melalui proses *reclamation* dan sebagainya. Akan tetapi, *solution*nya saya hendak beritahu Yang Berhormat sebab Yang Berhormat Menteri tidak ada, Yang Berhormat hendak menjawab pun tidak berapa kena.

■2220

Cuma, hendak beritahu Yang Berhormat, *solution* nya sekarang, kalau kerajaan sudah begitu, begini, baik kita beri *privatize* balik kepada syarikat asal. Senang, tidak payah tanggung dan ikut *current value*, *value* semasa, kerajaan akan dapat balik jumlah wang sebenar. Orang yang terlibat dalam masalah teknikal Yang Berhormat kata, itu jalan teruslah tetapi sekarang ini penyelesaian yang cepat, yang perlu dibuat oleh pihak kementerian janganlah pergi saman RM1,000 kawan ni, saman RM1,000 juta kawan ini, saman RM1,000 juta.

Apakah ini merupakan langkah penyelesaian konkrit? Benda yang baik, ada hotel, ada *accommodation*, orang hendak datang melabur pun orang sudah takut sudah. Hari-hari ini di *highlight* seolah-olah menjadi skandal. Memang cukup tidak bererti langsung, *useless project*. Kita buat, dirancang elok-elok, surat daripada Tun Mahathir, Tun Lee Leong Sik daripada awal, sampai kerja-kerja tanah, *preliminary*, sampai sekarang, sampai peringkat memajukan tiba-tiba jadi macam ini.

Adakah teraju kementerian ini bijak dalam menyelesaikan masalah ini? Kalau hendak beri bijak, itulah yang saya cadangkan. Beri balik kepada syarikat ini nilai, jumlah sebenar, *actual cost* yang telah dilaburkan oleh kerajaan. Beri syarikat bayar, beri dia *handle* segala pengurusan seperti mana yang dibuat oleh pelabuan-pelabuan. Sekarang ini pun, yang ada di Port Klang pun bukan di *handle* oleh PKA. PKA kutip toci sahaja, dia ambil pampasan upah *profit of the year*. Di *handle*, di *manage*, di uruskan oleh orang lain. Jadi, apa pandangan Yang Berhormat?

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Boleh tambah sekali Yang Berhormat Menteri.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Yang Berhormat.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Cadangan, cadangan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Belud sebelah sana.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: PKFZ, cadangan. Baik untuk anda.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey.

Dato' Abd. Rahman Dahlan [Kota Belud]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Menteri. Saya setuju dengan pandangan Yang Berhormat Arau. Kita telah membincangkan tentang PKFZ ini berbulan-bulan malah bertahun-tahun. Acap kali kita membincangkan tentang masalah PKFZ ini, kita hanya memikirkan tentang masalah. Ini adalah masalah yang cukup besar dan sudah tiba masanya semua pihak mesti mencari jalan bagaimana untuk menyelesaikan masalah ini. Saya ada beberapa cadangan selain daripada apa yang dikatakan oleh sahabat saya daripada Arau.

Contohnya Yang Berhormat Menteri, *loan* ataupun *soft loan* yang telah diberikan kepada PKFZ untuk menyelesaikan beberapa masalah yang telah diluluskan oleh kerajaan baru-baru ini lebih kurang RM4.6 bilion. Kerajaan memberi wang itu secara beransur-ansur. Saya cadangkan kalau boleh, beri sekali gus kerana gunakan wang itu untuk, *to redeem* bon-bon yang telah di *raised* supaya kita tidak payah membayar *interest* yang begitu tinggi, RM600 *million*, RM700 *million*, *retire the bon* dengan izin Tuan Yang di-Pertua gunakan duit itu untuk *retire the loan*, beri *lump sum* supaya kita tidak payah fikir lagi tentang *loan* itu.

Keduanya ialah kalau boleh dicadangkan supaya kerajaan menukarkan pinjaman-pinjaman kepada PKFZ ini kepada bentuk geran. Ini kerana kebanyakan duit yang telah diberikan kepada PKFZ ini digunakan untuk membina infrastruktur. Sebenarnya, Kerajaan Persekutuan kerjanya ialah untuk membina infrastruktur. Jadi, walaupun duit itu diberi secara pinjaman untuk membina infrastruktur, tukar kepada geran supaya PKFZ lebih bedaya saing.

Ketiga, Yang Berhormat Menteri kalau boleh saya cadangkan tutup akaun. Masalah kita sekarang dengan PKFZ ini ialah pihak kerajaan dengan pihak pemaju tidak menutup akaun. *Closed the account first*. Apabila kita tutup akaun itu, barulah kita dapat tahu siapa yang *claim* lebih. Sama ada kerajaan betul atau pihak pemaju yang betul. Akan tetapi, untuk mendapatkan satu kepastian, kedua-dua belah pihak, pihak kerajaan dan pihak pemaju mesti *closed the account*. Selepas *closed the account*, barulah kita tengok. Okay, yang ini terlebih bayar, yang ini kurang dibayar, yang itu dibayar dan ini tidak dibayar. Jadi, ini beberapa cadangan. Sudah tiba masanya kerajaan dan juga semua pihak memikirkan bagaimana untuk menyelesaikan masalah PKFZ ini. Terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Terima kasih Yang Berhormat Arau dan Yang Berhormat...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Belud.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Kota Belud. Sekarang kita *facing the problem of* PKFZ dengan izin. Kita perlu melihat dua bahagian. Satu bahagian Tuan Yang di-Pertua ialah apakah *disputed* antara beberapa pihak. Satu bahagian lagi ialah kita perlu bekerjasama seperti yang dicadangkan oleh Yang Berhormat Arau dan Yang Berhormat Kota Belud, kita perlu bekerjasama termasuk Ahli-ahli dari pembangkang. Ini kerana, saya telah melawat PKFZ dan rundingan dengan *management* di sana.

Mereka beritahu saya PKFZ ialah satu lokasi yang strategik dan mempunyai potensi yang baik untuk membina satu hab di rantau ini. Banyak pelabur berminat masuk melabur di PKFZ tetapi ada banyak persepsi negatif. Persepsi negatif itu belum menentukan hal-hal yang belum selesai iaitu saya harapkan atau cadangan dari Yang Berhormat Kota Belud tukar *soft loan* itu kepada geran *and* tutup akaun. Saya fikir ini semua telah mengambil kira, bandar ini...

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Boleh...

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Kita ada dua bahagian PKFZ. Satu bahagian kita perlu...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Pasir Mas duduk Yang Berhormat Pasir Mas.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Satu bahagian kita perlu...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, ini jawapan penghabisan isu PKFZ. Selepas itu, panjang lagi...

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tiada.

Tuan Yang di-Pertua: Sekarang lebih kurang tiga minit lagi kita habis. Kalau boleh saya beri enam, tujuh minit untuk selesaikan pada hari ini, Kementerian Pengangkutan.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Itu sahaja, ucapan saya.

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: [Bangun]

Datuk Robert Lau Hoi Chew: *Yes, last question.*

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Sedikit sahaja. Saya mohon maaf, Yang Berhormat Arau tanya tadi mudah, *very simple*. Dia tanya apakah kemungkinan kerajaan bawa cadangan, panggil pemaju sekali Kuala Dimensi beli balik projek PKFZ. Begitu, beli balik kerana sudah jadi kontroversi. Kalau beli balik, kerajaan dapat balik duit, rakyat pun rasa lega, pemaju boleh teruskan dengan Projek PKFZ. Itu saya rasa cadangan daripada Yang Berhormat Arau. Jadi jawab, saya pun hendak dengar jawapan. Baik, Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Ya, ini salah satu cadangan. Saya kurang tahu kerana Kuala Dimensi mungkin tiada pengalaman untuk operasi pelabuhan iaitu saya fikir cadangan saya ini *take note only*.

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Tuan Yang di-Pertua, sedikit Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Ismail Kasim [Arau]: Yang Berhormat salah faham, salah faham. Kalau dia tidak ada pengalaman, macam mana dia hendak bangunkan daripada awal. Dia sudah bekerjasama dengan Jabal Ali. Kerenah PKA itu yang menyebabkan Jabal Ali lari daripada negara kita. Orang luar pun sudah tidak tahu macam mana hendak buat. Persepsi mereka terhadap kementerian. *Please* Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Arau saya ingin mengucapkan terima kasih lah kerana *you* amat prihatin. Akan tetapi, ini bukan begitu *simple* dengan izin. Supaya kita nampak isu ini di luar bahagian. Satu bahagian *dispute*, satu bahagian kita bekerjasama untuk mempromosikan di pasaran antarabangsa untuk menarik pelabur melabur di...

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Tuan Yang di-Pertua, mohon laluan.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: PKFZ, itu sahaja. *Sorry, because my time is up.*

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Satu sahaja Yang Berhormat.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey, okey.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Tenggara]: Cadangan Yang Berhormat Arau tadi, kalau Yang Berhormat Menteri tidak dapat jawab pada hari ini, tidak apa, bawa balik pada kerajaan lah. Biar kerajaan yang mempertimbangkan cadangan Yang Berhormat Arau tadi. Terima kasih.

Datuk Robert Lau Hoi Chew: Okey, *I would do that, thank you... [Ketawa]* Tuan Yang di-Pertua, akhir kata sekali lagi saya ingin mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang sudi memberikan pandangan dan cadangan mengenai isu-isu yang berkaitan dengan Kementerian Pengangkutan. Segala cadangan dan pandangan Ahli-ahli Yang Berhormat akan diambil perhatian serta tindakan sewajarnya oleh pihak kementerian. Sekian, terima kasih... *[Tepuk]*

Dato' Ibrahim Ali [Pasir Mas]: Yang Berhormat Sri Gading tidak sempat.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Masa tepat. Ahli-ahli Yang Berhormat, Mesyuarat Dewan hari ini ditangguhkan sehingga pukul 10 pagi hari Selasa, 10 November 2009. Terima kasih.

Dewan ditangguhkan pada pukul 10.30 malam.